Alexandru Mironov

CUPRINS:

Pledoarie.

Legea 0. Un robot nu trebuie să aducă prejudicii omenirii sau, prin neintervenţie, să permită, ca acestea să fie aduse.

Legea I. Un robot nu are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie, prin neintervenţie, să i se întâmple ceva rău unei fiinţe umane.

Legea II. Robotul trebuie să asculte poruncile omului, dar numai atunci când ele nu contrazic legea I.

Legea III. Robotul trebuie să-şi apere propria existenţă, dar numai atunci când grija de sine nu contrazice legea I sau legea a II-a.

I. Asimov

1. Calculatorul copiilor mei.

Are 11 ani. Stă în faţa display-ului. Are emoţii, încreţeşte nasul, ţuguie buzele, se concentrează. Bate o tastă – apoi bate din palme: comanda i-a reuşit, a gândit-o bine, şi calculatorul îi transmite, pe ecran, că s-a apropiat de comoara Dragonului. Sau că 1-a bătut (pe el, pe calculator) la tick-tack-toe. Sau că celula ucigaşă a fost izolată în organismul bolnav şi că, cu o ultimă lovitură, fetiţa o va distruge... Scutură codiţele şi bretonul, şterge jocul – s-a plictisit – îşi alege alt program şi îl implementează prietenului ei, PRAE-M. Sau aMIC. Sau SINCLAIR.

Se înţelege cu el perfect: ştiu amândoi BASIC. Sau LOGO. Sau PILOT. Poate chiar FORTRAN. Ori PASCAL – limbi ale Turnului Babei informaţional al zilelor noastre.

Se teme? Nu, de ce să se teamă, între un copil şi o jucărie, fie ea oricât de sofisticată, există o interfaţă naturală. Fără nici un complex, fără nici o problemă.

Mă tem eu, părintele ei? Eu, profesorul de matematică, când descopăr, îngrozit, că elevii mei n-au chef de calcule? Şi că tabla înmulţirii îşi pierde – în lumea lor – rolul de sfânta sfintelor?

Mă mai sperii, recunosc. Atavisme... Dar mă liniştesc socotind că, la urma urmei, cu memoria lui, cu unitatea-i logică, calculatorul nu este, pentru mintea copilului, decât o unealtă, o proteză, o prelungire a funcţilor neuronale ce nu face decât să definitiveze şi să iuţească rezolvarea unei probleme pe care o pune creierul uman.

Şi ştiu că schimbările chimice neuronale risipite pe însuşirea mecanică a tablei înmulţirii şi a celorlalte deprinderi de calcul se vor desfăşura în mintea copilului meu cu folos mai mare, că partea de creier astfel eliberată va putea fi afectată problemelor complexe, creaţiei.

În plus, memoria îi va deveni selectivă, deoarece cealaltă memorie – cea magnetică – îi poate oferi, rapid şi exact, datele de care are nevoie – mult mai rapid şi mult mai exact decât ar face-o cea mai perfectă bibliotecară, de la cea mai completă bibliotecă din lume…

Aşa că nu mă deranjează dacă elevii mei uită algoritmii de calcul: la o simplă comandă – o apăsare de tastă – micul drăcuşor inteligent va ţâşni din cutie (pe ecran) şi va face orice extragere de radical, orice ridicare la putere, va şti toţi logaritmii şi toate mărimile trigonometrice – şi ne va afişa rezultatele, în numai câteva sutimi de secundă.

Singura problemă care eventual s-ar mai pune este una socială, aşa-zisa problemă a înstrăinării: copilul nostru se îndepărtează de noi, de felul nostru de a gândi, abstractizează prea tare, algoritmizează prea des, îşi alienează spiritul, se dezumanizează…

Oare?

Cetăţeanul planetar de mâine, copilul nostru de astăzi, devine mai reflexiv, mai profund, mai rapid în gândire. Nu se mai pripeşte – calculatorul îi alege calea optimă: deci nu risipeşte, greşeşte mai puţin, se implică mai sigur, fiind mai bine înarmat în faţa problemelor vieţii.

Îşi poate satisface orice curiozitate – stupidele tabu-uri dispar: o tastare, şi pe ecranul calculatorului personal soseşte, prompt, răspunsul, la orice întrebare.

Are acces – va avea, mâine – la orice carte, operă de artă, bandă de sunet: informaţia, în era informaticii, s-a democratizat, fiind ubicuu accesibilă şi, implicit, larg utilizabilă, ridicând gradul de cultură al cetăţeanului terestru.

Rămâne un singur aspect, oarecum neplăcut pentru noi: într-adevăr, în felul de gândire, copiii de astăzi, tinerii şi adulţii din viitor, vor semăna tot mai puţin cu noi, părinţii şi străbunii lor… Aici aş răspunde însă contrând: să fim serioşi, noi am făcut

războaie mondiale, războaie locale, am umplut lumea de violenţă, n-am eradicat bolile şi foamea, am. Fost grijulii doar cu acumularea celor 3,5 tone de TNT pe cap de locuitor planetar – să fim serioşi, zic, nu felul nostru de a raţiona este, din punct de vedere al logicii galactice, cel normal…

2. R. U. R.

Tsukuba, 1985, marea expoziţie ştiinţifică a anului, poate a deceniului, şi-a deschis porţile sub genericul: „Casa şi mediul înconjurător. Ştiinţa şi tehnica în slujba omului”.

Imnul de inaugurare a fost executat, la orgă electronică, de către Wabot, un tip cam de 1,90 m înălţime şi 80 kg, având ca semne distinctive un singur ochi ciclopic drept în mijlocul frunţii. Evident, Wabot e un robot, unul dintre cei mai avansaţi ai momentului, fiu„ al ciberneticianului japonez Ichiro Kato, care, la Universitatea din Waseda, i-a construit lui Wabot şi un „frate”, un robot păşitor – un tip oarecum lent (merge abia 150 metri pe oră), dar capabil (urcă singur scările!) şi foarte nostim…

Şi tot în Tsukuba, la teatrul Fuyo, 12 roboţi se dedau plăcerilor artistice: sunt pur şi simplu actori, într-o (singură) piesă, având însă sute de mii de spectatori (umani) care, în antract, admiră cum un „coleg” de-al actorilor, un mic robot-rechin face curăţenie, aspirând praful prin gura sa larg deschisă. Iar după spectacol, la restaurant, chelneri-roboţi au asigurat onor-clientelei un serviciu ireproşabil…

Bucureşti, tot 1985, la Secţia Forjă a uzinelor „23 August”. O echipă a televiziunii îl filmează pe RIC-25-5, care-şi execută imperturabil numărul: apucă – cu singuru-i braţ – o piesă fierbinte (îi măsoară întâi temperatura, dacă nu-i convine o leapădă, parcă dezgustat, la rebuturi!), o duce la matriţat, o aranjează în lăcaş, ciocanul izbeşte semifabricatul (în acest timp RIC aşteaptă – aş zice, atent), ghiarele braţului prind produsul semifabricat, îl duc la debavurat, o altă presă îşi face datoria, apoi maşina „scuipă” piesa finită într-o ladă, resturile de la debavurare în alta, în care timp RIC îşi răcoreşte braţul,

înfierbântat de temperatura înaltă a pieselor, într-un bazin cu apă.

RIC-25-5, pe numele său complet Robot în coordonate cilindrice cu 5 grade de libertate, este gândit, proiectat şi construit de o echipă pluridisciplinară de tineri specialişti bucureşteni şi este reprezentantul unei categorii (era cât pe-aci să-i zic: sociale) destul de cuprinzătoare (circa 100 000 de „persoane”) de muncitori-automate, roboţii industriali, cei care-şi execută ireproşabil obligaţiile de serviciu în condiţii eroice de toxicitate, temperatură, presiune, umezeală, radiaţii, efort fizic...

3. Pro domo.

R. U. R. înseamnă Rossum's Universal Robot şi este titlul unei piese de teatru scrisă de vizionarul Karel Čapek în anul 1920. Banda rulantă, un fel de strămoş troglodit al robotului de astăzi, şi tehnologiile aferente propuse de Taylor, stârniseră critici aspre – pe care Čapek le oglindeşte în drama sa.

Nici artefactele (imaginare) precedente dotate cu viaţă (cu un fel de viaţă) nu avuseseră darul să placă lui Homo Sapiens – egoist în a-şi acorda numai sieşi dreptul la raţiune – atât Golem-ul, cât şi monstrul lui Frankenstein stârnind repulsia la toate eşaloanele societăţii. Iar după Taylor, incriminarea čapek-iană a robotului şi ridiculizarea automatizării prin capodopera chaplin-iană din Timpuri moderne nu contribuiseră la îmbunătăţirea reputaţiei de care s-ar putea bucura acest fenomen de prelungire a mâinilor omului. Dimpotrivă.

Cum nici ideea elaborării unor sisteme gânditoare exagerat de inteligente nu s-a bucurat de mare popularitate niciodată. Ba, îndrăznesc să zic, chiar astăzi, chiar în zilele noastre, în anii din capătul de început al Erei informaticii, calculatorul mai este încă privit pe sub sprâncene...

Ceea ce ridică problema educaţiei planetare privind ideea acceptării acestor extraordinare unelte, maşina de calcul şi automatul, care tind să convergă spre ceea ce viitorul va numi cu siguranţă robotul inteligent, servitorul cel mai credincios şi

cel mai eficient al singurei forme protoplasmatice raţionale din sistemul planetar al stelei numită Soare, omul.

Educaţie care a început de ani buni, cam odată cu apariţia unei povestiri intitulată ROBBY, povestea tristă a unei dădace metalice, extrem de grijulie cu mica făptură umană încredinţată spre educaţie, dar nereuşind cu nici un chip să devină simpatică adulţilor. Nuvela este scrisă de I. Asimov, unul dintre cei mai mari scriitori de science fiction şi, în acelaşi timp, un popularizator de ştiinţă de impact pur şi simplu planetar. Veţi vedea...

În anul 1950, ciclul asimovian Eu, Robotul ia startul şi astfel începe o adevărată bătălie pe care povestirile cu roboţi, automate şi calculatoare o vor duce pe această scenă – largă – a lumii populată cu personajele legendare ale viitorului. În povestirea Mincinosul, dr. Asimov postulează cele trei legi ale roboticii, iar în Roboţii şi Imperiul (1985), legea zero (cele din motto-ul „Pledoariei” mele...), apar apoi Cutie, androidul-politician Stephan Byerley, Meyerhoff cel genial, robopsihologul Susan Calvin şi depanatorii Powell şi Donnovan, atotputernicul Multivac, tenacele şi profund umanul robot Andrew... După care literatura de anticipaţie a lumii explodează pur şi simplu, încărcându-se cu poveşti despre roboţi.

Buni, răi, servind interese ale unor oameni buni sau răi, personajele astfel construite în povestiri – adesea dibaci scrise – şi-au găsit imediat un larg public, căci de la calculatorul lui Babbage şi de la mecanismele lui Vaucanson, societatea evoluase, tinzând să părăsească o Epocă a fierului peste măsură prelungită.

„Ţiomunculus”-ul lui I. Varşavski, pasărea de pradă imaginată de R. Sheckley, îngerul păzitor al lui G. Klein, dar şi automatele sale rele din Oraşul, nostima societate cibernetică din mileniile viitoare, aşa cum o vede K. Deszo, tragicul model al lui Fr. Pohl, uluitorul sistem logic al sateliţilor, „descoperit” de A. Clarke, calculatorul galactic „brevetat” de Fr. Brown pentru a răspunde la „întrebarea întrebărilor”, personajele şi întâmplările propuse de fraţii Strugaţki, S. Lem, Ph. K. Dick, R. Heinlein, J. Brunner,

Daniel Walther, M. Jeurv, S. Lundwall, S. Sucharitkul, G. R. Martin fac parte dintr-un fond de aur de ficţiune ştiinţifică ce a avut darul să atragă, către luminile ştiinţei şi binefacerile tehnologiilor de vârf, milioane de tineri de pretutindeni. Secolul al XX-lea are acum, în ultimul său pătrar, alura pe care o are, şi pentru că poveştile inteligente ale autorilor de science fiction au pătruns în minţile şi inimile făpturilor raţionale protoplasmatice pământene, convingând că omul de pe întreaga planetă are nevoie de ajutoare de nădejde pentru creierul şi braţele sale, de servitori mai eficienţi decât animalele domestice... Dar, în acelaşi timp, au temperat grupuri prea grăbite ale societăţii umane, atrăgând atenţia că mecanismele lui Homo ciberneticus pot fi şi ele supuse greşelii, mai ales atunci când programatorul şi constructorul lor este supus greşelii.

În literatura de ficţiune ştiinţifică românească primele povestiri despre roboţi, cu adevărat remarcabile, sunt scrise de Dorel Dorian, prin anii '60. Rând pe rând, înaintând către anul de apariţie al acestei prime culegeri româneşti de povestiri pe tema robot-calculator, au trimis la tipar întâmplări cu roboţi inteligenţi: A. Rogoz, R. Bărbulescu şi G. Anania, Şt. Nicolici, S. Sighişanu, I. M. Ştefan, I. Mânzatu, M. Opriţă, V. Bugariu, Vl. Colin, M. Şerbănescu, D. Cocoru, R. Honga, I. I. Iosif, T. Filipaş, M. Luca, G. Ceauşu, Gh. Păun, R. Haritonovici, Cr. T. Popescu, Al. Ungureanu, D. Ungureanu, Rodica Bretin, L. Oprea, Ov. Bufnilă, M. L. Goga, C. Ionescu, S. Genescu.

— Lista este în creştere zilnică, pe măsura ce calculatoarele şi roboţii româneşti îşi câştigă locul în întreprinderile şi instituţiile noastre, oferindu-ne – contra kilowaţi şi întreţinere calificată – neprecupeţitul lor ajutor şi, în acelaşi timp, contribuind la civilizarea tehnologică a societăţii noastre.

Aşa că – revenind la primele rânduri ale pledoariei mele – nu-mi fac probleme: cercetătorii ştiinţifici şi industria, scriitorii de anticipaţia şi editurile au pus umăr la umăr pentru a înlătura complexele Frankenstein şi Taylor şi au reuşit: calculatorul de acum al copiilor mei şi roboţii inteligenţi din societatea de mâine condusă de fiii şi fiicele noastre sunt/vor fi unelte sigure, solide

şi cu categorică perspectivă. Căci ajutat de ele Homo cosmicus va porni – a pornit deja – în formidabilul său Salt către abisurile lumii atomice şi necuprinsele poteci din afara planetei.

ALEXANDRU MIRONOV.

Bufonul.

Isaac Asimov.

Oare se poate alcătui o antologie de science fiction consacrată roboţilor şi maşinilor cibernetice fără Isaac Asimov? Nu, nici vorbă. Ba, dimpotrivă, considerăm că orice antologie care se respectă nu poate începe decât cu Doc. Asimov. Iar noi, pentru a ne spori şi mai mult şansele de „respectabilitate”, i-am ales chiar două povestiri.

Dar cine mai este şi acest Doc Asimov? S-ar putea întreba, puţin mirat, cititorul obişnuit, care nu şi-a prea bătut capul, până acum, cu această atât de controversată literatură ştiinţifico-fantastică.

Ei bine, Iasac Asimov este astăzi o adevărată instituţie. Un fel de monument naţional american. Doctorul cel bun, cum le place americanilor să-1 numească, s-a născut în 1920. Dotat cu o inteligenţă sclipitoare şi o memorie prodigioasă (mărturiseşte că-şi poate aminti instantaneu orice cuvânt citit vreodată), tânărul Asimov urmează cursurile Universităţii Columbia şi, în 1948, obţine doctoratul în biochimie. Lucrează pentru o vreme ca cercetător în domeniul chimiei organice, apoi obţine catedra de biochimie la University School of Medicine din Boston.

A început să scrie foarte de timpuriu; la 19 ani îşi vede publicată prima povestire SF, iar doi ani mai târziu atrage atenţia asupra talentului său cu o nuvelă de excepţie – Căderea nopţii (apărută şi în româneşte, la Editura Politică, în antologia Nici un zeu în cosmos). Deşi din 1958 îşi abandonează cariera universitară pentru a deveni scriitor profesionist, nu-şi va abandona, în

schimb, activitatea ştiinţifică şi va tipări, cu regularitate, cursuri universitare şi lucrări de popularizare în mai toate domeniile – biochimie, antropologie, fizică, astronomie, matematică… De altfel, nici un domeniu al cunoaşterii nu i se pare inabordabil şi, printre cele peste trei sute de cărţi publicate până acum, se pot întâlni titluri atât de diverse precum Ghidul lui Asimov în opera lui Shakespeare, sau ABC-ul spaţiului.

În domeniul creaţiei literare SF – dragostea dintâi şi care s-a dovedit şi cea mai statornică (recent, îşi intitula introducerea la o cunoscută enciclopedie cu declaraţia patetică „Science fiction, I Iove You”) – Asimov a rotunjit două cicluri impresionante: cel al Imperiului Galactic şi cel al Povestirilor cu roboţi.

Ciclul Imperiului Galactic – amplă frescă a societăţii omeneşti din pragul mileniului 47 – cuprinde, în primul rând, tetralogia Fundaţiei (Fundaţia – 1951, Fundaţia şi Imperiul – 1952, A doua Fundaţie – 1953, Marginea Fundaţiei – 1981), precum şi o serie de romane a căror acţiune se desfăşoară pe acelaşi fundal al Imperiului din Trantor: O piatră pe cer (1950) – apărută şi în româneşte. Pulbere de stele (1951) şi Curenţii spaţiului (1952).

La fel de celebru (ciclul Imperiului Galactic a fost încununat, în 1966, cu „Premiul Hugo” pentru cel mai bun ciclu din toate timpurile) este şi ciclul de povestiri şi romane consacrat roboţilor pozitronici. Aici vom găsi, formulate pentru prima oară, celebrele legi ale roboticii, un fel de cod etic al maşinilor inteligente. Din acest ciclu fac parte culegerile de povestiri Eu, robotul (1950) – apărut şi în româneşte – Restul roboţilor (1964), precum şi trilogia: Caverne de oţel (1954), Soarele gol (1957) – tradus şi la noi – şi Roboţii de pe Aurora (1983).

Povestirile alese de noi aparţin şi ele acestui ciclu. Deşi complet diferite ca mod de realizare ele pot fi considerate, împreună, ca două creaţii de vârf ce mustesc de imaginaţie, umor şi – paradoxal pentru texte povestind întâmplări din viaţa roboţilor şi a calculatoarelor – de un profund mesaj umanist.

Poate că cei familiarizaţi cu povestirile asimoviene din Eu, Robotul vor găsi subiectul povestirii de faţă cel puţin

surprinzător. Vă asigurăm că nu este cazul să vă alarmaţi pentru că personalitatea sa enciclopedică, de care am mai vorbit, s-a manifestat cu acelaşi har şi talent şi în domeniul umorului.

Fire veselă şi optimistă, Asimov a apreciat întotdeauna umorul de bună calitate. De altfel în toate lucrările sale dovedeşte un remarcabil simţ al umorului. „De când mă ştiu", mărturiseşte într-un eseu autobiografic, „am ascultat şi am spus cu plăcere bancuri". Asemeni Marelui Maestru Meyerhof din povestire, Asimov este un rezervor inepuizabil de bancuri, calambururi, limerick-uri pe care, din când în când, le adună în câte un volum. Şi veţi vedea, aşadar, că nu se poate găsi un pământean mai potrivit care, împreună cu supercalculatorul, să încerce să dea de „originea bancurilor"…

Noel Meyerhof consultă lista pe care şi-o pregătise şi alese cu ce să înceapă. Ca de obicei, se bizuia mai ales pe intuiţie.

Maşina din faţa lui îl reducea la proporţiile unui pitic, deşi ceea ce se vedea nu era decât o părticică infimă din trupul ei. Pe Meyerhof însă faptul nu-1 impresiona. Vorbi cu siguranţa de sine a celui care se ştie stăpân absolut:

— Johnson se întoarce inopinat acasă dintr-o călătorie de afaceri şi-şi găseşte nevasta în braţele celui mai bun amic. Trăgându-se stupefiat înapoi, zice: „Max! Eu sunt căsătorit cu doamna şi e de datoria mea să… Dar tu…?"

Bun, îşi spuse Meherhof, şi-acum să lăsăm asta să se scurgă în pânteceâe maşinii şi să se distileze.

— Salut, răsună o voce în spatele lui.

Meyerhof şterse sunetul celor două silabe şi trecu pe neutru circuitul cu care lucra. Apoi se întoarse şi spune:

— Lucrez. Nu ştii să baţi la uşă?

Nu zâmbi, cum îl întâmpina de obicei pe Timothy Whistler, unul dintre analiştii-şefi şi colaboratorii săi cei mai apropiaţi, ci se

încruntă ca şi când ar fi fost deranjat de-un străin. Expresia de iritare îi aşternu pe faţa uscăţivă un păienjeniş de riduri care păreau că se prelungesc până la rădăcina părului, zburlindu-1 parcă mai mult ca oricând.

Whistler ridică din umeri. Pumnii înfipţi în buzunare întinseră în cute drepte, verticale, pânza halatului său alb.

— Am bătut, dar n-ai răspuns. Becul roşu nu era aprins.

Meyerhof mormăi ceva nedesluşit. Nu era numai asta. Noul proiect ajunsese să-1 preocupe atât de intens încât pierdea din vedere micile amănunte. Dar, pe de altă parte, nu-şi putea reproşa mare lucru. Era vorba de ceva important.

De ce era important, nu ştia, fireşte. Se întâmpla rar ca Marii Maeştri să ştie. Asta le conferea calitatea de Mari Maeştri: faptul că erau capabili să depăşească limitele raţiunii. Cum altfel ar fi putut mintea umană să se măsoare cu Multivac, gigantul de raţiune „solidificată”, lung de zece mile, cel mai complex computer construit vreodată?

— Lucrez, repetă el. Ai ceva important?

— Nimic urgent. Sunt câteva lacune în răspunsul referitor la hiperspaţiu… (Whistler se legănă de pe-un picior pe altul şi arboră o expresie exagerată de îndoială.) Zici că lucrezi?

— Exact. Ai ceva împotrivă?

Whistler îşi plimbă privirea de la un capăt la celălalt al micii încăperi înţesate cu module peste module de relee, care alcătuiau acest mic compartiment al Multivacului.

— Dar… Nu-i nimeni aici.

— Cine-a zis că e, sau c-ar trebui să fie?

— Păi, parcă povesteai una dintre poantele dumitale…

— Ei şi?

Whistler se sili să zâmbească.

— Doar nu-i spuneai un banc Multivacului?

Meyerhof se crispa.

— De ce nu?

— Chiar asta făceai?

— Da.

— De ce?

Meyerhof îl măsură cu privirea.

— Nu-s obligat să-ţi dau socoteală. Nu-s obligat să dau socoteală nimănui.

— Dumnezeule, bineînţeles că nu. Am întrebat din curiozitate, atâta tot... (Privi din nou împrejur, apoi se încruntă.) Mă rog, dacă lucrezi, o să plec.

— Chiar te rog, spuse Meyerhof.

Aşteptă ca Whistler să iasă, apoi apăsă furios pe butonul care aprindea becul roşu de la intrare.

Începu să se plimbe de colo-colo, încercând să se calmeze. Să-1 ia dracu pe Whistler! Să-i ia dracu pe toţi! Pentru că nu-şi dădea osteneala să păstreze faţă de toţi tehnicienii, faţă de toţi analiştii şi mecanicii ăştia distanţa care se cuvenea, pentru că-i trata de parcă şi ei ar fi fost artişti şi creatori, credeau că-şi pot permite orice. Nici măcar un bene nu-s în stare să spună ca lumea! Gândi îndârjit.

Şi-şi reaminti instantaneu problema care-1 preocupa. Se aşeză din nou în faţa pupitrului. Să-i ia dracu pe toţi!

Reconectă circuitul maşinii şi spuse:

— În timp ce vaporul se luptă cu marea agitată de hulă, stewardul se opreşte pe punte şi priveşte plin de compasiune pasagerul cramponat de balustradă, a cărui poziţie şi privire aţintită spre adâncuri sunt întruchiparea suferinţei celei mai crâncene. Bătându-i uşor pe umăr, omul din echipaj îi spune cu blândeţe: „Curaj, domnule, ştiu că pare groaznic, dar nimeni n-a murit din rău de mare”. Pasagerul întoarce spre el fata albă ca varul şi rosteşte cu voce stinsă: „Nu spune asta, prietene. Pentru numele lui Dumnezeu, nu spune asta. Numai speranţa morţii mă mai ţine în viaţă”.

Deşi preocupat, Timothy Whistler zâmbi şi salută cu un uşor semn din cap când trecu prin faţa biroului secretarei. Femeia îi întoarse zâmbetul.

O secretară umană, gândi el, însemna o prezenţă arhaică în lumea computerizată a secolului XXI. Pe de altă parte, însă, părea firesc ca o asemenea funcţie să supravieţuiască tocmai aici, în citadela ciberneticii, în inima giganticei corporaţii mondiale care deţinea Multivacul. Cu uriaşul calculator acoperind orizontul, utilizarea unor computere inferioare pentru activităţi minore ar fi fost un gest de prost gust.

Când intră în biroul lui Abram Trask, reprezentantul oficial al guvernului îşi întrerupse ritualul solemn al aprinderii pipei. Ochii săi negri săgetară în direcţia vizitatorului.

— A, Whistler! Ia loc, ia loc.

Whistler se aşeză.

— Cred că s-a ivit o problemă, Trask.

Trask schiţă un zâmbet.

— Sper că nu una tehnică. Nu-s decât un politician ignorant. (Era una din expresiile lui favorite.)

— E vorba de Meyerhof.

Trask se afundă brusc în scaun şi afişă un aer profund nefericit.

— Eşti sigur?

— Destul de sigur.

Whistler înţelegea prea bine indispoziţia subită a interlocutorului său. Trask era funcţionarul guvernamental acreditat pe lângă Divizia Computere şi Automatizare a Departamentului de Interne. Avea în sarcină problemele referitoare la sateliţii umani ai Multivacului, întocmai cum sateliţii cu pregătire tehnică aveau în sarcină problemele legate de Multivac însuşi.

Dar un Mare Maestru era mai mult decât un simplu satelit. Mai mult chiar decât o simplă fiinţă umană.

Încă din prima perioadă a istoriei Multivacului devenise evident că punctul nevralgic era procedura de interogare. Multivac putea să rezolve problemele omenirii, toate problemele, dacă… Dacă i se puneau întrebări semnificative. Dar, pe măsură ce cunoştinţele se acumulau într-un ritm din ce în ce mai rapid, găsirea unor asemenea întrebări devenea din ce în ce mai dificilă.

Numai raţiunea nu era suficientă. Pentru a formula întrebările potrivite era nevoie de o intuiţie ieşită din comun, de facultăţi asemănătoare (dar superioare) celor pe care le posedau marii maeştri ai şahului. Era nevoie de o minte aidoma celei care este capabilă, în câteva minute, să aleagă cea mai bună mişcare dintre miliardele de mişcări posibile pe o tablă de şah.

Trask se foi în scaun.

— Şi, ce-a făcut Meyerhof?

— A introdus un program de interogare care mă nelinişteşte.

— Ei asta-i! Atâta tot? Nu poţi împiedica un Mare Maestru să pună în aplicare orice procedură de interogare crede el de cuviinţă, Whistler. Nici dumneata, nici eu nu suntem competenţi să judecăm valoarea întrebărilor sale, după cum sunt sigur că ştii prea bine.

— Ştiu. Fireşte că ştiu. Dar îl ştiu şi pe Meyerhof. Dumneata îl cunoşti personal?

— Dumnezeule mare, nu. Cine ajunge să cunoască personal un Mare Maestru?

— N-o lua aşa, Trask. Sunt oameni de care-ar trebui să ne fie milă. Te-ai gândit vreodată ce-nseamnă să fii Mare Maestru? Să ştii că-n toată lumea nu mai sunt decât vreo zece ca tine? Să ştii că nu se descoperă decât unul sau doi la o generaţie? Să ştii că lumea depinde de tine, că mii de matematicieni, de logicieni, de psihologi, de fizicieni se bizuie pe tine?

Trask ridică din umeri şi murmură:

— Dumnezeule mare, eu m-aş simţi stăpânul lumii…

— N-aş crede, replică nerăbdător analistul-şef. Nu se simt stăpânii nimănui. N-au pe nimeni cu care să vorbească de la egal la egal. Se simt complet izolaţi. Ascultă: Meyerhof nu lasă să-i scape nici o ocazie de a se afla în societate. Nu e căsătorit, fireşte, nu bea, n-are deloc o natură sociabilă… Totuşi, îşi dă silinţa să fie mereu printre oameni pentru că are nevoie de asta. Şi ştii ce face când se află în compania noastră, adică măcar o dată pe săptămână?

— Habar n-am, răspunse omul guvernului. Toate astea-s noi pentru mine.

— Face pe bufonul.

— Poftim?!

— Spune bancuri. Bancuri bune. E formidabil. Orice banc, cât de vechi, cât de răsuflat, devine irezistibil când îl auzi din gura lui. Ştie să spună bancuri. E un talent.

— Înţeleg. Păi, foarte bine…

— Sau foarte rău. Bancurile astea sunt importante pentru el. (Whistler îşi sprijini coatele pe biroul lui Trask şi începu să-şi

roadă o unghie de la degetul mare, privind în gol. Apoi reluă:) Meyerhof e deosebit, ştie că e deosebit şi bancurile pe care le povesteşte reprezintă pentru el unicul mod în care simte că ne poate determina pe noi, oamenii obişnuiţi, să-1 acceptăm. Ne distrăm, râdem în hohote, îl batem pe umăr şi uităm, că e Mare Maestru. Bancurile sunt singura lui legătură cu noi, ceilalţi.

— Tot ce-mi spui e foarte interesant. Nu te ştiam atât de bun psiholog. Dar care-i necazul?

— Necazul? Ce crezi că s-ar întâmpla dacă Meyerhof ar ajunge în criză de bancuri?

Reprezentantul guvernului îl privi nedumerit.

— Cum adică?

— Dacă ar începe să se repete? Dacă publicul său ar începe să râdă cu mai puţină poftă sau n-ar mai râde deloc? Bancurile sunt tot ce-1 leagă de noi. Fără ele, ar rămâne singur şi, în situaţia asta, ce s-ar întâmpla cu el? Nu uita, Trask, că Meyerhof este unul dintre cei vreo zece oameni de care omenirea nu se poate dispensa. Nu putem îngădui să păţească vreun accident. Şi nu mă refer numai la aspectul fizic. Nu putem îngădui nici măcar să fie nefericit. Cine ştie dacă asta nu i-ar afecta intuiţia.:

— Şi? A început să se repete?

— Nu mi se pare, dar am impresia că el aşa crede.

— Pe ce te bazezi?

— L-am surprins spunându-i bancuri Multivacului.

— Aiurea!

— Să fi fost doar o întâmplare? Am intrat pe nepusă masă şi m-a dat afară. Era furios. De obicei e destul de amabil. Nu mi se pare deloc în regulă faptul că intrarea mea nedorită 1-a deranjat într-atât. Ce-i sigur însă este că-i spunea un banc computerului şi sunt convins că bancul făcea parte dintr-o serie.

— Dar în ce scop?

Whistler dădu din umeri şi-şi frecă bărbia cu dosul mâinii.

— M-am gândit şi la asta. Cred că încearcă să acumuleze un stoc de glume în memoria Multivacu-lui, ca apoi să obţină variante noi. Înţelegi la ce mă refer, nu? E pe cale să conceapă un fel de bufon mecanic, în aşa fel încât să aibă la dispoziţie un număr infinit de bancuri şi să scape de obsesia că ele s-ar putea vreodată epuiza.

— Dumnezeule mare!

— Obiectiv vorbind, n-ar fi nimic rău în asta, dar consider îngrijorător faptul că un Mare Maestru începe să utilizeze Multivacul pentru a-şi rezolva probleme personale. Toţi Marii Maeştri prezintă o oarecare instabilitate mentală inerentă şi trebuie să fie supravegheaţi. Poate că Meyerhof începe să se apropie de limita dincolo de care un Mare Maestru este iremediabil pierdut.

Trask întrebă cu voce egală:

— Şi ce crezi c-ar trebui să fac eu?

— Să verifici ipoteza mea. Sunt poate prea legat de el pentru a-1 judeca bine şi, oricum, aprecierea oamenilor nu-i specialitatea mea. Dumneata eşti politician; problema e mai degrabă de competenţa dumitale.

— Problema oamenilor, poate. Dar nu şi cea a Marilor Maeştri.

— Şi ei tot oameni sunt. Pe de altă parte, cine să se ocupe de asta?

Trask începu să bată cu degetele în tăblia biroului.

— Presupun că eu trebuie să mă ocup, rosti el în cele din urmă.

— Un flăcău de la ţară, i se adresă Meyerhof Multivacului, culegea flori de câmp pentru drăguţa lui când, deodată, se

pomeneşte la câţiva metri de un taur care, privindu-1 ţintă, începe să râcâie cu copita pământul, într-un mod ameninţător. Zărind un fermier care stătea rezemat de partea cealaltă a unui gard destul de îndepărtat, flăcăul strigă spre el: Hei, taică, nu-i nici un pericol cu taurul ăla de colo?„ Cântărind cu un ochi critic situaţia, fermierul azvârle un scuipat din colţul gurii şi răspunde: Cu tauru' nu-i pericol defel”. Apoi, după alt scuipat, adaugă: Da' nu şi cu mătăluţă, bag seama”.

Meyerhof se pregăti să treacă la următoarea glumă, când primi convocarea.

De fapt, nu era chiar convocare. Nimeni nu convoacă un Mare Maestru. Era un mesaj prin care i se comunica faptul că Şeful Diviziei, Trask, dorea foarte mult să-1 vadă pe Marele Maestru Meyerhof, dacă Marele Maestru Meyerhof putea să-i acorde câteva minute din timpul său preţios.

Meyerhof ar fi putut să ignore liniştit mesajul şi să-şi vadă de treabă. Nu era obligat să se supună regulamentelor de ordine interioară.

Pe de altă parte însă, dacă ar fi procedat astfel, Trask ar fi continuat să-1 sâcâie – oh, cu deosebit respect, fireşte, dar ar fi continuat să-1 sâcâie.

Aşa că blocă circuitele adecvate ale Multivacului, aprinse becul roşu care oprea intrarea în laborator în absenţa lui şi plecă spre biroul lui Trask.

Trask tuşi. Se simţea uşor intimidat de expresia înverşunată de pe chipul vizitatorului său.

— Spre marele meu regret, Maestre, n-am avut până acum ocazia să ne cunoaştem.

— V-am transmis rapoarte, replică sec Meyerhof.

Trask se întrebă ce se afla înapoia acelor ochi inteligenţi, scăpărători. Era dificil să şi-l imagineze pe Meyerhof, cu faţa lui

prelungă, cu părul negru ţepos şi aerul său iritat, abandonându-şi severitatea pentru a spune bancuri.

— Nu prin rapoarte se pot cunoaşte oamenii. Am… Am auzit că posedaţi o minunată rezervă de anecdote.

— Sunt un bufon, domnule. Asta-i expresia care se foloseşte. Bufon.

— Nimeni nu v-a calificat astfel, Maestre, Mi s-a spus doar că…

— Dă-i dracului! Nu-mi pasă ce v-au spus. (Se aplecă brusc deasupra biroului lui Trask şi-şi îngustă ochii.) Vreţi să vă spun un banc?

— Sigur că da, neapărat, se grăbi să răspundă reprezentantul guvernului, străduindu-se să pară cordial.

— Bun. Poftiţi un banc: Doamna Jones îşi aruncă privirea pe bileţelul ieşit din cântarul-oracol automat pe care s-a urcat soţul ei după ce a introdus un bănuţ., George„, zice ea, „aici scrie că eşti tandru, inteligent, destoinic, clarvăzător şi că placi femeilor„. Apoi, întorcând tichetul, adăugă: Se-nşeală până şi-n privinţa greutăţii”.

Trask îzbucni în râs. Nici dac-ar fi vrut n-ar fi putut să nu râdă. Deşi poanta era previzibilă, naturaleţea cu care Meyerhof reprodusese întocmai dispreţul batjocoritor din vocea femeii şi grimasa pe care-o mimase pentru a sublinia aciditatea replicii provocaseră instantaneu hazul politicianului.

— Ce-i de râs? Întrebă brusc Meyerhof.

Trask conteni din râs.

— Poftim?

— Am întrebat, ce-i de râs în asta? De ce râdeţi?

— Păi, se strădui să explice Trask, ultima frază aruncă o lumină nouă asupra celor dinainte. Caracterul neaşteptat al…

— Esenţialul, îl întrerupse Meyerhof, este că am înfăţişat un soţ umilit de soţia sa; o căsătorie ratată, în care soţia este încredinţată că soţul nu posedă nici o calitate. Dar pe dumneavoastră chestia asta vă face să râdeţi. Dacă aţi fi în locul soţului aţi găsi că-i hazliu?

Stătu o clipă pe gânduri, apoi zise:

— Să-ncercăm alt banc: Abner stă la căpătâiul soţiei sale, plângând cu sughiţuri. Soţia, pe patul de moarte, îşi adună ultimele puteri şi se ridică într-un cot: Abner„, şopteşte ea, nu vreau să ajung înaintea lui Dumnezeu fără a-mi fi mărturisit păcatul”. „Lasă”, murmură tulburat soţul, lasă, draga mea. Culcă-te, stai liniştită„., Nu pot”, suspină ea. „Trebuie să-ţi spun, altfel sufletul meu nu-şi va găsi niciodată odihna. Ţi-am fost necredincioasă, Abner. Te-am înşelat. Chiar în această casă, acum mai puţin de-o lună...” „Ştiu, scumpa mea”, răspunde Abner cu voce blândă, „ştiu tot. Altfel de ce te-aş fi otrăvit?”

Trask încercă din răsputeri să rămână sobru, dar nu izbuti pe de-a-ntregul. Îşi înăbuşi imperfect chicotul.

Meyerhof spuse:

— Va să zică şi asta-i de râs. Adulter. Crimă. Numai lucruri hazlii.

— Ei drăcie, protestă Trask, dar s-au scris cărţi care analizează umorul.

— Într-adevăr. Am citit şi eu destule. Ba pe cele mai multe le-am citit şi Multivacului. Dar autorii acestor cărţi nu emit decât presupuneri. Unii susţin că râdem fiindcă ne simţim superiori personajelor din anecdote. Alţii pretind că-i vorba de descoperirea bruscă a unei incongruităţi, sau de slăbirea bruscă a unei tensionări, sau de reinterpretarea bruscă a unor evenimente. Chiar atât de simplu să fie? Diverse persoane râd la diverse bancuri. Nu există glumă universală. Unii nu râd la nici un fel de glume. Important însă e faptul că omul este singurul animal înzestrat cu simţul umorului, singurul animal care râde.

— Am înţeles, zise deodată Trask. Încercaţi să analizaţi umorul. Acesta-i motivul pentru care transmiteţi o serie de bancuri Multivacului.

— Cine v-a spus asta?... Ah, Whistler, bineînţeles. Îmi amintesc. M-a surprins în timp ce lucram. Şi?

— Nimic.

— Aveţi vreo obiecţie cu privire la dreptul meu de a adăuga orice cred de cuviinţă fondului general de cunoştinţe al Multivacului sau de a pune orice întrebare doresc?

— Nicidecum, răspunse prompt Trask. De altfel nu mă îndoiesc că asta va deschide calea pentru noi analize de un deosebit interes pentru psihologi.

— Hm... Poate. Dar ceea ce mă frământă pe mine este ceva mai important decât o analiză generală a umorului. Vreau să pun o anumită întrebare. De fapt, două întrebări.

— Şi anume?

Trask se întrebă dacă Marele Maestru avea să-i răspundă. Ştia că n-ar fi putut să-1 oblige, dacă el refuza.

Dar Meyerhof spuse:

— Prima întrebare e: de unde vin bancurile?

— Ce?!

— Cine le inventează? Uite! Cu vreo lună în urmă am fost la o petrecere. S-au povestit o mulţime de bancuri. Ca de obicei, pe cele mai multe le-am spus eu şi, ca de obicei, nătărăii s-au prăpădit de râs. Poate că bancurile le-au stârnit într-adevăr hazul sau poate c-au vrut doar să-mi facă plăcere. În orice caz, un individ şi-a permis să mă bată pe umăr şi să-mi spună: „Meyerhof, ştii mai multe bancuri decât oricare ins pe care l-am cunoscut vreodată”. Sunt sigur că spunea adevărul, dar remarca m-a pus pe gânduri. Nu ştiu câte sute sau poate mii de bancuri

am povestit în viaţa mea, dar fapt e că n-am inventat niciunul. Nici măcar unul singur. N-am făcut altceva decât să le reproduc. Singura mea contribuţie este povestitul. Fie că le auzisem de la alţii, fie că le citisem. Dar nici cei de la care le-am auzit, nici cei care le-au scris nu le-au creat ei. N-am întâlnit pe nimeni care să pretindă c-a inventat un banc. Toată lumea spune: „Am auzit una bună” sau „Ştii bancul cu...?” Toate bancurile sunt vechi! Acesta-i şi motivul decalajului lor social. Bancurile pe tema răului de mare, de pildă, continuă să circule, deşi răul de mare a devenit uşor de prevenit în zilele noastre şi nu-1 mai resimte nimeni. Sau bancurile cu cântare-oracol automate, ca bancul pe care vi l-am spus adineaori, deşi asemenea maşini nu se mai găsesc decât în magazinele de antichităţi. Deci, cine inventează bancurile?

— Va să zică asta vreţi să descoperiţi? Întrebă Trask şi fu cât pe ce să adauge: „Dumnezeule mare, dar cui îi pasă?” Se stăpâni însă la timp. Întrebările unui Mare Maestru erau întotdeauna semnificative.

— Bineînţeles că asta vreau să descopăr. Să privim altfel problema. Nu numai că bancurile sunt vechi, dar ele trebuie să fie vechi pentru a avea haz. Este esenţial ca o glumă să nu fie originală. Există o varietate de umor care este, sau poate fi, originală: calamburul. Am auzit calambururi create în mod evident spontan. Am inventat şi eu câteva. Dar nimeni nu râde la asemenea glume. La calambur nu se râde. Se ricanează. Cu cât e mai bun calamburul, cu atât se ricanează mai tare. Umorul original nu stârneşte râsul. De ce?

— Habar n-am.

— Foarte bine. Atunci să aflăm. După ce am transmis Multivacului toate informaţiile pe care le-am considerat utile cu privire la subiectul umorului, îl alimentez acum cu bancuri selecţionate.

— Selecţionate pe ce criteriu? Întrebă Trask.

— Nu ştiu, răspunse Meyerhof. Bancuri care mi se par mie potrivite. Întâmplător, sunt Mare Maestru.

— Oh, desigur. Desigur.

— Pe baza acestor bancuri şi a filosofiei generale a umorului, vreau ca Multivac să stabilească originea bancurilor, dacă poate. Şi fiindcă Whistler e la curent şi a găsit cu cale să vă informeze, anunţaţi-1 ca poimâine să fie prezent în Laboratorul de analiză. Cred că va avea puţin de lucru.

— Sigur că da. Pot să asist şi eu?

Meyerhof dădu din umeri. Era limpede ca prezenţa sau absenţa lui Trask îl lăsa indiferent. Meyerhof alese cu deosebită atenţie ultimul banc al seriei. În ce anume consta atenţia, n-ar fi putut spune, însă trecuse în revistă zeci de posibilităţi, testându-le şi retestându-le inefabila calitate a semnificaţiei.

— Ug, omul cavernelor – începu el – îşi vede consoarta alergând spre el, cu faţa scăldată în lacrimi., Ug, Ug!„ strigă ea disperată., Fă ceva, un tigru a intrat în peştera maică-mi. Fă ceva!” Ug scoate un mârâit, reîncepe să roadă ciolanul de bivol şi bombăne: Dă-l dracului! Cui îi pasă ce-o să pătimească un tigru?”

Apoi Meyerhof formulă cele două întrebări şi se lăsă pe speteaza scaunului, închizând ochii. Terminase.

— Nu mi s-a părut nimic în neregulă, îi spuse Trask lui Whistler. Mi-a explicat destul de binevoitor ce urmăreşte şi chiar dacă-i o treabă ciudată, nu-i ilegală.

— Ce pretinde el că urmăreşte, rectifică Whistler.

— Mă rog. Oricum, nu pot opri activitatea unui Mare Maestru numai pe baza unei bănuieli. E într-adevăr cam bizar dar, în definitiv, toţi Marii Maeştri sunt puţin bizari. În nici un caz, nu mi s-a părut că n-ar fi în toate minţile.

— Să foloseşti Multivacul ca să afli provenienţa bancurilor! Mormăi nemulţumit analistul-şef. Asta-i treabă de om în toate minţile?

— Ce ştim noi? Replică iritat Trask. Ştiinţa a progresat în aşa măsură încât singurele probleme neelucidate încă au rămas cele ridicole. Celelalte au fost demult enunţate, analizate şi rezolvate.

— Degeaba. Pe mine tot mă îngrijorează.

— Faptul e consumat, Whistler. O să mergem la Meyerhof şi-ai să analizezi răspunsul Multivacului, dacă a dat vreun răspuns. În ceea ce mă priveşte, singura mea sarcină este să mă ocup de aspectul birocratic al lucrurilor. Dumnezeule mare, ce să fac dacă nu ştiu nici măcar cu ce se ocupă un analist-şef ca dumneata, în afară de faptul că trebuie să analizeze.

— E destul de simplu, zise Whistler. Un Mare Maestru, ca Meyerhof, pune întrebări, iar Multivac le formulează automat în cantităţi şi operaţii. Echipamentele necesare pentru transformarea cuvintelor în simboluri constituie porţiunea cea mai vastă din imensul ansamblu al computerului. Multivac dă apoi răspunsul în cantităţi şi operaţii, fără însă a le traduce iarăşi în cuvinte, cu excepţia cazurilor celor mai simple sau de rutină. Dacă ar fi fost proiectat în aşa fel încât să rezolve şi problema traducerii integrale, dimensiunile sale ar fi fost de patru ori mai mari.

— Aha! Aşadar treaba dumitale este să traduci simbolurile în cuvinte?

— A mea şi a altor analişti. Ori de câte ori este necesar, folosim computere mai mici, special concepute pentru a ne facilita munca. (Whistler zâmbi strâmb.) Asemenea preoteselor din anticul Delphi, Multivac emite răspunsuri oraculare şi enigmatice. Numai că-n vremurile noastre există interpreţi.

Ajunseseră. Meyerhof aştepta.

Whistler întrebă pe un ton glacial:

— Care sunt circuitele pe care le-aţi folosit, Maestre?

Meyerhof îi răspunse şi Whistler se apucă de lucru.

Trask încerca să urmărească desfăşurarea operaţiilor, dar nu înţelegea nimic. Reprezentantul guvernului privi cum se derula o bandă acoperită cu puncte mărunte care formau arabescuri misterioase. Marele Maestru Meyerhof aştepta cu un aer indiferent lângă maşină, în timp ce Whistler urmărea curgerea benzii. Analistul se echipase cu o pereche de căşti prevăzute cu microfon şi din când în când murmura instrucţiuni pentru asistenţii săi aflaţi în alte încăperi, unde dirijau contorsiunile electronice ale altor computere.

În răstimpuri, Whistler asculta încordat, apoi manevra cu repeziciune tastele unei claviaturi complicate, pe care erau marcate simboluri ce aminteau vag de semnele matematice.

Trecu astlel mai bine de-o oră.

Expresia încruntată de pe chipul lui Whistler se accentuă. La un moment dat, analistul îşi înălţă privirea spre ceilalţi doi şi bolborosi: E de necre…”, apoi se întrerupse şi-şi reluă lucrul.

În cele din urmă, spuse cu voce răguşită:

— Pot să vă dau un răspuns neoficial. Pentru răspunsul oficial trebuie să aşteptăm analiza completă. Vreţi să cunoaşteţi răspunsul neoficial?

— Dă-i drumul, spuse Meyerhof.

Trask încuviinţă cu un semn din cap.

Whistler îl fulgeră cu privirea pe Marele Maestru.

— O întrebare aberantă nu poate primi decât un răspuns… Începu el, apoi continuă ursuz: Multivac indică o origine extraterestră.

— Ce-ai spus?! Exclamă Trask.

— N-aţi auzit? Glumele de care râdem n-au fost inventate de oameni. Multivac a analizat toate datele care i-au fost furnizate şi unicul răspuns posibil, conform acestor date este că o inteligenţă extraterestră a creat bancurile, toate bancurile, şi le-a plasat în anumite cugete umane, în momente şi locuri anume alese, astfel încât nici un om să nu fie conştient c-ar fi inventat vreunul. Toate glumele ulterioare nu-s decât variaţiuni minore şi adaptări ale originalelor primordiale.

Meyerhof scoase o exclamaţie triumfătoare.

— Toţi umoriştii, rosti el, nu fac altceva decât să reactualizeze bancuri vechi. E lucru bine ştiut. Răspunsul este corect.

— Dar de ce? Întrebă Trask. În ce scop să fi inventat bancurile?

— Multivac spune, răspunse Whistler, că singurul scop în concordanţă cu toate datele e că bancurile sunt destinate studiului psihologiei umane. Noi studiem psihologia şoarecilor punându-i sa parcurgă labirinturi. Şoarecii nu ştiu asta şi nu1-ar şti nici dacă ar fi conştienţi de ceea ce se întâmplă; clar nu-s conştienţi. Aceste inteligenţe străine studiază psihologia omului observând reacţiile individuale la anecdote selectate în mod judicios. Fiecare om reacţionează altfel… Probabil că aceste inteligenţe sunt faţă de noi ceea ce suntem noi faţă de şoareci, adăugă el, cutremurându-se.

Privind în gol, Trask zise:

— Marele Maestru spunea că omul este singurul animal înzestrat cu simţul umorului. S-ar părea deci că acest simţ ne-a fost inoculat din afară.

— Iar posibilul nostru umor, care provine din interior, nu stârneşte râsul, adăugă excitat Meyerhof. Mă refer la calambururi.

— E de presupus, spuse Whistler, că extratereştrii suprimă reacţiile la glume spontane pentru a evita orice confuzie.

Ca şi când ar fi încercat să se smulgă dintr-un vis urât, Trask zise:

— Dumnezeule mare, veniţi-vă în fire! Doar n-0 să credeţi una ca asta!

Analistul-şef îl privi cu răceală.

— E răspunsul Multivacului. Tot ce se poate conchide în acest moment. Multivac i-a indicat pe adevăraţii bufoni ai universului şi dacă vrem să aflăm mai multe, problema va trebui să fie aprofundată. (Şi Whistler adăugă în şoaptă:) Dacă cineva îndrăzneşte s-o aprofundeze.

Brusc, Marele Maestru Meyerhof spuse:

— Am pus două întrebări. Deocamdată am primit răspuns numai la prima. Cred că Multivac are suficiente date pentru a răspunde şi la a doua.

W'histler ridică din umeri. Părea sleit de puteri.

— Când un Mare Maestru crede că există suficiente date, zise el, nu văd cum aş putea obiecta. Care era a doua întrebare?

— Am întrebat: ce consecinţe va avea asupra rasei umane descoperirea răspunsului la cea dintâi întrebare?

— De ce-aţi întrebat asta? Vru să ştie Trask.

— Pentru că aşa am simţit eu, replică Meyerhof.

— Nebunie, totul e nebunie, murmură Trask şi se întoarse cu spatele. Era conştient de modul straniu în care schimbase rolul cu Whistler. Acum el era cel care acuza de demenţă. Strânse cu putere din pleoape. Zadarnic încerca să se amăgească. În cincizeci de ani, nimeni nu putuse să pună la îndoială asociaţia

dintre un Mare Maestru şi Multivac şi să-şi vadă îndoielile confirmate.

Whistler lucra în tăcere, cu dinţii încleştaţi. Urmărea din nou complicatul program al Multivacului şi al maşinilor auxiliare. Trecu încă o oră. În sfârşit, analistul-şef îşi smulse căştile de pe cap şi emise un hohot sec.

— E un adevărat coşmar!

— Care-i răspunsul? Întrebă Meyerhof. Mă interesează concluziile Multivacului, nu ale dumitale.

— Perfect. Poftim: Multivac declară că în momentul în care un singur om va descoperi adevărul asupra acestei metode de analiză psihologică a minţii umane, ea va deveni inutilizabilă ca tehnică obiectivă pentru puterile extraterestre care o folosesc în acest moment.

— Vrei să spui că nu se vor mai transmite glume omenirii? Întrebă Trask cu voce joasă. Sau ce vrei să spui?

— Nu mai există bancuri, zise Whistler. Din acest moment! Multivac a spus: „în acest moment”. Experienţa a încetat în acest moment! Va trebui să se introducă o tehnică nouă.

Câteva minute rămaseră nemişcaţi, privindu-se unii pe alţii.

Într-un târziu, Meyerhof spuse cu voce tărăgănată:

— Multivac are dreptate.

Cu chipul descompus, Whistler murmură:

— Ştiu.

Până şi Trask rosti în şoaptă:

— Da, negreşit.

Meyerhof fu cel care aduse dovada decisivă. Meyerhof, povestitorul de bancuri desăvârşit.

— S-a terminat, într-adevăr, spuse el. Gata. Încerc de cinci minute şi nu-mi vine în minte nici un banc. Nici măcar unul singur! Şi sunt încredinţat că dacă voi citi vreunul într-o carte, n-am să râd.

— Darul umorului ne-a fost luat, şopti mohorât Trask. Oamenii nu vor mai râde niciodată.

Rămaseră imobili, privind în gol, simţind cum lumea se reduce la dimensiunile unei cuşti de şoareci – o cuşcă din care labirintul fusese scos şi în locul lui avea să urmeze… Altceva.

Dincolo de aspectul anecdotic, în povestire se întâlnesc şi o parte din ideile omului de ştiinţă Asimov, referitoare la maşinile inteligente, idei expuse pe larg în numeroasele sale lucrări de popularizare a ştiinţei.

Astfel, după Asimov, inteligenţa artificială a maşinilor poate atinge un asemenea nivel de dezvoltare încât să se apropie de capacitatea mentală a omului, sau chiar să o depăşească. Pornind, însă, dintr-un punct diferit şi dezvoltându-se de-a lungul unor direcţii diferite, şi pentru scopuri diferite, inteligenţa artificială va avea, în consecinţă, atât calităţi cât şi defecte, pe care fiinţele umane nu le au. Lucrând împreună, părţile tari ale uneia vor putea suplini părţile slabe ale celeilalte şi astfel, în cooperare, cele două tipuri de inteligenţă pot avansa mult mai rapid decât fiecare în parte. Or, numai în cooperare va putea Marele Maestru să descopere teribilul adevăr.

Omul bicentenar.

Isaac Asimov.

Odată cu Omul bicentenar intrăm în domeniul povestirilor cu roboţi, povestiri pe care Asimov le-a adus pe adevărate culmi de realizare artistică şi ştiinţifică.

De fapt, povestiri şi legende despre oameni din metal, sau despre diverse soiuri de automate au însoţit întreaga istorie scrisă a omenirii. Talos, omul de metal care păzea insula Creta pe vremea regelui Minos, frumoasele ajutoare din aur construite de zeul fierar Hephaistos, Golem-ul legendelor evreieşti, păpuşa mecanică din povestirile lui Hoffmann, celebrul monstru construit de Frankenstein – imaginat de Mary Shelley... Şi exemplele vor deveni din ce în ce mai numeroase pe măsură ce revoluţia industrială promitea (şi se ţinea de cuvânt) noi şi noi miracole tehnice şl tehnologice. Dar toţi aceşti, să le spunem, proto-roboţi, slujeau mai degrabă ca elemente de decor sau erau simple amuzamente. Nimeni nu se gândise să-i pună la treabă, să-i transforme într-o forţă de producţie la dispoziţia întregii omeniri. Problema avea să fie rezolvată, însă, de scriitorii de anticipaţii ştiinţifice cu atâta fervoare şi pasiune încât povestirile cu şi despre roboţi au devenit, alături de călătoriile spaţiale şi monştrii extratereşti, un adevărat simbol al science ficton-ului.

Termenul de robot a fost introdus abia în 1923 de scriitorul şi filosoful ceh Karel Čapek în celebra sa parabolă R. U. K. (în limba cehă cuvântul robota înseamnă muncă forţată). Deşi în piesa lui Capek termenul defineşte, de fapt, un android (adică o fiinţă artificială construită din structuri organice), treptat el suferă o mutaţie a înţelesului, devenind o creaţie artificială metalică mai mult sau mai puţin asemănătoare omului.

Dotaţi cu creiere artificiale, de regulă dispozitive electronice (pozitronice, în povestirile lui Asimov) roboţii sunt, în general, destinaţi să-i servească pe oameni şi să se supună ordinelor lor. Uneori, însă, ordinele acestora sunt imprecise, creierele lor suferă anumite dereglări, încep să gândească pe cont propriu, suferă un anumit grad de conştientizare şi de aici drama a numeroase povestiri cu roboţi.

Asimov va pune ordine în ordinele date roboţilor, prin celebrele sale Legi şi va deveni astfel părintele roboticii (termenul este creaţia sa şi a intrat deia în terminologia practică).

Şi pentru că aceste Legi sunt atât de celebre şi pentru că adesea ele au fost folosite, implicit sau explicit, şi în povestirile cu roboţi ale altor scriitori, am preferat să vi le prezentăm şi noi în inspirata versiune din volumul Eu, robotul (Editura Tineretului, 1967), versiune sub care au intrat deja în conştiinţa cititorilor noştri.

Legile fundamentale ale roboţilor:

1. Robotul n-are voie să pricinuiască vreun rău omului sau să îngăduie, prin neintervenţie să i se întâmple ceva unei fiinţe umane.

2. Robotul trebuie să asculte poruncile omului, dar numai atunci când ele nu contrazic Legea 1.

3. Robotul trebuie să-şi apere existenţa, dar numai atunci când grija de sine nu contrazice Legea 1 sau Legea 2.

(Manualul de robotică, ediţia 56 – anul 2058)

Andrew Martin spuse mulţumesc şi se aşeză pe locul ce i se oferise. Era la capătul puterilor, deşi nu arăta.

De fapt, nu arăta în nici un fel şi, dacă exceptăm tristeţea ce i se citea în ochi, figura lui exprima o anume bonomie. Părul său era moale, castaniu, aproape blond şi în lipsa pilozităţii faciale, părea proaspăt şi îngrijit bărbierit. Îmbrăcămintea, evident demodată, era corectă; predominau culorile catifelate de roşu-purpuriu.

În faţa lui, şi în spatele biroului, stătea chirurgul. Legitimaţia de pe birou includea o serie de litere şi cifre semnificative, dar Andrew nu le dădu nici o importanţă. Îi era deajuns să-1 numească: Doctorul.

— Când poate fi făcută operaţia, Doctore? Întrebă el.

Blând, cu acea notă de respect caracteristic pe care un robot o foloseşte întotdeauna în raport cu fiinţele umane, chirurgul spuse:

— Nu sunt sigur că am înţeles, Domnule: cui, sau asupra cui trebuie să fac o asemenea operaţie?

O privire de respect intransigent s-ar fi putut vedea pe figura chirurgului, dacă un robot de acest fel, din oţel inoxidabil, bronzat, ar fi putut avea o astfel de expresie – sau orice expresie, în general.

Andrew Martin studia mâna dreaptă a robotului, acea mână-bisturiu, aşa cum se odihnea acum, nemişcată, pe birou. Degetele erau lungi şi prelucrate din metal în mod artistic, arătând curbe atât de graţioase şi corecte încât, pentru o clipă, îţi puteai imagina că bisturiul se contopeşte cu ele. În munca sa nu încăpeau ezitările, poticnelile, tremurăturile sau greşeala. Şi această încredere în sine venea odată cu specializarea, o specializare atât de puternic dorită de umanitate încât puţini roboţi mai erau acum entităţi independente cerebral. Deşi chirurg, acest independent cerebral era în schimb atât de limitat în specializarea lui încât nu-1 recunoscuse pe Martin, şi probabil nici nu auzise vreodată de el.

— Te-ai gândit vreodată că ţi-ar fi plăcut să fii om? Întrebă Andrew.

Chirurgul ezită pentru o clipă; întrebarea nu-şi găsea loc nicăieri în reţeaua creierului său pozitronic.

— Dar eu sunt un robot, Domnule.

— Nu ţi-ar fi părut mai bine să fi fost om?

— Ar fi fost mai bine, Domnule, să fiu un chirurg mai bun. Ca om nu puteam să fiu. Ca robot, da. Îmi place să fiu robot, dar mi-ar fi plăcut să fiu şi mai specializat decât sunt.

— Nu te deranjază că eu pot să-ţi dau ordine? Că te pot face să te ridici în picioare, să stai jos, să te mişti la stânga, la dreapta, numai spunându-ţi să faci aceste lucruri?

— Este plăcerea mea să vă fac pe plac, Domnule, Dacă ordinele Dumneavoastră ar interfera în vreun fel cu programul meu relativ la atitudinea faţă de Dumneavoastră sau altă fiinţă umană, nu le-aş da ascultare. Prima Lege, privind sarcina mea în privinţa siguranţei omului, ar prevala asupra Legii a Doua, care se referă la obedienţă. Astfel, supunerea este plăcerea mea. În fine, asupra cui trebuie să efectuez operaţia?

— Asupra mea.

— Bine, dar acest lucru este imposibil. Este o operaţie evident dăunătoare.

— N-are importanţă, spuse Andrew calm.

— Dar eu nu pot face rău, răspunse chirurgul.

— Unei fiinţe umane nu, zise Andrew, însă şi eu sunt tot robot.

Andrew semăna mult mai mult cu un robot atunci când fusese fabricat. Semăna atunci oricărui robot – funcţional şi bine lustruit.

Se simţea bine în căminul în care fusese adus în acele zile când roboţii în gospodărie, sau chiar în lume, erau o raritate. Trăiau patru oameni în acea casă. Domnul, Doamna, Domnişoara şi Micuţa Domnişoară. Desigur, le ştia numele, dar nu le utiliza niciodată. Domnul era Gerald Martin.

Numărul său de serie era NRD... Cifrele le uitase până la urmă. Asta se întâmplase, desigur, cu multă vreme în urmă, dar dacă ar fi dorit să le ţină minte, nu le-ar fi uitat. Nu dorise însă să şi le amintească.

Pentru că nu putea folosi încă literele, Micuţa Domnişoară a fost prima care 1-a numit Andrew, iar ceilalţi s-au luat după ea.

Micuţa Domnişoară... Trăise nouăzeci de ani; acum era moartă de mult. Încercase odată să-i spună Doamnă, dar ea nu-i permisese. Aşa că o numise Micuţa Domnişoară, până în ultima ei zi.

Se intenţionase ca Andrew să îndeplinească funcţiile unui valet, ale unui intendent sau chiar ale unei cameriste. Era vremea experimentelor – pentru el, ca şi pentru toţi roboţii de pretutindeni – cu excepţia celor din fabrici şi laboratoare.

Familia Martin se arătase mulţumită, şi, adesea, pentru că Domnişoara şi Micuţa Domnişoară doreau să se joace cu el, nu era lăsat să-şi vadă de îndatoririle sale decât jumătate din timp. Domnişoara fusese aceea care înţelesese prima cum trebuie procedat.

— Noi îţi poruncim să te joci cu noi şi trebuie să te supui ordinului.

— Îmi pare rău, Domnişoară, dar un ordin anterior al Domnului are întâietate.

— Tata a spus numai, a continuat ea, că spera ca tu să faci curat. Asta nu prea sună a ordin. În schimb, eu îţi poruncesc.

Desigur, Domnul nu se supărase. Era tandru cu fetele lui, chiar mai mult decât Doamna, iar Andrew, la rândul său, se ataşase mult de ele. S-ar fi putut spune că, într-un fel, fetele au făcut să apară la el ceea ce la oameni se numea dragoste. Andrew se gândea că este dragoste pentru că nu cunoştea alt cuvânt care să exprime ceea ce simţea el.

Pentru Micuţa Domnişoară sculptase Andrew un pandantiv din lemn. Ea i-1 comandase. Şi asta pentru că, se pare, Domnişoara primise de ziua ei tot un pandantiv, gravat din fildeş – ceea ce o necăjise pe sora ei mai mică. Ea nu avea decât o bucăţică de lemn, pe care i-o dăduse lui Andrew, împreună cu un cuţitaş de bucătărie.

Andrew îl lucrase, i-1 dăduse repede, şi Micuţa Domnişoară spusese:

— E tare drăguţ, Andrew. Am să-1 arăt şi lui tăticu.

Domnului nu-i venea să-şi creadă ochilor.

— De fapt de unde-1 ai, Mandy? Aşa o chema el pe Micuţa Domnişoară. Iar când aceasta îl asigură că nu minte, Domnul se întoarse spre Andrew.

— L-ai făcut tu, Andrew?

— Da, Domnule.

— Şi concepţia e tot a ta?

— Da, Domnule.

— De unde ai copiat modelul?

— E o reprezentare geometrică, Domnule, care se potriveşte cu reţeaua de fibre a lemnului.

A doua zi Domnul îi aduse o altă bucată de lemn, una mai mare şi un cuţit vibroelectric.

— Fă ceva din asta, Andrew. Orice doreşti tu.

Şi Andrew a lucrat sub supravegherea Domnului, care a privit apoi îndelung rezultatul. De atunci Andrew n-a mai servit la masă. În schimb i s-a ordonat să citească lucrări despre proiectarea mobilei şi astfel a învăţat să facă birouri şi alte obiecte de mobilier.

— Îţi reuşesc lucruri uluitoare, Andrew, i-a spus, după un timp, Domnul.

— Îmi face plăcere să le lucrez, admise Andrew.

— Plăcere?

— Vreau să spun că îmi uşurează cumva fluxul prin circuitele creierului. V-am auzit folosind cuvântul „plăcere”, şi felul în care îl folosiţi se potriveşte felului în care simt. Îmi face plăcere să le fac, Domnule.

Gerald Martin 1-a dus pe Andrew la filiala regională a Corporaţiei Roboţii Americani şi Oamenii Mecanici. Ca membru în Legislatura Regională nu întâmpinase nici o greutate în a obţine o întrevedere cu robopsihologul şef. De fapt, numai datorită acestei funcţii avusese dreptul să posede roboţi, în acele zile de început, când aceştia nu erau prea numeroşi.

Pe atunci, Andrew nu înţelegea mai nimic din toate acestea. Peste ani, însă, pentru că învăţase mai mult, revedea acele scene de început în adevărata lor lumină.

Robopsihologul Merton Mansky ascultase cu nelinişte crescândă şi se stăpânea cu greu să nu bată darabana pe birou. Avea trăsături obosite, riduri, şi arăta mai bătrân decât era în realitate.

— Robotica nu este o ştiinţă exactă, domnule Martin. Nu vă pot explica în amănunt, dar matematica ce guvernează reţeaua pozitronică a creierului este mult prea complicată pentru a nu permite decât soluţii aproximative. Evident, de vreme ce construim totul în jurul celor Trei Legi, acestea nu pot fi încălcate. Desigur, vă putem înlocui robotul…

— Nicidecum, spuse Domnul. Nu se pune problema unui defect – pentru că îşi îndeplineşte perfect sarcinile cu care a fost programat. Eu vreau doar să vă atrag atenţia că el sculptează lemnul în forme minunate, niciodată aceleaşi. Produce opere de artă.

Mansky părea complet derutat.

— Ciudat. Desigur, acum încercăm şi noi reţele pozitronice generalizate. Dar credeţi cu adevărat că este creativ?

— Priviţi şi dumneavoastră. Domnul îi înmână o mică sferă din lemn pe care era o scenă de joacă în care băieţii şi fetele, deşi perfect proporţionaţi, erau prea mici pentru a se distinge, dar se contopeau atât de natural cu fibrele, încât scena părea a fi gravată.

Mansky nu-şi credea ochilor.

— A făcut el asta? – (îi restitui sfera clătinând capul a neîncredere.) E un joc al hazardului… Probabil are ceva la reţeaua pozitronică.

— Mai puteţi fabrica unul la fel?

— Probabil nu. Până acum nu ni s-a mai semnalat aşa ceva.

— Grozav. Nu mă deranjează deloc că Andrew este unic.

— Mie însă mi-e teamă că specialiştii Companiei vă vor cere înapoi robotul, pentru studiu.

— Asta în nici un caz! Răspunse imediat Domnul, cu o bruscă asprime în glas. Uitaţi tot ce v-am spus! Se întoarse apoi spre Andrew.

— Să mergem acasă.

— Cum doriţi, Domnule, răspunse Andrew.

Domnişoara avea, de acum, întâlniri cu băieţii şi nu prea stătea pe acasă, în schimb, Micuţa Domnişoară, nu aşa micuţă ca odinioară, umplea întreg orizontul lui Andrew. Ea nu uitase niciodată că prima bucăţică de lemn, pentru ea o sculptase. O ţinea acum în jurul gâtului, agăţată de un lănţişor de argint.

Şi ea a fost prima care a obiectat la obiceiul Domnului de a oferi lucrurile lui Andrew.

— Zău, tăticule, dacă cineva îşi doreşte ceva cu adevărat, să-1 punem să plătească. Merită.

— Nu fi lacomă, Mandy, nu-i frumos.

— Dar nu pentru noi, tăticule. Pentru artist.

Andrew nu mai auzise cuvântul înainte şi, când avu un moment liber, îl căută în dicţionar.

Au făcut, apoi, o nouă călătorie, de data aceasta la avocatul Domnului.

— Ce părere ai de toate acestea, John? 1-a întrebat Domnul.

Avocatul era John Feingold, Avea părul alb, o burtă mare şi lentile de contact ale căror margini sclipeau verde-strălucitor. Se uită la plăcuţa pe care Domnul o adusese cu el şi spuse:

— E minunată! Dar zvonurile au ajuns deja la mine. Nu e sculptată de robotul tău? Acesta pe care l-ai adus cu tine…?

— Ba da, Andrew le face. Nu-i aşa Andrew?

— Da, Domnule.

— Cât ai plăti tu pe asta, John? 1-a întrebat Domnul.

— N-aş putea spune, nu colecţionez asemenea lucruri.

— Închipuie-ţi că pe asta micuţă mi s-au oferit două sute cincizeci de dolari. Andrew a făcut scaune care s-au vândut cu cinci sute de dolari. Sunt în bancă acum două sute de mii de dolari obţinuţi din produsele făcute de el.

— Slavă Cerului, te face bogat, Gerald.

— Numai pe jumătate bogat, precizase Domnul. Pentru că jumătate din ei sunt pe numele lui Andrew Martin.

— Robotul?

— Exact, şi vreau să ştiu dacă este legal.

— Legal…?

— Scaunul lui Feingold scârţâi prelung atunci când se lăsă pe spate.

— Nu există nici-un precedent, Gerald. Cum ar putea robotul tău semna actele necesare?

— Cu numele său. Mai trebuie să facă şi altceva?

— Mde. Feingold ridică ochii spre tavan, apoi spuse: Ei bine, vom înfiinţa un trust care să acţioneze în numele său şi care va fi ca un tampon între el şi lumea ostilă. Pe de altă parte, sfatul meu este să nu întreprinzi nimic… De vreme ce nimeni nu te-a oprit până acum. Dacă cineva are obiecţii, lasă-1 să acţioneze prin lege.

— Şi ai să preiei cazul, dacă lucrurile se complică?

— Dacă sunt plătit, desigur.

— Cât?

— Cam atât, spuse Feingold şi indică plăcuţa de lemn.

— Cinstit, acceptă Domnul.

Chicotind, Feingold se întoarse spre robot.

— Andrew, eşti fericit că ai bani?

— Da, Domnule.

— Şi ce ai de gând să faci cu ei?

— Să cumpăr, Domnule, lucruri pe care, oricum, Domnul ar trebui să le cumpere. Ar economisi cheltuiala, Domnule.

Şi asemenea ocazii se iviră. Reparaţiile erau scumpe, iar reviziile şi mai şi. Cu trecerea anilor se produceau noi modele de roboţi şi Domnul avu grija să-i procure orice nouă adaptare, astfel încât Andrew ajunsese, până la urmă, un model de reuşită metalică – pe propria sa cheltuială, exact aşa cum îşi dorise.

Numai reţeaua creierului său pozitronic rămăsese neatinsă, deoarece Domnul insistase în acest sens.

— Noile modele nu sunt atât de reuşite ca tine, Andrew, spuse el. Noii roboţi sunt fără valoare. Compania a învăţat să producă reţele pozitronice mult mai precis, mai aproape de proiecte. Noii roboţi n-o iau,. Razna”. Ei fac numai ceea ce au fost proiectaţi să facă. Dar eu te prefer aşa cum eşti.

— Mulţumesc, Domnule.

— Şi nu uita că totul se datorează înzestrării tale. Sunt sigur că de când te-a văzut Mansky a oprit dezvoltarea reţelelor pozitronice generalizate. Nu-i place imprevizibilul. Ştii de câte ori te-a cerut, de atunci, ca să facă cercetări pe tine? De nouă ori. Nu i-am dat, evident, satisfacţie niciodată, iar acum, că a ieşit la pensie, probabil că o să fim mai liniştiţi.

Părul domnului începuse să se rărească şi să încărunţească, faţa i se ridase. In schimb, Andrew arăta chiar mai bine decât în ziua când intrase prima oară în familia lor. Doamna aderase la un cerc artistic undeva prin Europa, iar Domnişoara devenise poetă în New York. Ele îi scriau uneori, deşi nu prea des. Micuţa Domnişoară se măritase şi locuia acum prin apropiere. Spunea că nu vrea să-1 părăsească pe Andrew. Iar când copilul ei, Micul Domn, se născuse, îi permisese lui Andrew să-1 hrănească cu biberonul.

Odată cu naşterea nepoţelului, Andrew a înţeles că Domnul era bucuros că are, în sfârşit, un moştenitor. Aşa că, acum, a îndrăznit să-şi formuleze cererea.

— Domnule, aş vrea să vă mulţumesc pentru că m-aţi lăsat să cheltuiesc banii aşa cum am vrut.

— Erau banii tăi, Andrew.

— Numai pentru că aşa aţi vrut Dumneavoastră, Domnule. Nu cred că legea v-ar fi împiedicat să-i păstraţi pe toţi…

— Legea nu mă poate convinge să fac un rău, Andrew.

— In ciuda tuturor cheltuielilor, Domnule, şi în ciuda impozitelor, mai am aproape şase sute de mii de dolari.

— Ştiu, Andrew.

— Aş vrea să vi-i dau Dumneavoastră.

— Dar n-am să-i primesc, Andrew.

— În schimbul a ceva ce-mi puteţi da.

— Da? Ce anume, Andrew?

— Libertatea, Domnule.

— Ce...?!

— Aş vrea să-mi cumpăr libertatea, Domnule.

N-a fost deloc uşor. Domnul se îmbujorase şi exclamase, Pentru Dumnezeu!” Apoi îi întorsese spatele şi se îndepărtase enervat.

În cele din urmă, provocatoare şi severă, tot Micuţa Domnişoară îl convinsese, şi asta de faţă cu Andrew. De altfel, nimeni nu ezitase să vorbească vreodată în faţa lui Andrew, indiferent dacă cele spuse îl interesau sau nu. Era doar un robot.

— Tată, de ce o iei ca pe un afront personal? El va rămâne cu noi. Ne va rămâne credincios. Nu poate face altfel, e construit aşa. Tot ce doreşte este numai un aranjament verbal. Vrea doar să fie numit liber. Este lucrul acesta atât de teribil? Nu şi-a câştigat şi el dreptul să aibă această şansă? Şi slavă cerului, noi doi discutăm despre asta de ani de zile.

— Discutaţi de ani de zile?

— Întocmai, şi de fiecare dată tot amână să-ţi spună de teamă că ai putea să te superi. Eu l-am convins acum, să-ţi spună şi ţie.

— Dar el nici nu ştie ce înseamnă libertatea. E doar un robot.

— Tată, nu-1 cunoşti. A citit toată biblioteca. Nu ştiu ce gândeşte, aşa cum de fapt nu ştiu ce gândeşti nici tu. Dar când îi vorbeşti, ai să vezi că reacţionează la diferite concepte, ca mine sau ca tine. Ce altceva contează? Dacă reacţiile cuiva seamănă cu ale tale, ce-ai mai vrea în plus?

— Legea nu va adopta această atitudine, a spus Domnul încruntat. Fii atent.

— Şi se întoarse spre Andrew adresându-i-se pe un ton voit afectat.

— Nu pot să te eliberez decât dacă este legal. Iar dacă aducem problema în justiţie, nu numai că n-o să-ţi câştigi libertatea, dar vor lua cunoştinţă oficială de banii tăi. Îţi vor spune că un robot n-are dreptul să aibă bani. Merită să-ţi pierzi banii pentru această mascaradă?

— Libertatea nu are preţ, Domnule, îi răspunsese Andrew. Chiar şi numai şansa vagă a libertăţii valorează cât toţi banii.

Se părea că şi justiţia împărtăşea părerea că libertatea n-are preţ. De aceea şi înclina spre ideea că, pentru nici un preţ, oricât ar fi el de mare, un robot nu-şi poate cumpăra libertatea.

De fapt, pledoaria procurorului regional, care-i reprezenta pe cei ce intentaseră acţiunea pentru a se opune eliberării roboţilor, suna astfel: „Cuvântul libertate nu are înţeles când se aplică unui robot. Numai o fiinţă omenească poate fi liberă”. Şi repetase acest lucru de mai multe ori, rar, subliniindu-şi ritmic vorbele cu mâna, ori de câte ori i se părea că a găsit un moment prielnic.

Micuţa Domnişoară ceruse permisiunea să vorbească în numele lui Andrew.

A fost strigată pe numele ei întreg, pe care Andrew nu-1 mai auzise până atunci.

— Martorul Amanda Laura Martin Charney să vină la bară!

— Mulţumesc, Excelenţă. Nu sunt avocat şi deci nu cunosc arta pledoariei, sper, însă, că veţi acorda mai multă importanţă înţelesului şi veţi trece cu vederea cuvintele care-1 exprimă. Să stabilim mai întâi ce înseamnă a fi liber în cazul lui Andrew. Pentru că, într-un anume fel, el este liber. Cred că, de aproape douăzeci de ani, nimeni din familia Martin nu i-a mai dat vreun ordin cu care, simţeam noi, Andrew n-ar fi fost de acord. Dacă dorim, însă, noi putem să-i dăm orice ordin, formulat oricât de aspru, pentru că el este o maşină care ne aparţine. De ce am face-o, de vreme ce ne-a servit credincios atât de mult timp, şi a câştigat atât de mulţi bani pentru noi? Nu ne mai datorează nimic. Datoria este acum de partea noastră. Chiar dacă am fi opriţi din punct de vedere legal să-1 supunem pe Andrew unei servituţi involuntare, ei ne va servi, totuşi, voluntar. Găsirea libertăţii se reduce, deci, până la urmă, la un simplu joc de cuvinte, dar care înseamnă foarte mult pentru el. Lui îi va oferi totul, iar pe noi nu ne va costa nimic.

— Vă înţeleg, doamnă Charney. Adevărul este, însă, că nu avem o lege care să interzică aşa ceva şi nici un caz precedent. Există totuşi aserţiunea nescrisă că numai un om se poate bucura de libertate. Nu pot face eu acum legi noi, fără nici o şansă în faţa Curţii Superioare, dar nici nu pot acţiona împotriva acestei aserţiuni. Să ne adresăm robotului: Andrew!

— Da, Excelenţă.

Era pentru prima oară când Andrew vorbea într-o curte de tribunal şi judecătorul rămase surprins, pentru o clipă, de timbrul omenesc al vocii lui.

— De ce vrei să fii liber, Andrew? În ce fel simţi tu acest lucru?

— Dumneavoastră aţi vrea să fiţi sclav, Excelentă? Răspunse Andrew printr-o întrebare.

— Dar nu eşti sclav, Andrew. Eşti un robot perfect – un geniu al roboţilor – după câte înţeleg; capabil de o exprimare artistică nemaiîntâlnită. Ce-ai vrea să faci mai mult, dacă-ai fi liber?

— Poate nu mai mult decât acum, Excelenţă, dar cu mai multă plăcere. S-a spus în această curte că numai o fiinţă umană poate fi liberă. Eu cred că numai cine doreşte libertatea poate fi liber. Iar eu doresc libertatea!

Probabil la acest răspuns a făcut aluzie şi judecătorul, pentru că fraza principală din hotărârea sa a fost: „Nu avem dreptul să interzicem libertatea oricărui obiect cu o minte suficient de avansată, încât să înţeleagă conceptul şi să dorească acest lucru”.

În cele din urmă cazul a ajuns în faţa Curţii Mondiale.

Domnul rămăsese supărat şi timbrul aspru al vocii lui îl făcea pe Andrew să se simtă furnicat de scurtcircuite.

— Nu-ţi vreau banii tăi afurisiţi, Andrew. Am să-i iau pentru că altfel nu te-ai simţi liber. De acum înainte poţi să-ţi alegi ce îndeletnicire vrei şi s-o faci cum îţi place. N-am să-ţi mai dau nici un ordin, cu excepţia acestuia: Fă cum vrei. Dar încă răspund pentru tine. Este o parte din hotărârea tribunalului. Sper că înţelegi acest lucru.

Micuţa Domnişoară 1-a întrerupt.

— Nu fii irascibil, tată. Responsabilitatea nu e prea mare. Ştii şi tu că, de fapt, nu trebuie să faci nimic. Cele Trei Legi îşi fac încă datoria.

— Atunci cum este el liber?

— Nu sunt şi fiinţele umane limitate de legile lor, Domnule? Replică Andrew.

— N-am de gând să mă cert…

Domnul părăsise încăperea şi Andrew nu-1 mai revăzu decât rareori după aceea, în schimb, Micuţa Domnişoară venea să-1 viziteze adesea în căsuţa pe care şi-o făcuse singur. N-avea, desigur, bucătărie şi nici instalaţii sanitare. Numai două camere; una era bibliotecă, iar cealaltă o combinaţie de cameră de lucru şi depozit. Andrew accepta numeroase comisioane şi acum, ca robot liber, lucra mai mult decât înainte. Achitase în întregime costul căsuţei şi primise actele de proprietate.

Într-o zi, Micuţul Domn – nu, „George”! Îi spunea deja pe nume – a venit la el. (Micuţul Domn insistase asupra acestui amănunt după decizia curţii. „Un robot liber nu mai trebuie să-mi spună „Micuţul Domn„, spusese George. „Eu îţi spun Andrew, deci trebuie ca şi tu să-mi spui George”.)

Preferinţa lui fusese exprimată ca un ordin, aşa că Andrew îl numea acum George – Micuţa Domnişoară, rămăsese, însă, Micuţa Domnişoară.

George venise singur să-i spună că Domnul era pe moarte. Micuţa Domnişoară era lângă patul său, dar Domnul vroia să-1 vadă şi pe el. Deşi nu se mai putea mişca, se chinui să-şi ridice mâna.

— Andrew, spuse el încet, Andrew – nu mă ajuta George, sunt pe moarte, nu neputincios – Andrew, mă bucur că tu eşti liber. Ţineam mult să-ţi spun asta.

Andrew nu ştia ce să spună. Nu mai fusese niciodată lângă cineva pe moarte, deşi înţelegea că moartea este echivalentul uman al încetării funcţiunilor. Era, însa o demontare involuntară şi ireversibilă, şi Andrew nu ştia ce să spună în asemenea circumstanţe. A rămas doar în picioare, absolut tăcut, absolut nemişcat.

După ce totul s-a sfârşit, Micuţa Domnişoară i-a spus:

— Poate că nu ţi s-a părut prietenos, mai ales în ultima vreme, Andrew, dar, cum ştii, era în vârstă, şi 1-a durut faptul că-ai vrut să fii liber.

Abia atunci Andrew găsi cuvintele.

— N-aş fi fost niciodată liber fără el, Micuţă Domnişoară.

Abia după moartea Domnului a început Andrew să poarte haine. Mai întâi şi-a pus o pereche de pantaloni pe care-i dăduse George.

George era acum căsătorit, ajunsese avocat şi intrase la firma lui Feingold. Bătrânul Feingold murise de mult, dar fiica lui îl moştenise şi, în cele din urmă, numele firmei a devenit Feingold şi Martin. Şi a rămas astfel chiar şi atunci când ea se retrăsese şi nici un alt Feingold nu-i mai luase locul. Pe vremea când Andrew începuse să poarte haine, numele lui Martin tocmai fusese adăugat la firmă.

George încercase să nu râdă când îl văzuse, pentru prima oară, pe Andrew luptându-se să-şi pună pantalonii. Dar pentru ochii lui Andrew, râsul era evident. George îi arătase atunci cum să manipuleze încărcătura statică pentru a-i permite să deschidă pantalonii, să-i învelească în jurul corpului, şi apoi să-i închidă. George demonstrase pe proprii săi pantaloni, dar Andrew era perfect conştient că-i mai trebuie timp până să poată imita acele mişcări.

— Dar de ce îţi pui pantaloni, Andrew? Corpul tău este perfect funcţional şi este păcat să-1 acoperi – mai ales când nu e vorba de o protecţie termică, sau de pudoare. În plus, materialul nu se mulează prea bine pe o suprafaţă metalică.

Andrew se împotrivi.

— Dar corpurile omeneşti nu sunt la fel de perfect funcţionale, George? Şi totuşi le acoperiţi.

— Pentru căldură, curăţenie, pentru protecţie, estetică. Niciuna nu ţi se aplică.

— Mă simt gol fără ele. Mă simt altfel, George.

— Altfel… Dar, Andrew, acum sunt miliarde de roboţi pe Pământ. Numai în această regiune, potrivit ultimului recensământ, sunt aproape tot atâţia roboţi cât şi oameni.

— Ştiu, George. Sunt roboţii care fac toate treburile.

— Niciunul însă nu poartă haine.

— Dar niciunul nu este liber, George.

Treptat, Andrew şi-a îmbogăţit garderoba. Îl inhibau, însă, zâmbetul lui George şi privirile oamenilor care-i aduceau hainele comandate.

Putea fi el liber, dar era construit în el un program detaliat cu privire la comportamentul faţă de oameni şi îndrăznea să avanseze numai cu paşi mărunţi. Dezaprobarea deschisă, pe care o simţea pretutindeni în jur, îl intimida şi-1 întorcea cu luni de zile înapoi. Nu toată lumea acceptase libertatea sa. Era incapabil să se simtă jignit, dar resimţea o anumită dificultate cu procesorul logic, atunci când se gândea la acest lucru. Evita să-şi pună haine – sau prea multe – când credea că Micuţa Domnişoară ar putea veni în vizită. Era bătrână acum şi adesea plecată în ţinuturi mai calde, dar când se întorcea, primul lucru pe care îl făcea era să-1 viziteze.

Odată, pe când era plecată, George îi spusese resemnat:

— M-a convins, Andrew. Voi candida pentru următoarea legislatură. Ce naşte din pisică… Cum obişnuieşte ea să-mi spună.

— Ce naşte… Andrew se oprise nesigur.

— Vreau să spun că eu, George, nepotul, voi fi ca şi Domnul, bunicul, care a fost şi el în legislatură.

— Aş fi fost bucuros, George, dacă Domnul ar fi… Se opri din nou pentru că nu voia să spună, în stare de funcţiune”. Expresia îi părea nepotrivită.

— În viaţă, completă George. Da, şi eu mă gândesc din când în când la bătrânul monstru...

Andrew s-a gândit mult la acea conversaţie. Îşi remarcase incapacitatea de exprimare atunci când vorbea cu George. Într-un fel, limbajul se schimbase de când îi fusese imprimat lui vocabularul. Pe urmă, George vorbea în argou, limba pe care nici Domnul, nici Micuţa Domnişoară nu o folosiseră. De ce oare trebuiseră să-1 numească pe Domnul monstru când, cu siguranţă, cuvântul nu era deloc potrivit? Andrew nu se putea bizui nici măcar pe cărţile lui. Erau şi ele vechi şi mai toate erau despre dulgherie sau proiectarea mobilierului. În niciuna nu era vorba despre limbaj, despre felul cum se exprimă oamenii. În cele din urmă consideră că trebuie să-şi caute singur cărţile potrivite şi, ca un robot liber ce era, simţea că nu mai trebuie să-i ceară permisiunea luî George. Putea să meargă în oraş şi să apeleze la o bibliotecă. A fost o decizie triumfală – şi îşi simţi clar potenţialul electric ridicat brusc, aşa că trebui să-şi anclanşeze în circuit o bobină de impedanţă, îşi pusese un costum complet, inclusiv un pandantiv din lemn. Ar fi preferat plasticul strălucitor, dar George spusese că lemnul este mult mai potrivit, iar cedrul şlefuit era, în plus, considerabil mai valoros.

Făcuse mai puţin de o sută de pasi de acasă, când, anumite rezistenţe îl determinară să se oprească. Elimină din circuit bobina de impedanţă dar, cum asta nu-1 ajută prea mult, se întoarse acasă şi pe o bucată de hârtie, scrise clar: „Sunt plecat la bibliotecă”. Plasă apoi hârtia pe biroul său, la loc vizibil pentru toată lumea.

Andrew n-a ajuns niciodată la bibliotecă. Studiase harta, ştia itinerariul, dar nu-1 recunoscu. Peisajul nu corespundea cu simbolurile de pe hartă, iar el ezita. În cele din urmă se gândi că ceva nu era în regulă; totul părea foarte straniu.

Depăşi un robot de teren, dar când se hotărî să întrebe pe cineva, nu mai zări pe nimeni. Un vehicul trecu, dar nu se opri.

Andrew rămase indecis; aştepta calm şi nemişcat pentru că, peste câmpuri, veneau spre el două fiinţe umane.

Se întoarse spre a-i întâmpina şi ei îşi schimbară direcţia în acelaşi scop. Cu câteva clipe în urmă mai vorbeau cu voce tare. Îi auzise. Acum însă, tăceau. Aveau privirea pe care Andrew o asocia de obicei cu nesiguranţa umană. Erau tineri, dar nu foarte tineri. Poate douăzeci, poate mai mult? Andrew nu ştiuse niciodată să aprecieze vârsta umană.

— Domnilor, vreţi să-mi descrieţi drumul până la biblioteca oraşului?

Unul dintre ei, cel mai înalt – pălăria-i grotescă îl făcea şi mai înalt – nu-i răspunse lui Andrew, ci se adresă celuilalt.

— E un robot.

Celălalt avea un nas butucănos şi pleoape umflate. Nici el nu se adresă lui Andrew, ci primului.

— Poartă haine.

Cel înalt pocni din degete.

— E robotul liber. Există un robot pe lângă casa bătrânului Martin, care nu e proprietatea nimănui. Altfel de ce ar purta haine?

— Întreabă-1, zise cel cu nasul.

— Eşti robotul Martin? Întrebă înaltul.

— Sunt Andrew Martin, Domnule, îi răspunse.

— Bun. Dezbracă-te! Roboţii nu poartă haine.

— Adăugă apoi către celălalt: Ce dezgustător! Uită-te la el!

Andrew ezita. Nu mai auzise un ordin pe un asemenea ton de multă vreme, aşa că circuitele Legii a Doua aproape i se blocară.

Înaltul mai repetă o dată.

— Dezbracă-ţi hainele! Îţi ordon!

Încet, Andrew începu să se dezbrace.

— Hai, aruncă-le, mai spuse cel înalt.

Cel cu nasul mare adăugă şi el:

— Dacă nu aparţine nimănui, atunci ar putea fi la fel de bine al nostru sau al oricui...

— Oricum, îi răspunse înaltul, nu poate avea nimeni nici o obiecţie. Nu atentăm la proprietatea cuiva. Se întoarse apoi spre Andrew: Aşază-te în cap!

— Capul nu foloseşte la,., începu Andrew.

— E un ordin. Chiar dacă nu ştii, încearcă!

Andrew ezită din nou, apoi se apleca şi îşi aşeză creştetul capului pe pământ. Încercă să-şi ridice picioarele dar căzu greoi.

— Rămâi aşa, spuse înaltul, apoi adăugă către celălalt: îl putem desface bucăţele. Ai mai desfăcut până acum vreun robot?

— Ne va da voie?

— Păi cum poate să ne oprească?.

Într-adevăr, în nici un fel Andrew nu-i putea opri, mai ales dacă-i porunceau de o manieră evidentă. Legea a Doua, a supunerii, era mai importantă decât Legea a Treia, a instinctului de conservare. În orice caz, nu se putea apăra fără să le facă vreun rău, ori asta ar fi însemnat încălcarea Primei Legi. La acest gând, fiecare unitate mobilă se contractă uşor şi, aşa cum sta acolo întins pe jos, începu să tremure.

Înaltul se apropie şi-1 împinse cu piciorul.

— E cam greu, spuse. Cred ca avem nevoie de scule pentru treaba asta.

— Putem să-i ordonăm lui să se demonteze, îi veni o idee celui cu nasul mare. Ar fi nostim să-1 vedem la lucru…

— Grozav, aprobă înaltul, gânditor, dar să-1 luăm din drum. Dacă vine cineva…

Era însă prea târziu. Într-adevăr, venea cineva, şi acest cineva era chiar George. De unde stătea întins îi văzuse silueta maiestuoasă mai târziu. I-ar fi plăcut să-i facă, cumva, semn, dar ultimul ordin era clar: rămâi aşa!

George începuse să alerge şi sosi la faţa locului răsuflând din greu. Cei doi tineri se dăduseră câţiva paşi înapoi, într-o aşteptare prudentă.

— Andrew, s-a întâmplat ceva? Întrebă George îngrijorat.

— Sunt bine, George, îi răspunse acesta,.

— Atunci ridică-te… Ce s-a întâmplat cu hainele?

— E robotul tău, gagiule? Întrebă înaltul.

George se întoarse brusc spre el.

— Nu e robotul nimănui. Ce s-a întâmplat aici?

— I-am cerut politicos să-şi dea jos hainele. Şi ce te bagi, dacă nu-i al tău?

George se întoarse din nou spre robot.

— Ce ţi-au făcut Andrew?

— Într-un fel sau altul, intenţia lor era să mă dezmembreze. Se pregăteau să mă ducă într-un loc mai ferit şi să-mi ordoneze să mă dezmembrez.

George privea la cei doi tineri în timp ce un tremur uşor punea stăpânire pe el. Aceştia rămăseseră pe loc. Zâmbeau.

Cel înalt spuse în bătaie de joc.

— Şi acum ce vrei să faci, grăsane? Vrei să ne ataci?

— Nu, n-am de gând, spuse George. Robotul acesta a trăit pe lângă familia mea mai mult de şaptezeci şi cinci de ani. Ne cunoaşte şi ne preţuieşte mai mult decât pe sine. Aşa că am să-i spun că atentaţi la viaţa mea şi că aţi plănuit să mă omorâţi. Şi am să-i cer să mă apere. Între mine şi voi mă va alege, cu siguranţă, pe mine. Vreţi să ştiţi ce o să vi se întâmple când o să vă atace?

Cei doi se mai retraseră puţin, păreau neliniştiţi.

George spuse răspicat:

— Andrew, sunt în pericol să fiu vătămat de aceşti doi tineri. Du-te spre ei!

Andrew se îndreptă spre ei, dar tinerii nu mai aşteptară, continuarea şi o rupseră la fugă.

— Gata, Andrew, linişteşte-te, spuse George. Era uşurat. Depăşise de mult vârsta la care să se poată încăiera cu cineva, darmite cu doi tineri.

— Nu le-aş fi putut face nimic, George. În plus, i-am văzut că nu intenţionau să te atace.

— Dar eu nu ţi-am ordonat să-i ataci. Pur şi simplu ţi-arn spus să te îndrepţi spre ei. Restul 1-a făcut propria lor frică.

— Cum pot să aibă teamă de roboţi?

— Este o boală a omenirii, una care n-a fost încă vindecată. Dar asta n-are importanţă acum. Ce dracu făceai pe aici, Andrew? Norocul tău a fost că ţi-am găsit însemnarea, Tocmai eram pe punctul de a mă întoarce înapoi, să închiriez un elicopter, când te-am văzut. Cum de ţi-a intrat în cap să mergi la bibliotecă? Ţi-aş fi adus eu oricâte cărţi ai fi dorit.

— Sunt un…, începu Andrew.

— Ştiu, ştiu, un robot liber. Dar ce vroiai tu, de fapt, cu biblioteca asta?

— Vroiam să ştiu mai multe despre fiinţa umană, despre lume, despre toate. Dar mai ales despre roboţi, George. Vreau să scriu o istorie a roboţilor.

George îi puse o mână pe umăr.

— Bine, bine. Hai acasă acum. Dar mai întâi ridică-ţi hainele. Ascultă, Andrew, există un milion de cărţi asupra roboticii şi toate includ istorii ale acestei ştiinţe. Lumea a saturată nu numai cu roboţi, dar şi cu informaţii despre roboţi.

Andrew îşi clătină capul, un gest omenesc pe care-1 adoptase în ultima vreme.

— Nu o istorie a roboticii, George. O istorie a roboţilor. Scrisă de un robot. Vreau să explic ce cred roboţii despre perioada scursă de la data când cei dintâi dintre noi au fost lăsaţi să muncească şi să trăiască pe Pământ.

George nu mai spuse nimic. Se mulţumi doar să ridice din sprâncene.

Micuţa Domnişoară tocmai îşi sărbătorea a optzecişitreia aniversare; nimic însă din comportamentul ei nu lăsa să se înţeleagă că energia sau îndârjirea i-ar fi diminuat. Se folosea de baston mai mult pentru a gesticula decât pentru a se sprijini în el.

Ascultase întâmplarea cu o indignare crescândă.

— George, dar este oribil! Cine erau huliganii aceia?

— Nu ştiu. Şi, de fapt, ce importanţă are? Până la urmă nu i-au făcut nici un rău.

— Dar puteau să-i facă. Tu eşti avocat George, şi dacă o duci bine, aceasta se datorează în întregime talentului lui Andrew. Banii pe care el i-a câştigat stau la baza a tot ce avem. Este simbolul continuităţii familiei noastre şi n-am să permit să fie tratat ca o marionetă.

— Şi ce-ai vrea să fac eu, mamă? Întrebase George.

— Am spus ca eşti avocat. N-ai auzit? Introdu o plângere şi forţează într-un fel Curtea Regională să declare drepturi pentru roboţi şi Legislatura să adopte legile necesare. Adu problema în faţa Curţii Mondiale, dacă e nevoie. Pentru că am să te urmăresc, George şi n-am să-ţi tolerez nici-o ezitare.

Nu glumise defel, şi ceea ce începuse ca simplă preocupare de a îndepărta temerile unei doamne în vârstă, deveni o problemă interesantă, cu nenumărate ramificaţii legislative. Ca principal funcţionar al firmei Feingold şi Martin, George a schiţat strategia. Munca de amănunt a lăsat-o pe seama partenerilor mai tineri, dar mai ales pe seama fiului său, Paul, care devenise şi el membru al firmei, şi care raporta conştiincios despre mersul lucrurilor, aproape în fiecare zi, bunicii sale. Ea, în schimb, discuta zilnic cazul cu Andrew.

Andrew era şi el implicat profund. Munca la cartea sa asupra roboţilor fusese amânată şi iar amânată, pe măsură ce medita la argumentele legale şi, de mai multe ori, făcuse chiar sugestii foarte pertinente.

— George mi-a spus, în ziua când am fost atacat, că fiinţele umane s-au temut dintotdeauna de roboţi, remarcase Andrew odată. Atâta timp cât se mai tem, Curtea şi Legislatura nu vor înclina în favoarea roboţilor. N-ar fi mai bine să facem ceva pentru opinia publică?

Aşa că, în timp ce Paul păstrase cazul pe rol, George preluă activitatea cu publicul. Avea avantajul de a fi un funcţionar oficial, iar uneori mersese atât de departe încât să adopte moda cea nouă, acel soi de îmbrăcăminte mai largă pe care el o numea draperie.

Paul chiar glumea pe seama lui.

— Numai să nu urci şi pe scenă, tată!

George îi răspundea întotdeauna iritat.

— Am să mă străduiesc, fiule.

O dată se adresase convenţiei anuale a editorilor de holoştiri, unde spusese: „Dacă, în virtutea Legii a Doua, putem să-i cerem unui robot supunere nelimitată, în toate sensurile, cu excepţia desigur a nevătămării unei fiinţe umane, atunci orice om, oricare fiinţă umană, are o putere colosală asupra unui robot, asupra oricărui robot. Concret, de vreme ce Legea a Doua este mai importantă decât Legea a Treia, orice om poate utiliza legea supunerii pentru a depăşi legea autoconservării. El poate ordona oricărui robot să se autoavarieze, sau chiar să se autodistrugă, pentru orice motiv, sau chiar fără nici un motiv.

Este acest lucru corect? Am trata oare un animal în acest fel? Până şi un obiect neînsufleţit care ne-a folosit ar avea, cât de cât, dreptul la o consideraţie din partea noastră. Iar un robot nu este insensibil şi nici nu este un animal. El poate să gândească suficient pentru a vorbi cu noi, să raţioneze alături de noi, sau să se joace cu noi. Dacă-i tratăm ca pe nişte prieteni – şi trebuie să lucrăm împreună cu ei – n-ar trebui oare să le oferim şi fructele prieteniei şi beneficiile cooperării?

Dacă un om are dreptul de a da unui robot orice ordin care nu implică vătămarea unei fiinţe umane, atunci ar trebui să aibă cel puţin decenţa de a nu da niciodată un ordin care ar implica vătămarea robotului, în afară, desigur, de cazul când siguranţa omului cere neapărat acest lucru. O mare putere implică şi o mare responsabilitate şi dacă roboţii au trei legi care să-1 protejeze pe om, ar fi prea mult să-i impunem omului o lege sau două care să-i protejeze pe roboţi?”

Andrew avusese dreptate. Bătălia pentru opinia publică fusese cheia pentru Curte şi Legislatură. În cele din urmă a fost adoptată o lege care stabilea situaţiile în care ordinele de

vătămare a roboţilor erau interzise. Legea a fost dezbătută îndelung, iar pedepsele pentru violarea ei s-au dovedit total inadecvate. Principiul, însă, fusese legalizat. Adoptarea de către Curtea Mondială s-a făcut chiar în ziua când a murit Micuţa Domnişoară.

N-a fost o coincidenţă. În timpul ultimelor dezbateri, Micuţa Domnişoară se agăţase cu disperare de viaţă şi nu se liniştise decât atunci când auzise cuvântul „victorie”. Ultimul ei zâmbet a fost pentru Andrew, ca şi ultimele ei cuvinte: „Ai fost atât de bun cu noi, Andrew!” A murit ţinându-i mâna în timp ce fiul său, soţia şi copiii rămăseseră respectuoşi în spatele lui.

Andrew aştepta liniştit robotul-recepţionist care dispăruse în birou. Recepţionistul ar fi putut utiliza holovideofonul dar, fără-ndoială, fusese perturbat de faptul ca, în locul unei fiinţe umane, avea de-a face acum cu alt robot.

Andrew îşi trecu timpul meditând asupra semnificaţiei unor cuvinte – de pildă termenul „pilot”. Devenise el un termen metaforic, suficient de îndepărtat de sensul iniţial pentru a putea fi aplicat şi roboţilor – sau femeilor? Asemenea probleme îl frământau adesea de când lucra la cartea sa despre roboţi. Exerciţiul compunerii de propoziţii care să exprime toate complexităţile îi sporise fără-ncetare vocabularul.

Uneori, venea câte cineva în cameră să-1 privească. El nu încerca să ocolească privirea nimănui. Îi privea calm pe fiecare, până când vizitatorul îşi pleca ochii.

În fine, apăru Paul Martin. Andrew fusese surprins – sau în orice caz ar fi arătat surprins dacă ar fi putut să-şi exteriorizeze mai adecvat expresia feţei. Paul începuse să se fardeze – aşa era moda. Deşi asta îi întărea, într-un fel, liniile şterse ale figurii, lui Andrew nu-i plăcea. Descoperi atunci că dezaprobarea unei fiinţe umane nu-1 nelinişte peste măsură, atâta timp cât n-o exprima verbal. Putea eventual să-şi exprime în scris acest dezacord. Oricum, era pentru el o situaţie nouă.

— Intră, Andrew, şi scuză-mă că te-am făcut să aştepţi, dar era vorba de o lucrare ce nu suferea amânare. Intră. Ai spus că vrei să-mi vorbeşti, dar nu mi-aş fi închipuit că tu ai înţeles să ne-ntâlnim aici, în oraş.

— Dacă eşti ocupat, Paul, sunt pregătit să mai aştept.

Paul privise ecranul cu umbre schimbătoare de pe perete, care-i servea drept ceas, şi spusese:

— Pot să-mi fac puţin timp liber. Ai venit pe jos?

— Am închiriat un automobil.

— Şi n-ai avut nici un necaz? Întrebă Paul cu oarecare nelinişte în glas.

— Nu, nici nu mă aşteptam la ceva. Drepturile mele sunt apărate de lege.

Paul arăta acum mult mai îngrijorat.

— Andrew, ţi-am explicat că legea nu constrânge pe nimeni, mai ales în anumite situaţii. Şi dacă insişti să porţi haine, o să dai în cele din urmă de bucluc, ca atunci, prima dată…

— Dar şi singura dată, Paul. Îmi pare rău că eşti nemulţumit.

— Bine, s-o luăm altfel. Eşti acum virtual o legendă vie, Andrew, şi eşti prea valoros, în prea multe privinţe, pentru a avea dreptul să rişti în vreun fel. Dar apropo, cum stai cu cartea?

— Mă apropii de sfârşit, Paul. Editorul este foarte mulţumit.

— Grozav!

— Nu cred, însă, că mulţumirea vine de la conţinutul cărţii. Cred, mai degrabă, că se aşteaptă să vândă multe exemplare, fiind scrisă de un robot. Asta-1 încântă cel mai mult.

— E şi el om, nu?

— Nu sunt nemulţumit. Lasă-1 să vândă din ce motive vrea, de vreme ce asta înseamnă bani şi pot utiliza şi eu o parte din ei.

— Bunica ţi-a lăsat…

— Micuţa Domnişoară a fost generoasă cu mine şi sunt sigur că pot conta şi pe mai departe pe ajutorul familiei. Dar pentru pasul următor contez mai mult pe drepturile mele de autor.

— Şi care este pasul următor?

— Aş vrea să-1 văd pe şeful Corporaţiei Roboţii Americani şi Oamenii Mecanici. Am încercat să aranjez eu întâlnirea, dar n-am fost în stare să ajung până la el. Corporaţia nu cooperează cu mine în scrierea acestei cărţi; aşa că, mă-nţelegi, nici n-am fost prea surprins.

Paul era vizibil amuzat.

— Cooperarea este ultimul lucru la care te poţi aştepta. N-au cooperat ei cu noi nici când am dat marea bătălie a drepturilor roboţilor. Ba dimpotrivă, şi îţi dai seama de ce… Dă-i drepturi unui robot, şi oamenii n-or să mai vrea să-1 cumpere…

— Cu toate acestea, spuse Andrew, dacă i-ai solicita tu, ai putea să-mi obţii o întrevedere.

— Nici eu nu sunt în relaţii mai bune cu ei, Andrew.

— Dar le-ai putea sugera faptul că, întâlnindu-se cu mine, ar evita o campanie dusă de Feingold şi Martin pentru întărirea drepturilor roboţilor.

— N-ar fi asta o minciună, Andrew?

— Ba da, Paul, dar eu n-o pot spune. De aceea am venit la tine.

— Aha, tu nu poţi minţi, dar mă poţi împinge pe mine s-o fac, nu-i aşa? Devii din ce în ce mai uman, Andrew.

N-a fost prea uşor de aranjat întâlnirea, chiar de către cineva cu reputaţia lui Paul, dar, în cele din urmă, audienţa a fost acceptată.

Când s-au întâlnit, preşedintele nu arăta prea fericit. Harley Smythe-Robertson, urmaş direct prin mama sa al fondatorului Corporaţiei (îşi adăugase numele de fată al mamei pentru a indica acest lucru), se apropia de vârsta pensionării. Întreaga viaţă şi-o dedicase problemei drepturilor roboţilor. Părul său cărunt era pomădat uşor spre creştet, dar faţa nu-i era fardată. Din când în când îi arunca lui Andrew priviri ostile.

Andrew începu discuţia.

— Domnule, cu aproape un secol în urmă, mi s-a spus de către Merton Mansky, de la această firmă, că matematica ce guvernează formarea reţelelor pozitronice ale creierelor era mult prea complicată pentru a permite altceva decât soluţii aproximative şi, în consecinţă, propriile mele capacităţi nu erau întru totul previzibile.

— Asta a fost cu un secol în urmă.

— Smythe-Robertson ezită, apoi spuse rece:

— Nu mai este cazul. Roboţii noştri sunt fabricaţi acum cu precizie şi minuţios pregătiţi pentru activitatea lor.

— Da, întări Paul. (Venise şi el, pentru a fi sigur că firma joacă corect, cum se exprimase el.) Cu rezultatul că recepţionerul meu trebuie ghidat ori de câte ori evenimentele depăşesc cât de cât convenţionalul.

— Aţi fi fost şi mai puţin mulţumit dacă s-ar fi apucat să improvizeze, spuse Smythe-Robertson.

— Deci nu mai fabricaţi roboţi ca mine, versatili şi adaptabili?

— Întocmai.

— Cercetările pe care le-am făcut în legătură cu acea carte a mea, spuse Andrew, mi-au relevat că sunt cel mai în vârstă robot în funcţiune.

— Cel mai vechi actualmente, spuse Smythe-Robertson, cel mai vechi care a existat vreodată şi cel mai vechi care va exista vreodată. Nici un robot nu mai este folosit după douăzeci şi cinci de ani. Sunt rechemaţi în fabrică şi înlocuiţi cu modele mai noi.

— Nici un robot, aşa cum sunt fabricaţi astăzi, nu mai este util după al douăzecilea an de funcţionare, spuse Paul, cu o notă de sarcasm în voce. Înseamnă că Andrew este excepţional din acest punct de vedere.

Andrew însă, urmărindu-şi planul pe care şi-1 făcuse, continuă imperturabil.

— Ca cel mai vechi robot din lume, şi cel mai versatil, nu sunt oare suficient de neobişnuit pentru a merita un tratament special din partea Companiei?

— Nicidecum, răspunse Smythe-Robertson, parcă şi mai rece. Particularitatea dumnevoastră este o ruşine pentru Companie. Dacă, din nefericire, nu aţi fi fost vândut, ci doar închiriat, de multă vreme aţi fi fost înlocuit.

— De fapt asta este problema, spuse Andrew. Sunt un robot liber şi, totodată, propriul meu stăpân. Aşadar vin la Dumnevoastră şi vă cer să mă înlocuiţi. N-o puteţi face fără consimţământul proprietarului. Astăzi acest considerent este eliminat prin condiţiile de închiriere, dar pe vremea mea nu exista aşa ceva.

Smythe-Robertson arăta în acelaşi timp uimit şi încurcat şi pentru o vreme se lăsă tăcerea. Andrew se pomeni că se uită la holograma de pe perete. Era masca mortuară a Susanei Calvin, sfânta patroană a tuturor roboticienilor. Murise de mai bine de două secole, dar lucrând la cartea sa, Andrew ajunsese să o cunoască atât de bine încât aproape că era convins că o întâlnise cândva aevea.

Într-un târziu, zâmbind, Smythe-Robertson întrebă:

— Cum pot să vă înlocuiesc pe Dumneavoastră cu Dumneavoastră? Dacă vă înlocuiesc ca robot, cum v-aş putea da un nou robot, de vreme ce prin simplul act al înlocuirii veţi înceta să mai existaţi?

— Dar nu-i greu, interveni Paul. Sediul personalităţii lui Andrew este creierul său pozitronic şi este singura parte ce nu poate fi înlocuită fără a se crea un nou robot. Creierul pozitronic, aşadar, este de fapt Andrew. Orice altă parte a corpului unui robot poate fi înlocuită fără să afecteze personalitatea acestuia, şi toate aceste părţi sunt în posesia creierului. Cu alte cuvinte, Andrew doreşte să-i daţi creierului său un nou corp de robot.

— Întocmai, spuse calm Andrew. Apoi se întoarse spre Smythe-Robertson: Aţi fabricat şi androizi, nu-i aşa? Roboţi care au aspectul exterior întocmai oamenilor, până şi în textura pielii?

— Da, am făcut. Lucrează perfect de bine în pielea lor sintetică şi cu tendoanele lor fibroase. Deşi, cu excepţia creierului, n-au nici o componentă din metal, sunt aproape la fel de rezistenţi ca şi roboţii metalici. Raportaţi la greutate, sunt chiar mai rezistenţi.

Paul părea interesat.

— N-am ştiut asta. Câţi sunt acum pe piaţă?

— Niciunul, răspunse Smythe-Robertson. Erau mult mai scumpi decât modelele din metal şi prospectarea pieţei ne-a arătat că nu vor fi acceptaţi. Semănau prea mult cu oamenii.

Andrew era impresionat.

— Presupun, însă, că firma îşi menţine serviciul de înlocuire, iar dacă da, atunci aş dori să vă cer să fiu înlocuit cu un robot organic, cu un android.

Paul, acum pe de-a-ntregul surprins, exclamă:

— Doamne sfinte!

Smythe-Robertson răspunse, însă, la fel de aspru.

— Imposibil!

— De ce este imposibil? Îl întrebă Andrew. Aş plăti, desigur, orice preţ rezonabil.

— Nu fabricăm androizi.

— Aţi ales să nu fabricaţi androizi, interveni rapid Paul, şi nu e acelaşi lucru cu a nu putea să-i fabricaţi.

— Totuşi, răspunse Smythe-Robertson, fabricarea de androizi este împotriva gustului public.

— Nici o lege nu i se opune.

— Cu toate acestea nu fabricăm – şi nu vom fabrica!…

Paul îşi drese glasul şi spuse:

— Domnule Smythe-Robertson, Andrew este un robot liber şi intră în sfera de competenţă a legii care garantează drepturile roboţilor. Sunteţi conştient de acest lucru?

— Foarte conştient.

— Acest robot, ca robot liber, a hotărât să poarte haine. Ca rezultat, a fost frecvent umilit de oameni fără minte, în ciuda legii care se opune umilirii roboţilor. E foarte greu să urmăreşti în justiţie vagi ofense care nu se încadrează în accepţiunile generale ale vinovăţiei.

— Roboţii Americani” au înţeles asta încă de la început. Din nefericire nu şi firma tatălui Dumneavoastră.

— Tatăl meu a murit de mult, dar ceea ce înţeleg este faptul că ne aflăm în faţa unei ofense clare, cu ţintă precisă.

— Despre ce vorbiţi? Întrebă Smythe-Robertson.

— Clientul meu, Andrew Martin – tocmai mi-a devenit client – este un robot liber care este îndreptăţit să ceară firmei „Roboţilor Americani şi Oamenii Mecanici” dreptul la înlocuire, pe care firma îl acordă oricui deţine un robot mai vechi de douăzeci şi cinci de ani. De fapt firma chiar insistă asupra acestor înlocuiri.

Paul zâmbea, complet destins.

— Creierul pozitronic al clientului meu, continuă el, este proprietarul corpului clientului meu – care este, cu siguranţă, trecut cu mult peste cei douăzeci şi cinci de ani. Creierul pozitronic cere înlocuirea corpului şi se oferă să plătească, pentru un corp de android, considerat ca piesă de schimb, orice preţ rezonabil. Dacă-i refuzaţi cererea, clientul meu va continua să fie umilit şi noi, în consecinţă, vă vom urmări în justiţie. Deşi, în general, opinia publică n-ar susţine o asemenea pretenţie din partea unui robot, vreau să vă reamintesc că nici firma Dumneavoastră nu e prea populară. Chiar şi aceia care utilizează roboţii şi profită de pe urma lor sunt reticenţi. S-ar putea să fie o reminiscenţă de pe vremea când teama de roboţi era larg răspândită, sau poate doar resentimentele faţă de puterea îşi bogăţia unei firme ce deţine monopolul mondial. Dar oricare ar fi cauzele, resentimentele există. Cred că veţi ajunge la concluzia că nu e de dorit să vă vedeţi confruntaţi cu o urmărire în justiţie, mai ales dacă ţineţi seama de faptul că Andrew este bogat şi, practic, nemuritor şi nimeni nu-1 va împiedica să continue lupta la infinit.

Încet, încet, Smyth-Robertson se îmbujora.

— Încercaţi să-mi forţaţi mâna?

— Nu vă forţez nimic, spuse Paul. Dacă doriţi să refuzaţi clientului meu această cerere rezonabilă, puteţi s-o faceţi, iar noi vom pleca fără nici un alt cuvânt. Dar vă vom da în judecată, pentru că este dreptul nostru şi vă daţi seama că până la urmă veţi pierde.

— Păi…

— Văd că aţi început să fiţi rezonabil, spuse Paul. S-ar putea să mai ezitaţi, dar până la urmă o să-mi daţi dreptate. Şi aş vrea să vă mai asigur de ceva. Dacă în procesul de transferare a creierului pozitronic din corpul actual într-unui organic se întâmplă ceva, vreo vătămare cât de mică, atunci n-am să am linişte până n-am să dobor firma la pământ. Voi întreprinde absolut orice pentru a mobiliza opinia publică împotriva Corporaţiei dacă o singură reţea din entitatea de platină-iridiu a creierului pozitronic este alterată. Se întoarse spre Andrew şi îl întrebă: Eşti de acord cu toate astea Andrew?

Andrew ezită aproape un minut. Înţelegea că trebuie să aprobe o minciună, un şantaj, o umilire pentru o fiinţă umană. Îşi făcu însă curaj pentru că nu era vorba de o vătămare fizică şi reuşi, în cele din urmă, să îngâne un, da” abia auzit.

Se simţea ca şi cum fusese construit din nou. Zile, săptămâni şi în cele din urmă, chiar luni întregi, Andrew nu se mai regăsea; chiar şi cele mai simple acţiuni erau ezitante.

Paul aproape turbase de furie.

— Te-au dereglat, Andrew. Trebuie să-i dăm în judecată!

Andrew vorbea foarte încet.

— Nu… Trebuie. Nu vei putea niciodată să demonstrezi. Ceva. ca i-i-i-i-

— Intenţia criminală?

— Da. Apoi, devin… Din ce în ce mai puternic, mai în regulă; de vină este tr-tr-tr…

— Tremurul?

— Trauma. Oricum, n-am mai păţit aşa ceva până acum…

Andrew îşi simţea creierul dinspre interior, aşa cum nimeni n-o putea face. Şi ştia că e bine, iar în timpul lunilor cât îi trebuiseră pentru a-şi coordona reacţiile pozitronice, cheltuise multe ore în faţa oglinzii.

Nu era prea omenească înfăţişarea lui. Figura îi era rigidă – prea rigidă – iar mişcările mult prea cumpănite. Îi lipseau nepăsarea, plutirea liberă a mişcărilor oamenilor, dar poate că toate acestea urmau să vină cu timpul. Acum, cel puţin se putea îmbrăca fără să mai pară ridicol.

Într-una din zile spuse:

— Aş vrea să mă apuc din nou de lucru.

Paul izbucnise în râs.

— Asta înseamnă că te simţi bine. Ce-ai vrea să mai faci? O altă carte?

— Nu, îi răspunsese Andrew. Am trăit prea mult pentru ca o pasiune să pună stăpânire pe mine definitiv. A fost o vreme când eram în primul rând artist, şi încă mă pot întoarce la ea. A fost o vreme când eram istoric, şi m-aş putea întoarce şi la asta. Acum, însă, aş vrea să devin robobiolog.

— Vrei să spui robopsiholog…

— Nicidecum. Robopsihologia ar implica studiul creierelor pozitronice, şi pe moment nu doresc asta. Un robobiolog, însă, cred eu, se ocupă cu funcţionarea corpului ataşat unui creier.

— Nu s-ar numi mai corect: robotician?

— Roboticianul are în vedere un corp metalic. Eu aş vrea să studiez corpul organic, umanoid, şi după câte ştiu sunt singurul care am un asemenea corp.

— Dar îţi restrângi astfel aria de cercetare, spuse Paul gândâtor. Ca artist creaţia îţi aparţine, ca istoric ai de-a face cu roboţii, ca robobiolog vei avea de-a face numai cu tine însuţi.

Andrew dădu din cap.

— Aşa se pare.

Andrew trebuise să înceapă totul de la capăt pentru că nu ştia mai nimic despre biologie şi aproape nimic despre ştiinţe. Devenise o prezenţă familiară în biblioteci, unde, ore în şir, putea zăbovi în faţa indicatoarelor electronice. Arăta perfect normal în haine şi acei puţini care ştiau că era robot nu se amestecau în afacerile lui.

Construise un laborator într-o cameră pe care o adăugase căsuţei sale; îşi sporise mult biblioteca.

Anii au trecut. Într-una din zile Paul a venit în vizită pe la el şi i-a spus:

— Păcat că nu mai lucrezi la istoria roboţilor. Am înţeles că „Roboţii Americani” au adoptat acum o politică radical nouă.

Paul îmbătrânise şi ochii lui, prea slăbiţi, fuseseră înlocuiţi cu celule fotooptice. Într-un anume fel, se apropia astfel mai mult de Andrew.

— Ce-au făcut? Întrebă Andrew.

— Fabrică computere centrale, adevărate creiere pozitronice gigantice, care pot comunica prin microunde cu zeci, până la mii de roboţi. Roboţii, însă, nu mai au creier deloc. Ei sunt, de fapt, membrele acestui creier gigantic, deşi cele două părţi sunt fizic separate.

— E mai eficient astfel?

— Aşa pretind „Roboţii Americani”. Înainte de a muri, Smythe-Robertson a stabilit noua direcţie şi sunt convins că asta are mare legătură cu tine. Sunt hotărâţi să nu mai fabrice roboţi care să le dea bătaia de cap pe care le-o dai tu, şi din această cauză separă creierul de corp. Creierul nu va avea un corp pe care să vrea să-1 schimbe, iar corpul nu va avea un creier care să vrea ceva.

Paul continuă.

— E uluitoare, Andrew, influenţa pe care ai avut-o în istoria roboţilor. Preocupările tale artistice i-au determinat pe cei de la „Roboţii Americani” să facă roboţi specializaţi; libertatea ta a contribuit decisiv la stabilirea principiilor drepturilor roboţilor; insistenţa ta în a avea un corp de android i-a determinat să separe corpul de creier.

Andrew căzuse pe gânduri.

— Cred că până la urmă Corporaţia va produce un creier gigant care să controleze miliarde de corpuri robotice. În felul acesta, însă, toate ouăle vor fi puse în acelaşi coş. Periculos. Nu e bine deloc.

— Cred că ai dreptate, îi răspunse Paul, dar nu cred să se-ntâmple ceva, cel puţin în următorul secol, aşa că eu nu voi trăi să văd asta. De fapt, s-ar putea să nu apuc să văd nici anul viitor.

— Paul! Exclamă Andrew şocat.

Paul a ridicat din umeri.

— Oamenii sunt muritori, Andrew. Nu suntem ca tine. Deşi nu contează prea mult, este important să-ţi precizez ceva. Sunt ultimul dintre umanii familiei Martin. Banii mei vor fi lăsaţi pe numele tău, şi, pe cât se poate prevedea viitorul, vei fi asigurat din punct de vedere economic.

— Dar nu trebuie, spuse Andrew anevoie. În toată această perioadă nu se putuse obişnui cu moartea celor din familia Martin.

— Să nu ne certăm. Aşa trebuie să fie. Spune-mi mai bine la ce lucrezi acum?

— Proiectez un sistem care să le permită androizilor – mie însumi – să-şi câştige energia din combustia hidrocarburilor, nu din pile atomice.

Paul ridică sprâncenele uimit.

— Deci vor respira şi vor mânca?

— Întocmai.

— Şi de când lucrezi în direcţia asta?

— Cam de multişor, dar cred că acum am pus la punct o cameră de combustie adecvată pentru asimilarea catalitică.

— Dar, Andrew, de ce? Pila atomică este infinit mai bună.

— În anumite privinţe, poate. Dar pila atomică nu este umană.

Durase ceva timp, dar timp Andrew avea. La început, nu dorise să întreprindă nimic până ce Paul nu se stinsese în pace. Cu moartea strănepotului Domnului, Andrew se simţea mult mai expus unei lumi ostile şi din această cauză era din ce în ce mai decis în hotărârea ce o luase.

De fapt, nu rămăsese cu totul singur. Chiar dacă omul murise, firma Feingold şi Martin trăia. Atât corporaţiile cât şi roboţii sunt mai puţin muritori decât oamenii…

Firma avea dispoziţiile ei şi le urma întocmai. Prin intermediul ei Andrew se bucura în continuare de bunăstare. În schimbul importantei rente anuale, Feingold şi Martin se implicase şi ea în aspectele legale ale noii camere de combustie. Dar când venise vremea ca Andrew să viziteze din nou corporaţia, „Roboţii Americani”, o făcuse singur. O dată fusese cu Domnul şi o dată cu Paul. De data aceasta, a treia oară, era singur şi avea înfăţişare umană.

Firma „Roboţii Americani” se schimbase. Producţia de bază a uzinei se transferase pe o mare staţie orbitală, aşa cum era cazul cu din ce în ce mai multe industrii. Pământul însuşi devenise o imensă grădină cu o populaţie stabilizată la un miliard de oameni şi cam un sfert de miliard de roboţi cu creiere independente.

Directorul cercetărilor era Alvin Magdescu. Oacheş la faţă şi la păr, avea o barbă mică şi ascuţită şi, aşa cum cerea moda, nu purta nimic peste bust, cu excepţia unei diagonale din piele. În schimb, Andrew era bine acoperit după moda veche, veche de mai multe decenii.

Magdescu întinse mâna vizitatorului.

— Vă cunosc, desigur, şi sunt bucuros să vă-ntâlnesc. Sunteţi cel mai renumit produs al nostru şi păcat că bătrânul Smythe-Robertson a fost atât de pornit împotriva dumneavoastră. Am fi putut realiza multe împreună…

— Încă mai puteţi, spuse Andrew.

— Nu, nu cred. Vremurile au trecut. Am avut roboţii aici pe Pământ mai mult de un secol, dar totul s-a schimbat. Acum au plecat din nou în spaţiu, iar cei care vor rămâne nu vor fi dotaţi cu creier.

— Dar am rămas şi eu, şi voi rămâne în continuare pe Pământ.

— Adevărat, însă se pare ca nu prea mai aveţi ceva în comun cu roboţii. Cu ce nouă cerere aţi venit acum?

— Vreau să devin şi mai puţin robot. De vreme ce sunt atât de organic, aş dori şi o sursă organică de energie. Am proiectul aici…

Magdescu nu se grăbea cu răsfoitul planurilor. La început, poate avusese intenţia să le frunzărească doar, dar acum devenea din ce în ce mai interesat. La un moment dat spuse:

— Este deosebit de ingenios. Cine le-a proiectat?

— Eu, replică Andrew.

Magdescu 1-a privit cu atenţie mai multă vreme, apoi a spus:

— Asta înseamnă o schimbare majoră în corpul dumneavoastră, de fapt un experiment – un asemenea lucru nu s-a mai încercat niciodată. Nu vă sfătuiesc s-o faceţi. Rămâneţi aşa cum sunteţi.

Figura lui Andrew avea la dispoziţie mijloace limitate de expresie, dar agasarea reieşea clar din vocea lui.

— Doctore Magdescu, nu înţelegeţi esenţialul. Nu vă rămâne de ales decât să-mi satisfaceţi cererea. Dacă asemenea dispozitiv poate fi construit şi adaptat corpului meu, el poate fi adaptat şi corpului uman. Tendinţa de a prelungi viaţa omului prin proteze este deja evidentă. Şi nu există proteze mai bune, vă asigur, decât cele pe care le-am proiectat sau le voi proiecta eu.

Aşa cum ştiţi, prin intermediul firmei Feingold şi Martin, eu controlez patentele. Suntem perfect capabili să ne lansăm în afaceri şi singuri şi să dezvoltăm tot felul de proteze care, până la urmă, să confere oamenilor multe din însuşirile roboţilor. Afacerile dumnevoastră vor avea, însă, de suferit. Dacă, însă, mă operaţi acum, şi sunteţi de acord s-o faceţi şi în viitor în circumstanţe asemănătoare, veţi primi permisiunea să utilizaţi patentele şi să controlaţi atât tehnologia pentru roboţi cât şi pentru protezarea oamenilor. Desigur, nu se vor aplica pe scară largă decât după ce primele operaţii se vor dovedi complet satisfăcătoare… Şi numai după ce va fi trecut suficient de mult timp pentru a demonstra cu adevărat reuşita.

Punea condiţii severe unei fiinţe umane, dar Andrew simţea tot mai puţin inhibiţia Legii întâi. Învăţase să considere că ceea ce poate părea cruzime, se poate dovedi, pe termen lung, bunătate.

Magdescu era complet năucit.

— Nu sunt în măsură să decid asupra unor asemenea probleme. Este mai degrabă de resortul Corporaţiei şi asta va lua timp.

— Pot aştepta o perioadă rezonabilă, spuse Andrew, dar numai o perioadă rezonabilă. Se gândea cu satisfacţie că nici Paul n-ar fi obţinut mai mult.

A trecut, într-adevăr, o perioadă de timp rezonabilă şi operaţia s-a dovedit un succes.

— Eram foarte pornit împotriva operaţiei, Andrew, îi spusese Magdescu, dar nu din motivele la care probabil te gândeşti. Nu eram, în principiu, împotriva experimentului, dacă s-ar fi efectuat asupra altcuiva. Îmi era, însă, teama să risc creierul tău pozitronic. Pentru că, vezi tu, ai reţeaua pozitronică conectată la o reţea pseudoneuronică şi ar fi fost dificil să salvăm intact creierul, dacă corpul s-ar fi deteriorat.

— Am avut deplină încredere în iscusinţa echipei de la „Roboţii Americani", îi răspunse Andrew. Iar acum pot mânca.

— Foarte bine. Şi e bine să înghiţi din când în când şi ulei de măsline. Ar însemna o curăţire periodică a camerei de ardere, aşa cum ţi-am explicat. O chestie cam neplăcută, după câte-mi dau seama.

— Poate, dacă nu m-aş gândi să merg mai departe. Autocurăţirea nu este imposibilă. De fapt lucrez la un dispozitiv care să rezolve problema hranei solide ce poate conţine şi fracţiuni necombustibile, substanţe nedigerabile, ca să spun aşa, şi care vor trebui eliminate.

— Atunci ar trebui să proiectezi un anus.

— Sau un echivalent.

— Şi mai ce, Andrew…?

— Asolut orice.

— Şi organe genitale?

— În măsura în cale ele se încadrează în planul meu. Corpul meu este acum ca o pânză pe care intenţionez să pictez…

Magdescu aşteptă ca fraza să fie terminată şi când crezu că n-o să mai fie, o completă el.

— Un om?

— Vom vedea, îi răspunse Andrew.

— E o ambiţie măruntă, Andrew. Tu eşti mai perfect decât un om. Din momentul când ai optat să devii organic, ai început să cobori.

— Creierul meu n-a avut de suferit.

— Nu, n-a avut. Ţi-o garantez. Dar, Andrew, întreaga revoluţie în domeniul protezelor, declanşată de patentele tale, îţi poartă numele. Eşti recunoscut ca inventator şi onorat pentru asta, aşa cum de altfel şi trebuie. De ce vrei să mergi mai departe în acest joc cu propriul tău corp?

Andrew nu-i răspunse.

Onorurile nu întârziară. Acceptase să fie membru în mai multe societăţi distinse, inclusiv una care se devotase noii ştiinţe, pe care el o stabilise – robobiologia, dar care începuse să fie cunoscută sub numele de prostetică. La cea de-a o sută cincizecea aniversare a construcţiei sale, „Roboţii Americani” organizaseră un dineu oficial în onoarea sa. Dacă Andrew văzuse în asta o ironie a soartei, ţinuse ideea numai pentru el.

Alvin Magdescu, pensionar acum, venise în mod special pentru a prezida dineul. Avea nouăzeci şi patru de ani şi trăia numai datorită faptului că şi el avea proteze, printre altele, pentru ficat şi rinichi. Dineul îşi atinsese apogeul când Magdescu, după o scurtă şi emoţionantă cuvântare, ridicase paharul pentru a toasta pentru Robotul de un secol şi jumătate.

Andrew avea muşchii faciali astfel reproiectaţi încât putea exprima întreaga gamă a emoţiilor umane, dar, în timpul întregii ceremonii, rămăsese solemn şi pasiv. Nu-i plăcea să fie Robotul de un secol şi jumătate.

Prostetica 1-a determinat pe Andrew să părăsească pentru o vreme Pământul. În deceniile care au urmat celebrării celei de-a

o sută cincizecea aniversări, Luna devenise o lume mai pământească decât Pământul însuşi în toate aspectele, mai puţin, evident, atracţia gravitaţională; în oraşele ei subterane se adunase o populaţie foarte numeroasă. Aici, protezele trebuiau să ţină cont de atracţia gravitaţională mai redusă. Pentru a face adaptările necesare, Andrew şi-a petrecut cinci ani pe Lună, lucrând cu ortoprosteticienii locali. Când nu era de lucru, hoinărea printre populaţiile de roboţi care-1 tratau cu servilitatea lor obişnuită faţă de om.

Revenise pe Pământul plictisitor şi liniştit, prin comparaţie, şi vizitase birourile lui Feingold şi Martin pentru a-şi anunţa întoarcerea. Asta surprinse pe Simon DeLong, preşedintele în exerciţiu al firmei.

— Ni se anunţase că revii... Andrew – aproape că voise să spună Domnule Martin – dar nu te aşteptam mai devreme de săptămâna viitoare.

— Nu mai aveam răbdare, spuse Andrew însufleţit. Era dornic să ajungă la subiect. Pe Lună, Simon, conduceam o echipă de cercetători formată din douăzeci de oameni de ştiinţă. Dădeam dispoziţii pe care nimeni nu le punea în discuţie. Roboţii de pe Lună mi se adresau ca unei fiinţe umane. De ce, atunci, să nu devin o fiinţă umană?

O undă de circumspecţie străbătu privirea lui DeLong.

— Dragul meu Andrew, aşa cum deja mi-ai explicat, eşti tratat ca un om, atât de roboţi cât şi de oameni. Eşti deci de facto o fiinţă umană.

— A fi de facto o fiinţă umană, nu este suficient. Vreau nu numai să fiu tratat astfel, dar vreau ca şi legal să fiu identificat ca atare. Aş vrea să devin o fiinţă umană de jure.

— Ei! Asta este o altă problemă, spuse DeLong. Aici însă ne vom lovi de prejudecăţile omeneşti şi de faptul, de netăgăduit, că oricât de mult te-ai asemăna cu un om, nu eşti, de fapt, o fiinţă umană.

— În ce fel nu sunt? Întrebă Andrew. Am înfăţişarea unui om şi organele echivalente cu cele ale oamenilor. Ele sunt, de fapt, identice cu protezele folosite de unii dintre ei. Am contribuit artistic, literar şi ştiinţific la cultura omenească la fel de mult ca oricare om în viaţă. Ce mi se poate cere mai mult?

— Eu unul n-aş mai cere nimic. Necazul este că, pentru a te defini ca o fiinţă umană, ne trebuie un act dat de Legislatura Mondială. Cinstit să fiu, nu cred că putem obţine aşa ceva.

— Cui, din această Legislatură, m-aş putea adresa?

— Poate Comitetului pentru Ştiinţă.

— Poţi să-mi aranjezi această întâlnire?

— Dar, Andrew, ce nevoie mai ai de un intermediar? Prin poziţia ta ai putea…

— Nu. Aranjeaz-o tu.

Andrew nici nu-şi dăduse seama că, de fapt, dă un ordin precis unei fiinţe umane. Se obişnuise de mult cu acest lucru, pe Lună.

— Vreau ca ei să-şi dea seama, contiuă el, că firma Feingold şi Martin se află în spatele meu până la capăt.

— Atunci…

— Până la capăt, Simon. În aceşti o sută şaptezeci şi trei de ani am susţinut destul firma, într-un fel sau altul. Am fost îndatorat în trecut unora dintre membrii acestei firme. Nu mai e cazul acum, sau mai degrabă situaţia s-a inversat, aşa că vă cer să vă respectaţi obligaţiile.

— Am să fac tot ce pot, îi promisese DeLong.

Secretara Comitetului pentru Ştiinţă era o femeie şi provenea dintr-o regiune est-asiatică. Se numea Cliee Li-hsing, iar veşmântul ei transparent – dar care acoperea prin strălucire

ceea ce ea considera că trebuie acoperit – crea impresia că este înfăşurată în plastic.

— Împărtăşesc dorinţa dumneavoastră pentru depline drepturi omeneşti, îi spuse ea. A fost o vreme în istorie când anumite grupuri ale populaţiei umane au luptat pentru respectarea drepturilor omului. De fapt, ce drept aţi dori şi nu-1 aveţi?

— Un lucru atât de simplu cum este dreptul la propria mea viaţă, declară Andrew. Un robot poate fi demontat oricând.

— Şi un om poate fi executat oricând.

— Execuţia urmează, însă, unui proces legal. Pentru dezmembrarea mea nu este nevoie de nimic. Ajunge numai cuvântul autoritar al unui om. În plus... În plus... (Andrew încercase din răsputeri să nu dea impresia că pledează, dar expresia prea puţin mobilă a feţei şi intonaţiile contrafăcute ale vocii îl trădară.) Adevărul este că vreau să fiu un om. Am dorit acest lucru de-a lungul a şase generaţii de oameni.

Li-hsing ridică spre el o privire înţelegătoare.

— Legislatura poate adopta o lege care să vă declare unic, la fel de bine cum poate adopta o lege care să definească o statuie de piatră drept om. Şi într-un caz şi în celălalt posibilităţile sunt cât se poate de reale. Dar nu uitaţi că legiuitorii sunt şi ei oameni şi mai persistă încă acel element de suspiciune împotriva roboţilor.

— Chiar şi acum?

— Chiar şi acum. Toţi suntem de acord cu faptul că v-aţi câştigat preţul umanizării şi totuşi rămâne teama de a stabili un precedent nedorit.

— Ce precedent? Sunt singurul robot liber, singurul din categoria mea, şi nu va mai fi niciodată altul. Puteţi să-i consultaţi şi pe cei de la,. Roboţii Americani”.

— Niciodată este un cuvânt mare, Andrew – sau, dacă preferaţi, Domnule Martin. Eu una v-aş acorda cu plăcere calitatea de om.

Veţi vedea, însă, că majoritatea legiuitorilor nu vor fi atât de dornici să stabilească un precedent, indiferent cât de neînsemnat s-ar dovedi acesta. Deşi vă simpatizez, Domnule Martin, nu pot să vă dau speranţe. Totuşi...

Se aşeză încruntată, meditând.

— Totuşi, dacă lucrurile se precipită, s-ar putea crea un anumit sentiment de suspiciune, atât printre legiuitori cât şi în afara lor, legat de această problemă a dezmembrării de care vorbeaţi. Autodezmembrarea ar putea fi cea mai simplă cale de a rezolva această dilemă. Ţineţi cont de acest lucru înainte de a vă hotărî să acţionaţi.

Andrew rămânea, însă, ferm pe poziţie.

— Nu-şi va aminti nimeni de tehnicile prosteticii, create în întregime de mine?

— S-ar putea să vă pară crud ce vă spun, dar răspunsul este: nu. Şi chiar dacă îşi vor aminti, o vor face împotriva dumneavoastră. Oamenii vor spune că aţi făcut totul numai pentru dumneavoastră. Se va zice că totul face parte dintr-o campanie de robotizare a fiinţelor umane, sau de umanizare a roboţilor, oricum, se vor scoate în evidenţă numai părţile negative. N-aţi făcut niciodată obiectul unei campanii politice de ură, Domnule Martin, dar vă avertizez că veţi fi obiectul unor calomnii, incredibile pentru mine sau pentru dumneavoastră, pe care mulţi le vor găsi însă, cât se poate de plauzibile. Domnule Martin, nu vă complicaţi existenţa!

Se ridică. Alături de Andrew, aşezat pe scaun, ea, în picioare, părea aproape un copil.

— Dacă mă decid să lupt pentru condiţia mea de om veţi fi de partea mea?

— Voi fi – în măsura în care voi putea. Dacă însă, la un moment dat, asemenea poziţie ar părea că-mi ameninţă viitorul politic, va trebui să vă abandonez. Oricum, nu este un subiect care să

se apropie foarte mult de convingerile mele. Am încercat să fiu onestă cu dumneavoastră.

— Mulţumesc, şi nu vă cer mai mult. Intenţionez să lupt până la capăt, indiferent de consecinţe şi vă solicit sprijinul numai în măsura în care mi-1 puteţi da.

N-a fost o luptă directă. Feingold şi Martin l-au sfătuit mai întâi să aibă răbdare şi Andrew obiectase, încruntat, că are o rezervă nesfârşită. Feingold şi Martin intraseră apoi într-o campanie pentru a delimita şi a restrânge aria luptei.

În prima fază au iniţiat o acţiune judiciară care făgăduia obligaţia indivizilor cu inimi artificiale de a plăti impozite, pe motiv că posesia unui organ robotic altera calitatea umană şi, în consecinţă, drepturile constituţionale ale fiinţelor umane. Au condus, apoi, lupta abil şi tenace, pierzând pas cu pas, dar întotdeauna în aşa fel încât au determinat ca decizia să fie cât mai cuprinzătoare posibil, pentru ca apoi să fie propusă şi Curţii Mondiale.

Fură necesari ani şi milioane de dolari.

Când decizia finală a fost dată, DeLong iniţiase ceea ce s-a dovedit până la urmă celebrarea victoriei unui proces pierdut. Andrew era, desigur, prezent, cu această ocazie, în birourile companiei.

— Am realizat două lucruri, Andrew, spusese DeLong, şi amândouă sunt bune. Mai întâi am stabilit faptul că numărul părţilor artificiale dintr-un corp omenesc nu determină pierderea calităţii de fiinţă umană. In al doilea rând am angajat opinia publică în această chestiune în aşa fel încât să adere pătimaş de partea unei interpretări mai largi a condiţiei omului, de vreme ce nu există cineva care să nu spere într-o proteză, dacă aceasta îi prelungeşte viaţa.

— Şi credeţi că în aceste circumstanţe, Legislatura îmi va acorda calitatea de om? Întrebă Andrew.

DeLong părea un pic încurcat.

— În privinţa asta nu prea sunt optimist. A rămas un singur organ pe care Curtea Mondială l-a utilizat drept criteriu al omenescului. Oamenii au un creier organic, celular, iar roboţii unul pozitronic, de platină şi iridiu – cei care au, desigur, cum eşti tu. Vai, Andrew, nu mă privi astfel. Pentru a beneficia de decizia favorabilă a Curţii ne lipsesc actualmente cunoştinţele necesare copierii funcţiunilor unui creier celular în structuri artificiale suficient de apropiate de cele organice. Nici chiar tu, Andrew nu poţi face asta…

— Atunci ce putem face?

— Desigur, încercăm. Li-hsing, şi un număr din ce în ce mai mare de alţi legiuitori, vor fi de partea noastră. Iar preşedintele va vota, în cele din urmă, cu majoritatea.

— Avem deja o majoritate?

— Nu, suntem departe de aşa ceva. Dar o vom putea obţine dacă opinia publică va consimţi să extindă şi asupra ta această interpretare mai largă a condiţiei umane. E o şansă mică, trebuie să admit, şi dacă nu intenţionezi să te dai bătut, am putea încerca.

— N-am de gând să mă dau bătut.

Li-hsing era cu mult mai în vârstă decât fusese pe vremea când Andrew o întâlnise pentru prima oară. Veşmântul ei transparent dispăruse de mult. Părul era acum tuns scurt şi îmbrăcămintea tubulară. Andrew, însă, se ţinea încă, în limitele rezonabilului, de stilul de îmbrăcăminte care era la modă pe vremea când adoptase pentru prima oară acest obicei, cu mai mult de un secol în urmă.

— Am făcut şi noi ce-am putut, a admis Li-hsing. Vom încerca încă o dată, după prorogaţie, dar, ca să fiu sinceră, înfrângerea este sigură şi atunci va trebui să abandonăm totul. Cu toate

eforturile mele recente n-am obţinut decât o înfrângere aproape sigură în viitoarea campanie pentru Congres.

— Ştiu, îi răspunse Andrew, şi acest lucru mă întristează. Îmi spuseseţi odată că mă veţi abandona dacă se va ajunge la aşa ceva. De ce n-aţi făcut-o?

— Ştii, m-am răzgândit. Oricum, o nouă alegere obţinută prin abandonarea ta, ar fi fost un preţ mult prea mare. Nu eram dispusă să-1 plătesc. Şi aşa am fost în Legislatură mai bine de un sfert de secol. E destul.

— Şi nu mai există nici o cale să le schimbăm opiniile?

— Am schimbat tot ce se putea schimba. Restul – majoritatea – nu pot fi urniţi din antipatiile lor.

— Antipatia nu este un argument util pentru a vota într-un sens sau altul.

— Ştiu asta, Andrew, dar ei îşi ascund antipatia…

— Atunci ajungem tot la creier, spuse Andrew prudent. Trebuie însă lăsate lucrurile aici, la nivelul antitezei celulă-pozitron? Nu putem impune o definiţie funcţională? Trebuie neapărat să spunem că un creier este făcut din cutare sau cutare lucru?… N-ar fi mai bine să spunem că un creier este cineva – ceva – capabil de un anumit nivel de raţiune?

— N-o să meargă, îi răspunse Li-hsing. Creierul tău este fabricat de om, creierul uman, nu. Creierul tău este construit, al lor se dezvoltă singur. Pentru orice făptură umană care intenţionează să menţină bariera dintre sine şi un robot, aceste diferenţe sunt ca un zid de oţel înalt de un kilometru şi tot atâta de lat.

— Dacă am putea ajunge la originea antipatiei lor, adevărata origine…

— După atâţia ani câţi ai tu, spuse Li-hsing tristă, încă mai încerci să-i înţelegi pe oameni. Sărmanul de tine, nu fi supărat… Robotul din tine te mână pe drumul ăsta…

— Nu ştiu ce să spun. Dacă m-aş putea hotărî…

Dacă se putea hotărî…

Ştia de mult că până la urmă trebuia să ajungă aici, la chirurg. Găsise unul cu suficientă îndemânare – un chirurg-robot, pentru că nici-un chirurg uman n-ar fi fost mai nimerit, nici ca abilitate, nici ca intenţie.

Desigur, chirurgul n-ar fi făcut operaţia pe un om, aşa că Andrew, după ce amânase momentul deciziei, cu un zâmbet trist, ce reflecta pe deplin zbuciumul său interior, ocoli Legea Întâi şi spuse:

— Şi eu sunt un robot.

Apoi adăugă ferm, aşa cum învăţase de la oameni să pronunţe cuvintele în ultimele decenii:

— Îţi ordon să execuţi această operaţie asupra mea!

În absenţa Legii Întâi, un ordin atât de ferm care venea de la cineva ce semăna atât de mult cu un om, activase suficient Legea a Doua, pentru a i se conforma întocmai.

Simţământul de slăbiciune pe care Andrew îl resimţea era, desigur, pur imaginar. Se refăcuse după operaţie. Şi, cu toate acestea, se rezemă, cât mai lin posibil, de perete. Simţea că trebuie neapărat să se aşeze.

Li-hsing spuse:

— Votul final va fi săptămâna aceasta, Andrew. N-aş putea să-1 mai întârzii, dar oricum, vom pierde. Asta e, Andrew.

— Vă sunt recunoscător pentru abilitatea dumneavoastră în tergiversări. Mi-a asigurat timpul de care am avut nevoie, şi am intrat şi eu în joc.

— În ce joc? Întrebă Li-hsing, profund îngrijorată.

— Nu vă puteam spune, nici dumneavoastră, nici chiar celor de la Feingold şi Martin. Eram sigur că voi fi oprit. Vedeţi, dacă la mijloc este creierul, diferenţa cea mai mare o conferă nemurirea. Cui îi pasă de felul cum este creierul, cum e construit sau cum e format? Ceea ce contează este că celulele creierului uman mor, trebuie să moară. Chiar dacă celelalte organe sunt întreţinute sau înlocuite, celulele creierului nu se pot înlocui fără să se schimbe şi astfel să se ucidă personalitatea. Ele trebuie să moară până la urmă.

Reţeaua mea pozitronică durează de aproape două secole fără vreo schimbare perceptibilă, şi ar mai putea dura secole de-a rândul. Nu aceasta este bariera fundamentală. Oamenii pot tolera un robot nemuritor, pentru că nu contează cât poate dăinui o maşină, dar nu pot tolera o fiinţă umană nemuritoare, de vreme ce condiţia lor de muritori poate fi îndurată numai atâta timp cât ea este universală. Şi din aceste motive nu vor să mă facă om.

— Unde vrei să ajungi, Andrew? Întrebă Li-hsing.

— Am rezolvat această problemă. Cu decenii în urmă creierul meu pozitronic a fost conectat cu nervi organici. Acum, o ultimă operaţie a aranjat această legătură în aşa fel încât treptat, treptat, să mi se scurgă potenţialul din reţea.

Pentru o clipă, pe figura uşor ridată a lui Li-shing nu se văzu nici o expresie. Apoi buzele i se crispară într-un rictus.

— Vrei să spui că ai aranjat să mori, Andrew? Nu se poate. Asta ar viola Legea a Treia.

— Nu, îi răspunse Andrew. Am avut de ales între moartea trupului şi moartea aspiraţiilor şi dorinţelor mele. Legea a Treia ar fi fost violată dacă aş fi lăsat trupul să trăiască cu preţul unei morţi mai mari.

Li-hsing îi prinse braţul ca şi cum s-ar fi pregătit să-1 zgâlţâie, dar se stăpâni.

— Andrew, n-are rost! Restaurează legăturile…

— Nu se mai poate. Au fost deteriorate mult prea mult. Mai am un an de trăit, în jur de un an. Voi rezista până la cea de-a doua suta aniversare a construcţiei mele. Nu m-am putut abţine să nu-mi aranjez asta.

— Dar ce-ai obţinut?… Andrew, eşti un prost. Merită sacrificiul?

— Dacă asta îmi aduce condiţia umană, atunci merită. Dacă nu, va aduce un sfârşit chinurilor mele. Merită şi asta.

Apoi, Li-hsing făcuse ceea ce avea s-o uimească şi pe ea. Încet, începuse să plângă.

Ciudat, dar această din urmă acţiune captase imaginaţia întregii lumi. Tot ce făcuse până atunci Andrew nu-i influenţase prea mult. Dar faptul că acceptase în cele din urmă chiar şi moartea pentru a deveni om, era un sacrificiu mult prea mare pentru a fi respins.

Ceremonia finală a fost deliberat programată să coincidă cu cea de-a doua sută aniversare. Legea care să dea expresie voinţei populare urma să fie semnată de însuşi preşedintele Terrei. Ceremonia se putea urmări atât în reţeaua globală de televiziune cât şi pe Lună şi chiar de către coloniile de pe Marte.

Andrew stătea într-un scaun cu rotile. Mai putea să meargă, dar tremura prea tare.

Urmărit de întreaga omenire, Preşedintele Terrei spusese:

— Cu cincizeci de ani în urmă ai fost declarat Robotul de un secol şi jumătate, Andrew. După o pauză şi pe un ton mult mai solemn, continuă. Astăzi te declarăm, Andrew Martin, Omul Bicentenar.

Andrew, zâmbind, se ridică anevoie şi strânse mâna preşedintelui.

Andrew stătea întins şi gândurile i se ştergeau încet. Disperat, încerca să le prindă. Om! Era om!

Dorea ca acesta să-i fie ultimul gând. Vroia să se dizolve, să moară cu el.

Mai deschise o dată ochii şi pentru ultima oară o recunoscu pe Li-hsing, aşteptând solemn. Erau şi alţii acolo, mai mult umbre, umbre nedefinite. Numai Li-hsing se detaşa din acest cenuşiu profund.

Uşor, imperceptibil, şi-a ridicat mâna spre ea, şi, foarte slab, a simţit că i-o prinde.

Se stingea în ochii lui, odată cu scurgerea către neant a ultimului său gând. Dar înainte de a dispare complet, o ultimă amintire efemeră îi reveni în minte şi rămase acolo, în creierul său pozitronic, până în clipa sfârşitului.

„Mică Domnişoară”, şopti încet, dar nu-1 mai auzi nimeni.

Prin povestirile sale cu roboţi, dar mai cu seamă, prin acest Om Bicentenar (povestirea a apărut în 1976 şi a fost încununată, în anul următor, cu ambele premii majore ale domeniului – Hugo şi Nebula), Isaac Asimov a găsit mijlocul cel mai nimerit de a construi o inspirată alegorie asupra condiţiei umane. Pentru că robotul Andrew ilustrează cum nu se poate mai bine condiţia omului în stare să se ridice deasupra limitelor sale biologice, capabil să depăşească orice obstacol atunci când urmăreşte un ideal (să ne amintim că, deşi complet surd, Beethoven a continuat să compună, iar Renoir, paralizat, picta cu penelul legat de braţ).

Ca robot, Andrew avea şi el limitările lui, circumscrise, mai ales, de cele trei Legi ale roboticii. Iar apărarea propriei existenţe îi era chiar imperios cerută de Legea a Treia. Or, Andrew devine cu adevărat o fiinţă umană, nu prin faptul că alege să fie muritor ca şi oamenii, ci prin capacitatea sa de a se ridica, ca şi ei, deasupra limitărilor sale. Atunci când înţelege că idealurile pot fi puse mai presus decât viaţa…

O demonstraţie convingătoare că epitetul inuman nu se mai poate potrivi cu inteligenţa artificială.

În pădure, scena.

Dorin Davideanu.

Dacă, aşa cum am arătat, Isaac Asimov se poate lăuda astăzi cu peste trei sute de cărţi publicate, mai tânărul său „coleg” îndrăgostit de literatura ştiinţifico-fantastică, inginerul stagiar Dorin Davideanu are publicate (cel puţin până la încheierea acestei ediţii de povestiri cibernetice), mari şi late, 8 povestiri.

Născut în 1954, urmează cursurile Politehnicii timişorene şi activează cu pasiune în puternicul cenaclu de literatură ştiinţifico-fantastică „H. G. Wells” de pe lângă Casa de cultură a studenţilor. De altfel, mai toate povestirile pe care le-a scris au apărut mai întâi în fanzinele editate de acest cenaclu – între ele: Zece secunde, Retro, Urme de paşi, Crenelurile, Poveste cu multă apă de ploaie.

Deşi tema maşinilor inteligente nu 1-a preocupat în mod deosebit, povestirea În pădure, scena (apărută în revista Forum Studenţesc, nr. 4, din 1982) este o reuşită certă a genului. Şi, nu vă rămân decât 400 de cuvinte pentru a vă convinge de acest lucru…

Coloane de raze solare pătrund prin frunzişul pădurii, pătând cu lumină poteca netedă, şerpuită. Pe potecă înaintez eu, Lupul Titular. Alături, la câţiva paşi, dincolo de peretele de sticlă incasabilă, zeci de copii mă privesc cu ochii mari, curioşi. În spatele lor, plictisiţi, părinţii. După a doua cotitură e Casa Bunicii. Peste zece minute o voi mânca pe Scufiţa Roşie. E momentul cel mai neplăcut al muncii mele. Mai neplăcut chiar decât momentul când Vânătorul îmi despică burta cu cuţitul. Ştiu că după spectacol voi fi cusut, lipit, reparat. Arta cere sacrificii.

Marţi joc în, Cei trei purceluşi„; miercuri, în, Lupul moralist”; joi îl înlocuiesc pe urs în…,. Lupul păcălit de vulpe„; vineri – Capra cu

trei iezi”; sâmbătă – Câinele şi lupul„. Duminică joc în „Scufiţa Roşie”. Iar luni e ziua mea liberă.

Încerc să o înghit pe Scufiţa Roşie fără să îi fac vreun rău, ştiind că Vânătorul o va scoate peste câteva minute. Odată am propus modificarea scenei, ziceam ca eu să mă apropii de fetiţă, deodată îmblânzit, ea să mă mângâie pe ceafă, iar eu să dau, eventual, din coadă. Regizorul mi-a răspuns să-mi văd de treabă. Din privirea lui am ghicit că şansele mele de a-1 juca pe Colţ Alb scăzuseră considerabil.

Sunt un personaj negativ, înfricoşător. Sunt foarte urât, cred. Ochii mei sunt răi. Dar toate au o limită. De ce să o mănânc pe Scufiţa Roşie?! Eventual, l-aş putea mânca pe Vânător! Mi-ar face chiar plăcere. Şi lui îi face plăcere să mă despice cu cuţitul în fiecare duminică.

Fie ce-o fi. Mă apropii de Scufiţa Roşie şi mă aşez liniştit pe labele dinapoi. O privesc în ochi. E nedumerită. Nu s-a speriat. Cred că în curând îmi va zâmbi.

Dar apare Vânătorul. Vrea să salveze scena. O îmbrânceşte la o parte pe Scufiţa Roşie şi înalţă cuţitul. Zvâcnesc. Îl înşfac de gât. Cade. Îl sfâşii. Colţii mei întâlnesc metalul. O flamă îi izbucneşte din rană şi i se întinde pe piept. Hainele îi ard în câteva clipe şi în mijlocul poienii rămâne doar metalul înnegrit.

Cariera mea de Lup Titular a luat sfârşit, ştiu. Nu-mi pare rău. Copiii m-au privit şi cred că ei mi-au înţeles revolta. Nu vor uita. Iar eu… Eu voi fi de mâine lupul 3 din rândul 6 al haitei din „Colţ Alb”, în timpul scenelor lungi voi juca şah telepatic cu lupul 4 din rândul 12, iar în ziua mea liberă voi merge, probabil, la teatru.

Elegie pentru ultimul Barlington.

Dorel Dorian.

O elegie într-o antologie SF? Nu, nu este un lucru atât de surprinzător pe cât ar părea. F. Pohl chiar debuta, în 1937, cu o elegie (Elegie penlru o planetă moartă: Luna).

Povestirea la care ne-am oprit face parte dintr-un ciclu apărut în 1970, Ficţiuni pentru revolver şi orchestră, în care renumitul logician şi cibernetician Teo Celan, devenit criminalist şi apoi memorialistul propriilor sale anchete, îşi construieşte un robot superevoluat, cu ajutorul căruia porneşte la descifrarea unor complicate şarade criminalistice. Teo Celan pare a fi un amestec subtil din Susan Calvin şi Elijah Baley (memorabilele personaje asimoviene din Eu, robotul şi Soarele gol). De altfel, întreg acest ciclu de povestiri îşi păstrează, întocmai ca şi povestirile asimoviene amintite, o surprinzătoare prospeţime, chiar şi astăzi, la aproape două decenii de realizări spectaculoase în domeniul ciberneticii. Şi, cu siguranţă, acest lucru se datorează în special formaţiei autorilor, pasiunii comune de popularizatori şi comentatori avizaţi ai fenomenului ştiinţific.

Dorel Dorian s-a născut în 1930. Scrie de tânăr, dar este atras mai mult de proza realistă inspirată de viaţa şantierelor deceniilor 5 şi 6, unde lucrează ca inginer energetician. Şi ar fi rămas poate, pentru noi, iubitorii genului, doar autorul unor piese de teatru dacă, prin 1965, n-ar fi fost contaminat de acel virus, probabil de „origine extraterestră”, cunoscut oamenilor de ştiinţă sub denumirea de SF.

Debutează aşadar (ca autor de literatură ştiinţifico-fantastică) în numărul dublu (255-256) al celebrei Colecţii de povestiri ştiinfico-fantastice cu povestirea El şi Ea, semnificativă pentru preocupările în domeniul de mai târziu.

După 1970 îi întâlnim semnătura sub numeroase articole şi eseuri dar, din păcate, sub nici-o poveste SF. Iată însă că, în ultimii ani, revine cu trei povestiri excelente: Teama (1983), Pacific 2045 (1984) şi Cădere de cortină (1985), povestiri ce par a face parte dintr-un ciclu mai vast şi probabil dintr-un volum în pregătire.

Revirimentul era, de altfel, de aşteptat, pentru că boala provocată de misteriosul virus este incurabilă.

Dacă n-aţi vizitat Noul Weimar, vi-1 recomand: e un oraş fantastic! Luminile sale surprind, culorile intrigă, iar aerul –

încărcat de straneitatea edificiului Keops şi de gloria celui care a fost, ani la rând, incredibilul Barlington – e dens şi se respiră greu. Totul pare neomenesc... Dar câtă artă (şi cât inexplicabil) în fiecare incidenţă a Noului Weimar cu muzica! Pe mine, mărturisesc, m-a fascinat încă din tinereţe. Poate unde am şi încercat aici, prima oară, sentimentul (şi logica intenţională) a unui oraş acriminal (din vechiul Weimar fusese preluată tradiţia marilor manifestări muzicale); poate din cauza bătrânului Cib, profesorul, pe care l-am stimat sau l-am iubit, cine mai ştie azi, şi – şi de ce nu?

— Din cauza acelei ultime clipe în care, contrar evidenţei, voiam să-1 readuc la viaţă. Eh, Cib!

Incredibilul – S. K. Barlington, tatăl lui Cib – cel mai de seamă muzician al mileniului, murise încă înainte de terminarea Noului Weimar. Creaţia sa – dacă aţi ascultat vreodată celebrul Concert al Quasarilor, în interpretarea orchestrei Pal-Keops1 – nu se întâlneşte, decât în planul unei mari elevaţii, cu preocupările şi geniul fiului său. (Organizatorii marilor turnee, Musica super-nova„ sunt liberi să-i confunde şi în viitor pe cei doi creatori, până la a declara că ar fi vorba de una şi aceeaşi persoană... E meseria lor!). Identificarea abuzivă, însă, ca şi exploatarea la nesfârşit a aşa-zisei „Contradicţii Barlington” (dintre părinte şi fiu) nu are nici un temei. Pornind la edificarea acelui straniu Keops, în care timpul avea să descopere un simbol al devoţiunii filiale, Barlington Cib, savantul de formaţie riguros tehnică, voise să-şi definească propriul său potenţial creator, obsesiile şi geniul.

Să-1 acuzăm că fantasticile desfăşurări componistice imaginate de Barlington (S. K.) ar fi justificat o construcţie mult mai originală (mai piramidală în esenţă) decât obositoarea supraetajare, asemănătoare piramidei lui Keops? Dar Cib Barlington nu era un poet al mausoleelor, ci un cibernetician, poate fără egal, chiar dacă în modestia sa a acceptat să afirme că epocalele dezvăluiri cibernetice la care a ajuns îşi găsesc adevărata sorginte în desfăşurările componistice ale părintelui său. Dar a dezvălui public corelaţia, mai puţin evidentă, „artă-

tehnică”, presupunea, din punctul lui de vedere, supremul orgoliu… al lipsei de orgoliu. Ceea ce – fără să însemne însă o dramă – putea s-o declanşeze oricând…

Revenit la Weimar în primăvara acelui an, n-am ezitat nici o clipă să-1 vizitez, încă din prima zi, pe bătrânul meu profesor şi prieten Cib Barlington. Ultimele sale scrisori, mărturisesc, mă întristaseră. Omul care concepuse edificiul Keops (şi Noul Weimar), în dorinţa de a relansa aspiraţia spre perfecţiune, constata – atunci când nu mai întrevedea nici o posibilitate reală de reconsiderare a operei – că întreaga idee a edificiului piramidal ascunde înlăuntrul ei o eroare.

Cib Barlington o intuise într-o anume măsură, îi întrevăzuse în timp consecinţele, dar o acceptase ca pe un risc inerent, aproape inevitabil, deşi – în momentul acela – nu-i găsise încă un nume.

— Dragă S. H., ai putea să-mi aproximezi vârsta lui Barlington?

— Judecând după ultimele sale scrisori, câteva sute de ani.

Barlington ne rugase să asistăm la concert. În program, Poemul simfonic al Stelei Interzise, o lucrare foarte apreciată de iniţiaţi, presupun, dar departe de a câştiga adeziunea unor criminalişti de formaţia lui S. H. sau a mea.

Barlington însă insistase, afirmând că ar fi vrut să ne consulte în privinţa unui fenomen simptomatic pentru activitatea întregului Keops şi, sesizabil, mai ales în interpretarea acestui Poem (îl definise drept un fenomen de eroziune). În stilul său direct, Barlington ne atrase atenţia asupra solistului (un reputat violonist), asupra harfei (la care avea să debuteze o tânără care cucerise de curând titlul Miss Musica) şi a dirijorului, considerat pe drept părintele acestei apreciate orchestre.

Dar pentru a înţelege îngrijorarea şi, într-un fel, aprehensiunile lui Cib Barlington, va trebui să insistăm asupra compoziţiei în sine a Poemului. Imaginat ca un studiu de virtuozitate pentru vioară, poemul era interferat, în puţinele sale angajări lirice, de

fuga sinuoasă a unui exerciţiu de harfă. Orchestra, cu o bine găsită discreţie (voi reveni asupra elementelor care par să fi influenţat drama Barlington), îşi propunea să puncteze raporturile melodice cvasi-incompatibile, iniţial, dintre cele două instrumente, subliniind renunţările şi revenirile viorii ca pe o afirmare a conştiinţei de sine. Îndepărtat, de factură neobişnuită, motivul apelativ al harfei se dovedea a fi, într-un plan metaforic, tocmai chemarea Stelei Interzise (reperabilă prin calcul, dar refuzată percepţiei concrete). Or, Barlington nu era un naiv... El ştia foarte bine că rolul orchestrei şi al dirijorului, în această stranie ţesătură de intenţii melodice, erau hotărâtoare. Şi totuşi – poate de aici şi acel prag de insatisfacţie pe care-1 sugerase Barlington – dirijorul făcea abstracţie parcă de nevoia de comunicare a viorii. Privirea solistului – discordant faţă de partitură, dar riguros notabil pentru ceea ce avea să se întâmple – exprima o disperare totală şi o nedumerire anticipând demenţa. Harfista – corectă muzical (deşi poate prea tehnică pentru gustul meu) – ar fi vrut, presupun, să manifeste un regret pentru lamentările viorii, dar orchestra venea să-i amintească, lucid, că Stelele Interzise sunt, aprioric, şi inaccesibile.

Poemul devenise un fel de convulsie disperată, în care singurul surd şi orb se demonstra dirijorul. Solistul (drama se apropia), obosit de toată această suficienţă a replicii, avea un veritabil moment de sufocare. Vioara – întreruperi crispante. Într-adevăr, ceva nobil şi demn (acesta era sentimentul) se eroda. Dar bagheta dirijorului nu voia să întrerupă eroziunea.

Chiar şi pentru mine, un exersat al emoţiilor, se întâmplă în acel moment lucrul cel mai uimitor cu putinţă, unic în analele simfonismului: ca la ruperea unui resort interior, ca la o hemiplegie subită, solistul scăpă vioara din mână. Harfa emise un sunet care păru un plânset, iar orchestra rămase ca paralizată în poziţia în care o găsise ruperea corzilor viorii. Publicul, câteva mii de spectatori, părăsi sala. Fără indignare – în ultimă instanţă ştiau foarte bine cu toţii că atât soliştii cât şi membrii orchestrei ascund în virtuozitatea lor un creier electronic, că accidentul, chiar şi în lumea celei mai evoluate tehnici neuronale, nu poate fi exclus. Dar curiozitatea, evident,

nu se mulţumea cu simpla acceptare a situaţiei. Şi, la o descifrare mai atentă a zgomotului de fond, întrebările începeau să prindă contur.

Ascundea tot acest accident şi o dramă umană? Animozitatea dintre dirijor şi solişti era pur tehnică sau, inexplicabil cum, dobândise un fond afectiv? Şi care era apoi rolul acelei tinere fete care debutase la harfă?

Neliniştite, privirile cercetau piramida, încercând să-i ghicească misterele. Un curent de aer turbionar, neobişnuit pentru Weimar, se răsuci în jurul statuii lui S. K. Barlington. Ceva se eroda, ca la o frecare, piatră de piatră.

Ceasul mare din sala de concerte, imortalizând prăbuşirea solistului, se oprise la orele 20,15.

Barlington ne aştepta la ieşire. Figura sa descompusă trăda una dintre acele prăbuşiri fulgerătoare, mai grave decât îmbătrânirea. Rezistenţa şi forţa de resurecţie vitală îi fuseseră inhibate, amintindu-ne, ca manifestare exterioară, clipa care precedase prăbuşirea solistului.

Evident, încerca să mascheze:

— Solistul m-a încântat – dar vocea lui Barlington nu mai izbutea să pară convingătoare. Cred că cibernetica – mai adăugă el – e chemată să reafirme în timp personalitatea umană.

Nu i-am răspuns şi nu l-am compătimit. Priveam la etajele superioare ale neobişnuitului Keops şi încercam să-i ghicesc miile de fire nevăzute, condiţionând funcţionarea nenumăratelor sale orchestre. Ştiam doar că am în faţa mea un laborator uriaş, nu o fonotecă inertă, şi că fiecare etaj are o menire specială în activitatea de concepţie şi de lansare a muzicii moderne.

— Explică-mi, te rog, Barlington; după câte am înţeles din scrisorile tale, fiecărui solist, fiecărui dirijor, fiecărui membru al orchestrei îi corespunde undeva, într-un etaj superior al piramidei, un girant al execuţiei fidele.

— Adevărat – recunoscu Barlington. Dar girantul funcţional al solistului a fost electrocutat… O clipă chiar înainte de prăbuşirea solistului.

— Şi girantul dirijorului? Girantul fetei care cânta la harfă? Giranţii aceştia ce spun? Unde sunt? Logic vorbind, sunt singurii care ne mai pot dezvălui accidentul! De ce te-ai resemnat, Barlington?

Dar Barlington nu mai avea puterea să răspundă. Îmbătrânirea, prăbuşirea se continuau vertiginos.

M-am întors în clădire şi, împreună cu S. H., am început să urc spre etajul întâi al tot mai enigmaticului Keops.

Sala giranţilor, aşa cum ne aşteptam, era ermetic închisă. Accesul persoanelor străine de activitatea serviciului, refuzat din principiu în serile de concert, era cu atât mai riguros refuzat de îndată ce un element imprevizibil altera fie şi o simplă frază muzicală. Cu atât mai mult ar fi fost o naivitate să presupunem că vom putea pătrunde aici, în momentul întreruperii unui întreg concert, atunci când însuşi girantul principal al desfăşurării solistice fusese victima unei electrocutări.

Perioada romantică a criminalisticii – în care anchetatorii invadau locul crimei cu lupe, praf special de amprente şi dispozitive radiofotometrice – rămăsese în urmă, incredibilă, precum geniul naiv al descoperitorului roţii faţă de creatorul primului supersonic.

În cele 4 minute şi 20 de secunde care trecuseră de la întreruperea concertului, dispozitivul automat de anchete al etajului de giranţi realizase, în schimb, din proprie iniţiativă, o analiză echivalentă cu efortul însumat a circa 2 000 de criminalişti. Corelând probabilistic şi psihic intervenţiile, deplasările, reacţiile şi chiar intenţiile netraduse în acţiune ale giranţilor implicaţi în desfăşurarea concertului, automatul reţinuse într-o veritabilă fişă-robot toate cele 14 momente calitativ distincte ale dramei.

Astfel, la orele 19.44 (deci cu 16 minute înainte de începerea concertului), girantul solistului – în transcrierea cifrică a automatului anchetator purtând simbolul S-021 – manifestă o primă aprehensiune tragică. Dialogând cu H-023, giranta harfei, S-021 se declară mai emoţionant ca de obicei de acest „ultim” concert... În realitate, voise probabil să spună că se simte emoţionat de acest „nou” concert...

La orele 19.46, S-021 verifică din nou circuitele de comunicare în dublu sens cu solistul, sensibilizându-i la limita superioară acceptorul de valorificare tragică. Observând surpriza lui H-023, se justifică: „Există zile – spuse el – când ai nevoie mai mult ca oricând să te exprimi... Când redescoperi în tine o a doua partitură nescrisă încă, sau scrisă altfel, şi eşti chemat să alegi...” Apoi, înţelegând că explicaţia e neconformă cu atribuţia sa de girant răspunzător de interpretarea cât mai fidelă a partiturii: „Cred că am foarte multe lucruri să-ţi spun...”

La 19,47 girantul conducerii orchestrale – în speţă al dirijorului – D-064, realizează sensibilizarea până la autoexprimare a circuitului solistic.

Din punctul lui de vedere, intenţia lui S-021 pune sub semnul întrebării rolul girantului orchestral. D-064 nu-şi aminteşte însă nimic similar, ca procedeu, de-a lungul celor câteva mii de concerte pe care le-a girat, şi nici un precedent care să îngăduie excepţia. Sesizează totodată că giranta harfei, H-023, ar putea fi atrasă de partea lui S-021, fără ca ea să vadă în acest act de indisciplină contestarea, în fond, a întregului sistem de giranţi.

La 19,50 S-021 şi H-023 anticipează desfăşurarea poemului, imaginând fiecare în parte tulburătoare interferări melodice.

La 19,51 D-064, într-o neaşteptată relevare de personalitate, renunţă la intenţia sa de a sesiza etajul superior.

La orele 20,00 începe concertul.

La 20,07 – prima intervenţie solistică. S-021 constată că circuitele de acord orchestral sunt desincronizate faţă de circuitul solistic.

La 20,08 – girantul dirijoral D-064 îi cere girantului solistic să limiteze intervenţiile acceptorului de valorificare tragică.

La 20,09 – girantul solistului S-021 are sentimentul interpretării ratate. Involuntar, comunică solistului o stare de spirit similară. Linia melodică iniţială a poemului marchează şi ea – involuntar, de asemeni – un zbor frânt.

La 20,11 – H-023, giranta harfei introduce la rândul ei, marginal partiturii, un acord eterat ca o ipostază a refugiului în dragoste.

La 20,12 – girantul dirijorului ameninţă să acopere intervenţiile solistice prin replica orchestrală, amplificată continuu.

La 20,13 – girantul solistului are revelaţia partidei pierdute, a compromiterii, a proceselor de nesubordonare şi de indisciplină care-i vor fi intentate. Circuitele de personalitate cu care a fost înzestrat – pentru că girantul e şi el un robot – s-au demonstrat astfel inutile. În disperare, ca pentru a se răzbuna pe acel plus de personalitate care i-a determinat drama, S-021 hotărăşte să supună circuitul de personalitate unei supertensiuni. O dată distrus circuitul, va redeveni un simplu girant… Dar, o dată cu supratensiunea, realizează paroxistic şi disperarea. S-021 se simte atras tot mai mult de barele nimicitoare ale supratensiunii. Singurul care l-ar fi putut salva este girantul dirijoral. Dar D-064 e surd şi orb…

La 20,14 – într-o ultimă manifestare de personalitate – S-021 vrea să-1 acuze pe D-064 de o amuzicalitate criminală. Dar orchestra acoperă chemarea disperată a viorii.

La 20,15 – prăbuşirea solistului. Semnalizatorul de avarii anunţă etajul superior al tehnicienilor. Sirena de alarmă solicită o intervenţie rapidă, dar tehnicienii etajului superior, cei care proiectaseră de-a lungul anilor pe S-021, D-064 şi H-023 sunt

prinşi în propriile lor drame. Nu intervin şi nici nu confirmă receptarea semnalului de alarmă.

Mulţumind girantului anchetator pentru relatările sale, am pornit să urcăm spre etajul superior al tehnicienilor. Nu înainte însă de a ne fi informat asupra sistemului de alimentare electrică a barelor de supratensiune.

— Supratensiunea e direct proporţională cu amplitudinea şi reverberaţia orchestrală – ni se răspunse prompt. Deci dependentă de actul dirijoral al lui D-064.

La cea de-a doua întrebare a noastră, şi anume dacă S-021 fusese construit cumva de reputatul tehnician Soringen, girantul anchetator se feri să răspundă. După afirmaţia sa, giranţii etajului I nu puteau furniza nici un fel de relaţii asupra activităţii etajului imediat superior.

Propunerea mea se confirmă totuşi. Soringen, constructor a cărui reputaţie depăşise de mult sfera activităţii muzicale a edificiului Keops era, într-adevăr, semnatarul şi realizatorul propriu-zis al girantului S-021. O întâlnire cu el – recunoscutul adept al individualizării totale a roboţilor – m-ar fi interesat chiar şi în afara dramei la care asistasem. Din păcate însă, aşa cum aveam să aflăm la etajul doi, nu-i mai puteam vorbi…

În seara aceleiaşi zile, exact la orele 19,44, Soringen primise aprobarea superiorului său ierarhic de a părăsi definitiv piramida.

Aprobarea îl găsise nepregătit. Soringen, e drept, afirmase în toate rapoartele sale că circuitul de personalitate şi de independenţă progresivă a roboţilor le-ar extinde gama de utilizare-selecţie-acţiune şi că giranţii ar dobândi, mulţumită acestei perfecţionări, neobişnuite virtuţi inovatoare (ar fi în stare să soluţioneze probleme aparent insolubile şi ar deţine, prin individualizare, un mod de interpretare diferenţiat, subiectiv, al fenomenelor). Giranţii aceştia, simţitor perfecţionaţi, ar fi putut fi introduşi, după opinia sa, în cele mai dificile zone ale activităţii umane. Mai mult chiar, Soringen se oferise să experimenteze

oriunde şi în orice condiţii noul său tip de giranţi. De aici, însă, şi până la răspunsul laconic care-i fusese remis (, prin prezenta vi se acordă dreptul de a părăsi complexul Keops, în vederea experimentărilor pe care le aveţi în vedere…”) mai era însă un drum şi, poate chiar, o răstălmăcire. Şi Soringen ştia că aprobarea aceasta echivala, de fapt, cu o înfrângere: piramida nu mai avea nevoie de el. Fireşte, Soringen ar fi putut să retracteze, să afirme că a fost interpretat eronat şi că refuză această exilare din Keops. Dar ar fi însemnat să renunţe la toate căutările lui, la vocaţia sa şi, în primul rând, la ideea cu care se identificase: independenţa progresivă a roboţilor.

În jurul orelor 19,46 mai privise o dată spre ecranul de urmărire a activităţii giranţilor. S-021, robotul său preferat, tocmai îşi sensibiliza acceptorul de valorificare tragică şi Soringen se bucură că, plecând din Keops, lăsa printre giranţi un urmaş. Apoi stinse ecranul şi începu să-şi expedieze lucrurile pe care le avea în birou: câteva prospecte ale giranţilor cu care debutase, prospectul lui S-021, o fotografie apoi, el şi cu S-021 plimbându-se prin parc… Alături de ei, Hilde, una dintre colaboratoarele sale, muziciană de mare sensibilitate, o adevărată speranţă tehnică şi singura probabil care izbutise să înveţe ceva de la el. Şi nu întâmplător, proiectul ei, H-023, avea un circuit de individualizare afectivă… Hotărât, Soringen regreta complexul Keops, iar exilarea sau autoexilarea – oricum ar fi vrut s-o numească – era, de fapt, o lovitură care-1 nimerise în plin.

Soringen mai descoperi printre hârtiile sale o ilustrată: un dement din Antarctica îl invita să întemeieze acolo, în imperiul de gheaţă, o supercivilizaţie…

În mod absurd se simţi o clipă tentat să se repeadă în biroul superiorului său, Dietrich, şi să-1 acuze de incapacitate. Ultimul robot-girant purtând iniţiala numelui său, D-064, era o dovadă concretă. Dar Soringen realiză imediat că n-ar fi putut să-1 intimideze şi nici măcar să se facă înţeles. Dietrich, tehnicianul care-1 coordona, nu l-ar fi putut pricepe prin însăşi structura sa, iar de limitele lui intelectuale nu era vinovat. Nu el inventase acest sistem de ierarhizare, desprins de principiul normal al

reconsiderării valorice, singurul care... Soringen simţi că începuse din nou să teoretizeze.

Hilde îl informă telepatic că aflase de concedierea lui şi că regretă. Era o invitaţie discretă de a o lua cu el, dar Soringen se întrebă, cu totală sinceritate, dacă nu era mai bine ca Hilde să rămână în Keops, şi să persevereze...

Soringen termină să-şi expedieze lucrurile personale. Era exact ora 20,07. S-021 declanşase probabil circuitul de inervaţie solistică, iar de jos, din sala de concerte, parveniră primele efluvii melodice ale celui plecat în căutarea Stelei Interzise. Soringen realiză vag, din tonul interpretării, că S-021 încearcă unele ezitări şi se gândi o clipă că n-ar fi fost rău de loc să-1 înzestreze şi cu un circuit de perseverenţă, de rezistenţă activă la denigrări şi distorsiuni morale. Era însă prea târziu. Fusese concediat. Cel mult în Antarctica... Şi Soringen, uitând că cei care părăseau piramida n-aveau voie să ducă în afară idei neaplicate încă, îşi însemnă într-un carnet „necesitatea circuitului de perseverenţă”.

Era exact 20,13. Sistemul antifurt al etajului îi sesiză greşeala şi informă simultan robotul anchetator. Soringen încălcase o dispoziţie clară şi aceasta tocmai în ziua plecării lui. Robotul anchetator declanşă un impuls şi Soringen îşi pierdu cunoştinţa, în acelaşi moment, S-021 era electrocutat, iar solistul se prăbuşea... Ceasul din sala de concert indica 20,15.

Hilde declanşa simultan un apel spre etajul III, al experţilor. Silva, expertul care-1 crease pe Soringen, era şi singurul care ar mai fi putut interveni. Singurul care putea să înţeleagă totodată că Dietrich, tehnicianul care semnase concedierea lui Soringen, era de fapt un robot depăşit, demodat, şi că – anticipând reacţia lui Soringen şi permanenta sa dorinţă de inovare – Dietrich prevăzuse intervenţia sistemului antifurt şi paralizarea lui Soringen... Dietrich premeditase crima...

Împreună cu S. H. am pornit spre etajul al treilea, reflectând asupra straniilor consecinţe. Trecuseră 21 de ani de la instalarea sistemului antifurt, suficient timp pentru ca bateriile sale de

alimentare să fie descărcate. Şi totuşi, coincidenţa făcuse ca bateriile sistemului antifurt să fie revizuite chiar în aceeaşi zi.

Silva, marele expert Silva, cel care-1 crease pe Soringen, ar fi avut toate motivele să cerceteze această stranie coincidenţă.

Silva se simţise în toată după-amiaza aceea dinaintea concertului extrem de obosit. Responsabilitatea care dubla neîntreruptul efort de avizare a activităţii etajului II se conjuga, la nivelul său, al experţilor, cu obligaţia valorificării totale a proiectelor emise de etajul superior – al patrulea – al creatorilor. Dar Silva, ca de altfel majoritatea experţilor, avea şi o activitate proprie de concepţie. O activitate care nu făcea parte din atribuţiile sale de drept (pe Soringen îl crease în răstimpul unui concediu de boală), dar care rămânea, nedeclarat nimănui, activitatea sa preferată şi, într-un anume sens, justificarea existenţei sale.

De la crearea lui Soringen, însă, Silva nu mai avusese răgazul unei alte realizări, şi această inactivitate prelungită îl obosise poate mai mult decât conflictele neîntrerupte care agitau etajul experţilor. E drept, conflictele acestea – încorporate în activitatea de fiecare zi a serviciului – nu îmbrăcau exteriorizări lamentabile. Ele se consumau tacit, telepatic, într-o continuă şi mereu accelerată uzură a nervilor. In conflictele dintre experţi nu interveneau nici măcar creatorii – specialiştii de la etajul IV; dialectica acestor conflicte, din punctul de verere al piramidei, era însăşi raţiunea de a fi a experţilor. Selecţia argumentelor în interacţiune constituia un criteriu suplimentar. Din păcate, însă, un criteriu tributar unui factor eminamente subiectiv: rezistenţa nervilor. Pentru că nu o dată, în loc să se impună argumentul ştiinţific, se impunea argumentul celui cu nervii mai tari. Ceea ce îi şi oferea de la bun început expertului-şef, Diserco, un avantaj hotărâtor în aproape toate conflictele.

Creându-l pe Soringen, Silva se dovedise partizanul tipului de robot plural, pentru care activitatea muzicală, deşi cea mai importantă, nu se dovedea totuşi unica. Combătând teoria specializării limitate a roboţilor, Silva şi teoretizase chiar această pluralitate: aptitudinile muzicale ale unui robot presupuneau,

după el, înainte de toate, un univers muzical, o totală libertate şi înflorire a spiritului. Diserco evident protestase, afirmând că acest nou tip de robot, aspirând spre umanizare, ne va întoarce în final de unde am plecat. Dar se înşela, dezvoltarea nu s-ar fi făcut pe un cerc închis, ci pe o spirală neîntrerupt ascendentă.

Honorin, prietena lui Silva, îl sfătuise să renunţe la teoretizări şi să creeze un nou Soringen, infinit perfecţionat. Şi, mai cu seamă, să nu lucreze decât în afara piramidei, acolo unde gândurile nu i-ar fi fost urmărite în permanenţă de obiectorul mental al lui Diserco.

La 19,46 Silva află că Soringen fusese autorizat să părăsească piramida şi bănui că această hotărâre a lui Dietrich fusese influenţată direct de Diserco (Dietrich, creat de Diserco, era lipsit de un circuit volitiv independent faţă de creatorul său). Această ultimă maşinaţie a lui Diserco, spre deosebire de toate cele precedente, avu asupra lui Silva un efect depresiv. Nu-1 obosi şi nici nu-1 irită, aşa cum se întâmplase de zeci şi sute de ori. Maşinaţia lui Diserco, cu totul neloială şi străină de corectitudinea specifică experţilor, îl întristă. Aparatul de urmărire a stării psihice a experţilor sesiză dereglarea şi-i propuse lui Silva un antideprimant: un drog în stare să-i creeze, pentru un timp, iluzia unei deconectări, a unui concediu pe o altă planetă, într-o altă lume, într-un alt context de relaţii. Dar însăşi necesitatea unui astfel de drog îl întristă şi mai mult... Doza de antideprimant se cerea de bună seamă dublată şi Silva înţelese că acesta e mecanismul oricărei drogări, iluzia creând o sete de iluzii.

Silva ceru automatului doza maximă de antideprimant, ştiind foarte bine că soluţia acestei false deconectări, cea mai periculoasă, echivalează cu un sfârşit de partidă. Dar Silva mai ştia că Protector, dispozitivul de alarmă al experţilor, va lansa în direcţia etajului superior un disperat S. O. S. şi că marele Singtown, creatorul său, va interveni.

Era ora 20,15. Silva se prăbuşi, dar Protector nu declanşă semnalul...

Am pornit cu S. H. spre etajul IV – al creatorilor – întrebându-ne dacă marele Singtown autorizase sau nu intrarea în revizie, chiar în aceeaşi zi, a dispozitivului de alarmă. Dar, exact la 20,15, Singtown avusese un infarct.

La orele 19,46, Singtown, realizatorul lui Silva, se pomenise invitat – mai exact dus cu forţa – în biroul lui Dirigman, creatorul şef al etajului V. Fără să mai apeleze la obişnuitele sale introduceri, cumplit de plicticoase, Dirigman îl făcu direct răspunzător de o serie de tulburări în curs de desfăşurare la toate etajele inferioare ale complexului Keops.

Analizând informaţiile diferitelor seismografe psihice, Dirigman ajunsese la concluzia că tulburările s-ar datora nemijlocit activităţii învederat antipiramidale a lui Singtown. Ultimul său robot, Silva, demonstrase din plin – afirma Dirigman – înzestrarea lor cu un circuit de autonemulţumire. Dar Dirigman ştia că acuzaţiile sale sunt lipsite de acoperirea argumentelor. Aşa că, treptat, schimbă tonul, invocă situaţia de forţă majoră şi ajunse să afirme că numai din respect pentru părul alb al lui Singtown n-a luat încă decizia de a-1 destitui şi a preferat chiar să remită cazul său Tribunalului Suprem al Ideilor.

Singtown se întoarse în biroul său în jurul orelor 20,00. Încercă să asculte începutul concertului, dar nu izbuti să se concentreze. Acuzaţiile lui Dirigman, cunoscut pentru prudenţa sa maximă, presupuneau o funcţionare anormală a întregului Keops. O anormalitate discutabilă chiar şi din punctul lui de vedere – discutabilă, dar totodată suficientă pentru a-i justifica decizia. Remiterea cazului său Tribunalului Superior al Ideilor venea să acrediteze această presupunere de anormalitate. Dirigman ştia doar foarte bine că Tribunalul n-avea calitatea să-1 judece pe propriul său creator... Pentru că înfiinţarea acestui tribunal fusese ideea lui Singtown. Regulamentul de funcţionare a tribunalului fusese conceput tot de el, de Singtown... Ar fi avut oare acest Tribunal competenţa să judece azi cazul său? Şi încă: fiecare etaj putuse bănui până atunci o dereglare la nivelul imediat superior. Dar deasupra etajului IV, al creatorilor, nu mai era decât biroul Selectorului unic. Piramida era construită sub un

unghi precis, fără nici o legătură cu exteriorul, iar în vârful ei era un singur om: cel care îl crease şi pe Singtown. Or, dacă acest om, care avusese până astăzi încredere în el, îi îngăduia subit lui Dirigman să-1 acuze, atunci omul de sus, selectorul unic, se dereglase şi el… Sau se speriase el însuşi de propriul său ucenic vrăjitor şi hotărâse să-1 anihileze.

Lui Singtown i se făcu frică – sau îl străbătu ceva asemănător fricii; simţi că nu mai are cui sa ceară ajutor şi – pentru prima oară, conştient de limitele sale organice, pentru că şi el era un robot – se prăbuşi. Nu, nu fusese un infarct miocardic, ci unul neuronal.

Ceasul din biroul lui Singtown se oprise şi el la fatidicul 20,15.

Ceasurile noastre, acum, la terminarea descifrării fotogramelor anchetative, arătau 20,23. Deci trecuseră numai opt minute de la declanşarea propriu-zisă a dramei. Dacă Singtown avusese dreptate, iar dereglarea se produsese într-adevăr la nivelul selectorului unic, ne mai rămâneau exact două minute pentru a o lichida. Organizarea piramidei îngăduia o revenire la funcţionarea normală: dacă avariile erau lichidate într-un răstimp de 000 de măsuri muzicale (echivalentul a 10 minute)!

Urcând spre biroul selectorului unic, pentru prima oară de la intrarea în Keops, mă acuzam. Cum de nu m-am gândit până atunci că organizarea aceasta perfectă, piramidală, nu admite nici o eroare care să nu fie justificată (şi explicată) de o alta, la nivelul etajului imediat superior? Şi că o eroare agravată din etaj în etaj nu putea să înceapă decât de acolo, din vârful piramidei?

Alergam spre biroul selectorului unic… Şi, pentru prima oară, aproape de vârful piramidei, înţelegeam că eroziunea se însuma şi creştea în intensitate, prin însăşi logica acestei construcţii, pe măsura apropierii de vârf. Nu întâmplător nici o piramidă nu şi-a putut păstra, prin timp, vârful ei de săgeată, atât de sfidătoare, iniţial, la adresa eternităţii…

Ultimele trepte ale scării erau din ce în ce mai strâns spiralate. Urcam tot mai greu. Mai aveam 90 de secunde şi trebuia

totodată, urcând, să câştig timp, imaginându-mi biroul selectorului unic, invarianţii şi diferenţialii afectivi, analizatorii neuronali şi perceptorii de intuiţii. Iar printre ei un om, singurul creier uman al piramidei, dar care din capriciu, sau din orgoliu, sau din oboseală, greşise…

Dar nu greşise!

În mijlocul panourilor pe care mi le imaginasem cu destulă exactitate, prăbuşit peste butoanele de intervenţie rapidă, singurul om abia mai respira.

L-am ridicat şi, spre uimirea noastră, l-am recunoscut pe Cib Barlington, cel care mă iniţiase cândva în secretele ciberneticii. Cib Barlington care înălţase acest uriaş edificiu piramidal în memoria părintelui său şi care trăise aici retras, singur în vârful ameţitoarei piramide, timp de aproape o mie de ani. Nu; Barlington nu mai putea fi salvat.

— Şi omul de la intrare – celălalt Barlington? Mă întrebă S. H.

— Un automat, un duplicat fidel, acţionat tot de acest creier, singurul autentic, creierul lui Cib Barlington.

— Mai avem 48 ele secunde – mă preveni S. H.

— Poate nici 48…

— Deci totul e pierdut?

— Nu încă, dragă S. H. Sau nu, atâta vreme cât în acest birou se mai află un om!

M-am aşezat în locul lui Barlington. Am chemat la ordine analizatorii neuronali, am respins stabilizatorii de acţiune şi am început, etaj cu etaj, să reactivez circuitele de comandă.

La 20,25 – exact după 10 minute de la declanşarea dramei – Singtown îşi reveni din infarctul neuronal. Silva se autoeliberă de efectul drogării, Soringen, scăpat din autodetenţie, reîncepu să

lucreze, S-G21 se desprinse de barele de autotensiune, iar solistul reîncepu să cânte în marea sală a concertelor.

— Şi cât timp vei mai rămâne aici? Mă întrebă S. H.

— Ştiu şi eu… Până când domnul Singtown va fi apt să mă înlocuiască… Sau până când bunul meu prieten S. H. va fi construit un robot de valoarea lui Teo Celan.

— Dar… Ce sens are să te sacrifici?

— Vezi, dragul meu S. H.… Este singurul lucru pe care n-am reuşit şi n-aş fi reuşit niciodată să te fac să-1 înveţi!

Când S. H. coborî, publicul tocmai se întorcea spre sală.

Tunelul de sub lume.

Frederik Pohl.

Din nou un scriitor de limbă engleză din vechea generaţie, dar care abordează tema maşinilor inteligente dintr-o altă perspectivă. O perspectivă sociologică, am putea spune, dacă ne gândim că Frederik Pohl (împreună cu foarte apropiatul său colaborator Cyril Kornbluth) a fost considerat multă vreme portdrapelul aşa-zisului „social science fiction” (literatură ştiinţificofantastică de factură sociologică). S-a născut în 1919 la New York şi în domeniul science fiction-ului a făcut aproape de toate. A fost succesiv sau chiar simultan agent literar, redactor şef de reviste (în special II şi Galaxy), recenzent, antologator, scriitor. Ca autor a dovedit o vervă satirică exemplară şi o iscusinţă neîntrecută în a exploata o situaţia – sau, în general, o idee SF – până la ultimele ei consecinţe. Deşi a scris numeroase romane şi povestiri, numele său este legat mai ales de celebra distopie Neguţătorii spaţiului (1953 – scrisă în colaborare cu C. Kornbluth), virulentă satiră la adresa unei viitoare societăţi excesiv mercantilă. De altfel, subiectul avea să-1 continue doi ani mai târziu în romanul Era Gladiatorilor pentru a ne prezenta, de această dată, o societate degenerată până la dimensiunile unui coşmar, în care violenţa este instituţionalizată.

Alte romane, memorabile şi ele, Animale de război (1957), Plimbare de beţiv (1960) sau Ultima plagă (1965) dovedesc ambiţia autorului de a se înscrie în tradiţia unor glorioase distopii realizate de Zamiatin – Huxley – Orwell. În societăţile imaginate de Frederik Pohî roboţii, maşinile inteligente, ciborgii, sunt lucruri obişnuite, fac parte din decorul firesc. Uneori, însă, ele devin eroi principali – cum se întâmplă în romanul Semnul Lupului (1959), în care oamenii luptă cu disperare împotriva unor atotputernici roboţi extratereştri, sau în Era bunăstării (1969), o eră în care s-a ajuns la multvisata bunăstare generală pentru că maşinile fac totul în locul oamenilor – chiar şi gândesc în locul lor.

În aceeaşi arie tematică se înscrie şi nuvela selecţionată de noi pentru această antologie. O nuvelă „Frederik Pohl” din Neguţătorii Spaţiului, 100% o nuvelă în care, din nou, mass media şi lumea afacerilor publicitare sunt ţintele de predilecţie ale neobositului critic social.

Utilizând şi aici, din plin, mijloacele specifice distopiei, Pohl se ridică curajos împotriva establishmentului american invadat de un aparat publicitar agresiv şi de atotputernica lege a profitului maxim. Totul pare filtrat printr-o lentilă deformatoare care prezintă un „astăzi” răsturnat şi care-ţi provoacă mai întâi râsul, pentru ca apoi să te îndemne la meditaţie.

În dimineaţa zilei de 15 iunie, Guy Burckhardt se trezi din somn, ţipând.

Avusese un vis mai real decât oricare altul încercat vreodată. Încă mai putea auzi – şi simţi – explozia stridentă, cu scrâşnetul de metal sfârtecat, unda de şoc, violentă, zvârlindu-1 cu furie jos din pat şi valul pătrunzător de căldură…

Se ridică tremurând şi privi fără să-şi creadă ochilor, la camera liniştită şi la razele soarelui strălucitor, strecurate pe fereastră.

— Mary? Chemă el, cu o voce răguşită.

Locul din pat al nevesti-sii era însă gol. Cearceafurile arătau dezordonate şi boţite, ca şi când femeia tocmai atunci le-ar fi părăsit, iar amintirea visului se dovedi atât de pregnantă, încât Burckhardt cercetă instinctiv podeaua, vrând să se convingă că Mary nu se află cumva acolo, aruncată de explozie.

Dar nu era. Bineînţeles că nu, îşi spuse, uitându-se la toaleta cu aer familiar, la cufărul pentru încălţăminte, la fereastra încă întreagă şi la peretele rămas neclintit. Fusese doar un vis!

— Guy? Din josul scării, nevastă-sa tocmai îl striga, pe un ton plângăreţ.

— Guy, dragă, ai păţit ceva?

— Nu, răspunse el, cu glas pierit.

Urmă o mică pauză. Apoi Mary rosti nesigură:

— Micul dejun e gata. Sigur nu s-a întâmplat nimic? Mi s-a părut că te-am auzit ţipând…

— Am visat urât, dragă, rosti Burckhardt, ceva mai stăpân pe el. Cobor imediat.

Intrând sub duş, îşi zise că avusese un vis pe cinste. Şi totuşi coşmarurile, în special cele despre explozii, nu erau un lucru neobişnuit. Existase, oare, cineva, în ultimii treizeci de ani de ameninţare nucleară, care să nu fi visat explozii?

După cât se părea, chiar şi Mary păţise una ca asta, căci, în momentul în care el începuse să-i povestească despre acel vis, îl întrerupse brusc:

— Şi tu? În vocea ei se putea citi mirarea. Atunci am visat acelaşi lucru! Mă rog, acelaşi lucru e un fel de-a spune… De fapt, eu n-am auzit nimic. Am visat că un anumit eveniment m-a trezit, apoi s-a produs o bubuitură puternică şi, în cele din urmă, ceva m-a izbit în cap. Asta a fost tot. Seamănă cu visul tău?

Burckhart tuşi.

— Păi, nu prea, zise el. Mary nu se număra printre femeile bărbătoase şi neînfricate, prin urmare nu era necesar, gândi el, să-i povestească toate micile detalii care conferiseră un asemenea realism visului. Nu era nevoie să amintească de coastele rupte, nici de băşicile sărate ce-i umpluseră gâtlejul şi nici de revelaţia agonizantă că aşa arată moartea. Tot ce spuse fu:

— Probabil o fi explodat ceva în centrul oraşului. Am auzit amândoi detunătura, şi de aici şi visul!

Femeia întinse mâna şi-1 bătu uşurel pe dosul palmei.

— Tot ce se poate! Se declară ea de acord. E aproape opt şi jumătate, dragă. N-ar trebui să te grăbeşti? Doar nu vrei să întârzii la slujbă?!

Burckhardt înghiţi în grabă mâncarea, îşi sărută nevasta şi se năpusti afară, nu atât ca să nu întârzie la birou, cât mai ales pentru a afla dacă presupunerea lui fusese corectă ori nu.

Centrul Tylerton-ului arăta însă la fel ca întotdeauna. Odată urcat în autobuz, Burckhardt privi cu un ochi critic pe fereastră, căutând urmele unei explozii. Nici vorbă de-aşa ceva! Dimpotrivă, Tylerton-ul părea mai arătos ca oricând: era o zi minunată, cu aer proaspăt, cerul n-avea pic de nori, iar casele apăreau curate şi îmbietoare. Cineva, observă el, spălase cu un jet de aburi clădirea companiei Power & Light – singurul zgârâe-nori din oraş. Asta era pedeapsa pentru situarea la periferiile localităţii a principalei uzine aparţinând lui Contro Chemicals: fumul coşurilor încă îşi mai lăsa urma pe clădirile din piatră.

În autobuz nu se afla nici o figură cunoscută, aşa încât Burckhardt nu avu pe cine să întrebe despre explozie. Iar în momentul când coborî la intersecţia străzilor Fifth cu Lehigh şi autobuzul îşi urmă drumul, gemând stins din motorul lui, aproape se convinsese de irealitatea celor petrecute.

Se opri în faţa tutungeriei din holul clădirii unde-şi avea biroul; în spatele tejghelei, însă, nu se afla, ca de obicei, Ralph. În locul lui, îi vându ţigări un necunoscut.

— Unde e domnul Stebbins? Întrebă Burckhardt.

— E bolnav, domnule, răspunse, politicos, omul. O să vină mâine. Cu ce să vă servesc astăzi? Un pachet de Marlin, cumva?

— De Chesterfield, îl corectă Burckhardt.

— Desigur, domnule, zise bărbatul. Dar ceea ce luă din raft şi-i strecură apoi în faţă, de-a curmezişul tejghelei, era un pachet galben-verzui, de o marcă necunoscută.

— Trebuie neapărat să le încercaţi pe astea, domnule, îi sugeră omul. Conţin o substanţă anti-tuse. Aţi băgat de seamă că de foarte multe ori ţigările cu care v-aţi obişnuit vă fac să vă sufocaţi?

— N-am auzit niciodată de marca asta, rosti Burckhardt, bănuitor.

— Bineînţeles că nu. Sunt un produs nou. Cum Burckhardt ezita, bărbatul exclamă cu convingere: Ascultaţi, încercaţi-le pe riscul meu. Dacă n-or să vă placă, îmi aduceţi pachetul gol înapoi şi vă restitui banii. Ce ziceţi? Facem târgul?

Burckhardt scoase un mormăit nedesluşit.

— În fond, nu văd ce-aş avea de pierdut? Totuşi, vrei să fii atât de drăguţ să-mi dai şi un pachet de Chesterfield?

Desfăcu pachetul şi-şi aprinse o ţigară, în vreme ce aştepta sosirea liftului. Nu erau rele, decise, deşi avea reţineri în privinţa tutunului tratat chimic, indiferent pe ce cale. Apoi încetă să se mai gândească la dublura lui Ralph; s-ar fi dus naibii comerţul lui dacă omul ar fi încercat să ofere fiecărui client o discuţie de afaceri atât de insistentă.

Uşa ascensorului se deschise, lăsând să răsune o muzică înceată, melodioasă. Însoţit de alţi vreo doitrei inşi, pe care-i salută cu o înclinare a capului, Burckhardt intră, în timp ce panourile uşii se închiseră. Sunetele muzicii se stinseră şi difuzorul montat în tavan începu să debiteze obişnuitele reclame.

Nu, nu pe acelea obişnuite, realiză Burckhardt. Fusese atâta vreme expus reclamelor specializate, încât urechea sa externă aproape că încetase de a le mai percepe. Ceea ce se auzea acum din programul înregistrat, provenind din subsolul clădirii, îi atrase însă atenţia. Nu erau doar mărcile, cvasinecunoscute; era vorba, în special, de o structurare diferită a materialului publicitar.

Reclama se compunea din nişte versuleţe cu ritm intens, săltăreţ; în ele erau făcute referiri la o serie de băuturi fine, pe care Burckhardt nu avusese niciodată ocazia să le guste. Urmă, după aceea, un dialog rapid ca o morişcă, între vocile a doi puşti de zece ani, în legătură cu un calup de zahăr candel şi, în fine, bubuitul autoritar al unei voci de bas: Duceţi-vă de îndată şi cumpăraţi DELICIOSUL Chico-Bite şi mâncaţi GUSTOSUL Chico-Bite până la ultima bucăţică! Aşa este Chico-Bite!„ Se mai auzi şi suspinul scâncit al unei femei: „îmi doresc un frigider Feckle-Freezer! Aş face orice pentru un frigider Fechle-Freezer!” Burckhardt ajunse la etajul unde-şi avea biroul şi părăsi liftul, când ultima reclamă se afla în plină desfăşurare. Cele auzite îl făceau să se simtă un pic stânjenit. Anunţurile nu se refereau la firmele obişnuite; nu exista în ele sentimentul uzurii sau al obişnuinţei.

Din fericire, la birou totul era în ordine. Cu o singură excepţie: Mr. Barth încă nu-şi făcuse apariţia… De ce? Nici măcar domnişoara Mitkin, care căsca, aşezată la ghişeul de primiri, nu ştia prea bine.

— Au telefonat de la el de-acasă, asta-i tot. O să vină mâine.

— Poate s-o fi dus la uzină, e în apropierea casei lui.

Femeia părea indiferentă.

— Mda…

Un gând îl străfulgeră pe Burckhardt.

— Dar azi e 15 iunie! E ziua plăţii taxelor trimestriale! Şi Mr. Barth trebuie să semneze listele de plată.

Domnişoara Mitkin mormăi ceva, dorind să arate că asta e treaba lui Burckhardt, nu a ei. După care-şi văzu mai departe de unghii…

Exasperat la culme, Burckhardt se aşeză la biroul lui. Nu că n-ar fi putut semna listele la fel de bine ca şi Barth, gândi el resemnat. Atâta numai că un asemenea fapt nu intra în atribuţiile lui; era o responsabilitate pe care Barth, în calitatea sa de şef al filialei locale a companiei Contro Chemicals, ar fi trebuit să şi-o asume.

Se gândi brusc să-1 cheme pe Barth de-acasă, ori să încerce să dea de el la fabrică, dar renunţă repede la idee. În realitate nu-i prea păsa de tipii de la fabrică şi cu cât avea mai puţine contacte cu ei, cu atât mai bine. Vizitase odată fabrica, împreună cu Barth; fusese o experienţă deconcertantă şi, dintr-un anumit punct de vedere, înspăimântătoare. Excluzând o mână de operatori şi ingineri, nu exista nici un alt suflet în uzină – adică, se corectă Burckhardt, amintindu-şi cuvintele lui Barth, nici un suflet viu; doar maşinile…

Conform celor spuse de Barth, fiecare maşină era dirijată de un soi de computer reproducând – în bâzâitul lui electronic – memoria şi creierul actual al unei fiinţe umane. Era un gând neplăcut. Barth îl asigurase, râzând, ca nu e vorba de nici un fel de afacere gen Frankenstein, cu cimitire jefuite şi creiere implantate în maşini. Totul se reducea la o problemă – spunea el – de transferare a schemelor logice, caracteristice în mod obişnuit creierului uman, la alte celule, formate din tuburi vidate. Nu se aducea nici un prejudiciu omului, şi nici maşina nu era transformată într-un monstru.

În ciuda tuturor explicaţiilor, Burckhardt nu-şi putuse înfrâna o stare de uşoară nelinişte...

Scoţându-şi din minte pe Barth, şi fabrica, şi toate celelalte mici necazuri, se năpusti asupra listelor de plată Îi luă timp până către prânz să controleze cifrele – pe care Barth le-ar fi extras din cartea mare, unde numai el avea acces, ori le-ar fi reprodus pe dinafară, în mai puţin de zece minute, îşi reaminti, plin de năduf, Burckhardt.

Introduse foile de hârtie într-un plic, îl sigilă şi se duse cu el la domnişoara Mitkin.

— Având în vedere că Mr. Barth nu este aici, ar fi mai bine să luăm masa pe rând, i se adresă el. Mergi dumneata prima.

— Mulţumesc. Cu mişcări indiferente, domnişoara Mitkin scoase poşeta din sertar şi începu să se machieze.

Burckhard îi întinse plicul.

— Fii drăguţă, pune-1 la poştă pentru mine. Oh, stai puţin. Mă întreb dacă n-ar trebui să-i telefonăm lui Mr. Barth, ca să fim siguri... A spus cumva soţia lui dacă e în stare să primească telefoane, sau nu?

— N-a spus. Şi oricum, cea care a dat teiefon şi a lăsat mesajul a fost fiica, nu soţia.

— Puştoaica? Ridică Burckhardt din sprâncene. Credeam că e în drum spre şcoală.

— Ea a telefonat, asta-i tot ce ştiu.

Buckhardt se înapoie în birou şi privi dezgustat la corespondenţa nedesfăcută de pe masă. Nu-i plăceau coşmarurile; îi stricau toată ziua. Ar fi trebuit să rămână la pat, cum făcea Barth.

Pe drumul de întoarcere spre casă, i se întâmplă un lucru ciudat. La colţ, acolo de unde lua de obicei autobuzul, se produsese învălmăşeală – cineva urla ceva despre un nou tip de congelator

– aşa încât fu nevoit să facă un ocol. Văzu autobuzul venind şi începu să alerge după el, cu paşi mărunţi. În clipa aceea, cineva din spate îl strigă pe nume. Privi peste umăr: un omuleţ cu o figură chinuită se grăbea să-1 ajungă din urmă.

Burckhardt avu o ezitare, apoi îl recunoscut. Era o cunoştinţă întâmplătoare, un anume Swanson. Cu o expresie posacă, Burckhardt observă că pierduse deja autobuzul.

— Salut, zise el.

Pe faţa lui Swanson se putea citi o teribilă încordare.

— Burckhardt? Întrebă el iscoditor, cu o intensitate neobişnuită în voce. Rămase în picioare, tăcut, urmărind chipul lui Burckhardt; întreaga lui fiinţă părea mistuită de o dorinţă arzătoare, transformată treptat în speranţă neputincioasă şi regret. Caută ceva, aşteaptă ceva – gândi Burckhardt. Dar orice-ar fi vrut, Burckhardt nu ştia cum să-I ajute.

Oftă şi spuse iarăşi:

— Bună, Swanson.

Swanson nu păru să-1 audă. Oftă, doar, la rândul său i un oftat din adâncul inimii.

— Nu e nimic de făcut, murmură omuleţul, aparent ca pentru sine. Clătină din cap, absent, în direcţia lui Burckhardt, apoi întoarse spatele şi plecă.

Burckhardt îl urmări cum se pierde în mulţime, uşor adus de spate şi cu umerii căzuţi. Era o zi neobişnuită, gândi, şi încă una care nu-i plăcea deloc. Lucrurile mergeau tot aiurea.

Călătorind spre casă cu următorul autobuz, medita ceva mai mult la acest ultim aspect. Nu era nimic înspăimântător sau dezastruos; dar se afla total în afara propriei experienţe. Îţi trăieşti viaţa, ca orice om, şi-ţi formezi un ansamblu întreg de impresii şi de reacţii. Aştepţi nişte lucruri. Când deschizi dulăpiorul cu medicamente, de pildă, este de aşteptat ca lama

de ras să se găsească pe al doilea raft; la fel, când închizi uşa de la intrare, te aştepţi să fie nevoie să răsuceşti zăvorul de două ori.

Nu lucrurile care sunt perfecte şi merg cum trebuie îţi fac viaţa apropiată, ci acelea doar cu puţin nelalocul lor – zăvorul înţepenit, întrerupătorul din capul scărilor, ce necesită o apăsare suplimentară, fiindcă arcul e vechi şi nerezistent, covoraşul care alunecă în mod constant de sub picioare…

Nu se putea spune că ar fi apărut ceva în neregulă în privinţa modului de viaţă al lui Burckhardt; doar că, în acest caz, lucrurile nelalocul lor nu se potriveau. Bunăoară, Barth nu venise la slujbă, deşi Barth venea întotdeauna.

Burckhardt medită asupra subiectului, în timpul cât dură cina. O făcu şi după aceea, în ciuda încercărilor neveste-sii de a-1 atrage, pentru restul serii, la o partidă de bridge cu vecinii, Anne şi Farley Dennerman – nişe oameni care-i plăceau şi pe care-i cunoştea de-o viaţă întreagă. În seara aceea, însă erau şi ei la fel de ciudaţi şi de gânditori, încât Burckhardt abia dacă ascultă plângerile lui Dennerman despre imposibilitatea obţinerii unei legături telefonice ca lumea sau comentariile consoartei lui despre dezgustătoarea varietate a reclamelor televizate pe care le urmărise în ultimele zile.

Burckhardt era pe cale să stabilească un nou record absolut în ce priveşte lipsa prelungită de atenţie, când, pe la miezul nopţii, cu o bruscheţe care-1 surprinse până şi pe el – în mod ciudat, era conştient de ceea ce se întâmplă – se întoarse acasă şi se băgă în pat, unde adormi buştean.

II.

În dimineaţa zilei de 15 iunie Burckhardt se deşteptă din somn, ţipând.

Avusese un vis, mai real decât oricare altul din viaţa lui. Mai putea auzi încă explozia, mai putea simţi suflul ei zdrobindu-1 de

un perete. I se părea nefiresc să poată sta înţepenit în vârf de pat, într-o cameră absolut neatinsă.

Nevastă-sa urcă, lipăind, scările.

— Iubitule! Strigă ea. Ce s-a întâmplat?

— Nimic, murmură el. Am visat urât.

Cu mâna la inimă, femeia păru să se liniştească. Pe un ton supărat începu să spună:

— M-ai speriat aşa de tare, că…

Un zgomot venit din exterior o întrerupse. Era. Deopotrivă, un vaiet de sirenă şi un dangăt de clopot, asurzitor şi paralizant.

Cei doi Burckhardt se uitară unul la celălalt, preţ de o clipă, după care se grăbiră la fereastră, cuprinşi de teamă.

Pe stradă nu se aflau maşinile pline de zarvă ale pompierilor, ci un simplu camion închis, târându-se cu încetineală în lungul trotuarului. Deasupra acestuia, înţesate în neorânduială, se aflau pâlniile ţipător colorate ale unor difuzoare. Din ele răsuna urletul strident al sirenelor, crescând în intensitate, amestecându-se cu huruitul motoarelor grele şi cu dangătul clopotelor. Era înregistrarea fidelă a sosirii echipelor de pompieri la locul unui incendiu de proporţii.

— Mary, zise Burckhardt uimit, se încalcă legea! Îţi dai seama ce fac ăştia? Au pus înregistrări din timpul unui incendiu. Ce-or fi având de gând?

— Poate că e o glumă, îşi dădu cu părerea nevastă-sa.

— Glumă? Să-i scoli din somn pe toţi cei din jur la ora şase dimineaţa?! Scutură din cap. Poliţia o să fie aici în zece minute, rosti el, profetic. Aşteaptă, numai, şi-ai să vezi.

Dar poliţia nu apăru – nici după zece minute, nici mai târziu. Oricine-ar fi fost farsorii, păreau să aibă permisiunea autorităţilor pentru tot circul făcut.

Autovehiculul se opri în mijlocul cvartalului de case şi zgomotul încetă pentru scurtă vreme. Apoi răsună pârâitul unui difuzor şi o voce asurzitoare lălăi: „Frigidere Feckle!

Frigidere Feckle!

Neapărat procuraţi-vă un Frigider Feckle!

Feckle, Feckle, Feckle.

Feckle, Feckle, Feckle…”

O ţinu aşa, într-una, motiv pentru care din fiecare casă a cartierului apărură la ferestre chipuri ce se holbau afară, nedumerite. Vocea nu era puternică; era pur şi simplu asurzitoare.

Burckhardt scoase un urlet în direcţia nevesti-sii, încercând să acopere hărmălaia:

— Ce dracu-i ăla un frigider Feckle?

— Păi, un… Frigider, dragă! Răcni ea neajutorată, drept răspuns.

Brusc, zgomotul încetă şi camionul fu învăluit de tăcere. Era o dimineaţă ceţoasă şi liniştită; razele soarelui se strecurau aproape orizontal peste vârfurile acoperişurilor. Ar fi fost imposibil de crezut că, numai cu o clipă înainte, în liniştea cvartalului răsunase, aidoma unui muget, numele unui frigider.

— Smintită reclamă, rosti Burckhardt cu amărăciune. Căscă şi se depărtă de fereastră. În definitiv, am putea să ne îmbrăcăm. Bănuiesc că s-a sfârşit cu…

Mugetul îl înhăţă de la spate; era ca şi cum cineva i-ar fi dat o palmă zdravănă peste urechi. O voce aspră, batjocoritoare, mai puternică decât trâmbiţa arhanghelului urlă: Ţi-ai luat un

frigider? Pute! Dacă nu e un frigider Feckle, pute! Dacă e un frigider Feckle de anul trecut, pute! Numai frigiderul Feckle de anul ăsta e cel mai bun dintre toate! Orice frigider, cu excepţia unui Feckle de ultimul tip, pute!”

Glasul ţipa, plin de mânie, pe un ton dezarticulat: Te previn! Du-te şi cumpără un frigider Feckle chiar acum! Grăbeşte-te! Grăbeşte-te sa prinzi un Feckle! Grăbeşte-te să mai prinzi un Feckle! Fugi, fugi, fugi. Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle…”

În cele din urmă, vocea amuţi. Burckhardt îşi trecu limba peste buzele uscate. Începu să-i spună nevesti-sii:

— Poate că ar trebui să chemăm poliţia, ca să…, când difuzoarele izbucniră din nou, „Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle. Frigiderele ieftine îţi strică mâncarea. Te îmbolnăveşti şi verşi. Te îmbolnăveşti şi mori. Cumpără un Feckle, Feckle, Feckle, Feckle! Ai scos vreodată o bucată de carne din frigiderul cel vechi să vezi cât de putredă şi de mucegăită e? Cumpără un Feckle, Feckle, Feckle, Feckle, Feckle! Ai de gând să înghiţi mâncarea stricată şi puţind? Sau vrei să devii un tip deştept, cumpărându-ţi un Feckle, Feckle, Feckle…”

Era prea mult. Cu degetele nimerind mereu pe-alăturea, Burckhardt reuşi în cele din urmă să formeze numărul poliţiei locale. Obţinu semnalul,. Ocupat” – era evident că ideea mai venise şi altora – şi în timp ce se chinuia, cu mişcări tremurate, să prindă iarăşi legătura, zgomotul de afară încetă.

Burckhardt privi pe fereastră. Autocamionul dispăruse.

Îşi desfăcu nodul de la cravată şi comandă chelnerului încă un Frosty-Flip. De n-ar menţine ăştia în interiorul lui Crystal Cale o atmosferă atât de… Arzătoare! Zugrăveala proaspătă – roşu ofilit şi galben orbitor – arăta şi-aşa destul de rău; în plus, cineva se iluziona cu totdinadinsul să creadă că e luna ianuarie în loc de iunie. Localul avea o temperatură cu cel puţin zece grade mai ridicată decât afară.

Din doua înghiţituri mari dădu gata cocteilul. Băutura avea un soi de aromă ciudată, gândi el, dar era totuşi plăcută la gust. Cum spusese şi chelnerul, tocmai bine ca să te răcorească!

Se ridică apoi, neîndemânatic, în vreme ce o fată traversa restaurantul, venind către el. Era lucrul cel mai minunat pe care-1 văzuse vreodată în Tylerton. Bărbia în vânt, părul de culoarea mierii şi un trup care...

— Ce mai, toate i se potriveau! Nu exista nici cea mai mică îndoială de pe lume că rochia mulată pe ea era singurul articol de îmbrăcăminte pe care-1 purta. Şi, în vreme ce primea salutul fetei, simţi cum roşeşte.

— Domnule Burckhardt. Vocea-i răsuna aidoma unor tam-tam-uri îndepărtate. Este minunat că, după cele întâmplate azi-dimineaţă, îmi mai permiteţi totuşi să vă văd.

Bărbatul tuşi ca să-şi dreagă glasul.

— Nu face nimic. Nu vreţi să luaţi loc, domnişoară...?

— April Horn, murmură ea, aşezându-se – lângă el, nu de cealaltă parte a mesei, unde fusese invitată. Spune-mi April, vrei?

, Degajă un parfum aparte”, gândi Burckhardt, cu bruma de creier ce-i mai rămăsese încă lucidă. Părea nedrept ca ea să se poată folosi de parfum cu o asemenea uşurinţă. Tresări, venindu-şi în fire, tocmai când chelnerul se îndepărta cu comanda pentru două porţii de filets mignon.

— Hei! Obiectă el.

— Te rog, domnule Burckhardt. Cu faţa întoarsă către el, îşi lipise umărul de al lui. Avea respiraţia fierbinte, iar privirea tandră şi neliniştită. Totul e plătit de corporaţia Feckle. Te rog, acceptă – este cel mai puţin însemnat lucru pe care ei îl pot face.

Îi simţi mâna scormonindu-i prin buzunare.

— Ai aici contravaloarea meniului, şopti ea pe un ton conspirativ. Te rog, fă asta pentru mine, da? Vreau să spun că mi-ar face plăcere să plăteşti dumneata consumaţia – în privinţa lucrurilor de acest fel, sunt o fată de modă veche.

Zâmbi implorator, apoi, mimând o discuţie de afaceri, insistă:

— Dar trebuie să iei banii! N-o să ajungă Feckle la sapă de lemn dacă-i iei! Ai putea chiar să-i dai în judecată pentru fiecare bănuţ pe care-1 obţin tulburându-ţi somnul într-un asemenea hal.

Cu o senzaţie de zăpăceală, ca şi cum tocmai ar fi zărit pe cineva făcând să dispară un iepure într-o pălărie, Burckhardt zise:

— Eh, de fapt n-a fost chiar atât de rău, April. Cam zgomotos, poate, dar…

— Oh, domnule Burckhardt! Ochii ei albaştri erau larg deschişi, într-o expresie de admiraţie. Ştiam că ai să înţelegi. Chiar asta şi este – ce mai, e un frigider atât de minunat, încât unii dintre angajaţii noştri temporari s-au lăsat, ca să spunem aşa, prea mult seduşi de el. De îndată ce biroul central a aflat despre cele întâmplate, au fost trimişi reprezentanţi la toate locuinţele din cartier pentru a-şi cere scuze. Soţia dumitale ne-a spus unde îţi putem telefona – şi eu sunt atât de încântată că ai avut bunăvoinţa de a mă lăsa să iau masa cu dumneata, ca să-mi pot cere, la rândul meu, scuze… Pentru că, într-adevăr) domnule Burckhardt, este un frigider formidabil! N-ar trebui să-ţi spun toate acestea, dar…

— Ochii cei albaştri se plecară cu sfioşenie – aş face orice pentru Frigiderele Feckle. Pentru mine este mai mult decât o slujbă. Ridică privirea; era încântătoare. Pun rămăşag că mă crezi o proastă, nu-i aşa?

— Ştii, eu…

— Oh, nu vrei să fii nepoliticos! Femeia scutură din cap. Nu, nu te preface. Crezi, într-adevăr, că totul e o prostie. În realitate, domnule Burckhardt, n-ai mai gândi astfel dacă ai şti mai multe despre marca Feckle. Lasă-mă să-ţi arăt acest micuţ prospect…

Burckhardt plecă de la restaurant o oră mai târziu. Dar nu numai fata fusese pricina întârzierii sale. Se mai adăugase la aceasta o întrevedere extrem de ciudată cu un omuleţ pe nume Swanson, despre care abia dacă ştia câte ceva, dar care-1 oprise în plină stradă, cu o grabă disperată – pentru ca apoi să-1 părăsească fără nici o explicaţie.

Întârzierea rămase însă fără urmări. Domnul Barth, pentru prima dată de când lucra Burckhard cu el, nu venise în ziua aceea – lăsându-1 pe acesta din urmă să se lupte singur cu bilanţurile trimestriale.

Ceea ce avu cu adevărat importanţă, în cele din urmă, fu amănuntul că – nu se ştie cum – semnase un cec pentru un frigider Feckle de ultimul tip – douăsprezece picioare cubice capacitate, dispozitiv de autodecongelare, preţ de catalog 625 dolari, cu un rabat „de curtoazie” de 10% – „drept compensaţie pentru oribila întâmplare de azi-dimineaţă, domnule Burckhardt”, spusese femeia.

Iar el nu era prea sigur în ce fel avea să-i explice nevesti-sii totul.

Nu mai trebui să-şi facă probleme. Imediat ce intră pe uşă, Mary îi zise dintr-o suflare:

— Mă întreb dacă ne putem permite să luăm un frigider nou, dragă. A fost aici un om care şi-a cerut scuze pentru tot tămbălăul ăla şi – ei, bine, ne-am apucat să vorbim şi…

Semnase, la rândul ei, un cec…

Trăise cea mai nenorocită zi cu putinţă, gândi Burckhardt mai târziu, în vreme ce se ducea la culcare. Dar, pentru el, cel puţin,

ziua încă nu se încheiase. Resortul slăbit al întrerupătorului de lumină din capul scărilor refuza cu îndârjire să ţăcăne. Înfuriat, îl izbi pur şi smplu, dar bineînţeles că nu reuşi decât să disloce întrerupătorul din şuruburi. Siguranţele se scurtcircuitară şi toate luminile din casă se stinseră.

— La dracu! Zise Guy Burckhardt.

— S-au ars? Mormăi nevastă-sa, somnoroasă. Lasă-le aşa până mâine dimineaţă, dragule.

Burckhardt scutură din cap.

— Bagă-te înapoi în pat. Vin şi eu, imediat.

Nu că-i pasă cine ştie ce de reparatul siguranţelor, dar era prea agitat ca să poată dormi. Desfăcu întrerupătorul defect cu ajutorul unei şurubelniţe, merse cu paşi împiedicaţi până în bucătăria întunecată, unde găsi o lanternă, apoi coborî cu băgare de seamă scările pivniţei. Acolo descoperi într-un colţ o siguranţă de rezervă, împinse un cufăr gol până lângă tabloul electric şi se sui pe el. Trase afară siguranţa veche şi o înlocui cu cea bună.

Când itermină treaba, auzi deasupra, în bucătărie, ţăcănitul de start şi bâzâitul frigiderului.

Porni înapoi către scări, dar se opri, brusc.

Pe locul unde stătuse până atunci cufărul cel vechi, podeaua pivniţei strălucea neobişnuit de puternic. O cercetă mai îndeaproape, la lumina lanternei. Era din metal!

— Ei drăcie! Spuse Guy Burckhardt. Clătină din cap, fără a-i veni să creadă. Privi totul de foarte aproape, parcurgând marginile petei metalice cu degetul arătător şi se alese cu o tăietură supărătoare – marginile erau tăioase.

Podeaua de ciment, acoperită cu pete, a pivniţei reprezenta doar o pojghiţă subţire. Găsi un ciocan şi sparse cu el mortarul în câteva locuri – pretutindeni dădu peste metal. Întreaga pivniţă

nu era altceva decât o cutie de aramă. Chiar şi cărămizile din zid formau doar o faţadă falsă, aplicată peste un strat de metal.

Uluit, atacă unul dintre pilonii fundaţiei. Aceştia, cel puţin, erau din lemn adevărat. La fel şi sticla din fereastră, era sticlă adevărată.

Îşi supse degetul care-i sângera şi încercă baza scărilor ce duceau afară din pivniţă. Lemn veritabil! Desprinse o aşchie din cărămizile de sub arzătorul de gaz. Cărămizi adevărate. Pereţii de fixare, podeaua – toate erau însă contrafăcute.

Ca şi cum cineva ar fi armat casa cu un schelet de metal, îndepărtând apoi, metodic, orice urmă.

Cea mai mare surpriză o avu totuşi cu carcasa răsturnată a unei bărci ce bloca jumătatea din fund a pivniţei – amintire a unei scurte perioade din urmă cu câţiva ani, când Burckhardt avusese un atelier acasă. Din afară privită, arăta perfect normal, înăuntru însă, acolo unde ar fi trebut să fie bănci, şi scaune, şi lădiţe cu scule se afla acum doar o încâlceală de scoabe din fier, ruginite şi neterminate.

Dar eu am construit toate astea! Exclamă Burckhardt, uitând de rana de la deget. Se rezemă de carcasa bărcii, năuc, încercând să reia totul de la capăt. Prin urmare, cineva – din motive situate dincolo de înţelegerea lui – îi luase de acolo barca şi pivniţa, poate chiar şi casa întreagă, înlocuindu-le cu nişte copii perfecte ale obiectelor reale.

E o tâmpenie! Vorbi el, adresându-se pivniţei pustii. La lumina lanternei, privi de jur-împrejur. Şopti: Pentru numele lui Dumnezeu, de ce-ar fi făcut cineva un asemenea lucru?!

Raţiunea refuză să-i dea un răspuns, căci nu exista niciunul rezonabil. Timp de minute în şir, Burckhardt contemplă imaginea nesigură a propriei sale judecăţi.

Se uită din nou, cu atenţie, sub barcă, sperând să se convingă că totul a fost doar o greşeală, o închipuire. Dar fierăria

şleampătă, neterminată, rămânea tot acolo – mereu aceeaşi. Se strecură dedesubt, ca să vadă mai bine, pipăind neîncrezător lemnul aspru. De neînchipuit, imposibil!

Stinse lumina lanternei şi se pregăti să se furişeze afară. Dar nu mai apucă s-o facă. În clipa dintre ordinul dat picioarelor, de a se mişca, şi mersul propriuzis, simţi o oboseală bruscă, epuizantă, revărsându-i-se în tot corpul.

Starea de veghe începu să dispară – nu imediat, ci ca şi cum ar fi fost îndepărtată încetul cu încetul, şi Guy Burckhardt adormi.

III.

În dimineaţa zilei de 16 iunie, Guy Burckhardt se trezi stând ghemuit, cu trupul ţeapăn, sub carcasa bărcii din temelia casei – şi alergă la etaj, ca să afle că era, de fapt, în data de 15 iunie.

Primul lucru pe care-1 făcuse după aceea a fost să cerceteze înnebunit, cuprins de febrilitate, copastia bărcii, podeaua falsă a pivniţei şi imitaţiile de pietre din temelia casei. Erau toate exact aşa cum şi le amintea – absolut de necrezut.

Urcă din nou în casă…

Bucătăria reprezenta aceeaşi reflectare blajină, neinteresantă, a propriei personalităţi. Pe perete, ca de obicei, ceasul electric torcea liniştit, cu limbile dând înconjur cadranului. Aproape ora şase, indica aparatul. Din moment în moment, Mary avea să se trezească şi ea.

Burckhardt deschise cu o izbitură uşa de la intrare şi rămase aşa, privind îndelung strada pustie. Pe trepte, aruncat neglijent, zăcea ziarul din acea dimineaţă – şi-n vreme ce-1 netezea, observă că purta data de 15 iunie.

Dar asta era imposibil. Ieri fusese 15 iunie – ziua întocmirii bilanţurilor. Nu era o dată prea uşor de uitat.

Se înapoie în hol şi înşfacă telefonul. Formă numărul de la Informaţii meteo şi auzi o voce bine modulată, care părea că

fredonează…: „. În curs de răcire, izolat averse de ploaie. Presiunea atmosferică, trei virgulă zero păru, în creştere. Prognoza Biroului Federal de Meteorologie pentru ziua de 15 iunie: vreme călduroasă şi însorită, cu maxime cuprinse între…”

Puse receptorul în furcă. Aşadar, 15 iunie…

— Sfinte Sisoe! Rosti el, implorator. Lucrurile erau cu adevărat demenţiale. Auzi zbârnâitul deşteptătorului de la căpătâiul nevesti-sii şi se năpusti pe scări, în sus.

Mary Burckhardt şedea în capul oaselor în pat, cu privirea îngrozită şi incapabilă de înţelegere, a cuiva care tocmai s-a trezit dintr-un coşmar.

— Oh! Bolborosi ea, când îşi văzu soţul intrând în cameră. Iubitule, dac-ai şti… Adineaori am avut cel mai cumplit vis posibil! Totul era ca o explozie şi…

— Iarăşi? Întrebă Burckhardt, nu prea compătimitor totuşi. Mary, se întâmplă ceva straniu! Încă de ieri, cât a fost ziua de lungă, am ştiut că ceva nu e în regulă şi…

Continuă astfel, povestindu-i despre cutia de aramă care le ţinea loc de pivniţă, apoi despre oribilul surogat cu care nu-se-ştie-cine îi înlocuise barca. Mary păru la început uimită, se alarmă, pentru a sfârşi, în cele din urmă, într-o atitudine jenată şi împăciuitoare.

— Dragule, eşti sigur? Întrebă ea. Fiindcă eu am curăţat vechitura aia de cufăr acum vreo săptămână şi n-am observat nimic.

— Absolut sigur! Zise Guy Burckhardt. L-am mutat aseară lângă perete, ca să mă urc pe el şi să înlocuiesc siguranţa, după ce-am ars becurile şi-atunci…

— Ce-ai făcut? Îl privi Mary mai mult decât alarmată.

— Am ars becurile. Dar cum, ştii doar, când s-a stricat întrerupătorul de la etaj… Am coborât în pivniţă şi…

Mary se aşeză înapoi, pe pat.

— Guy, întrerupătorul nu e câtuşi de puţin defect. Eu, cu mâna mea, am stins luminile aseară.

Burckhardt se holbă dintr-odată la nevastă-sa.

— Ei, asta-i, strigă el, ştiu că n-ai făcut-o! Poftim şi uită-te!

Cu paşi apăsaţi, ieşi pe coridor şi arătă cu degetul, într-un gest dramatic, spre întrerupătorul defect – acela pe care noaptea trecută îl deşurubase şi-1 lăsase atârnând.

Numai că acum lucrurile stăteau cu totul altfel, întrerupătorul nu mai era defect, dimpotrivă, arăta la fel ca de obicei. Nevenindu-i să creadă, Burckhardt apăsă pe buton şi lumina ţâşni în ambele holuri.

Îngrijorată şi palidă, Mary plecă la bucătărie să pregătească micul dejun. Burckhardt rămase locului, nemişcat, privind vreme îndelungată la întrerupător.

Procesele sale logice depăşiseră de mult punctul de uluială şi de şoc; pur şi simplu nu mai funcţionau.

Se bărbieri, se îmbrăcă şi se aşeză la masă, pradă unei stări de meditaţie încremenită. Nevastă-sa se abţinu să-1 deranjeze; înţelegătoare şi liniştită, îl sărută la despărţire şi el se grăbi, fără vreun alt cuvânt, să prindă autobuzul.

La birou, domnişoara Mitkin îl întâmpină cu un căscat.

— Neaţa! Zise ea, somnoroasă. Mr. Barth nu vine astăzi.

Burckhardt începu să spună ceva, dar apoi se stăpâni. Femeia nu avea de unde să ştie că Barth nu fusese la slujbă nici în ziua precedentă, fiindcă rupsese din calendar fila cu 14 iunie, pentru a face loc aceleia noi, cu 15 iunie.

Se îndreptă clătinându-se către biroul său, uitându-se cu o privire absentă la corespondenţa nedesfăcută a acelei dimineţi.

Şi, cu toate că nu se atinsese de ea, ştia deja că plicul de la Factory Distributors conţine o comandă pentru douăzeci de mii de cărămizi fonoizolante, iar cel de la Finebeck & Sons, o reclamaţie.

După o lungă perioadă de timp, se apucă să le deschidă, cu mişcări poticnite. Presupunerile i se adeveriră.

La ora prânzului, mânat de un disperat simţ al urgenţei, Burckhardt o determină pe domnişoara Mitkin să meargă ea prima la masă – în ziua-de-ieri-15- iunie el fusese primul. Femeia plecă, uşor îngrijorată de insistenţa lui exagerată – fără ca prin asta să contribuie cu ceva la schimbarea stării sufleteşti a lui Burckhardt.

Telefonul sună şi el îl ridică, neatent.

— Filiala locală Contro Chemicals, Burckhardt la aparat.

— Aici e Swanson, rosti vocea de la celălalt capăt al firului. Apoi tăcu.

Burckhardt rămase în aşteptare, dar asta fusese toiul.

— Alo, mai încercă el o dată.

Din nou pauză. După care Swanson întrebă pe un ton de resemnare plină de tristeţe:

— Nimic deocamdată, nu?

— Nimic ce? Ascultă, Swanson, îţi trebuie neapărat un lucru anume? Ieri ai ajuns până la mine şi când să intri, ai renunţat. De ce…

Vocea explodă brusc:

— Burckhardt! Oh, Dumnezeule, îţi aminteşti! Rămâi pe loc, într-o jumătate de oră sunt la tine.

— Ce vrea să însemne asta?

— N-are importanţă, rosti, pe un ton excitat, omuleţul. O să-ţi povestesc când ne vom vedea. Deocamdată, nu mai spune nimic în plus la telefon – e posibil să fim interceptaţi. Atâta doar: rămâi unde eşti şi aşteaptă-mă. Oh, dar stai o clipă... O să fii singur în birou?

— Nu cred. Probabil că va fi de faţă şi domnişoara Mitkin.

— La naiba! Atunci, ascultă: unde iei masa de obicei? E un loc bun, zgomotos?

— Păi, da... Aşa cred. Se numeşte Crystal Cate. E aici, în cartier.

— Ştiu unde e. Ne vedem acolo, peste o jumătate de oră! Se mai auzi doar clinchetul receptorului pus în furcă.

Crystal Cate îşi pierduse de mult culoarea învăpăiată, cu toate acestea atmosfera din interiorul său îşi menţinea un tonus ridicat. Proprietarii îi adăugaseră şi muzică, întreruptă când şi când de reclame. Anunţurile pomeneau ceva despre cocteilul Frosty-Flip, despre ţigările Marlin – Sunt dezinfectate!' torcea vocea crainicului, ca o pisică – şi, în sfârşit, despre nişte bomboane, marca Choco-Bite, în privinţa cărora Burckhardt nu-şi putu aminti dacă mai auzise de ele şi înainte, ori nu. Află însă acum o groază de amănunte.

În vreme ce aştepta ca Swanson să-şi facă apariţia, o fată îmbrăcată cu fustiţa de celofan lucios proprie vânzătoarelor de ţigări din barurile de noapte, traversă încăperea restaurantului, purtând între mâini o tavă cu dulciuri învelite în hârlie stacojie.

— Bomboanele Choco-Bite sunt acrişoare, murmura ea, apropiindu-se de masa lui Burckhardt. Bomboanele Choco-Bite sunt mai mult decât acrişoare!

Burckhardt, atent să nu-i scape cumva ciudatul omuleţ de la care primise telefon, nu-i prea dădu atenţie la început. Dar apoi, în vreme ce fata împărţea ocupanţilor mesei alăturate un pumn de acadele, zâmbind fiecărui client în parte, Burckhardt o zări şi se întoarse s-o privească mai bine.

— Ia te uită, domnişoara Horn! Zise el.

Luată prin surprindere, fata scăpă din mâini tăviţa cu bomboane.

Burckhardt se ridică, îngrijorat.

— S-a întâmplat ceva?

Dar tânăra o luase deja la sănătoasa.

Patronul restaurantului aruncă o privire bănuitoare în direcţia lui Burckhardt, care se aşezase la loc, pe scaun, încercând să treacă, pe cât posibil, neobservat. Doar nu rostise nici o insultă! Poate că însă, în ciuda picioarelor ei goale, prelungi, pe care le etala de sub fustiţa de celofan, fata fusese crescută în nişte principii foarte severe, gândi Burckhardt.

— Iar când el i se adresase, îl crezuse probabil cine ştie ce Don Juan.

Ridicolă idee! Burckhardt se încruntă cuprins de jenă şi înşfacă lista de bucate.

— Burckhardt! Cuvântul răsună ca o şoaptă ascuţită.

Uimit, îşi ridică privirile peste marginea menului. Pe scaunul din faţă şedea ţeapăn şi plin de încordare omuleţul cu numele de Swanson.

— Burckhardt! Şopti iarăşi omuleţul. Hai să ieşim de-aici! În clipa asta ei sunt deja pe urmele tale. Dacă vrei să rămâi în viaţă, vino cu mine!

Tonul omuleţului era categoric. Burckhardt schiţă un zâmbet larg, ca de scuză, destinat patronului ce continua să-şi păstreze aerul ameninţător, apoi îl urmă pe Swanson afară din local. Omuleţul părea că ştie unde merge. Ajuns în stradă, îl înhăţă pe Burckhardt de cot, silindu-1 să se grăbească spre ieşirea din cartier.

— Ai văzut-o? Întrebă el. Femeia aceea, April Horn. Tocmai a intrat în cabina telefonică. Îi va aduce aici în maximum cinci minute, crede-mă, aşa că grăbeşte-te!

Cu toate că strada era înţesată de lume şi de maşini, nimeni nu se sinchisea de prezenţa lui Burckhardt, nici de cea a lui Swanson. Aerul avea în el ceva pişcător, aducea mai degrabă a octombrie decât a iunie – gândi Burckhardt – şi asta în pofida afirmaţiilor Biroului Meteorologic. Şi dintr-odată se simţi de-a dreptul idiot, aşa cum păşea în urma omuleţului acela nebun, mereu fugind cât mai departe de nişte, ei” necunoscuţi, către… Către ce? Încotro? Se putea foarte bine ca micul om să fi fost ţicnit; în momentul aceia însă el murea de frică. Iar frica era molipsitoare.

— Intră aici! Gâfâi omuleţul.

Era un alt restaurant – mai mult un bar, dar totuşi de mâna a doua, pe care Burckhardt nu-1 mai frecventase până atunci.

— Drept înainte, şopti Swanson şi Burckhardt, ca un băiat ascultător, se îndreptă pe lângă mulţimea de mese către capătul cel mai îndepărtat al restaurantului.

Noul local avea forma unei litere L, cu faţada spre două străzi aflate în unghi drept una cu alta. Ieşiră pe strada laterală, în vreme ce Swanson se uita indiferent la casierul cu mutră întrebătoare, şi traversară pe celălalt trotuar.

Stăteau acum sub marchiza de la intrarea unui cinematograf. Expresia chipului lui Swanson căpătă un aer de destindere.

— I-am păcălit! Croncăni el, moale. Încă puţin şi-am scăpat.

Se apropie de casă şi cumpără două bilete. Burckhardt îl urmă în interiorul cinematografului. Rula obişnuitul matineu al unei zile de lucru şi sala se dovedi a fi aproape goală. Dinspre ecran răzbăteau împuşcături şi tropot de cai. Un plasator stingher, rezemat de o balustradă vopsită în bronz strălucitor, le aruncă o scurtă privire, după care – în vreme ce Swanson îl conducea pe

Burckhardt în josul unui şir de trepte de marmură, acoperite cu covoare – se întoarse, cu acelaşi aer plictisit, să urmărească mai departe filmul.

Cei doi se aflau acum în holul la acea oră pustiu. Văzură o uşă – de la toaleta pentru femei, apoi alta, de la toaleta bărbaţilor; în fine, mai exista şi o a treia uşă, pe care stătea scris, cu litere aurite: DIRECTOR. Swanson ascultă cu atenţie, deschise uşa încetişor şi aruncă o privire dincolo.

— E-n ordine, comunică el, mai mult prin gesturi.

Burckhardt îl urmă prin încăperea goală către o altă uşă – o cameră particulară, probabil, căci nu era marcată în nici un fel.

Uşa nu era încuiată. Swanson o deschise precaut, privi înăuntru şi-i făcu semn lui Burckhardt să se apropie.

Stăteau amândoi într-un tunel cu pereţii metalici, luminat ca ziua. În acel moment, tunelul era pustiu, întinzându-se liber de o parte şi de alta a uşii de acces.

Burckhardt privi întrebător în jur. Un lucru ştia şi el, ba încă al dracului de bine:

Sub Tylerton nu exista un asemenea tunel!

O cameră cu fotolii, cu un pupitru de comandă şi cu nişte obiecte aducând a ecrane de televiziune se deschidea din tunel. Swanson se prăbuşi într-un fotoliu, suflând din greu.

— Pentru un timp, aici suntem în siguranţă, rosti el, răguşit. Nu prea se aventurează ei prin locul ăsta! Iar dacă totuşi vor veni, atunci o să-i auzim şi ne vom putea ascunde.

— Ei? Care ei? Dori să afle Burckhardt.

— Marţienii! Răspunse scurt omuleţul. Vocea-i răsună ca un plesnet, devenind dintr-odată lipsită de viaţă. Continuă, pe un ton sumbru: Mă rog, eu cred că marţieni sunt… Deşi, dacă mă gândesc bine, s-ar putea să ai dreptate; am avut destul timp să

reflectez la asta, în cele câteva săptămâni de când te-au capturat. La urma urmei, ar putea să fie şi alţii. Cu toate că…

— Începe cu începutul. Cine m-a capturat şi când?

Swanson oftă.

— Care va să zică, trebuie să reiau toată istoria de la cap. Fie! Acum vreo două luni, târziu, într-o noapte, ai ciocănit cât te ţineau puterile la uşa apartamentului meu. Erai bătut măr şi năucit de frică. M-ai implorat să te ajut.

— Am făcut eu una ca asta?

— Bineînţeles că nu-ţi mai aminteşti nimic. Ascultă totuşi şi-ai să înţelegi. Vorbeai ca şi cum ai fi recitat o poezie învăţată pe dinafară – cum că ai fost capturat şi ameninţat, iar soţia dumitale omorâtă şi-apoi reînviată, mă rog, tot soiul de prostii amestecate. Am crezut că ai înnebunit de-a binelea. Dar… Ei bine, în ceea ce te priveşte, am avut întotdeauna o mare doză de respect pentru dumneata… M-ai implorat să te ascund şi cum eu aveam camera aceea obscură… Ştii doar, se deschide numai din interior, eu, cu mâna mea, am montat zăvorul. Prin urmare, am intrat amândoi acolo – doar ca să-ţi fac pe plac – şi nu cu mult după aceea – să mai fi fost vreo cincisprezece, douăzeci de minute până la miezul nopţii – am leşinat.

— Leşinat?

Swanson încuviinţă din cap.

— Amândoi. Ca şi cum ne-ar fi izbit un sac cu nisip. Dar, ascultă, nu ţi s-a întâmplat la fel şi azinoapte?

— Ba da, cred că da, acceptă Burckhardt, nesigur.

— Păi vezi?! Şi-apoi, deodată, ne-am trezit iarăşi, iar dumneata ai zis c-o să-mi arăţi ceva nostim. Am ieşit din casă şi-am cumpărat un ziar. Avea data de 15 iunie…

— 15 iunie? Dar asta e ziua de astăzi! Vreau să spun…

— Ai nimerit-o, prietene. În Tylerton este mereu astăzi!

Era nevoie de timp ca să înţelegi aşa ceva…

— De câte săptămâni stai ascuns în camera obscură? Îl chestionă Burckhardt.

— Cine mai ştie?! Patru, probabil cinci săptămâni. Am pierdut numărătoarea… Şi în fiecare zi, acelaşi lucru: întotdeauna 15 iunie, întotdeauna proprietăreasa mea, doamna Keefer, care spală treptele de la intrare, întotdeauna acelaşi titlu în ziarele de la chioşcul din colţ. Devine plictisitor, amice.

IV.

Fusese ideea lui Burckhardt şi Swanson, cu toate că nu era de acord cu ea, se conformă. Oamenii de tipul lui Swanson se conformau întotdeauna…

— E periculos, mormăi el, îngrijorat. Dacă vine cineva? Or să pună mâna pe noi şi…

— Şi?… Avem ceva de pierdut?

Swanson ridică clin umeri.

— E periculos, mai spuse el. Dar se supuse.

Ideea lui Burckhardt era foarte simplă. Tunelul ducea undeva – iată singurul lucru sigur. Marţieni ori altă naţie, conspiraţie fantastică ori vedenie a unui nebun, misterul ce plana asupra Tylerton-ului avea o explicaţie şi locul unde se afla aceasta era capătul tunelului.

Porniră în fugă într-acolo. Străbătură mai bine de o milă, până să înceapă să zărească o ieşire. Se puteau socoti norocoşi – nimeni nu venise prin subterană, să pună mâna pe ei! De altfel, după spusele lui Swanson, tunelul părea să fie folosit numai la anumite ore.

Aşadar, întotdeauna 15 iunie. De ce? Se întreba Burckhardt. Nu avea importanţă cum. Ci: de ce?

Şi cufundarea în somn, complet involuntară – pentru fiecare individ, în acelaşi timp. Şi neputinţa de a-şi mai aminti – nimic, niciodată. Swanson povestise cu câtă nerăbdare aşteptase să-1 revadă pe Burckhardt, în dimineaţa imediat următoare momentului în care acesta întârziase, imprudent, cinci minute în plus, înainte de a se refugia în camera obscură. Când Swanson ajunsese acolo, Burckhardt dispăruse. Swanson îl reîntâlnise în aceeaşi zi, pe stradă, Dar Burckhardt nu părea să-şi mai aducă aminte de nimic.

Iar Swanson îşi trăise, timp de săptămâni, existenţa lui de şoarece, noaptea – ascunzându-se în camera obscură ca într-o cuşcă de lemn, ziua – furişându-se, sub imperiul unei speranţe pline de milă, în căutarea lui Burckhardt, alergând aproape la limita dintre viaţă şi moarte, încercând să se ferească de ochii lor sfredelitori...

Ei. Din rândurile lor făcea parte şi fata, April Horn. Doar urmărindu-i mersul suplu, nepăsător, cu care intrase într-o cabină telefonică, de unde apoi, uitase” să mai iasă, reuşise Swanson să descopere tunelul. Un altul era tutungiul din clădirea unde-şi avea Burckhardt biroul. Erau mai mulţi, cel puţin o duzină, pe care Swanson fie că-i cunoştea direct, fie că-i bănuia doar ca făcând parte din rândurile lor.

Era destul de uşor să-i identifici, odată ce ştiai unde să cauţi. Căci în Tylerton numai ei îşi schimbau rolurile de la o zi la alta. Burckhardt se afla în autobuzul de 8,51 în fiece dimineaţă a zilei-care-era-15- iunie, fără să se abată nici măcar cu un milimetru sau cu o secundă de la acest program. April Horn, în schimb, apărea uneori într-o ţinută de scandal, îmbrăcată cum era cu fustiţa aceea scurtă, din celofan şi învârtindu-se printre mese, pentru a împărţi amatorilor dulciuri sau ţigări; alteori, dimpotrivă, putea fi văzută cu vestimentaţia completă; în sfârşit, nu de puţine ori, Swanson n-o zărea deloc pe parcursul unei zile.

Oameni obişnuiţi? Marţieni? Orice-ar fi fost, ce sperau să obţină dintr-o asemenea mascaradă nebunească?

Burckhardt habar n-avea cum sună răspunsul – dar poate că răspunsul se afla în spatele uşii de la capătul coridorului...?! Ascultară cu atenţie şi percepură nişte sunete îndepărtate, abia distincte. Nimic periculos însă. Deschiseră uşa şi intrară.

O nouă încăpere, pe care o traversară grăbiţi, şi un şir de trepte conducând în ceea ce Burckhardt recunoscu a fi sediul uzinelor Contro Chemicals.

Hala era pustie. Prin el însuşi, acest fapt nu conta prea mult – fabrica, automatizată, nu necesitase niciodată un personal prea numeros. Burckhardt îşi aminti totuşi, de la singura lui vizită efectuată acolo, activitatea continuă, interminabilă, a uzinei, supapele închizându-se şi deschizându-se pe rând, cuvele ce se goleau şi se umpleau singure, amestecând, fierbând şi testând chimic lichidele înspumate bolborosind. Uzina nu era niciodată populată, dar nici nu cunoştea odihna.

Numai că acum era nemişcată. Exceptând sunetele îndepărtate auzite 1a început, nu exista în cuprinsul ei nici măcar o singură răsuflare vie. Până şi aparatele tăcuseră. Creierele electronice staţionare nu transmiteau nici o comandă, bobinele şi releele se aflau în stare de repaus.

— Să mergem! Zise Burckhardt. Swanson îl urmă fără tragere de inimă, pe intervalele încâlcite dintre conductele şi rezervoarele de oţel.

Mergeau de parcă moartea s-ar fi aflat în imediata lor apropiere. Într-un fel, chiar aşa se întâmpla – ce altceva erau roboţii aflaţi acum în nemişcare, decât nişte trupuri lipsite de viaţă?

Swanson se strânse mai aproape de Burckhardt.

— Mi-e teamă, scânci el.

Traversaseră deja încăperea şi sunetele crescuseră în intensitate. Nu erau zgomote de maşini, aduceau mai curând cu nişte voci. Burckhardt păşi cu grijă spre una din uşile aflate la vedere, şi luându-şi inima în dinţi, aruncă o privire dincolo de ea.

Văzu o cameră de mici dimensiuni, înţesată cu ecrane de televiziune, fiecare dintre ele – erau vreo duzină, ori poate chiar mai multe – având în faţă un bărbat sau o femeie ce priveau fix imaginile şi dictau ceva într-un microfon. Operatorii de la pupitre difereau de la scenă la scenă, în plus, nu existau niciodată două ecrane care să indice aceeaşi scenă.

Imaginile păreau să aibă prea puţine puncte comune. Una reprezenta un magazin, unde o tânără îmbrăcată în maniera lui April Horn făcea demonstraţii practice cu un frigider. O alta se compunea dintr-o suită de cadre înfăţişând interiorul mai multor bucătării. Burckhardt aruncă o privire fugară şi spre ceea ce se dovedi a fi debitul de tutun din holul imobilului unde-şi avea biroul.

Era un lucru ciudat. Lui Burckhardt i-ar fi plăcut să stea acolo şi să se uite până s-ar fi lămurit despre ce e vorba. Prea se afla însă multă lume în acel loc.

Ar fi fost suficient ca vreunul dintre cei prezenţi să se întoarcă înspre uşă sau să vrea să iasă din cameră, ca să-i descopere imediat…

Dădură peste o altă încăpere, de astă dată liberă. Era un birou spaţios şi, totodată, somptuos, în care se afla o masă de scris înţesată cu hârtii. Burckhardt se uită prin ele, la început în fugă, apoi – pe măsură ce cuvintele înscrise pe una dintre pagini îi captară atenţia – cuo fascinaţie neîncrezătoare.

Parcurse în grabă foaia de hârtie aflată deasupra, după aceea pe următoarea, în timp ce Swanson răscolea frenetic prin sertare.

Nevenindu-i să creadă, Burckhardt aruncă hârtiile înapoi pe birou, însoţindu-şi gestul de o înjurătură.

Swanson, abia luându-1 în seamă, mârâi încântat:

— Priveşte! Îi arătă o armă scoasă din sertar. Pe deasupra, e şi încărcată!

Burckhardt îl privi însă absent, încercând sa priceapă câte ceva din cele citite. Şi brusc, în vreme ce realiza spusele lui Swanson, ochii începură să-i strălucească:

— Dumnezeule bun! Strigă el. O luăm cu noi. Cu arma asta, Swanson, o să ieşim de-aici numaidecât. Mergem la poliţie şi le povestim totul. Nu la copoii din Tylerton, ci la F. B. I. Priveşte numai!

Hârtiile pe care i le înmână lui Swanson aveau drept antet inscripţia: „Raport asupra desfăşurării testului teritorial. Subiect: Campania publicitară pentru ţigările Marlin”. Urma un şir întreg de cifre aliniate într-un tabel, fără nici un înţeles pentru Swanson şi, deopotrivă, pentru Burckhardt; abia la sfârşit se afla un rezumat, care spunea următoarele: „Deşi testul 47-K3 aproape că a dublul numărul celor ce folosesc pentru întâia oară produsul, mai mult decât a făcut-o oricare dintre testele anterioare, este foarte probabil că el nu va putea fi folosit în practică, din pricina reglementărilor locale privind poluarea sonoră.

Testările în cadrul grupului 47-K12 au fost de valoare mediocră; recomandarea noastră este ca testele ulterioare să aibă în vedere tocmai acest lucru, fiecare dintre cele trei campanii publicitare ce urmează făcându-se atât prin adăugarea tehnicilor de eşantionare, cât şi în absenţa acestora.

O sugestie alternativă ar fi să se procedeze direct la folosirea ŞIRURILOR Kl2 cele mai caracteristice, în cazul în care clientul nu este dispus să accepte cheltuielile presupuse de testările suplimentare.

Toate aceste perspective antecalculate au o probabilitate de 80% în ceea ce priveşte încadrarea într-un interval de abatere de la rezultatele prevăzute de circa 1-1,5 procente şi o

probabilitate mai mare de 99% ca respectivul interval să sporească până la 5 % „.

Swanson ridică privirile de pe hârtie, uitându-se drept în ochii lui Burckhardt.

— Nu pricep o iotă, se plânse el.

— Nici nu te condamn pentru asta, îi răspunse Burckhardt. Pare o nebunie, dar numai aşa se leagă între ele lucrurile, Swanson, numai aşa! Tipii ăştia nu-s nici marţieni, nici cine ştie ce altă minune. Sunt specialişti în reclamă! Printr-un anume mijloc – Dumnezeu ştie cum au făcut-o!

— Au pus stăpânire pe întregul Tylerton. Ne aflăm cu toţii la cheremul lor – eu, tu şi alţi douăzeci sau treizeci de mii de locuitori.

Poate că ne hipnotizează, ori poate că e vorba de cu totul altceva; dar, oricum ar face-o, rezultatul e că ne lasă să trăim doar o singură zi – timp în care ne bombardează cu reclamele lor afurisite. Iar la sfârşitul perioadei, după ce au urmărit tot ce s-a întâmplat, şterg din creierele noastre amintirile zilei respective şi o iau de la început, în dimineaţa următoare, cu o nouă reclamă.

Swanson rămăsese cu gura căscată. Înghiţi în sec, cu greu şi rosti pe un ton categoric:

— Prostii! Aiureli!

Burckhardt scutură cu încăpăţânare din cap.

— Desigur, pare o nebunie – dar totul e o nebunie. Cum altfel s-ar putea oare explica cele întâmplate? Nu poţi nega că majoritatea oamenilor din Tylerton trăiesc mereu una şi aceeaşi zi – ai văzut-o doar cu proprii tăi ochi. Asta e partea nebunească a faptelor şi trebuie să admitem că e şi adevărată… Afară de faptul că noi am fi cei nebuni! Odată ce admiţi însă că cineva,

cumva, ştie în ce fel să ducă totul la bun sfârşit, restul poate fi interpretat oricum.

Gândeşte-te numai, Swanson! Ei testează şi cel mai mic amănunt, înainte de a cheltui măcar un bănuţ pentru reclamă! Ai idee, aşa, în general, despre ce înseamnă asta? Doar bunul Dumnezeu ştie câţi bani sunt în joc aici – ceea ce ştiu eu, cu siguranţă, este faptul că unele companii cheltuiesc în fiecare an pentru activităţi promoţionale cel puţin treizeci-patruzeci de milioane de dolari. Înmulţeşte cifra, să zicem, cu o sută de asemenea întreprinderi. Să mai presupunem că fiecare dintre ele reuşeşte să afle cum trebuie procedat pentru a reduce cheltuielile publicitare cu numai 10%. Iar asta e un fleac, te rog să mă crezi!

Dacă ei ar şti dinainte ce urmează să se întâmple, atunci şi-ar putea diminua costurile până la jumătate – sau poate chiar la mai puţin de jumătate, ce ştiu eu…?! Or, este vorba de a economisi circa două sau trei sute de milioane dolari anual. Iar dacă din această sumă se plăteşte pentru folosirea Tylerton-ului numai zece sau douăzeci la sută, şi încă e al dracului de ieftin pentru respectivele companii, chiar dacă pentru cel ce stăpâneşte Tylerton-ul suma e de-a dreptul fabuloasă…

Swanson îşi umezi buzele cu vârful limbii.

— Vrei să spui, încercă el, ezitant, că noi suntem un fel de… Mă - rog, un fel de auditoriu pasiv?

Burckhardt încruntă din sprâncene.

— Nu tocmai. Câteva clipe rămase pe gânduri. Ştii cum testează doctorii un lucru de genul penicilinei? Fixează pe nişte discuri de gelatină o serie de culturi de experienţă şi încearcă apoi substanţa, modificându-i continuu caracteristicile. Ei bine, ăştia suntem noi, Swanson – noi suntem germenii! Atâta doar, că în cazul de faţă totul este mult mai eficient. Nici nu au nevoie de mai mult de o singură colonie, din moment ce pe aceasta o pot reutiliza iar şi iar, la infinit.

Era prea complicat pentru Swanson… Se mulţumi doar să întrebe

— Şi-acum ce facem?

— Mergem la poliţie. Nu putem să-i lăsăm să folosească fiinţele omeneşti drept cobai…!

— Şi cum ajungem acolo?

Buckhardt avu o ezitare.

— Păi, mă gândesc să…, începu el, cu voce tărăgănată. Dar bineînţeles: încăperea asta e biroul cuiva important. Avem o armă. Prin urmare, vom sta aici până va apare individul. El va fi cel care ne va scoate afară.

Simplu şi direct… Relaxat, Swanson îşi găsi un loc unde să stea, rezemat de perete, în afara câmpului vizual al cuiva care ar fi intrat în încăpere. Burckhardt se postă chiar în spatele uşii.

Şi începură să aştepte.

Aşteptarea nu fu prea lungă. O jumătate de oră, cel mult. Apoi, Burckhardt auzi glasuri ce se apropiau şi mai avu timp doar pentru o şoaptă grăbită în direcţia lui Swanson, înainte de a se lipi, la rândul său, de perete.

Vocile aparţineau unui cuplu. Bărbatul tocmai spunea:

— Motiv pentru care nu puteai folosi telefonul? Ai dat peste cap întregul test al zilei! Ce naiba se întâmplă cu tine, Janet?

— Îmi pare rău, domnule Dorchin, zise femeia, cu un glas limpede şi plăcut. Am crezut că e ceva important.

Bărbatul bombăni nemulţumit.

— Important! Un element scăpat de sub control, dintr-un total de douăzeci şi una de mii…!

— Dar este acelaşi individ, Burckhardt, domnule Dorchin. Iar a scăpat de sub control. După modul în care a dispărut, se pare că 1-a ajutat cineva.

— Bine, bine. N-are importanţă, Janet; programul Choco-Bite este oricum în fruntea listei. Ei, dar fiindcă tot ai venit, hai în birou să completezi diagrama de lucru. Şi nu-ţi mai face griji din pricina lui.

Burckhardt! Probabil că dă târcoale pe undeva, prin preajmă. O să punem mina pe el diseară şi…

Intraseră deja în încăpere. Cu o lovitură de picior, Burckhardt trânti uşa în urma lor, ameninţându-i, în acelaşi timp, cu arma.

— Asta s-o credeţi voi! Rosti el triumfător.

Meritase orele de spaimă, sentimentul rătăcitor de nebunie, nesiguranţa şi teama… Era senzaţia cea mai deplină pe care-o încercase vreodată Burckhardt, în decursul întregii sale vieţi. Despre expresia de pe chipul omului din faţa lui citise adesea prin cărţi, fără să fi avut prilejul s-o vadă până atunci: cu gura căscată, cu privirea pierdută şi golită de orice trăire, Dorchin reuşi să scoată doar un sunet nearticulat, ce-ar fi putut fi foarte bine o întrebare, dacă vorbele nu l-ar fi părăsit.

Fata era şi ea la fel de surprinsă. Privind-o, Burckhardt ştiu de ce vocea ei i se păruse atât de familiară. Cea care-i stătea dinainte nu era alta decât domnişoara April Horn!

Dorchin fu primul care-şi veni în fire. Întrebă laconic:

— El e?

— Da, îi răspunse fata.

Dorchin clătină din cap.

— Îmi retrag spusele. Ai. Avut dreptate. Hei, tu de colo – Burckhardt… Ce doreşti, de fapt?

— Fii cu ochii pe el! Şuieră Swanson. S-ar putea să mai aibă o armă.

— Bine, atunci percheziţionează-1! Ordonă Burckhardt. Am să-ţi spun eu ce dorim, Dorchin. Vrem să vii cu noi la F. B. I., să le explici cum aţi reuşit să puneţi stăpânire pe minţile a douăzeci de mii de oameni.

— Să luăm în stăpânire minţile?! Izbucni Dorchin în râs. Dar e ridicol ce spui, omule! Şi lasă naibii arma aia – în felul ăsta n-ai să obţii nimic.

Cu un gest furios, Burckhardt înălţă şi mai mult pistolul.

— Ba o să obţin.

Dorchin era palid şi furios, dar – lucru ciudat – nu părea deloc speriat.

— La dracu'…! Începu el să strige, apoi renunţă şi se linişti. Ascultă, rosti pe un ton ce se voia cât mai convingător, eşti pe cale să comiţi o mare eroare. Nu am luat sub control pe nimeni, crede-mă!

— Nu te cred, zise Burckhardt, cu grosolănie. De ce-aş crede-o?

— Dar ăsta-i adevărul! Îţi dau cuvântul meu!

Burckhardt clătină îndărătnic din cap.

— Dacă tipilor de la F. B. I. le place, n-au decât să te creadă ei pe cuvânt. O să aflăm noi şi asta! Deocamdată mă interesează cum ieşim de-aici.

Dorchin deschise gura, vrând să-şi continue argumentaţia.

Burckhard păru că explodează brusc:

— Şi să nu încerci cumva să-mi stai în cale! La cel mai mic semn suspect sunt hotărât să te ucid. Pricepi? Două zile în şir am trecut prin toate chinurile iadului şi n-a existat secundă, în tot

timpul ăsta, în care să nu te blestem! Să te ucid? Aş face-o cu cea mai mare plăcere şi n-aş avea de pierdut nici cât negru sub unghie! Hai, mişcă-te şi scoate-ne odată de aici!

Chipul lui Dorchin se întunecă dintr-odată. Trupul îi schiţă mişcarea desprinderii din loc, moment în care Janet-cea-blondă se interpuse între el şi pistol.

— Te rog! Îl imploră ea pe Burckhardt. Nu înţelegi nimic. Nu trebuie să tragi!

— Pleacă din faţa mea!

— Domnule Burckhardt, te rog…

Nu mai apucă să termine, căci Dorchin – pe a cărui faţă nu se putuse citi nimic până în acel moment – se năpusti brusc spre uşă. Burckhardt fu luat oarecum prin surprindere. Cu un strigăt puternic, schimbă direcţia revolverului. Fata scoase, la rândul ei, un ţipăt pătrunzător şi se aruncă iarăşi în faţa armei, cu ochi rugători şi plini de lacrimi.

Instinctiv, Burchard ţinti în josul trupului, vrând să rănească, nu să ucidă. Din nefericire, greşi ţinta…

Glonţul pornit din ţeava pistolului perforă adânc stomacul femeii.

Dorchin reuşise să iasă din încăpere şi s-o ia la fugă; trântise uşa în urmă-i şi acum i se auzeau doar paşii pierduţi în depărtare.

Burckhardt zvârli arma cât colo şi sări să vadă ce-i cu fata.

În colţul lui, Swanson gemea:

— Suntem nişte oamen terminaţi, Burckhardt. Oh, de ce-ai făcut asta? Am fi putut pleca de aici. Am fi putut merge la poliţie. Eram ca şi scăpaţi! Eram…

Burckhardt însă nu-1 mai asculta. Îngenunchease lingă fata al cărei trup zăcea întins pe podea, cu braţele în neorânduială. Nu se zărea nici o picătură de sânge, iar rana produsă de glonţ abia

dacă se cunoştea. Şi totuşi, în poziţia în care stătea întinsă April Horn nici o fiinţă omenească, niciodată, n-ar fi putut rezista.

Cu excepţia ei.

Nu era moartă – iar Burkchardt, îngheţat lângă trupul femeii, gândea: Dar nu era nici vie!

Nu avea puls, ci doar un ticăit ritmic, răzbătând dintre degetele încleştate ale mâinii.

Nu i se auzea nici respiraţia, înlocuită cu un fel de sfârâit, de zgomot şuierător.

Ochii deschişi ai fetei priveau către Burckhardt, fără urmă de frică sau suferinţă în ei, ci doar cu o milă mai adâncă decât abisul.

Printre buzele contorsionate, care nu voiau s-o mai asculte, fata şopti:

— Nu fi îngrijorat… Domnule Burckhardt. Sunt… Teafără.

Burckhardt se clătină pe picioare, privind-o cu ochii holbaţi. Acolo de unde ar fi trebuit să curgă sângele, exista doar o gaură cu marginile precise, într-un înveliş ce nu era nici pe departe carne; din acea gaură ieşea la vedere o spirală din sârmă subţire de cupru…

Burckhardt îşi trecu limba peste buzele uscate.

— Un robot, şopti el.

Fata încercă să dea din cap. Cu buzele zguduite de un spasm, spuse:

— Da, sunt un robot. La fe ca şi voi!

Scoţând un sunet nearticulat, Swanson merse la birou şi se aşeză, cu ochii aţintiţi la peretele din faţă. Burckhardt, în

picioare lângă păpuşa stricată, întinsă pe podea, se clătina ca izbit în moalele capului. Cuvintele îl părăsiseră cu totul.

— Îmi pare rău că… S-a întâmplat aşa, continuă fata. Buzele ei atrăgătoare se schimonosiră, într-un rânjet hidos, înspăimântător pe acea faţă tânără şi netedă. Abia într-un târziu muşchii îi dădură iarăşi ascultare. Îmi pare rău, repetă ea. Centrul… Nervos se află exact… Acolo unde a lovit… Glonţul. Mi-e greu… Să-mi mai controlez corpul.

Burckhardt dădu din cap automat, acceptând scuzele. Roboţi! Era evident că ştiuse şi el toate astea, dar când? Probabil, înainte… Reevaluând lucrurile acum, după trecerea evenimentelor, înţelegea chiar că faptul era inevitabil. Se gândi la concepţiile lui oculte despre marţieni sau hipnoză sau altceva, încă şi mai ciudat – toate fuseseră nişte tâmpenii: roboţii prefabricaţi erau mai economici şi corespundeau mult mai bine realităţii…

Dovezile, în întregime, se aflaseră la îndemâna lui. Fabrica automatizată, cu creierele ei transplantate – de ce să nu înzestrezi cu creier un robot umanoid, dându-i trăsăturile şi forma posesorului iniţial?

Să fi avut fabrica, în vreun fel, conştiinţa existenţei ei ca robot?

— Şi noi… Toţi, zise Burckhardt, fără să-şi dea seama că vorbise cu voce tare. Nevastă-mea, şi propria-mi secretară, şi dumneata, şi vecinii… Cu toţii, la fel…

— Nu. Vocea deveni acum mai puternică. Nu toţi. Eu, una, mi-am ales singură soarta, pricepi? Eu…

— De astă dată buzele contorsionate nu mai erau doar expresia unei convulsii întâmplătoare a nervilor – eu am fost o femeie bătrână şi urâtă, aveam aproape şaizeci de ani, domnule Burckhardt, şi viaţa începuse să mă părăsească. De aceea, când Mr. Dorchin mi-a oferit şansa de a mai trăi o dată, sub aparenţa unei fete frumoase, n-am pierdut ocazia, m-am grăbit să accept. Crede-mă, m-am grăbit, în ciuda dezavantajelor presupuse de

un asemenea fapt. Fiinţa mea de carne şi sânge încă mai trăieşte – doarme şi-acum, în vreme ce eu sunt aici. Aş putea să mă întorc la ea. Dar n-o voi face niciodată.

— Şi noi, ceilalţi?

— Cu voi e altceva, domnule Burckhardt. Eu lucrez aici, îndeplinesc ordinele domnului Dorchin, ţin la zi rezultatele testelor publicitare, vă urmăresc – pe dumneata şi pe alţii ca dumneata – trăind, aşa cum vă face el să trăiţi… Îndeplinesc toate astea pentru că aşa am hotărât eu, aşa am ales. Dumneata însă, nu ai de ales. Şi ştii de ce? Pentru că eşti mort.

— Mort?! Exclamă Burckhardt; fusese mai mult un ţipăt.

Ochii albaştri îl priviră fără să clipească şi el ştiu că auzise adevărul. Înghiţi în sec, uluit de realitatea complicatului mecanism care-i permitea să înghită, să transpire, să mănânce…

— Oh! Spuse el. Explozia din visul meu.

— N-a fost nici un vis. Ai dreptate – explozia… A fost una reală, cauzată de uzina în care ne aflăm acum. Rezervoarele n-au mai rezistat şi… Ceea ce n-a reuşit suflul, au terminat mai apoi gazele toxice. Majoritatea, douăzeci şi una de mii de oameni, au murit toţi în timpul exploziei. Dumneata ai murit odată cu ei, şi asta a fost şansa lui Dorchin.

— Vampir blestemat! Înjură Burckhardt.

Umerii răsuciţi tresăriră cu o graţie bizară.

— De ce? Oricum eraţi morţi… Iar dumneata şi toţi ceilalţi eraţi exact ce-şi dorea Dorchin – un oraş întreg, o bucată perfectă din America. Este la fel de uşor să transferi schemele logice de la un creier muribund ca şi de la unul viu. Ba chiar mai uşor – morţii nu se pot opune. Oh, a costat ceva muncă şi bani toată afacerea – oraşul era numai ruine – dar până la urmă a fost posibilă reconstruirea lui din temelii, mai ales că nu a trebuit reprodusă cu exactitate decât o parte dintre amănunte.

Au existat, de pildă, casele unde creierele locatarilor n-au mai putut fi salvate; acum, ele sunt nelocuite. Au existat, de asemenea, pivniţele, care nu necesitau o reconstituire perfectă, străzile de mai mică importanţă... Oricum însă, totul trebuie să dureze timp de o zi. De fiecare dată aceeaşi – 15 iunie, repetată la nesfârşit... Iar dacă cineva descoperă un lucru cât de cât nelalocul lui, atunci efectele descoperirii nu au timp să se amplifice, să submineze validitatea testelor, pentru că toate erorile sunt corectate odată cu sosirea miezului nopţii.

Faţa tinerei încercă să schiţeze un zâmbet.

— Acesta e visul, domnule Burckhardt – ziua de 15 iunie. Pentru că, în realitate, n-ai trăit-o niciodată; este un dar pe care vi-1 dă Mr. Dorchin, un vis ce vă este încredinţat în zori, pentru a vă fi luat înapoi noaptea, când s-au obţinut toate datele despre modul în care reacţionaţi la diversele modificări ale diferitelor impulsuri şi când echipele de intervenţie coboară în tunel, de unde se răspândesc apoi în tot oraşul, ca să şteargă cu micile lor drenoare electronice visul cel vechi. Şi visul începe iarăşi, cu ziua de 15 iunie. Întotdeauna 15 iunie. Pentru că ziua de 14 iunie este ultima pe care aţi trăit-o şi de care vă puteţi aminti ca fiind cea mai recentă. Câteodată, echipele de intervenţie omit pe câte unul – cum te-au omis şi pe dumneata, când te aflai sub coca bărcii din subsol. Dar asta n-are importanţă. Cel scăpat se dă sigur de gol daca arată acest lucru – iar dacă nu, atunci testul nu este câtuşi de puţin afectat. Noi, cei care lucrăm pentru Mr. Dorchin, suntem exceptaţi de la drenarea creierelor. Când fluxul energetic este întrerupt, dormim, la fel ca şi voi. Dar în clipa aceea ne aducem aminte totul. Chipul i se schimonosi cu sălbăticie. Ah, măcar de-aş putea uita!

— Şi toate astea, ca să vinzi nişte marfă! Rosti Burckhardt, nevenindu-i să creadă. Cine ştie câte milioane a costat învârteala!...

— Într-adevăr, răspunse robotul cu numele de April Horn. Dar i-a şi adus lui Dorchin milioane! Iar afacerea încă nu s-a sfârşit. Odată descoperit cuvântul-cheie care-i face pe oameni să acţioneze, crezi că se va mulţumi numai cu atât? Crezi oare că...

Uşa se deschise, întrerupându-i discursul. Burckhardt se răsuci fulgerător pe călcâie. Amincindu-şi cu întârziere de fuga lui Dorchin, ridică de jos pistolul, aţintindu-1 către intrare.

— Nu trage, ordonă, calmă, vocea. Nu era Dorchin; doar un alt robot, lipsit de învelişul de plastic ce imita pielea şi de fardurile corectoare, dar având în schimb o carcasă de metal strălucitor. Las-o baltă, Burckhardt, rosti vocea cu scrâşnet de tablă, a robotului. Aşa nu rezolvi nimic. Mai bine dă-mi arma înainte de a mai face şi alte stricăciuni. Dă-mi-o imediat!

Burckhardt scoase un muget furios. Carcasa robotului avea un luciu de oţel; nu era deloc sigur că gloanţele o vor perfora sau – presupunând că ar face acest lucru – că ar reuşi să provoace vreo stricăciune în interior. Era nevoit să încerce totuşi…

Din spatele său izbucni însă o trombă repezită şi schelălăitoare – era Swanson, îşi ieşise din minţi din pricina fricii. Se azvârli asupra lui Burckhardt, trântindu-1 la podea, în vreme ce arma scăpată din mână de acesta zbură pe undeva, prin cameră.

— Te implor! Bâigui Swanson, incoerent, prosternându-se la picioarele robotului de oţel. Ar fi tras în dumneata – te implor, nu mă lovi! Lasă-mă să lucrez pentru voi, asemenea fetei. Fac orice, orice-mi cereţi!

— N-avem ce face cu ajutorul tău, se auzi vocea robotului. Din doi paşi, călcă pe revolver, apoi îl dădu deoparte, lăsându-1 să zacă pe podea.

Păpuşa cea blondă rosti pe un ton egal, lipsit de emoţie:

— Nu mai rezist mult, Mr. Dorchin!

— Deconectează-te, replică robotul de oţel.

Burckhardt clipi intens din ochi.

— Doar nu vrei să spui că eşti Dorchin!

Robotul de oţel se întoarse, privindu-1 scrutător.

— Ba sunt, zise el. Evident, nu în carne şi oase – pe moment mă folosesc însă de acest trup. Mă îndoiesc de faptul că ai putea să faci rău în vreun fel, chiar şi cu pistolul. Ei, şi-acum ai de gând să încetezi tot acest nonsens? Nu vreau să fiu nevoit să-ţi fac cine ştie ce stricăciune, m-ai costat mult prea mult! Stai pur şi simplu jos şi lasă echipele de întreţinere să-şi facă meseria.

— N-nu… Nu ne pedepsiţi? Întrebă Swanson, umil.

Chipul robotului continua să rămână opac, dar vocea îi răsună aproape surprinsă:

— Să vă pedepsesc? Repetă el, în crescendo. Cum?

Swanson se clătină ca pălmuit; dar Burckhardt se aprinse dintr-odată:

— Depanaţi-1 pe el, dacă are de gând să vă lase, nu pe mine! O să trebuiască să-mi provoci o groază de stricăciuni, Dorchin. Nu-mi pasă câţi bani ai băgat în mine, nici câtă bătaie de cap vei avea cu montatul meu la loc. Voi ieşi pe uşa aceea orice s-ar întâmpla! Ca să mă opreşti, va trebui să mă distrugi. Altă soluţie nu există!

Robotul de oţel avansa către el şi Burckhardt, fără să vrea, se opri o clipă în loc. Stătu în cumpănă, tremurând, gata să moară sau să atace, gata pentru orice altceva…

Dar nu şi pentru ceea ce urmă. Trupul de metal al lui Dorchin se dădu pur şi simplu la o parte, interpunându-se între Burckhardt şi armă, dar lăsând liber drumul spre uşă.

— Pleacă! Îl invită robotul. Nu te opreşte nimeni.

Odată ieşit din încăpere, Burckhardt se opri brusc. Era o nebunie din partea lui Dorchin să-1 lase să plece! Robot sau fiinţă vie, victimă sau profitor, nu exista nimic în stare să-1 împiedice să meargă şi să povestească totul la F. B. I. sau la oricare alte organe ale justiţiei, situate în afara imperiului sintetic al lui Dorchin. Cu siguranţă că firma care-1 plătea pe Dorchin pentru

rezultatele testelor sale, habar n-avea de mijloacele satanice folosite de acesta; Dorchin, pe de altă parte, se vedea obligat să le ţină secrete, în caz contrar divulgarea metodelor sale promoţionale ar fi însemnat şi sfârşitul acestora. Ieşirea din uzină putea însemna moartea, dar – în acea clipă a pseudovieţii sale – moartea nu-1 mai înspăimânta pe Burckhardt.

Coridorul era pustiu. Descoperi o fereastră şi privi afară. Văzu Tylerton-ul – un oraş-sosie, dar atât de real şi de familiar ca înfăţişare, încât Burckhardt începu să se întrebe dacă nu cumva tot ce i se întâmplase fusese un vis. Şi totuşi, nu, nu era vorba despre un vis. În sufletul lui simţea asta, la fel cum convins era şi de faptul că în acel moment, în Tylerton, nu exista nimic în stare să-1 poată ajuta.

Trebuia s-o ia în direcţia cealaltă.

Avu nevoie de un sfert de oră ca să descopere o ieşire, dar în cele din urmă reuşi – strecurându-se pe coridoare, evitând zgomotele pe care le bănuia a fi ale unor paşi străini, ştiind cu precizie că încercarea lui de a se ascunde era zadarnică, fiindcă Dorchin primea, fără îndoială, informaţii despre orice mişcare a sa. Cu toate acestea, nimeni nu-1 opri şi astfel mai descoperi încă o uşă.

Din interior părea una obişnuită. Dar când o deschise şi păşi în afară, îşi dădu seama că nu mai văzuse niciodată ceva asemănător.

Întâi fu lumina – strălucitoare, incredibilă, orbitoare. Apoi, privind dinaintea lui, Burckhardt clipi din ochi înspăimântat, fără să-i vină a crede.

Se afla pe o bordură din metal neted, lustruit. La nici zece metri distanţă, bordura se prăbuşea brusc înspre adâncuri. Burckhardt nu îndrăzni să se apropie de margine, dar chiar şi aşa, din locul unde stătea, putea să-şi dea seama că are în faţă un abis fără fund. Iar de cealaltă parte a lui, hăul se pierdea din vedere în lumina care-ţi lua ochii.

Nu era de mirare că Dorchin acceptase atât de uşor să-i redea libertatea! Plecând din fabrică nu exista posibilitatea de a merge altundeva. Cât de incredibilă era însă această prăpastie fantastică, şi ce imposibili sutele de sori albi, orbitori, care străjuiau pretutindeni înalturile!

O voce din preajma lui rosti, întrebătoare:

— Burckhardt? Iar tunetul rostogoli numele, murmurându-1 încetişor, încoace şi-ncolo, prin prăpastia ce i se deschidea în faţă…

Burckhardt îşi umezi din nou buzele uscate.

— Tu? Întrebă el, răguşit.

— Sunt Dorchin. De astă dată nu un robot, ci Dorchin în carne şi oase. Îţi vorbesc printr-o portavoce. Acum ai văzut totul, Burckhardt. Vrei să fii atât de rezonabil şi să laşi echipele de întreţinere să-şi facă treaba?

Burckhardt rămăsese ca paralizat. Unul dintre munţii clătinându-se în strălucirea orbitoare se aplecă înspre el.

Era ca un turn înălţat la sute de picioare deasupra capului său. Ridică privirea într-acolo, chiorându-se, neajutorat, în lumină.

Arăta ca un…

Imposibil!

Vocea din difuzorul de la uşă spuse iarăşi:

— Burckhardt? Dar el era incapabil să mai dea un răspuns.

Un bubuit greoi răsună asemeni unui geamăt.

— Înţeleg, zise vocea. În sfârşit, ţi-ai dat seama despre ce este vorba. Nu ai unde să te duci, acum ştii asta. Ţi-aş fi putut spune mai devreme, dar e foarte probabil că nu m-ai fi crezut; prin urmare, cel mai bun lucru era să vezi totul şi singur. La urma

urmei, Burckhardt, de ce-aş fi construit un oraş în maniera în care a fost înainte? Sunt un om de afaceri, trebuie să ţin seama de costuri. Dacă un oraş trebuie înălţat la dimensiunile iniţiale, îl construiesc astfel. În cazul de faţă, însă, nu era nevoie.

Neputincios, Burckhardt zări, coborând grijulie, din muntele din faţa lui, o stâncă mai mică. Era lungă şi întunecată, iar la capăt avea ceva alb – o albeaţă cu cinci degete…

— Sărmane Burckhardt, fredonă încetişor difuzorul, în timp ce ecourile se rostogoleau prin enorma prăpastie care nu era altceva decât încăperea unui atelier. Trebuie să fi fost un adevărat şoc pentru tine să-ţi dai seama că ai trăit tot timpul într-un oraş construit pe tăblia unei mese…

Era în dimineaţa zilei de 15 iunie şi Guy Burckhardt se trezi din somn ţipând.

Avusese un coşmar monstruos şi de neînţeles, cu explozii şi figuri întunecate care nu arătau a oameni, cu vorbe în spatele cărora sălăşluia groaza.

Tresări şi deschise ochii de-a binelea.

Dincolo de fereastra dormitorului, o voce amplificată la nesfârşit zbiera cât o ţineau puterile.

Burckhardt se duse eu paşi împleticiţi până la fereastră şi privi afară. Aerul era de o răcoare neobişnuită pentru acel anotimp; aducea mai curând a octombrie decât a iunie. Decorul însă arăta aproape normal – exceptând camionul pentru reclamă ce stătea lipit de bordură, în mijlocul cvartalului. Camerele difuzorului urlau:

— Eşti un laş? Eşti un prost? Eşti în stare să-i laşi pe politicienii necinstiţi să-ţi fure ţara din mâini? NU! Eşti în stare să suporţi patru ani de crimă şi de corupţie? NU! Eşti în stare să votezi Partidul Federal pe toată linia? DA! Poţi să pui şi pariu că da!

Câteodată crainicul urlă, câteodată se ploconeşte, imploră, linguşeşte... Dar vocea i se pierde mereu, iar şi iar, de la un 15 iunie la altul.

Tunelul de sub lume a avut şansa să atingă un public cu mult mai larg decât, în general, o pot face povestirile tipărite. In 1966 BBC-ul realiza un original serial de televiziune în 24 de episoade, fiecare episod reprezentând, de fapt, ecranizarea unei nuvele SF importante. Iar printre lucrări de Asimov, Wyndham, Terni, Roshwold, Aldiss a fost inclusă şi această nuvelă care, în urma difuzării, a stârnit numeroase discuţii în presa vremii (de regulă, conform unor date statistice bine fundamentate, gradul de audienţă la un film este de aproape zece mii de ori mai mare decât la o carte tipărită). Şi nu puţini au fost aceia care s-au întrebat dacă nu cumva Pohl nu oferise, de fapt, sfaturi utile, unor sociologi practicanţi sau poale vreunui dictator în lipsă temporară de lucru, care să fi visat să experimenteze pe oameni şi au fost împiedicaţi de obstacole practice sau obiecţii morale.

Nimic, în schimb, nu i-ar împiedica să manipuleze roboţi ale căror reacţii să fie comparabile la milimetru cu cele ale fiinţelor umane, chiar dacă pentru a spori şi mai mult fidelitatea simulării, s-ar inspira după modele reale. Pentru că, oricum, în timp, simulantul şi modelul ajung să nu se mai deosebească.

Până într-o zi când, trezindu-te de dimineaţă, constaţi că...

Sham-Poo, animalul electronic de casă.

Alexandru Ungureanu.

Ca şi Mihail Grămescu, colegul său de generaţie, Alexandru Ungureanu este un produs de excepţie al cenaclurilor SF bucureştene, al cenaclului Solaris, în special. De altfel, în perioada studenţiei (s-a născut în 1957 şi a urmat cursurile facultăţii de Transporturi din Bucureşti) a făcut parte, pentru o vreme, din conducerea acestui cenaclu.

A scris puţine povestiri şi a publicat şi mai puţine, Artele marţiale moderne (1982), Hrană pentru cei din cer (1983) şi Cei

dintr-o lacrimă (1983) fiind cele mai cunoscute. Şi acest lucru se datorează, probabil, faptului că este nevoit să-şi găsească timp şi pentru alto hoby-uri (radioamatorism, ghitară) la fel de acaparatoare. Sau poate pentru că îşi şlefuieşte îndelung lucrările şi de aici sentimentul de încântare, senzaţia de rotund, de lucru bine făcut, ce se degajă cu pregnanţă din lucrările lui.

Şi totuşi... În 1984 debutează în colecţia de gen a Editurii Albatros cu un fel de roman, romanul „modular” Marele prag (cele 11 capitole ale cărţii pot fi citite şi ca povestiri distincte, deşi laolaltă îşi sporesc înţelesul şi închid acţiunea unui roman modern), lucrare premiată de C. C.al U. T. C.

Departe de a fi un „dur”, aşa cum ar putea lăsa impresia unele dintre povestirile sale (Jocul planetar, Lera cea adevărată), Al. Ungureanu îşi deschide în povestirea de faţă „garda” şi ne dezvăluie un scriitor delicat, stăpân al unui univers încărcat de sensibilitate.

Câinele Rampsh murise de trei zile într-o debara în care nu prea umblam şi, abia când cadavrul său începuse să putrezească, l-am descoperit după miros. Izul fetid al cadavrului, teama de microbii abjecţi ascunşi printre cărnuri au făcut să ne dispară orice urmă de afecţiune pentru rămăşiţele sale. Ţinusem la el ca la un membru al familiei, dar sentimentul acesta proteic se descompusese şi acum ne era într-un fel ruşine că ne putusem ataşa de un animal atât de urât mirositor. Cu siguranţă, moartea sa ar fi putut fi prevenită dacă ne-am fi alarmat imediat ce câinele dispăruse din casă. Toţi fuseserăm însă foarte ocupaţi şi, oricum, eram obişnuiţi ca Rampsh să plece din când în când, mai ales în anumite perioade ale anului, cărora nu le ţineam socoteala. Habar nu am avut că el putrezea atât de aproape de noi, cum s-ar zice, în sânul familiei, iar după ce l-am descoperit, nu ne-au mai interesat cauzele.

Şi-Ro, surioara mea cea mică, deloc afectată de această experienţă oribilă, reclama cu insistenţă un alt animal. Eu şi nevastă-mea eram de părere că nu trebuie să-i facem pe plac. Totuşi, după trei săptămâni, convingerile noastre începură să se clatine. Şi-Ro nu mânca aproape nimic, plângea tot timpul şi

învăţa foarte prost la şcoală. Pe de altă parte, noaptea aveam tot felul de coşmare în care tema animalelor putrezind pe ascuns, în timp ce ele sunt încă în viaţă, revenea cu insistenţă.

Marcat de profunde dileme existenţiale, am intrat într-un magazin de jucării şi l-am cumpărat pe, Sham-Poo, animalul electronic de casă”. L-am introdus pe furiş în apartamentul nostru, deoarece vroiam să mă conving întâi eu dacă este pedagogic, adică nu dăunează fetiţei din punct de vedere educaţional, căci mi se trăsese atenţia de către diriginta clasei lui Şi-Ro.

Întâi am fost şocat de aspectul său. Mă aşteptam să fi fost întrucâtva zoomorf. Ei bine, nici pomeneală. Avea un corp alungit, acoperit cu peri cauciucaţi, care se sprijinea pe şase perechi de şenile din plastic. În prelungirea gâtului său telescopic avea, în loc de cap, un fel de cameră de luat vederi cu două pâlnii nostime închipuind urechile. Avea chiar şi o coadă extensibilă prevăzută la vârf cu o mufă, pe care în mod normal şi-o ţinea ascunsă. Am scos-o din lăcaşul ei conectând animalul la priză pentru a se încărca. Imediat, deasupra capului i s-a aprins o luminiţă roşie indicând starea normală de funcţionare. Deoarece trebuia să stea cel puţin patruzeci de minute la încărcare, am profitat de ocazie pentru a studia un pic prospectul. Am aflat atunci că era capabil să emită şase serii de onomatopee cu următoarele semnificaţii:

— Sham-Poo/bună ziua, sunt animal electronic de casă, prietenos şi blând.

— Pliau-pli-pli/îmi daţi voie să îmi exprim afecţiunea faţă de dumneavoastră?

— Pliau-pliau-pliau/vreţi să vă jucaţi cu mine?

— Pli-pli-pli/vă rog să nu mă scoateţi din priză. Dacă nu mă lăsaţi să mă încarc, nu mă voi putea juca cu dumneavoastră.

— Ri-blip, bi-blip/sunteţi robot utilitar sau animal electronic de casă? Vă rog, identificaţi-vă cu semnalul corespunzător de cod.

— Ţiu-ţiu-ţiu/ALARMA (incendiu, inundaţie) sau acţiunea dumneavoastră asupra mea mă deranjează. Dacă nu încetaţi imediat, vă curentez.

Când am terminat de citit prospectul, Sham-poo era gata încărcat, şi-a retras ştecherul din priză ascunzându-şi coada, a rotit camera de luat vederi până ce obiectivul i s-a fixat pe mine şi a scâncit, sham-poo” într-un fel foarte caraghios, care mi 1-a făcut imediat simpatic. Apoi s-a apropiat şi a încercat să-mi dovedească bunele sale intenţii frecându-se de piciorul meu. Am simţit cum mă pătrund nişte curenţi slabi de radiofrecvenţă, porniţi din perii săi de cauciuc. Îmi dădeau o senzaţie foarte plăcută, ceva între gâdilitură şi răcoare. Cu aceasta, considerând probabil că am făcut cunoştinţă, a trecut la exploararea casei. Întâi a ocolit camera pe margini, iar pe urmă a ieşit în hol pentru a coborî scările. A făcut-o colosal de amuzant, ondulându-şi trupul până când prima pereche de şenile atingea treapta de dedesubt, şi tot aşa, până a ajuns în sufragerie.

Este greu de imaginat mutrişoara pe care a făcut-o Şi-Ro când a dat cu ochi de el. L-a întrebat, bâlbâindu-se din cauza surprizei:

— Tu… Tu. Tu. Cine eşşşş… Ti? A primit prompt răspunsul, sham-poo, sham-poo”, deşi, evident, animalul electronic respecta un algoritm, nici vorbă să înţeleagă întrebările ce i le punea ea. După ce s-a mai şi alintat, Şi-Ro l-a acceptat fără nici un fel de obiecţii.

În săptămânile ce au urmat ne-am bucurat cu toţii de prezenţa lui în casă. Eu chiar l-am urmărit cu atenţie pentru a mă lămuri cu privire la algoritmii care îl făceau să acţioneze.

În timpul nopţii sau la întuneric localiza fără greş prizele şi folosea timpul pentru a se încărca. Mai făcea un fel de tur al casei, probabil pentru a se convinge dacă nu este în curs de desfăşurare un incendiu sau o inundaţie. Exact nu ştiu pentru că, din fericire, nu am avut niciuna, nici alta. Când se lumina de ziuă, începea o vânătoare necruţătoare împotriva oricăror insecte, terestre sau aeriene, pe care le prindea azvârlind un fel de ventuză aspiratoare printr-o fantă de sub obiectivul camerei

de luat vederi. Trebuie să recunosc că era foarte eficace. Dacă însă cineva se nimerea prin apropierea lui, atunci abandona orice altă ocupaţie şi se oferea pentru joacă şi alintat.

Mai greu era să-1 refuzi. Fiecare dintre noi avea metoda lui. Eu, dacă vedeam că insistă prea mult, îi ardeam câte un picior, nevastă-mea fugea de el, iar Şi-Ro, pur şi simplu, nu-1 refuza niciodată. Cu stupoare, am aflat chiar că o conducea dimineaţa până la şcoală, o aştepta prin curtea şcolii sau prin parcul învecinat până la prânz, după care o conducea până acasă.

Diriginta lui Şi-Ro mi s-a plâns că nişte colegi de clasă ai surioarei mele au fost curentaţi de Sham-Poo în timp ce vroiau să-i lege un cablu de gât pentru a-1 târî nu se ştie unde. Treptat, au mai apărut şi alte nemulţumiri. Soţia mea, sculându-se într-o noapte cu gâtul uscat, a coborât în bucătărie să bea apă sau să-şi facă o limonadă, nu mai ştiu exact, s-a împiedicat de Sham-Poo, care din greşeală s-a nimerit în calea ei, şi a căzut, lovindu-se foarte rău. De atunci, animalul îi devenise nesuferit. Am încercat s-o conving că ea însăşi fusese de vină; Sham-Poo avea deasupra capului luminiţa roşie de poziţie care ar fi putut fi uşor observată pe întuneric. Mi-a replicat tranşant:

— Tu ţii cu Sham-Poo sau cu mine?

Alte reclamaţii de la şcoală, printre care şi aceea că fusese introdus pe furiş în clasă la o oră de bionică şi speriase profesoara, atacând-o cu un soi de ventuză”, după cum mi se plânsese victima, m-au determinat, deşi eram ferm convins că Sham-Poo culesese de fapt vreo insectă, să-i interzic lui Şi-Ro să-1 mai ia la şcoală. Eu însumi verificam aplicarea acestei dispoziţii, fiindcă altfel nu ar fi avut şanse să fie respectată.

În lipsa fetiţei, Sham-Poo a încercat să mă conducă pe mine până la serviciu. Arzându-i un picior zdravăn îl convinsesem să renunţe. În dimineaţa următoare, vrând să repet tratamentul pentru că se repeta situaţia, m-a curentat scurt. Asta le cam pusese capac la toate.

Aşa cum hotărâsem în consiliul secret de familie ţinut cu soţia mea, de îndată ce Şi-Ro a luat vacanţă am expediat-o la bunici, cu lacrimi în ochi, bineînţeles, din cauză că nu-1 putea lua şi pe Sham-Poo cu ea.

Ne-am creat astfel posibilitatea de a acţiona fără a ne lăsa influenţaţi de sentimente. Dacă ar fi fost după mine, eu aş fi dus animalul la un centru de reparat jucării, unde aş fi cerut schimbarea câtorva algoritmi comportamentali înscrişi în memoria lui; nevastă-mea însă a insistat pentru pedeapsa capitală: scoaterea lui din funcţiune şi aruncarea lui pe vreun maidan, sau, mai simplu, la cutia de gunoi. Să-1 scoţi din funcţiune pe Sham-Poo nu era chiar atât de uşor pentru că nu avea întrerupător. Am oprit curentul de la tabloul de siguranţe făcându-ne socoteala că se va opri şi singur din lipsă de energie electrică. Fiind însă în pericol să ni se strice toată mâncarea din frigider, a trebuit să renunţăm. În cele din urmă, nevastă-mea a găsit soluţia. Momentul mi s-a întipărit foarte bine în minte. Era într-o vineri pe la prânz. A ieşit cu Sham-Poo în curte, la soare, i-a aruncat o minge departe, tocmai lângă gard, apoi a fugit în casă şi a trântit uşa în urma ei, încuind-o de două ori. Priveam toată scena pe fereastra dormitorului de la etaj. Sham-Poo a revenit împingând mingea cu ventuza, căci nu avea nici un terminal cu care ar fi putut să o apuce. Nemaigăsind pe nimeni, a rotit camera de luat vederi circular, a scâncit, pliau-pliau-pliau" (vreţi să vă jucaţi cu mine?) şi s-a apucat să vâneze muşte.

Am aşteptat venirea serii cu inima strânsă de nişte regrete inexplicabile. Nevastă-mea căuta să mă lămurească despre lipsa de suport genetic a unor păreri de rău pentru o maşinărie care mima atributele viului. Judecând astfel, sufeream de nişte aberaţii sentimentale.

În amurg l-am auzit umblând pe sub ferestrele de la parter, în timp ce emitea binecunoscutul, pli-pli-pli" (dacă nu mă lăsaţi să mă încarc n-o să mă mai joc cu dumneavoastră). După lăsarea întunericului a amuţit.

A doua zi, chiar în cursul dimineţii, am scotocit toată grădina căutându-1. Anticipasem că trebuia să se fi oprit din funcţionare

pentru că nu se putuse reîncărca peste noapte şi zăcea pe undeva. Cu toate acestea, dispăruse.

Au mai trecut două săptămâni, timp în care Şi-Ro se reîntorsese acasă. Plânsese mai mult ca niciodată şi slăbise atât de mult încât eram serios îngrijorat de starea sănătăţii ei. Începuse un an nou şcolar, pentru care însă nu manifestase nici un interes.

Într-o zi, scăpând mai devreme de la fabrica unde lucram, am trecut pe la şcoală pentru a o întâlni şi a o conduce acasă. Întârziasem însă cu un sfert de oră. Cursurile se terminaseră. Nu mai era nici urmă de vreun copil. Era o după-masă plăcută de toamnă. Am pornit-o agale spre casă lăsând gândurile să-mi hoinărească aiurea. Trecând pe lângă un părculeţ am zărit-o pe Şi-Ro îngenuncheată lângă Sham-Poo şi plângând. Sham-Poo arăta jalnic. Coada, pe care de obicei nu o ţinea la vedere, atârna în urma lui' cu ştecherul spart. Antena telescopică îi atârna frântă de gât. Vreo trei şenile din partea dreaptă îi lipseau şi de aceea stătea aplecat într-o rână. Era murdar de noroi şi ulei ars de motor. M-am apropiat de ei, neştiind exact ce ar fi trebuit să fac. Când am ajuns la câţiva metri, Sham-Poo m-a văzut sau m-a auzit, în orice caz m-a simţit, s-a smuls din braţele lui Şi-Ro şi a fugit, ascunzându-se într-un boschet.

— Opreşte-1, te rog, opreşte-1! M-a implorat Şi-Ro. Am alergat după el însă nu l-am mai găsit. De atunci nu a mai ieşit în calea fetiţei.

Ultima oară l-am văzut întâmplător pe un maidan din cartier, lângă transformatorul de distribuţie a curentului. Încerca să-şi facă loc printre alte animale electronice vagaboande pentru a-şi lipi inductorul de sursa de energie însă nu mai avea şanse. Mişcările sale, altă dată atât de vioaie, erau mult încetinite, cred că acumulatorii i se descărcaseră aproape de tot. Gâtul telescopic îi fusese îndoit şi camera de luat vederi nu mai putea privi decât în jos. Sub ochii mei, o namilă de Libit, un urs electronic masiv, i-a mai zdrobit o şenilă de pe partea stingă.

A scâncit, bi-blip-bi-blip” (sunteţi robot utilitar sau animal electronic de casă?).

— Sham-Poo, l-am strigat. Vino la mine!

Şi chiar credeam că vine, dar pe urmă mi-am dat seama că începuse să mă ocolească. Lansa mereu semnalul de identificare, sham-poo„ (bună ziua, sunt un animal electronic de casă, prietenos şi paşnic), apoi. Continua cu, pliau-pli-pli” (vreţi să vă jucaţi cu mine?).

Şenilele de pe partea dreaptă, câte îi mai rămăseseră, erau blocate, nu putea decât să se învârtă în cerc. Sau poate el stătea pe loc şi amintirea lui se învârtea undeva în adâncurile mele, acolo unde îmi este atât de frică să privesc?

Zodiac.

Doru Pruteanu.

Critic literar (de vocaţie), filologul Doru Pruteanu (născut în 1956) şi-a încercat talentul şi în povestirea SF. Rezultatele sunt certe şi îmbucurătoare, ca în acea memorabilă povestire (scrisă în colaborare cu D. Merişca) Omul cel tăcut, inelul şi fata blondă (premiată la a 10-a Consfătuire naţională a cenaclurilor de anticipaţie) sau în acest Zodiac, „întocmit” special pentru antologia noastră.

Impresionează în povestirile lui Doru Pruteanu surprinzătoarele exerciţii de imaginaţie, în care se manipulează ample cunoştinţe de informatică – surprinzător, pentru că, mai rar un profesor de limba română se dovedeşte atât de familiarizat cu limbajul calculatorului. Fiind însă vorba de un iubitor al literaturii ştiinţifico-fantastice, se pare că totul este posibil în cea mai bună dintre lumi şi că acolo nimic nu mai trebuie să ne surprindă.

ANEXA I: DEC.

HW era înăuntru, nu a văzut niciodată asta.

Oraşul se afla în depresiune. Râul care străbate parcul, blocurile înalte, uniforme numai în culoarea cenuşie a zidurilor după primul etaj, străzile încâlcite, dar toate ducând în cele două

centre, marile alei urmând cursul râului, repezit, curat, cu stânci care ies afară şi bolovani care se văd pe fund, înlocuiţi din loc în loc de acoperişul neted, aproape neted, al metroului, toate îi sunt aproape străine. HW vede de pe stradă: arbori mulţi, mai ales în parc, magazine, marea bibliotecă a neadaptaţilor.

* * *

Şoseaua principală traversează oraşul urmând râul, devine un drum oarecare, apoi se pierde în faţa tunelului neterminat, ajungând o cărare în pădure. Pe blocuri poate au rămas aprinse luminile cercurilor pe care ar trebui să aterizeze elicopterele, dar nu a văzut nimeni niciunul, decât poate pe vreun display.

Nimeni, în afară de cei care au plecat şi nu s-au mai întors.

Trotuarele rulante imense şi plăcile vopsite alb-negru, la intersecţii. 326 000 de bazici şi tot atâţia controlori de contact.

* * *

Pentru cineva dinafară oraşul este un monstru cenuşiu cu foarte mici petice pestriţe. Suntem în B1675886, perioada dinaintea crizei provocate de intrarea a 15% din locuitori la nivelul 20 de informare şi constatarea imperfecţiunii programelor care, de altfel, au fost imediat remodelate. Dar aceste lucruri, chiar cunoscute, nu folosesc la nimic pentru că HW nu este numele crizei, ci al unui individ cu, evident, o situaţie personală.

Oricum, puteţi să luaţi deocamdată în serios afirmaţia că Zodiac nu este o ficţiune şi următoarea regulă: Convenţia desemnează o regularitate R (o mulţime de norme) în acţiunea unei comunităţi P (lingvistice, sociale etc.) care satisface următoarele condiţii: 1. Orice membru din P respectă R; 2. Orice membru din P se aşteaptă ca toţi ceilalţi membri să respecte, de asemenea, R; 3. Membrii din P au un interes comun care îi determină să prefere respectarea lui R; 4. Orice membru din P cunoaşte condiţiile 1-3.

După cum aţi observat, prima noastră indicaţie este justificată de a doua şi, mai ales, de 3 a acesteia.

ZODIAC

HW roti de două ori fotoliul, se instală în faţa terminalului şi începu să scrie.

12 TXT COMANDA: BI675886, ÎN VEDEREA REALIZĂRII Buletinului/Informativ/676372 REDACTAŢI LUCRAREA DMDP CA PERSONALITATE ISTORICĂ. INFORMARE 18.

13 VOLUM: 50000 – 60000.

TERMEN: 676303. ESIIA, ECC. END.

Se uită la ceas gândindu-se că s-ar putea s-o audă pe Patricia. Sosise mai devreme. De câtva timp îşi dorea ca ea să ajungă mai devreme, iar dorinţele i se împlineau. HW se simţea deja plictisit de perspectiva lucrului, dar introduse şi 0014, apoi mai departe.

14 GOTO C846732aBI

15 READ DMDP

16 GOTO 0 DMDP

17 READ DMDP 0 TO END

18 PRINT DMDP 0 TO END

19 STOP

Se auzeau paşii pe scări. HW zâmbi amintindu-şi gluma de acum trei zile. „Scriu Stop şi inima vrea să, execute comanda”. Aruncă o privire peste ecranul stins şi se întoarse spre uşă cu tot cu fotoliu. Patricia nu venea niciodată cu liftul. Patricia deschide uşa, îşi închipui; sărutul uşor, ridicarea din fotoliu, îmbrăţişarea. HW se reaşează, îşi închipui. Patricia deschise uşa. Sărutul uşor, ridicarea din fotoliu, îmbrăţişarea. Acestea sunt semne, spuse ea

emoţionată. Care sunt? Ea ridică din umeri. HW îşi răsuci fotoliul, urmărind-o. Care sunt? Nu ştiu, acum nu mai ştiu, răspunse ea citind neatentă comanda rămasă pe masă. Ai de lucru, comentă. Da, am de lucru, ceva mai mult decât de obicei. Ea scoase creioanele din pahar şi începu să verifice practic problema cu răsturnarea lor. Jocul. Cât se pot apropia două creioane de grosimi inegale puse unul peste celălalt fără să se piardă intersectarea? Mulţime de creioane câte două. HW o priveşte, aplecat în faţă, sprijinit de braţele fotoliului. Ce nivel ai acum? Întrebă ea. 18, răspunse. Putea să se uite pe comandă. Cinci deasupra ultimului, completă el, aş putea să scot note. Ai putea, admise ea, dar ţi-ar folosi la ceva? Controloare de contact, gândi HW. Aş avea note pentru mine. Calitatea lucrării nu obligă pe ECC să ridice mereu nivelul. Ba da, răspunse ea. Dar nu s-a întâmplat... Ba da, insistă ea, obligă. Numai că ECC nu ţine seama de propria ta apreciere, de asta s-a întâmplat. Jocul cu creioanele. Mergem? Întrebă tot ea stând cu faţa foarte aproape de cele două pe care le apropie. Mergem. Nu joci bine, problema ignoră frecările.

HW se ridică şi îmbrăcă vestonul lăsat pe scaun cu o seară înainte. Liniile uşor ieşite în relief de pe zid. Perdeaua care imită modelul tapetului. Căldura din cameră. Haina pentru vreme rece din dulap după verificarea temperaturii de afară. Dezbrăcă vestonul şi luă jacheta groasă. Mişcarea de şarpe, în timpul îmbrăcării. Simţi radiatorul, deşi stătea destul de departe de el. Privi ceasul de la mână, rămas la marca BI675885.

Să mergem, spuse Patricia. Poftim? Tresări HW. Trase o zi. Să mergem, repetă Patricia. Uşa, liftul, cele trei scări de la intrare, banda nemişcată a trotuarului. HW începu călătoria prin a-şi aminti:

20 CONTINUE

RESTORE (0001 – 0006)

22 PRINT DMDP 0 TO END

Zgomotul maşinii care scrie pentru un viitor dosar complet nefolosit. HW priveşte ecranul umplut cu reproducerea articolelor de dicţionar. Scriitor (i)? Posibile perioade de viaţă: a), b), c). Teste, desigur, cum se întâmplă în comenzile din ultima vreme, din perioada clasică. Disidenţă (?), spaţiu şters parţial, deci prohibit zonei 18, greşit de sectorul de conservare. Operele, multe, cu coduri evident diferite, clin clase distincte.

23 READ ALL DMDP

24 PRINT ALL DMDP

Acelaşi zgomot devine, încetul cu încetul, greu de suportat. Când trece pe stradă aude adesea, dacă este singur şi nu are altceva de făcut, ţăcănitul înfundat datorat apăsării bruşte a capului maşinii pe imprimantă. Când o aşteaptă pe Patricia, în ultima vreme, îşi simte sângele năvălind în obraji de nervozitate la fiecare afişare de durată. Iarăşi greşeala sectorului de conservare: DM – VIAŢA DE FAMILIE scrie acolo apoi este şters. FAMILIE, cuvânt memorat greşit din program, DM – VIAŢA DE FAMILIE, apoi spaţiu gol în dreptul rândului 0098 de pe imprimantă. Eroare semnalată de sectorul de conservare. HW anunţă defecţiunea, răspunzând tuturor întrebărilor pe care robotul de la depanare le pune aprinzându-şi în mare grabă becurile şi legănându-şi capul pe măsură ce declaraţia scriitorului se înregistrează pe imprimanta galbenă a Zodiacului.

25 GOTO (0048)

26 FOR DM = DP, READ ALL DMDP AS DM

27 PRINT ALL DMDP AS DM

Comentariul scurt, la 0146: nici o obiecţie, având în vedere informaţiile primite până acum.

28 QUESTION: PINA LA 0145

29 QUESTION: AI ELIMINAT INFORMAŢII PESTE NI8

Cu ochii pe imprimantă, urmărind răspunsurile maşinii, aliniate, în acelaşi timp, pe ecran. Nu-1 vede acum. HW anunţă iarăşi defecţiunea, deşi bănuieşte că robotul îl va înregistra la exces de servicii.

30 GOTO 0048

FOR DM = DP READ ALL DMDP AS DP

32 PRINT ALL DMDP AS DP

Se uită din nou la imprimantă, lista identică, doar semnele de întrebare sunt altele. Chiar şi indicaţia privind informaţiile care permit concluzia este prezentă. Mai mult ciudată decât interesantă această posibilitate, mormăie HW, închipuindu-se posesorul a două terminale, cu acces la orice zonă, chiar la Zodiac, scriitor realist, aşadar.

Apoi sărută neglijent femeia înainte de a păşi pe cealaltă bandă şi-şi aminti interdicţia. Patricia tresări, dar nu-i spuse nimic.

Crezi că nu am fost văzuţi? Întrebă ea. Poţi fi sigur că da.

Şi bărbatul care se apropie: controlorul de contact.

Voi raporta actul dumneavoastră.

A fost un accident datorat dezechilibrului, explică ea pentru a-1 obliga să înregistreze şi acest răspuns. Reformulează: Am specificat că evenimentul se datorează unui accident de echilibru, accident provocat de nehotărârea Basic-ului HW în momentul alegerii pasului de făcut.

Deci HW împinge piciorul înainte, piciorul stâng, se sprijină pe cel drept, modificându-şi în permanenţă centrul de greutate care se deplasează şi el spre dreapta, până când se ajunge la momentul de echilibru instabil, amplificat datorită nehotărârii (spune Patricia), apoi începutul căderii şi sprijinul găsit pe obrazul ei (sărutul, presupune, pe drept cuvânt, controlorul, dar faptul se poate încă discuta), revenirea în poziţia firească şi întrebarea. Continuă să explice, discutând în gând, crede ea, cu

grupul controlorilor de contact, calmă, în timp ce se apropie de colţul străzii.

HW auzi scârţâitul lung al plăcii intersecţiei, tresări aproape înspăimântat de această experienţă nouă (Nu-i chiar totul perfect!), intră de pe banda centrală a străzii opt pe cea echivalentă a străzii şase, lăsând în urmă femeia care anunţă trecătorilor neînsoţiţi iminenţa începerii reparaţiilor, sporovăiala despre fiabilitatea sistemului, ca şi, pentru acest caz, conjugarea a cel puţin două pene, una la planificarea întreţinerii, una în terminalul reprezentat de placa turnantă a intersecţiei.

Pe lângă HW restul lumii trece ca şi cum n-ar fi, deşi a ajuns la nivelul 18. HW, un zodiac 18, îşi mărturiseşte că este nerăbdător şi îndrăgostit („şi îndrăgostit” pronunţat fulgerător, într-un gând aflat în planul al treilea al coordonării), neglijent în ceea ce priveşte remarcarea acţiunii sociale a controlorului de contact. Auzi ţipătul Patricei şi bufnitura surdă sau invers, se întoarse şi o văzu întinsă pe banda pentru vehicule puţin în stânga unei maşini oprite. Observă poziţia „Femeie îndrăgostită dormind” şi, brusc, agitaţia, propria sa agitaţie şi a celorlalţi, mulţimea vorbelor, lămuririle controlorilor de contact, liniştea din glasurile lor, zgomotul maşinii care se îndreptă spre spital, apoi spre Institutul de Recondiţionare a androizilor, fragmente de clădiri cu geamuri strălucitoare, fragmente de cer şi arbori proaspăt înverziţi, luminile reclamelor, totul prin geamul vopsit aproape în întregime, sirena care-i ţiuie în urechi, propria sa inimă bătând foarte agitată, tremurul degetelor care lovesc ritmic targa din faţă, paloarea femeii moarte, întrebarea de pe ecran: Doriţi acelaşi exemplar?

Nu, nu vreau nici un fel de pereche.

Va trebui atunci să accepţi modificarea terminalului de acasă.

Şi simţi oboseala. Absenţa nevoii de comunicare. Se duse la biblioteca neadaptabililor şi rămase în secţia 18 toată după-amiaza, scotocind după informaţii pentru comandă. DP a omorât-o pe Patricia, gândi în momentul în care împinse, seara, uşa de sticlă a blocului şi repetă fraza când comanda, cu mare

neatenţie, mişcarea liftului. Contorul taxă şase călătorii pe care HW le plăti fără comentarii. Ce să mai comenteze când DP a omorât-o pe Patricia? 0034 -

Linia clipeşte în aşteptarea problemei. 0034 RESTORE DMDP

35 READ Patricia Emann

36 PRINT ALL PE

37 GOTO PE63437

Lectura, cu ochii pe jumătate închişi. Fotografii în colţul drept de sus.

38 PRINT PE63437

Aceeaşi absenţă a menţionării profesiunii. HW enervându-se încet.

39 PRINT PROF PE63437

Informaţie absentă, corectare, pentru nivelul 18 informaţie protejată. Definiţii de dicţionar pentru următoarea întrebare.

40 EXPL controlor de contact

41 MOD OR FUNC: controlor de contact

Nu este o funcţiune, numai un model. Nu mai spune! Exclamă HW.

42 FOR PE REAL controlor de contact PRINT PE controlor de contact

43 DEC controlor de contact IS COR

IF PE IS REAL COR WRITE PE AS FUNC COR Imprimantă se scurge pliindu-se pe masă, în timp ce HW priveşte avertismentul de pe ecran. Pentru depăşirea numărului de nivel prin indiferent ce mijloace, mai ales înspre zona Zodiac, urmează sancţiunile 1.,

2., 3., 4., apoi celelalte schimbări, de culoare; doar anunţul este mereu acelaşi.

45 SUSPEND

Rupe imprimanta şi se aşeză în fotoliu hotărât să-şi termine ziua studiind datele. Ecranul anunţă ERROR COMUNICARE PERSONALĂ după care urmeză schimbarea nivelului de acces la informaţii cu două grupe şi nota computerului care a aflat pe cont propriu acelaşi lucru şi-i stă la dispoziţie.

46 CONTINUE

47 IF HW IS NI 8 PE MAY COR

Răspunsul negativ şi liniuţa care se zbate la capătul rândului.

0048 RESTORE (0035 – 0041)

Sigur că da, în acest fel se află enorm de multe lucruri. Patricia este, funcţional, controlor de contact la nivelul 20, nu un model permis unui scriitor gata să scoată modele de oriunde. Mai mult, pentru nivelul 20 Patricia era şi inspector de contact şi chiar HUMAN. O minciună, evident, pentru că el o lăsase la Institutul de Recondiţionare, nu la spital. Uită să ţină seama de mişcarea nivelurilor de informare şi îşi aminti mai târziu că ea fusese triată numai pe baza declaraţiei lui de nivel.

50 IDENTIF BASIC PE63437

Negativ, error, pozitiv. FIW anunţă din nou defecţiunea, cu proteste se înregistrează, iar ecranul rămâne hotărât asupra negativului, PE63437 nu este Basic.

51 IDENTIF DMDP BASIC OR COR

Nu, nu este controlor de contact, nici Basic. Maşina reface (0001 – 0006) aducând mici noutăţi care oricum nu mai înseamnă mare lucru.

52 SUSPEND BI675886

HW se aşează în fotoliu după ce ia şi cele câteva pagini completate. Începe să citească paralel, subliniind lucrurile noi. Completare la lista de titluri. Sexul: informaţie protejată pentru N20. Cuvinte explicate – mai multe cu unul, independenţă de acţiune ca opus conceptului modern de coordonare prin grup sau, pentru N20, coordonare prin Zodiac. Zodiac este MSPACE – comentariu subliniat pe imprimantă, iar HW îşi notează numele pentru următoarea comunicare personală la dicţionar, în aceeaşi seară, ba, hotărăşte, chiar în momentele următoare, protejată, informaţie protejată, MSPACE ar servi unui N20 la controlarea sistemului Zodiac, nepermis. Oricum, Zodiac se schimbă şi el, devenind un sistem funcţional, unde până atunci fusese un model. De întrebat dacă Zodiac funcţionează acum sau e ceva din trecut, dar asta mai târziu, după ce vor trece câteva ture de informare.

HW îşi aminti că trebuie să se dezbrace, apoi corectă fomularea: ar fi trebuit. Rămăsese aşa cum ieşise pe stradă, la amiază. Murise Patricia şi se simţi ca pocnit în cap cu o scândură când îşi dădu seama că uitase. După câteva clipe îl înăbuşiră lacrimile şi plânse jumătate de noapte, dar nu înainte de a stinge lumina.

Rămăsese în fotoliu până dimineaţa şi se gândi că dacă ar anunţa defazarea acesta ar putea ajunge liniştit câtva timp într-un spital. Dacă sunt HUMAN, completă, el însuşi, descoperind o problemă de nerezolvat altfel decât printr-o autoaccidentare uşoară pe care o amână fără termen tocmai din cauză că presupunea o acţiune violentă asupra propriului său corp şi, după cum presupunea, era un lucru extrem de neplăcut. Dar putea să comunice defazarea. Sunt defazat cu opt ore faţă de programul zilei, spuse când fu întrebat în legătură cu motivul solicitării. HW îşi începu ziua de lucru târziu, în biblioteca neadaptaţilor, şi o sfârşi la spital, de unde ieşi în timpul nopţii aşa că fu adus până în faţa blocului de o maşină oficială. Era aproape sigur că nu fusese un Institut de Recondiţionare. Aproape sigur nu înseamnă mare lucru niciodată, mai ales acum, şi în mod deosebit pentru că nu ştia ce tratament i se făcuse, cum se rezolvase defazarea. Iar aceasta i s-a părut mai degrabă o defecţiune, nu o boală, aşa cum i-ar fi convenit să fie.

Dicţionarul protejează informaţia, este profesională, aşa că n-are decât să stea liniştit şi să aştepte să ajungă, deşi niciodată n-ar putea, un N24. Afecţiune sau defecţiune? Continuă ITW să se întrebe, uitând că-şi terminase ziua la spital şi că puţin mai înainte murise Patricia Emann, COR.

HW ajunse la părerea că pentru un N20 sistemul este defect. Ar fi fost la fel şi pentru un N18 căruia îi lipseşte Patricia Emann. Ideea aceasta îl zgândări o vreme datorită unor paraziţi de semnificaţie. Mai întâi în ce fel lipseşte Patricia? Cât de complicat este omul conversaţional? Patricia se află şi în sectorul de informare al computerului? Dar dacă era HUMAN... Pentru că nici DMDP nu era înregistrat ca HUMAN şi despre el nu-i de crezut că s-ar putea să nu fi fost.

0053 IDENTIF HUMAN GROUP

0054 POS, MOD, MAT OR FUNC TO 0053

0055 IDENTIF HUMAN GROUP FUNC DMDP

0056 IDENTIF HUMAN GROUP FUNC HW, PE

0057 IDENTIF FIUMAN GROUP POS, MOD, MAT HW, PE

READ MAX 0057

0059 INPUT HUMAN GROUP FUNC DMDP FOR HW, PE

0060 PROBLEM: 1. ANALIZA VARIANTELOR PRIN

COMPARAREA DATELOR LA NI 8 PENTRU DMDP şi HW, PE.

0061 2. ANALIZA VARIANTELOR PRIN COMPARAREA DATELOR LA N20 PENTRU DMDP şi HW, PE.

0062 3. COMPARAREA SOLUŢIILOR DIN 0060 şi 0061.

0063 PRINT SOL 0060, 0001, 0062.

Maşina ştie, este evident, să mintă. Pentru N18 nu admite pe DMDP ca grup, iar IIW, PE este prohibit ca model etc., nu suportă nici ideea comparaţiilor DMDP – HW, PE.

0064 GR A MM AR: DMDP OR DM, DP

Grupurile (ipotetice) fac parte din clase diferite pentru că referinţa priveşte ordini diferite. HW nivelează defectuos. Informaţiile suplimentare sunt interzise unui N20. Rămâne la ideea că DMDP reprezintă un scriitor cu două terminale acasă.

0065 QUESTION: ZODIAC ESTE UN MOD DE PROMOVARE

Răspunsul negativ (pentru un N20) afişat imediat, apoi linia care continuă să se zbată, aşteptând. HW înregistrează întrebarea precizând data, apoi o scrie pe imprimanta studiată cu o zi înainte. Până să vină legătura cu zona de informare îşi formulează protestul. Dacă el a fost trecut de la N18 la N20, cum se poate spune că Zodiac nu este un sistem de promovare?

Se ridică din fotoliu şi se întinse căscând zgomotos, apoi trecu la fereastră. Trase perdeaua şi privi strada, apoi spaţiul dintre cele două blocuri de peste drum printre crengile dezgolite ale copacilor. Simţea aerul cald ieşind din radiator şi degetele bătând ritmic în perete, uşor, o melodie care trebuie să fi fost ascunsă pe undeva foarte departe în gând fiindcă n-o putu regăsi nicicum, aşa că-şi notă gestul ca fiind unul de nervozitate. Îl durea gâtul din cauza poziţiei proaste în faţa terminalului şi-şi trecu palma peste el, apăsând puternic şi trăgând pielea.

Pe hârtia zonei de informare: 0481 Nu, aţi fost promovat pentru că aţi obţinut accidental informaţii interzise unui N18 – aţi semnalat câteva erori la imprimator. Ceea ce credeţi că este important, faptele aflate de la Patricia Emann intră în categoria MOD. Patricia Emann trebuie înţeleasă ca stimulent – în text lipsesc literere t ale cuvântului stimulent, locurile sunt goale. Raporturile ei cu HW sunt, în primul rând, acestea, nu cele de la controlorul de contact la subiect. Există suspiciuni că Patricia Emann a scăpat informaţii? Mai ales după raportul inspectorului de contact, completat de declaraţia ei? Răspunsurile sunt

insistent negative: numai şi numai din cauza informaţiilor semnalate prin deranjamente.

66 QUESTION: PE ESTE COMPLETAT PRIN MIJLOACE SUPLIMENTARE

67 WRITE MOD 0066

68 0066/POS/REAL, 0066/POS NOTREAL Nerealist. Oricum Zodiac poate fi un mod de promovare.

GOTO BHW674367 INF 675886BI

70 INPUT BHW674367 l'NF 675886BI

71 QUESTION: ZODIAC ESTE UN MOD DE PROMOVARE

Răspunsul negativ, urmează înregistrarea protestului: este incorect să se susţină 0481 fiindcă tocmai prin aflarea unor informaţii interzise pentru N18 aţi fost trecut la N20. Interpretare eronată prin absenţa unei întrebări la Bl. Tresărire. HW crede că începe să înţeleagă.

72 QUESTION: ZODIAC ESTE UN MOD REGIONAL DE ECHILIBRARE

Afirmativ, teoretic. Trecerea de la NI8 la N20 reprezintă o sancţiune aplicată prin promovarea dv. Zodiac devine un mod de sancţionare. Fără să existe o balanţă a Băşicilor.

73 QUESTION: BASIC/COR ESTE UN MOD DE ECHILIBRARE

Răspuns protejat pentru un N20. Reformulare la zona de informare plus protestul. Nu exageraţi generalizând ideea că orice BASIC ar avea un COR. Răspunsul este protejat din cauză că implică aflarea unor lucruri prea precise, prin cantitate, despre COR. Se reclamă întrebarea 0073 prost formulată dinspre zona de informare către FIW. Sancţiune la mijloacele de supravieţuire: două săptămâni fără automatele de transport pentru întrebarea 0070 Pe această perioadă se anulează cartelele. Un N20 nu poate să nu respecte treptele de informare.

Confirmarea scrisă va veni cu poşta de a doua zi. 0074 STOP BI675887

Nu exageraţi generalizând că orice Basic ar avea un COR. DV, de exemplu, nu aveţi, ceea ce nu înseamnă că nu-1 aveţi pentru că Patricia Emann a murit, ci pentru că 675886 MEM INF A63467 a marcat refuzul de a primi unul nou. Nu se pun în discuţie motivările aduse în sprijinul refuzului. (încă nu se pun în discuţie motivările aduse în sprijinul refuzului.) COR nu se reclamă, în cazul unui N20 nici ca Basic nici altcum. Nu, nu este protejat decât până la N24; după acest nivel orice COR devine secretar pentru un Zodiac. /HW înregistrează rapid informaţia privind transformarea oricărui N25 într-un zodiac, dar trece peste ea. /Dacă aţi fi făcut o sinteză corectă, aţi fi aflat că Zodiac poate fi considerat un sistem de promovare-echilibrare prin raportare la celula Basic

— COR, spune HW după ce rupe imprimanta, maimuţărind vocea dulce – didactică a maşinii. Promovareechilibrare este o soluţie excelentă pentru un sistem perfect, nu-i aşa? De întrebat: un N24 devine automat COR? Dacă un Basic avansează, atunci COR trebuie să dea înapoi? Un răspuns de tipul INFORMAŢIE PROTEJATĂ este, în general, prin neprotejare, un răspuns pozitiv? Vine el la o întrebare care cere un răspuns pozitiv?

Fiindcă aceasta pare a fi o problemă pasionantă HW se ridică din fotoliu şi porneşte din nou zona de informare. La o întrebare despre informaţii protejate se răspunde, ca şi acum, INFORMAŢIE PROTEJATĂ însă, se strâmbă el, în mod neobişnuit – HW îşi mulţumeşte că este un scriitor talentat, un scriitor care vede – întrebarea este înregistrată la categoria zero, ceea ce nu-şi mai aduce aminte să i se mai fi întâmplat vreodată. Glumeşte cu vocea maşinii în legătură cu protejarea informaţiei despre informaţia protejată: vedeţi că am dreptate! Răspunsul era pozitiv, nu-i aşa? Dar ştie că gluma se va întoarce, repetând protejarea. Sunteţi un tip de COR, spune brusc, îndreptând acuzator degetul către ecranul pe care pulsează cursorul, în dreptul rândului nou. Negativ, vorbiţi cu zona de informare, aţi refuzat să folosiţi un COR. Am refuzat să folosesc o pereche, nu

un COR. La un NI8, cum eraţi atunci, pereche se marchează ca sinonim pentru COR. Desigur, după cum aţi înţeles, categoria N priveşte şi mărimea vocabularului de care dispune un Basic. Competenţa lui, corectează HW. Dacă vreţi, apare imediat răspunsul, în sectorul central al ecranului, politeţe, iar cursorul fuge de-a lungul celorlalte două şi se opreşte la rândul nou, aşteptând. HW reciteşte:

0835 Negativ, vorbiţi cu zona0836de informare.0837Aţi refuzat să folosiţi un COR.0838 Negativ. Pentru un N18,08391cum eraţi atunci, 0840pereche se marchează ca sinonim pentru COR.0841 Desigur, 0842după cum aţi înţeles, 0843categoria N priveşte şi mărimea vocabularului de care dispune un0844Basic0845Dacă vreţi.0846HW închide maşina şi se întinde în fotoliu, deşi este hotărât să iasă la plimbare. Peste o oră şi jumătate. Uită între timp că n-are acces la mijloacele de transport, dar acest lucru oricum pare să nu însemne mare lucru până la confirmarea scrisă.

În BI675888, HW ieşi dis-de-dimineaţă şi se instală la biblioteca neadaptaţilor, într-un fotoliu din sala N20. Citise, înainte de a pleca, trei comunicări venite cu poşta, mai întâi cea cu privire la anularea amenzii (fără explicaţii), apoi cea care îl anunţa că a fost amendat pentru proasta folosire a maşinilor şi o notă pentru mai mare operativitate în executarea sarcinilor stabilite prin textul comandă, v. 0012. HW BI675886 plus recomandarea de a colabora cu Zodiac în cazul în care crede că apar probleme deosebite. Zodiac este societatea de informare cu care lucraţi, iar mai jos, la politeţe, vă mulţumim. Mai primise şi un plic mare de la Patricia Emann, purtând data BI675886. Era prima dată când avea şi corespondenţă particulară, dar nu citi nimic, hotărât să iasă mai întâi din bibliotecă.

Raport 0003. DMDP este un nume de Basic. Reprezintă un scriitor din perioada veche. Dintre lucrările semnate complet sau numai pe jumătate s-a păstrat numai volumul Declaraţie de singurătate (titlul este nesigur, există mărturii după care în vremea autorului cartea se numea altfel, prima menţionare este din BI000007). Despre celelalte se cunosc numai unele

rezumate ale contemporanilor. Am sesizat faptul că Zodiac n-a înregistrat Declaraţia de singurătate decât în BI000007, ceea ce ar însemna că s-au produs modificări culturale justificate prin acţiunea grupurilor de schimbare. Dacă evenimentul este posibil, nu exclud situaţia în care celelalte cărţi semnate DMDP sau cu o parte a numelui să facă parte din fondul superior, în sprijinul acestei idei aduc prezenţa a încă opt cărţi cu această semnătură între lecturile lui Paul Count, scriitor, B5002348. Paul Count era un N20. Acest raport are ca scop informarea grupului Zodiac în legătură cu existenta sigură a unui fond superior pentru că HWN18 n-a putut citi nici un rând scris, într-adevăr, de DMDP şi solicitarea accesului la acest fond.

HW este de acord cu iniţierea unei anchete în legătură cu activităţile celulei din care a făcut parte şi Patricia Emann, întrucât consideră că aflarea adevărului în această problemă poate constitui un sprijin în favoarea cererii conţinute de raportul BI675888

Houston Warren

Se ridică de la masă, aruncă hârtia în cutia de la capătul culoarului, privi o clipă strada prin geamul larg, apoi reveni şi constată că era singur în această secţie. În această secţie, îşi preciză cu mare grijă, întinzând picioarele până la banca din faţă, deşi ştia că va fi amendat, uitând, în acelaşi timp, că se află în biblioteca neadaptaţilor, un loc unde nu există sancţiuni decât pentru abateri foarte grave.

Îşi spuse că ar fi cazul ca uneori să se enerveze, dar nu-şi explică şi motivele, deschise zona de informare, îşi puse căştile şi începu să citească oprindu-se adesea şi dactilografiind întrebare după întrebare, primind cu strâmbături din nas neaşteptat de numeroase refuzuri amabile de a răspunde, scotocind după variante inofensive care să-1 ajute să înşele maşina şi bucurându-se când reducea ambiguitatea. După patru ore HW închise cartea, se uită încă o dată peste titlu şi plecă, nerăbdător să citească ce-i scrisese Patricia cu două zile înainte.

SCRIPTOR H W

REAL JOB; DATA: BI675888, SCRIPTOR: HOUSTON WARREN INIT: BI675886, COMMAND: ESHA, ECC TO HW, HW BI675886 FOR 676372 SCRIPTOR – 620

% PROGRAM „RECONSTITUIRE, RESTITUIRE SISTEME*

1 DEC TITLU: DMDP INTO ZODIAC

2 RESERVED: „THIS JOB IS REAL”, ZODIAC

3 DEC SEMNIFICAŢII:

4 DEC HW – HOUSTON WARREN

5 DEC PE – PATRICIA EMANN, COR

6 DEC DMDP – OBIECTUL RESTITUIRII

7 DEC „ZERO” IS SIGN IN SCRIPTOR – 620

8 RESERVED: „NIVEL INFORMARE 20” – N20, ZODIAC

9 DEC: TXT COMMAND: 'BI675886 HW. IN VEDEREA REALIZĂRII BULETINULUI INFORMATIV 676372

DEC RED ACT ATI LUCRAREA DMDP CA PERSONALITATE ISTORICA.

11 DEC INFORMARE 18/CORECTARE IN BI675887 HW: INFORMARE 20. VEZI şi SUPRA 0008/

12 DEC VOLUM: 50000-60000. TERMEN: BI676303, ESHA, ECC. END'

13 RESERVED: „INFORMARE N20” IS „ZERO” CF 0007, ZODIAC

14 READ DMDP C 846732 aBI

15 READ AGE DMDP

16 READ DMDP: SOURCE TO END

```
17 PRINT DMDP: SOURCE TO END

18 REEL 'DMDP: SOURCE TO END'

19 SEEK DMDP CONTROL SOURCE TO END

READ DMDP CONTROL SOURCE TO END

21 PRINT DMDP CONTROL SOURCE TO TEND

22 REEL 'DMDP CONTROL SOURCE TO END'

23 SEEK BASIC DMDP CONTROL SOURCE TO END

24 STOP PROCESS 0023

25 WRITE DMDP BASIC

26 REEL 'DMDP BASIC'

27 SYNCEQUAL 0018, 0022, 0027

28 SUSPEND

29 DEC LIST SEMNIF

DEC EOF = OBLIGATORIU

31 DEC 0 = IN CAZ CONTRAR

32 WRITE GRAF DMDP

33 PRINT A0025, A0022, A0032

34 SUSPEND

35 REEL 'GRAF DMDP'

36 CONTINUE 0033

37 PRINT A0025, A0022, A0032
```

Urmează a doua amendă pe ziua de azi, pentru folosirea defectuoasă a maşinii, gândi HW.

38 SUSPEND

39 GOTO FILE 002

READ HW 002. 46. 1.

41 MOVE HW 002. 46. 1. TO „SCRIPTOR” AFTER A0037

42 PRINT HW 002.46. 1. AFTER A0032 INTO A0037

004.3 SUSPEND

44 COMPUTE WORDS A0037 PLUS HW 002.46. 1.

45 RETURN TO BI675887: 0074 0075 DISPLAY STATUS

1. Sunteţi un N20 şi mai lucraţi la un text pentru NI8. 2. Patricia Emann a funcţionat ca zonă de informare degradată. 3. Basic, AN, HUMAN sunt numai categorii ideologice; în Zodiac raporturile dintre ele sunt indiferente. 4. Zodiac este un mod regional de promovare prin echilibru. 5. Orice DM poate fi un DP şi invers, cu schimbări ale spaţiilor de nesiguranţă (INSECURITY SPACES). NOTE: 6. Se apreciază că lucrul la programul SCRIPTOR HW este suficient pentru această perioadă. Se suspendă sancţiunea aplicată pentru neglijenţă în executarea comenzilor. Se vor lua măsuri pentru trecerea programului la N20.

Şapte, continuă HW: Pentru un NI8 PE este numai un MOD COR. Opt: Pentru un N20 care face un PN18 se eliberează un Sector Informaţional Special. Nouă: de întrebat dacă un ŞIŞ este un COR. Zece: Nu orice instituţie este ceea ce scrie pe firmă. REMARKS, imită el vorbirea maşinii şi se opri pentru că toate avertizoarele îi atrăgeau atenţia asupra schimbării de sarcină: NOTA HW BI675888. SE MODIFICA TEXTUL COMANDA DIN BI675886 IN ULTIMUL SAU RÂND ASTFEL: „INFORMARE: NIVEL 20” IN LOC DE „INFORMARE: NIVEL 18”. ACEASTA IMPLICA TRANSFORMAREA PROGRAMULUI SCRIPTOR HW: DMDP INTO ZODIAC DIN PPOGRAM DOCUMENTAR IN PROGRAM FICŢIONAL

CATEGORIA RECONSTITUIRE, RESTITUIRE SISTEME*. ESHA, ECC, END. Unsprezece: „Declaraţie de singurătate” este un text ficţional, asta este cu adevărat o descoperire.

„Dragostea mea”, scrisese Patricia Emann cu două zile înainte; HW se opri clipind emoţionat şi şi-o închipui ţinându-1 de mână: reacţie feminină (var. 376)

Într-o situaţie afecţională de tipul 73 în modelele DMDP. Patricia scrisese înainte de a veni la el, Vei primi aceste rânduri (LINES) peste două zile. Am timp până atunci să hotărăsc în legătură cu ceea ce voi face. Deocamdată mă mai zbat, căutând o soluţie care să-mi permită să trăiesc cu un secret în mine şi să te iubesc sau să-ţi mărturisesc acest secret şi să te păstrez. Dar mai am două zile până atunci şi această scrisoare nu face decât să mă împingă către a doua soluţie. Cum voi reuşi să te păstrez sau cum se va termina această întâmplare care pare a deveni o aventură, nu ştiu. (Vezi tu, pentru ceea ce facem noi nu există instrucţiuni sau laborator.) Am o opţiune complicată de făcut şi-mi promit s-o fac.

Dragostea mea, aceasta nu este, îţi dai seama, decât un mod de a mă sili să fiu corectă. Patricia.”

HW îşi închipui că ar trebui să fie altfel, dar simţea cum îi dispare emoţia, înlocuită rapid de o curiozitate alarmantă şi decepţionantă peste măsură. Iată ce înseamnă pentru mine moartea Patriciei Emann, COR şi, în plus, informaţie prohibită pentru Zodiac, iubita mea, comentă el ironic, după care deplânse proasta alegere a momentului citirii scrisorii. Aşa ceva trebuia făcut nu acum ci în timp ce mă aflam la bibliotecă, îşi spuse, ca un neadaptat hiperconservator. Reciti textul, strâmbând din nas la fiecare rând, nemulţumit, şi abia la sfârşit observă fraza imprimată în jocul paginii: Un zodiac este cel care poate folosi nivelul de informare permis unui zodiac.

Fără nici o îndoială, îşi spuse el, n-am nimic mai bun de făcut decât să aflu exact unde stătea Patricia şi să văd ce se întâmplă la ea acasă în acest moment, ba nu, atunci când voi ajunge acolo.

Deschise maşina şi trecu la zona de informare. Da, desigur, sectorul de informare poate fi considerat parţial un COR deoarece asigură conversaţia. Restul acţiunii de COR este repartizat camerei de amintiri: supraveghere, sancţionări etc. Ca model se poate admite că aveţi doi COR în acest moment. Chiar şi corporal s-ar putea admite existenţa a doi sau mai mulţi COR cu funcţionalitate precisă. Vezi, în acest sens DMDP, SCHOOLPAPERS în SCRIPTOR HW 0035ACT GRAF:

HYPOTH: 3 ams, amv ACTIONS: a) V” *T (in DPi)

XI WANTS V

CONFLICT T, xl T 0R AND ^ XI b) XI BELIEVES DPt XI * V

XI WANTS XI o-” V c) DPo WANTS DPi

V WANTS DP2 < > V

DP2 REAL DPi

RESULTS: o. J V b-Xi^V c 3v, 3xi în care ams şi amv sunt tipuri diferite de relaţii, DP este Basic, iar V, XI, T sunt posibili COR, V şi XI manifestând oarecari semne de defectare sau de suplimentare automată a sarcinilor. În fine, DP2 şi DPi sunt moduri ale lui DP care îşi studiază COR. Nu se precizează ce tipuri de relaţii sunt ams şi amv datorită depăşirii momentului de conştiinţă şi ieşirii lor din dicţionarul curent. Informaţii păstrate numai pentru istoricii de plus N20. DMDP comentează în legătură cu SCHOOLPAPERS: 1. Niciodată nu-i nimic altceva de înţeles; 2. Totdeauna fac teatru. Sistemul de informare nu a primit nici o regulă de interpretare a acestor aserţiuni.

Aceeaşi situaţie în STANDARD SPACE, text semnat în mod obişnuit (fără punere sub întrebare) DP:

B)

IZOLARE

CA DORINŢA c)

RETRAGERE V.

EUTHANASIUS

D)

IZOLARE ÎNTÂMPLĂTOARE FORŢATĂ

1. Modificarea afectului prin condiţia d)

2. Condiţionarea existenţei cuplului în situaţia d)

3. Eforturi de conservare reciprocă, în ciuda e).

Puteţi presupune că AMO şi HATE sunt afecte. S-ar putea ca grup din dicţionarul nostru să fie sinonim cu cuplu. Un grup minor, cum este Basic & COR (cu mai mulţi COR, înţelegem, reduşi sub raport funcţional) trebuie, desigur, să respecte 3. În condiţia d), după cum rezultă din blocurile de sarcini. Vă amintiţi, nu-i aşa? Prima regulă: Grupul se păstrează nemodificat până la intervenţia Zodiac.

Fără ca aceasta să fie o indicaţie, având în vedere că am reţinut ideea dv. după care: a) DMDP ar fi un grup, nu o personalitate singulară şi b) Unul dintre aceste nume este al unui COR, puteţi modela în sensul acesta comanda din BI675886 HW.

Închise maşina şi se ridică. În faţa ferestrei, coapsa stângă sprijinită de calorifer. Priveşte afară o femeie de la parterul blocului vecin întorcându-se acasă. /FRAZA INTERPOLATA/HW avu senzaţia foarte ciudată a prezenţei unui creion între arătătorul şi degetul mijlociu de la mâna dreaptă şi strânse din dinţi de durere.

46 MODE: SCRIPTOR HW I, II HASHED ERROR

47 READ NOTE HW5 Bl 675 888

48 EXCEEDS SCRIPTOR HW I, II

49 WORKING STORAGE: SCRIPTOR HWI, II INTO

50 DEC *RECONSTITURE, RESTITUIRE SISTEME*

51 DEC SCRIPTOR-620

52 DEC TITLU: ZODIAC

53 RESERVED „THIS JOB IS REAL”

54RESERVED „NIVEL INFORMARE 20”

55 DEC N20

56 ALLOC 60.000 W MAX

57 SUSPEND

Aşa se lucrează, comentă HW, mai ales când nu-ţi place. Transcriind marea judecată DMDP IS BASIC, povestind o istorie reală şi altele învechite. Pentru o carte cum e DECLARAŢIE DE SINGURĂTATE, 60000 de cuvinte şi un text adaptat la adresele HW.

Oricum urma să fie sancţionat pentru utilizarea unor cuvinte insuficient calificate şi începea să se bucure la greutăţile grupelor de depanare care ar fi trebuit să aibă banda cu lucrul lui. Tocmai remarcase că a uitat să pornească înregistratorul şi nici maşina nu-i atrăsese atenţia. Îşi păru foarte grăbit (se uitase în oglindă) în timp ce se îmbrăca şi, deşi nu-şi închipuia că există o clipă când să descopere că ar avea acces la un text deosebit se duse la biblioteca neadaptaţilor şi ceru SCHOOLPAPERS şi STANDARDSPAGE, ştiind foarte bine că nu le va obţine. Verificările nu aveau nimic neobişnuit şi HW se miră când pe bandă sosiră cele două cărţi, vechi de când lumea. În fond, îşi spuse, totul este cum interpretezi datele, domnule HW. Dacă ai uitat ce-ai învăţat atunci când s-a mai întâmplat aşa ceva, ai putea să-ţi aduci aminte măcar pentru că acum câteva zile Patricia ţi-a făcut o demonstraţie excelentă în timpul discuţiei cu inspectorul de contact: ce era ceea ce făcuseşi tu? Un sărut. Cum 1-a interpretat Patricia (care mai şi ştia exact despre ce este vorba)? Nehotărâre de moment în legătură cu un pas de

făcut, dezechilibru etc. Varianta corectă trebuie să fie cea care nu-i sancţionată, iar tu parcă n-ai păţit nimic grav între timp. STANDARDSPACE, novei, după o idee de HL, citi HW în şoaptă şi deveni imediat foarte atent. Era un limbaj aproape de neînţeles, excesiv de multe contacte interumane (ceea ce înseamnă, între mai mulţi HUMAN”), chestiuni scandaloase legate de împărţirea puterii, între personaje (sau a unui anumit tip de putere, în care intra şi sentimentul lui pentru Patricia Emann) şi, în primul rând, o nepotrivire enormă între proiecţia oferită de maşină şi ceea ce scria aici, la fel cum era o nepotrivire categorică între proiecţia SCHOOLPAPERS. HW îşi trăi dintr-o dată furia şi riscă o nouă decalare faţă de program rămânând să citească totul, până la urmă şi până oricând. Ceea ce se întâmplă şi, desigur, volumul YELLOYvFRIENDS, îi luă încă şase ore de lectură atentă într-o limbă pe care aproape n-o înţelegea.

, În sine, citi HW la ora opt a BI675889, grupurile sunt atractive pentru că reprezintă, pentru ceilalţi, o elită a opoziţiei. De unde tendinţa de a se integra într-o asemenea mişcare şi, de aici, succesul la public, cu riscul confuziei dintre un grup contemplativ şi unul de tip power. Eu, ca martor, formez un grup minor separat, disgraţiat; o dobitocie slăbiciunea pentru modelul/A, E/în condiţiile în care de la început am ştiut că nimic nu poate fi schimbat în sistem pentru multă vreme. Chiar dacă o schimbare importantă poate fi intrarea mea acolo.”

Cuvinte insuficient calificate: grup major, grup minor, ceilalţi, putere şi opoziţie, public. HW s-ar fi dus acasă să întrebe de ele la sectorul de informare. Avea de trecut pe la Patricia pentru nu mai ştia ce. Trebuia să primească o scrisoare de la ea? Ceea ce nu înseamnă că am s-o fac şi pe asta, îşi spuse întinzându-şi picioarele, pe sub masă, până la scaunul din faţă.

Rămase aşa, fără nici un gând, multă vreme. Privi tot timpul cele şase lumini imense atârnate deasupra sa şi se apucă să le numere aproape cu voce tare. Era singur în sala N20 şi probabil în toată aripa aceea a clădirii. Cele două cărţi subţiri rămâneau, uimitor, pe masa lui. Mai credea că este singurul (deşi poate fuseseră scriitori şi istorici N20) care aflase despre vremea în

care scria DMDP despre alte lucruri decât cele din DECLARAŢIE DE SINGURĂTATE. HW se admiră în oglindă, uluit el însuşi de valoarea pe care o reprezenta. În aceste condiţii, să stai cu picioarele pe banca din faţă părea de-a dreptul o obrăznicie.

HW fură cărţile citite şi alte două care tocmai veniseră din depozit. Voia să le citească acasă şi nimeni nu-1 opri.

58 RESTORE DMDP

59 WRITE TXT DP, FEEDBACK, NOVEL

Nu stătu să compare, se îmbrăcă, restitui bibliotecii volumele şi nu se mai opri decât în faţa uşii Patriciei Emann. Bătu PE63437 şi împinse. Serviciul poştal îi lăsase două scrisori importante, copertate cu galben. O înştiinţare privind renunţarea lui la COR. O invitaţie la o anchetă în legătură cu raporturile ei cu HW zodiac. Deschise maşina la sectorul de informare şi aceasta afişă răspunsul la ultima întrebare: Protejat pentru nivelul 11. Din BI675885. HW se învârti prin cameră apoi se aşeză în fotoliu şi reciti fraza din jocul filelor de scrisori: Un zodiac este cel care poate folosi nivelul de informare permis unui zodiac. Adormi.

„Dragostea mea”, scria Patricia Emann în cea de-a doua scrisoare a ei, „îţi dai seama că sunt forţată să mărturisesc adevărul după cele pe care le-am scris mai înainte. Şi că trebuie deci să-ţi spun fără să încerc nicicum să ocolesc lucrul care mă doare, că iubesc acum a doua oară. Nu cred că ţin minte prea bine cum a fost la început, dar ştiu că nu eram încă un COR şi că aşa numeam atunci ce trăiam. Mi se pare altfel. A ta, Patricia.”

Ce-i asta? Că nu erai un COR sau iubirea? Întrebă HW cu sufletul sfâşiat. (Durerea sufletească, neîncrederea în fiinţa iubită, revolta, mânia, ameninţările de tot felul, scuzele în genunchi sau ironice sau disperate, dezgustul, neputinţa, impresia rupturii fără posibilitatea vindecării, gândul că toate se pot lua de la capăt sau că nimic un va mai fi aşa cum a fost din cauza petei aruncate peste… Furia, speranţele, dorinţa de a fi fost totul o minciună, dorinţa de a fi minţit cu adevărul, salvarea, răbufnirile, plânsul, râsul răutăcios şi dispreţuitor, mizeriile, analiza,

condamnarea şi recursul, toate acestea trecură prin gândurile şi sufletul lui HW în această după-amiază a zilei BI675889, aşa cum ar fi trecut prin gândurile şi sufletul oricărui alt personaj dintr-un roman clasic, în mare grabă, fără să se lupte între ele, amestecându-se de-a dreptul firesc.)

Negativ, răspunse maşina, un COR nu face decât să-şi primească nivelul de informare. O situaţie de atribuire automată mai ales în cazul în care COR nu ştie că este redistribuit. Redistribuit înseamnă calificat periodic, perioade indiferente dinspre partea Zodiac. Ceea ce, desigur, înseamnă că un COR zodiac nu poate niciodată să-şi păstreze nivelul, deoarece are de acţionat în vreun fel oarecare. După cum nici un Basic (obişnuit) nu poate rămâne în loc pentru că acţionează într-un mod oarecare şi avansează în cunoaşterea sistemului prin metode mai mult sau mai puţin corecte. Nu trebuie să generalizaţi o experienţă personală, răspunde maşina, atrăgându-i atenţia că este a doua oară când riscă o asemenea greşeală, uitând însă că prima generalizare era potrivită. Da, există o legătură între nivelurile de informare pentru COR şi Basic, stabilirea acestora se face prin analiza modului de îndeplinire a sarcinilor. Deci sarcinile trebuie să fie altele decât cele pe care le primim prin adresele de serviciu. Sunt cuprinse în acestea. Sunt nişte raporturi etice pe care Zodiac le plasează pe un plan superior. Da, raporturi calitative, felul în care Basic şi COR procedează pentru a-şi îndeplini sarcinile e mai important (într-o anumită măsură şi pentru tot sistemul) decât munca propriu-zisă. În aceste condiţii pot renunţa la SCRIPTOR – 620 pentru a cere informaţii de tot felul. Zona aceasta de informare nu are caracter confidenţial, notă imediat maşina. Urmează sancţionarea. Oricum, sectoarele de informare au caracter confidenţial. Pozitiv. Orice COR poate fi folosit ca sector de informare. Pozitiv.

HW închise şi ieşi să se plimbe. PE fusese, înainte de a fi COR un Basic zodiac, iar el nu se folosise suficient de posibilităţile ei. Respinsă, femeia avusese ezitări, mai ales la începutul perioadei. O clipă, HW se simţi îngrozitor amintindu-şi cum o ignorase. Chiar şi atunci când mărturisea, în gând, că o iubeşte.

Pentru că, neîndoielnic, el fusese primul. Cel care aşteptase momentul de acum câteva zile. Remarcă simetria zilelor de absenţă cu cele ale marii lor întâlniri. Se simţi înduioşat şi, pentru a uita, îşi propuse să privească mai atent pe unde calcă. Sentimentul lăsă loc, încetul cu încetul, ironiei: HW repetă recomandarea de a se uita mai atent pe unde calcă şi continuă să nu folosească ideea că PE, COR, fusese înainte de a fi COR, un Basic zodiac.

Recitind SCHOOLPAPERS, HW se lovi, stupefiat, de impresia prezenţei unei mulţimi aflate în opoziţie cu o alta. Un colectiv contra unui individ, un individ contra unui colectiv, părţi ale grupurilor împotriva altor părţi. Ideea aceasta, născută împotriva uniformizării formate din carte (un şir de chestionări cu dublu sens) se confirmă rapid din cauza revenirii în discuţie a unor probleme. Logic, nu se poate ca aceeaşi persoană să pună aceeaşi întrebare de mai multe ori fără ca întrebatul să înceapă să se mire sau, dacă răspunde, să nu se repete. Lui HW situaţia nu i se păru acceptabilă nici măcar poetic. Era neeconomicoasă. Consideră, în consecinţă, că textul a fost prelucrat pentru un N20. O mulţime de indivizi formând un colectiv, o unitate, un mini-sistem: propunere interesantă, dar care nu trebuie discutată. În ciuda acestui fapt, HW se îndreptă spre maşină şi o porni. Pozitiv, răspunse aceasta şi HW îşi trăi, instantaneu, emoţia. Practic, este vorba despre o traducere, numai şi numai o traducere. HW închise, înjură, prima oară în viaţa lui, minciuna pe care credea c-o auzise şi ieşi al plimbare.

BI675890 fusese anunţată şi era o zi cu vânt puternic. Trecând de uşa blocului, HW avu impresia că va fi luat de curent şi târât cine ştie până unde de-a lungul străzii. Se opri câteva clipe, închise toate fermoarele la haină apoi o luă către partea vestică a oraşului, mergând împins din spate de valul de aer. Se întrebă ce-i venise cu drumul acesta, dar renunţă să mai caute un răspuns, cufundat în gândurile care-1 zăpăciseră în momentul în care îşi dăduse seama cum stăteau lucrurile în SCHOOLPAPERS. O mulţime de oameni (HUMAN), gândi HW, arătându-şi cu coada ochiului strada: ca pe aici, dar ignora faptul că nu era chiar nimeni pe vremea aceea pe niciuna din benzi, nici măcar pe cele

foarte rapide. Întreaga stradă se desfăşura pustie, cu foşnetul cauciucului gros al benzilor, zgomotul vitrinelor bătute de vântul trecând printre cele două şiruri de blocuri cenuşii şi foarte înalte, mult peste vârfurile cele mai înalte ale copacilor plantaţi în faţa magazinelor. Praful şi hârtiile se izbeau de ziduri şi ţâşneau în sus răsucindu-se în vârtejuri sau prăbuşindu-se după ce scăpau din capcane. Împins de la spate de vânt, HW avea aerul unuia care mergea să-şi întâlnească destinul. Ceea ce poate fi considerat, dacă am proceda cu uşurinţă, un adevăr. În realitate HW a ieşit la plimbare şi preocuparea în legătura cu recenta descoperire nu-i lasă destul timp să observe şi celelalte lucruri care merită observate (mai ales de un scriitor).

HW fusese totdeauna de părere că oraşul în care locuieşte poate fi reconstituit în gând, fie şi numai pe baza amintirii modelului pe care orice locuitor ştie că 1-a văzut odată, într-o împrejurare destul de neprecisă dacă-i vorba să afle în memorie şirul evenimentelor legate de această împrejurare. Ca şi cum ar fi fost imprimat: planul oraşului şi principalele puncte necesare orientării – cele două străzi care înconjoară depresiunea, parcul, râul cele două centre ale cartierelor de o parte şi cealaltă a parcului, câteva clădiri, între care, în primul rând, blocul în care stă şi lucrează. Şi, mai nou, cărţile pe care le citeşte.

La colţ se angajează pe marea placă şi trecu pe altă stradă, către râu. Traversă podul şi o luă pe malul dinspre el şi fenomenul începu să-1 preocupe, aşa că păstră drumul acesta şi prin parc, deşi i-ar fi fost uşor să traverseze de-a dreptul către celălalt centru.

— Sunteţi HW? Îl întrebă femeia care părea să-1 aştepte, iar el răspunse dând din cap. Mă numesc Louise Adam şi-mi sunteţi COR.

— Serios? Întrebă HW. Păi, să mergem la bibliotecă, propuse el, deşi tare mult voia să zică: Să fugim din oraşul ăsta”.

Pornră alături, împinşi de vântul violent. ANEXA II DEC/Conţine reproduceri parţiale ale lucrului pe calculator şi descrieri ipotetice ale sistemului Zodiac pe care HW nu-1 poate oricum

înţelege în primul rând datorită protecţiilor de tot felul. Ruptura cu tradiţia ca protecţie./

ANEXA III DEC/Conţine observaţii apocrife în legătură cu felul în care HW spionează de la fereastră o femeie de pe stradă./

Pasăre de pază.

Robert Sheckley.

Alături de F. Pohl, Robert Sheckley trece drept unul dintre marii meşteri ai science-fiction-ului social. El este, de altlfel, o creaţie evidentă a revistei Galaxy (a debutat aici la vârsta de 18 ani) şi a orientării impuse de Pohl pe întreaga perioadă cât i-a fost redactor şef.

S-a născut în 1928, la New York, şi are ambiţia de a se înscrie şi a absolvi universitatea în oraşul natal. Este însă atras de scris, are talent şi va deveni curând unul dintre colaboratorii cei mai apreciaţi ai revista Galaxy şi, totodată, un nume cu greutate în literatura SF americană.

Sheckley s-a evidenţiat mai ales ca autor de nuvele (peste o sută) şi scurte povestiri pline de culoare, imaginaţie şi vervă satirică. Iar drept mărturie a inimitabilei măiestrii în mânuirea genului scurt stau numeroasele sale antologii de succes, dintre care amintim: Neatins de mâna omului (1954), Pelerinaj la Terra (1958), Fărâme de spaţiu (1962), Capcana oamenilor (1968), Robotul care-mi seamănă (1979).

Deşi puţin cunoscut la noi, subtila artă a subînţelesurilor ironice din prozele sale scurte a putut fi apreciată şi de cititorii români din cele câteva povestiri (Preţul pericolului, Pelerinaj la Terra, Magazinul lumilor, Poveste cu spioni, Ceea ce suntem, Planetă ieftină, apărute în traducere la noi în diverse fanzine, almanahuri şi reviste.

Din 1958, Sheckley abordează şi romanul care, prin însăşi structura lui, va oferi parabolelor sale un cadru mai larg de desfăşurare. Dintre reuşitele notabile în acest domeniu trebuiesc

menţionate: Nemurirea la-ndemână (1958 – În anul 2110 ştiinţa obţine, în sfârşit, ceea ce se promitea de multă vreme: nemurirea. Dar, vai, lumea cinică şi cupidă în care s-a transformat societatea nu are nimic din paradisul promis), A zecea victimă 1966 – Vânătoarea de oameni a devenit un sport naţional şi un miâloc de alungare a plictiselii în societatea veacului XXI), Dimensiunea miracolelor (1968 – Birocraţia este generalizată la nivelul întregii Galaxii).

Povestirile selecţionate pentru această antologie deşi foarte diferite ca mod de realizare şi desi aparţin unor etape distincte din creaţia sa literară ne dezvăluie acelaşi neobosit critic social. Pe cel care a adus în literatura de science-fiction americană un limbaj proaspăt, nesofisticat, capabil de a se mula perfect pe imprevizibilele dezvoltări ale tramei şi, lucru cel mal important umorul de bună calitate. Şi poate de aceea opera sa începută cu mai bine de treizeci de ani în urmă, pare şi astăzi la fel de proaspătă şi vie.

Când Gelsen intră, ceilalţi fabricanţi de păsări de oază sosiseră deja. Erau şase şi camera era plină de fumul albăstrui al ţigărilor scumpe.

— Salut, Charlie, exclamă unul dintre ei, când îl văzu intrând.

Ceilalţi întrerupseră conversaţia atât cât era necesar pentru a-i adresa un salut distrat.

În calitate de constructor de păsări de oază erai un fabricant de salvare, îşi spuse ironic. O afacere foarte ciudată. Iar dacă voiai să salvezi specia umană trebuia să ai un contract cu guvernul, înregistrat regulamentar.

— Reprezentantul guvernului nu a sosit încă, îi spuse unul dintre cei prezenţi. Trebuie să apară dintr-un moment în altul…

— Încă puţin şi ne vor da mână liberă, adăugă un altul.

— Straşnic.

Gelsen se aşeză lângă uşă şi privi în jur. Părea un congres sau o adunare de tineri exploratori. Cei şase oameni suplineau insuficienţa numerică prin volumul vocilor lor. Preşedintele lui Southern Consolidated perora, tare, despre durata enormă a păsărilor de pază. Cei doi preşedinţi cărora le vorbea rânjeau şi aprobau, unul încercând să-1 întrerupă pentru a-i comunica rezultatele unei verificări a vitezei reflexelor păsărilor de pază, celălalt continuând să-i vorbească despre noua instalaţie de reîncărcare.

Ceilalţi trei oameni formau alt grup şi recitau ceva ce aducea a panegiric al păsărilor de pază.

Gelsen observă că toţi pozau în salvatori ai umanităţii. Nu-i găsi totuşi caraghioşi. Doar cu câteva zile înainte şi el gândea acelaşi lucru! Se considerase un sfânt burtos şi puţin chel…

Suspină şi îşi aprinse o ţigară. La începutul proiectului fusese la fel de entuziast ca şi ceilalţi. Îşi amintea că îi spusese lui Macintyre, inginerul său şef: „Mac, începe o epocă nouă. Pasărea de pază e soluţia problemelor noastre”. Şi Macintyre aprobase, profund convins… Chiar şi el fusese cucerit de cauza păsărilor de pază.

Totul părea deci minunat. O soluţie simplă şi sigură pentru una dintre cele mai mari probleme ale omenirii, confecţionată şi vândută sub forma unei bucăţi de metal, cristal şi plastic, incoruptibile.

Poate acela fusese motivul pentru care acum avea îndoieli. Îşi dădea seama că problemele umane nu se pot rezolva aşa uşor. Simţea că în acel plan există o greşeală. La urma urmelor asasinatul era o problemă prea veche şi pasărea de pază o soluţie prea nouă.

— Domnilor…

Erau atât de prinşi în focul discuţiilor încât nu observaseră intrarea reprezentantului guvernului. În cameră se făcu dintr-o dată linişte.

— Domnilor, spuse însărcinatul guvernului, un tip destul de corpolent... Preşedintele, cu aprobarea Congresului, a hotărât constituirea câte unei secţii de păsări de pază în fiecare oraş, mare sau mic, al ţării.

Cei prezenţi izbucniră într-un strigăt spontan de triumf.

Aveau astfel posibilitatea să salveze lumea, gândi Gelsen şi se întrebă din nou ce anume nu mergea în afacerea asta. Ascultă atent, în timp ce însărcinatul guvernului se referea la schema de distribuire. Ţara urma să fie împărţită în şapte zone, fiecare din ele urmând să fie aprovizionată de un fabricant care trebuia să se ocupe şi de întreţinere. Natural, aceasta însemna un monopol, dar era vorba de un monopol necesar. Ca şi în cazul serviciului telefonic, era vorba de interesul public. Concurenţa, în serviciul păsărilor de pază, era inadmisibilă. Păsările de pază erau în serviciul tuturor.

— Preşedintele, continuă reprezentantul guvernului, doreşte ca în cel mai scurt timp posibil să poată fi dat în funcţiune un serviciu complet de păsări de pază. Aveţi prioritate absolută pentru metale strategice, mână de lucru şi aşa mai departe...

— În ceea ce mă priveşte, spuse preşedintele lui Southern Consolidated, cred că într-o săptămână voi putea livra primul stoc de păsări ele pază. Producţia e destul de avansată.

Ceilalţi erau şi ei gata. Fabricile lor erau deja, de câteva luni, în măsură să producă păsări de pază. Fusese încheiat un acord asupra echipamentului standard şi se aşteptase doar aprobarea Preşedintelui.

— Foarte bine, spuse reprezentantul guvernului. Daca asta e totul, cred că... Vreţi să întrebaţi ceva?

— Da, domnule, spuse Gelsen. Vreau să ştiu dacă trebuie să producem modelul actual.

— Desigur, spuse reprezentantul guvernului. Este modelul cel mai perfecţionat.

— Aş avea o obiecţie. Gelsen se ridică. Ceilalţi colegi îl priveau cu răceală. Evident, el era cei care întârzia sosirea erei de aur…

— Care este obiecţia? Întrebă reprezentantul guvernului.

— În primul rând daţi-mi voie să precizez că eu sunt de acord sută la sută cu întrebuinţarea unei maşini pentru împiedicarea crimei. De mult timp se simţea nevoia ei… Obiecţia mea priveşte numai circuitele de autoperfecţionare ale păsărilor de pază. Rolul lor este, în realitate, acela de a anima maşina şi de a o înzestra cu o pseudoconştiinţă. Iar asta nu o pot aproba.

— Dar, domnule Gelsen, chiar dumneata ai demonstrat că pasărea de pază nu ar fi complet eficientă dacă nu ar poseda aceste circuite. Fără ele ea nu ar reuşi să împiedice decât şaptezeci la sută din crime.

— Ştiu, spuse Gelsen; se simţea foarte încurcat. Dar cred că ar fi moralmente periculos să se permită unei maşini să ia decizii care sunt rezervate numai omului, declară el încăpăţânat.

— Las-o baltă, Gelsen, spuse unul dintre ceilalţi preşedinţi. Este cu totul altceva. Pasărea de pază se va limita doar să dea o forţă mai mare deciziilor pe care oamenii oneşti le-au luat încă de la începutul timpurilor…

— Aşa mi se pare şi mie, admise reprezentantul guvernului. Dar înţeleg ceea ce simte domnul Gelsen. Este umilitor să trebuiască să încredinţezi unei maşini, o problemă umană, iar şi mai umilitor este să ne bazăm pe o maşină pentru a impune legile noastre. Dar vă rog să vă amintiţi, domnule Gelsen, că nu există alte mijloace pentru a opri un asasin înainte, de a comite un delict. Ar fi nedrept, faţă de toţi inocenţii care ar fi ucişi în fiecare an, dacă am impune limitări păsărilor de pază din considerente filosofice. Nu-i aşa că am dreptate?

— Da, cred că da, spuse Gelsen cu tristeţe. Îşi spusese toate astea de mii de ori, dar ceva îl nelinişte încă. Poate ar fi trebuit să discute cu Macintyre.

În timpul pauzei, o idee îl izbi. Şi zâmbi sardonic. Unii dintre poliţişti vor rămâne fără lucru!

— Ei bine, ce părere aveţi de asta? Întrebă agentul Celtrics. Cincisprezece ani la brigada „Crime” şi acum sunt înlocuit cu o maşină. Îşi trecu peste frunte mâna mare, roşcată şi se rezemă de biroul căpitanului. Nu este uimitoare ştiinţa?

Ceilalţi doi poliţişti, şi ei aparţinând brigăzii „Crime”, aprobară posomoriţi.

— Nu-ţi face griji, spuse căpitanul. Îţi vom găsi un loc în brigada „Antifurt”, Celtrics. Ai să vezi că o să-ţi placă.

— Nu reuşesc să mă obişnuiesc cu ideea, protestă Celtrics. Un fleac respingător din tablă şi sticlă care să rezolve toate cazurile de crimă!

— Ceea ce spui nu este exact, spuse căpitanul. Păsările de pază trebuie să prevină delictele înainte ca ele să fie comise…

— Dar atunci nu vor mai fi delicte, făcu unul dintre poliţişti. Adică nu pot fi acuzat de o crimă dacă mai întâi nu am comis-o, nu-i aşa?

— Nu e vorba de asta, spuse căpitanul. Păsările de pază trebuie să oprească asasinul înainte ca acesta să comită delictul.

— Şi atunci nimeni nu-1 va putea aresta? Întrebă Celtrics.

— Nu ştiu ce se va decide în privinţa asta, admise căpitanul.

Se lăsă tăcerea. Căpitanul căscă, apoi privi ceasul.

— Ceea ce nu pricep, spuse Celtrics, care stătea în continuare rezemat de biroul căpitanului, e cum pot reuşi. Cum a început povestea asta, căpitane?

Căpitanul privi faţa lui Celtrics pentru a vedea dacă nu e ironică; erau câteva luni de când ziarele tot vorbeau despre păsările de

pază. Apoi îşi aminti că Celtrics, ca şi toţi colegii săi, rar se deranja să citească altceva în afara paginii sportive.

— Ei bine, spuse căpitanul încercând să-şi amintească ceea ce citise în suplimentele duminicale, unii savanţi se ocupau de criminalistică. Studiau asasinii pentru a descoperi ce anume îi făcea să fie aşa. Şi astfel au descoperit că asasinii emiteau unde cerebrale diferite de cele ale persoanelor normale. Chiar şi glandele lor se comportă în mod straniu. Toate astea se petrec atunci când sunt gata să comită o crimă. Aceşti savanţi au inventat o maşină specială care face să se aprindă o lumină roşie, sau ceva în genul ăsta, când apar acele unde cerebrale…

— Savanţii! Făcu amar Celtrics.

— Dar când savanţii au avut la dispoziţie această maşină, nu au ştiut ce să facă cu ea. Era prea mare…, iar asasinii nu dădeau buzna, toată ziua, în laborator, ca să fie testaţi! Aşa că au construit o versiune mai mică şi au probat-o într-o secţie a poliţiei. Cred că au omologat una şi în acest stat, în provincie. Dar nu prea mergea bine: nu se reuşea să se prevină delictul. Iată de ce au imaginat păsările de pază…

— Eu nu cred că vor opri criminalii, insistă unul dintre poliţişti.

— Totuşi au reuşit. Am citit rezultatele omologărilor. Pot să simtă un om care e gata să comită un delict. Şi când îl ajung, îl lovesc cu o descărcare electrică sau ceva asemănător. Şi asta îl opreşte.

— Aveţi intenţia să desfiinţaţi brigada, Crime”, căpitane? Întrebă Celtrics.

— Nu, spuse căpitanul. Voi lăsa aici un nucleu redus la maxim, până când vom vedea cum se descurcă aceste păsări.

— A, spuse Celtrics. Un nucleu redus la maxim. Amuzant.

— Sigur, spuse căpitanul. Oricum, voi lăsa pe cineva de serviciu. Pe cât se pare, păsările nu vor distruge toţi criminalii.

— De ce?

— Anumiţi asasini nu au undele cerebrale caracteristice, răspunse căpitanul încercând să-şi amintească ce spunea acel articol din ziar. Sau poate glandele lor nu funcţionează, sau…

— Şi cine sunt aceia pe care păsările nu vor reuşi să-i oprească? Întrebă Celtrics cu o curiozitate profesională.

— Nu ştiu. Dar am auzit spunându-se că modifică blestematele alea de maşini astfel încât în curând vor reuşi să-i oprească pe toţi.

— Şi în ce fel?

— Învaţă. Mă refer al păsările de pază. Întocmai ca oamenii.

— Râdeţi de mine?

— Nu.

— Bine, spuse Celtrics. Am să-mi ţin bine uns bătrânul meu revolver, fiindcă nu se ştie niciodată. Nu se poate avea încredere în aceşti savanţi.

— Just.

— Păsări! Mârâi Celtrics.

Sus, deasupra oraşului, pasărea de pază plana într-o curbă lungă, domoală. Învelişul de aluminiu îi strălucea în razele soarelui dimineţii şi puncte luminoase dansau pe aripile ei rigide. Plutea în tăcere.

În tăcere, dar cu toţi senzorii activaţi. Centrii cinetici îi spuneau unde se găseşte şi o menţineau pe o curbă amplă de căutare. Ochii şi urechile îi funcţionau ca o singură unitate, scrutând şi cercetând.

Deodată se petrecu ceva. Reflexele pasării de pază, care aveau viteza luminii, surprinseră o nuanţă de senzaţie. Un centru

coordonator o examină comparând-o cu datele electrice şi chimice existente în banca sa de memorie. Se închise un circuit.

Pasărea de pază coborî în spirală, îndreptându-se către acea senzaţie care devenea tot mai puternică, „Mirosi” secreţia anumitor glande, „gustă” o undă cerebrală deviantă.

Vigilentă şi înarmată se rotea şi plana în soarele strălucitor al dimineţii.

Dinelli era atât de concentrat încât nu văzu pasărea de pază apropiindu-se. Ţinea pistolul aţintit asupra solidului proprietar al magazinului în timp ce ochii săi implorau:

— Nu vă apropiaţi.

— Nemernic mic şi josnic, spuse proprietarul şi înaintă încă un pas. Să mă jefuieşti pe mine?! Îţi voi rupe toate oasele din trupuşorul tău mizerabil.

Proprietarul, prea stupid sau prea curajos pentru a pricepe ameninţarea pistolului, înainta către puşlama.

— Ei bine, spuse Dinelli, pradă unei panici totale. Ei bine, idiotule, atunci…

O descărcare electrică îl aruncă jos. Pistolul îi zbură din rnână spărgând o vitrină cu specialităţi pentru micul dejun.

— Ce dracu? Întrebă proprietarul privind hoţul care zăcea ameţit pe jos. Apoi văzu o scânteiere de aripi argintii.

— Ia uite, fir-ar să fie. Păsările astea de pază nu se-încurcă!

Urmări cu privirea acele aripi până când dispărură în înălţimi. Apoi telefonă la poliţie.

Pasărea de pază se reîntoarse să descrie curba sa de căutare. Centrii săi logici analizează faptele noi pe care abia le descoperise în legătură cu crima. Multe erau complet noi pentru ea.

Aceste noi informaţii fură transmise simultan la toate celelalte păsări de pază care, la rândul lor, îi transmiseră alte noi informaţii.

Şi continuară să schimbe între ele noi informaţii, noi metode, noi definiţii.

Acum păsările de pază ieşeau în flux neîntrerupt din secţiile de montaj şi Gelsen îşi permise un moment de destindere. Un zumzăit puternic şi satisfăcut umplea fabrica. Comenzile erau îndeplinite la timp, cu prioritate absolută pentru marile oraşe din zonă şi apoi pentru celelalte localităţi, până la cele mai mici aşezări.

— Totul e în regulă, şefule, spuse Macintyre, ivindu-se în prag. Tocmai terminase o tură de inspecţie.

— Foarte bine. Ia loc.

Inginerul, un om înalt şi voluminos, se aşeză şi îşi aprinse o ţigară.

— Am muncit din greu, spuse Gelsen când îşi dădu seama că nu reuşea să găsească nimic altceva de zis.

— Desigur, admise Macintyre. Se rezemă de spătarul scaunului şi aspiră profund fumul. Fusese unul dintre consultanţii care lucraseră la prototipul păsării de pază. Aceasta se întâmplase acum şase ani. De atunci lucrase mereu pentru Gelsen şi deveniseră buni prieteni.

— Iată ce anume voiam să-ţi cer… Gelsen făcu o pauză. Nu reuşea să găsească modul de a formula întrebarea. Aşa încât zise: Ce părere ai despre păsările de pază, Mac?

— Cine, eu? Inginerul zâmbi nervos. Mâncase, băuse şi visase păsări de pază încă de la început. Nu simţise necesar să adopte o atitudine faţă de ele. Mi se par o descoperire grandioasă.

— Nu mă refer la asta, spuse Gelsen. Îşi dădu seama că dorea să găsească pe cineva care să-i înţeleagă punctul de vedere. Vreau să zic, crezi că poate exista un pericol în gândirea mecanică?

— Nu cred, şefule. De ce mă întrebi?

— Ascultă, nu sunt nici om de ştiinţă, nici inginer. Eu m-am limitat numai la a mă ocupa de costul producţiei şi v-am lăsat vouă, tehnicienilor, sarcina de a vă gândi la acest aspect al problemei. Dar, şi o spun ca profan, păsările de pază încep să mă înspăimânte.

— Dar nu e nici un motiv!

— Nu-mi place ideea cu circuitele de autoperfecţionare!

— Dar de ce? Macintyre zâmbi din nou. Îmi dau seama. Dumneata eşti la fel ca ceilalţi, şefule… Ţi-e teamă că maşinile se vor, trezi„ şi vor zice: Ce facem noi aici? Să acţionăm, să devenim stăpânii lumii”. Nu-i aşa?

— Cam aşa ceva, admise Gelsen.

— Nu e nici un pericol, spuse Macintyre. Păsările de pază reprezintă un mecanism complex, sunt de acord, dar un calculator al M. I. T. e mult mai complex. Şi nu e înzestrat cu conştiinţă.

— Nu. Dar păsările de pază pot să „înveţe”.

— Desigur. Aşa cum fac toate noile calculatoare. Crezi că se vor alia cu păsările de pază?

Gelsen se simţi iritat faţă de Macintyre, şi mai iritat încă faţă de sine însuşi, pentru că îşi dău seama că se face ridicol.

— Păsările de pază pot transforma în acţiune ceea ce învaţă. Nimeni nu le controlează.

— Deci asta te preocupă, spuse Macintyre.

— M-am gândit să întrerup producţia de păsări de pază. Gelson nu-şi dăduse seama până în acel moment că ar avea această intenţie.

— Ascultă, şefule, spuse Macintyre. Eşti dispus să crezi în cuvântul unui inginer?

— Ascult.

— Păsările de pază nu sunt mai periculoase decât un automobil, un calculator IBM sau un termometru. Nu posedă o conştiinţă sau o voinţă superioară oricăruia dintre aceste obiecte. Păsările de pază sunt construite astfel încât să reacţioneze la anumiţi stimuli şi să îndeplinească anumite operaţii când percep aceşti stimuli.

— Şi circuitele de autoperfecţionare?

— Sunt necesare, spuse cu răbdare Macintyre, ca şi cum ar fi dat explicaţii unui băieţel de zece ani. Scopul păsării de pază e de a preveni orice tentativă de crimă, nu-i aşa? Ei bine, numai unii dintre asasini emit asemenea stimuli. Pentru a preveni toate crimele, pasărea de pază trebuie să caute noi definiţii, ale crimei şi să le compare cu ceea ce ştie deja.

— Eu cred că e inuman, spuse Gelsen.

— Tocmai aici e frumuseţea. Păsările de pază sunt lipsite de sentimente. Raţionamentul lor nu e antropomorfic. Nu e posibil să le droghezi, nici să le corupi. Nu trebuie să-ţi fie frică.

Interfonul de pe biroul lui Gelsen începu să bâzâie. Nu-i dădu atenţie.

— Asta o ştiu foarte bine, spuse el. Totuşi, uneori mă simt ca inventatorul dinamitei. Credea că va fi folosită numai pentru a arunca în aer rădăcinile arborilor.

— Dar nu dumneata ai inventat pasărea de pază!

— Oricum, mă simt moralmente responsabil, deoarece eu sunt cel care o produc.

Interfonul reîncepu să bâzâie şi Gelsen, iritat, apăsă pe buton.

— Au sosit rapoartele privind prima săptămână de activitate a păsărilor de pază, îi comunică secretarul.

— Cum sunt?

— Excelente, domnule.

— Să mi le trimiţi peste un sfert de oră. Gelsen întrerupse interfonul şi se întoarse din nou către Macintyre, care îşi curăţa unghiile cu un băţ de chibrit. Crezi că asta reprezintă o tendinţă comună în gândirea umană? Dumnezeul mecanic? Părintele electronic?

— Şefule, spuse Macintyre, cred că dumneata trebuie să studiezi ceva mai bine păsările de pază. Ştii ce anume e introdus în circuitele lor?

— Doar un punct de vedere general.

— Întâi e un scop. Să împiedice alte organisme vii să comită o crimă. Doi, crima nu poate fi definită ca un act de violenţă din partea unui organism viu, care constă în distrugerea, schilodirea, alterarea unui alt organism viu sau întreruperea în orice alt mod a funcţionării sale. Trei, în general crimele sunt identificabile prin anumite transformări chimice şi electrice.

Macintyre făcu o pauză spre a-şi aprinde o altă ţigară.

— Aceste condiţii asigură o funcţionare normală. Apoi, pentru circuitele de autoperfecţionare există următoarele alte două condiţii: a patra, că există unele organisme vii care comit crima fără să se manifeste semnele citate şi a cincea, acestea pot fi identificate datorită datelor aplicabile celei de a doua condiţii.

— Înţeleg, spuse Gelsen.

— Îţi dai seama că e un sistem sigur?

— Aşa mi se pare… Gelsen ezită un moment. Cred că nu există altul…

— Foarte bine, spuse inginerul şi plecă.

Gelsen reflectă câteva minute. Nu era posibil ca în păsările de pază să existe ceva care să nu meargă.

— Trimite-mi rapoartele, spuse prin interfon.

Sus, deasupra clădirilor iluminate ale oraşului, pasărea de pază plana. Era întuneric, dar în depărtare putea să vadă o tovarăşă de-a sa şi apoi încă una, dincolo de prima. Pentru că acela era un oraş foarte mare.

Să previi crima…

Acum trebuia să stea de veghe şi pentru alte lucruri. Informaţii noi îi parveniseră prin reţeaua invizibila care o lega de toate celelalte păsări de pază. Noi date, noi metode pentru a identifica violenţa şi crima.

Iată! Nuanţa unei senzaţii! Două păsări de pază se precipită în acelaşi timp în picaj. Una, care a perceput mirosul cu o fracţiune de secundă înaintea celeilalte, îşi continuă coborârea, în timp ce cealaltă a revenit la zborul de inspecţie.

„Condiţia patru: există anumite organisme vii care comit crime fără semnele citate în condiţia trei”.

Mulţumită acestei noi informaţii pasărea de pază ştia, prin extrapolare, că acel organism era gata să comită un asasinat, deşi îi lipseau caracteristicile chimice şi electrice respective.

Pasărea de pază, cu toate simţurile în alertă, se apropie de acel organism.

Găsi ceea ce căuta şi se avântă.

Roger Greco se rezemă de zid cu mâinile în buzunare. În stânga strângea patul unui COH 45. Greco aştepta răbdător.

Nu se gândea la nimic particular; se odihnea rezemat de un zid şi aştepta un om. Greco nu ştia de ce trebuia să fie ucis acel om. Nu îl interesa. Absenţa curiozităţii era unul dintre marile sale merite. Celălalt era abilitatea sa.

Un singur proiectil plantat cu precizie în ţeasta unui om pe care nu-1 cunoştea. Asta nu-1 excita şi nu-1 îngreţoşa. Era o muncă la fel ca oricare alta. Omorai un om. Şi?

Când victima lui Greco ieşi dintr-una din clădiri, Greco îşi scoase din buzunar revolverul. Trase piedica şi apucă arma cu dreapta. Continuă să nu se gândească la nimic în timp ce ochea…

Şi fu azvârlit la pământ.

Greco se gândi că fusese împuşcat. Se ridică în picioare, privi în jur, fixă asupra victimei sale privirea-i înceţoşată.

Şi din nou fu azvârlit la pământ.

De data aceasta rămase culcat şi încercă să tragă din această poziţie. Nici nu se gândi să renunţe, deoarece Greco era un profesionist serios.

La a treia lovitură totul deveni negru. Pentru totdeauna, pentru că sarcina păsării de pază era să protejeze obiectul violenţei… Orice i s-ar fi întâmplat asasinului.

Victima se îndreptă către maşina sa. Nu observase nimic deosebit. Totul se petrecuse în tăcere.

Gelsen era bine dispus. Păsările de pază funcţionau perfect. Delictele scăzuseră la jumătate şi apoi la un sfert. Străduţele întunecate nu mai erau locuri groază. Parcurile şi pajiştile nu mai erau locuri de de evitat după apusul soarelui.

Natural, existau încă jafurile. Crescuse în mod impresionant numărul micilor furturi, însuşirilor nepermise, falsificărilor şi a altor sute de infracţiuni.

Dar nu avea mare importanţă. Banii pierduţi se puteau recupera... O viaţă pierdută, nu.

Gelsen era gata să admită că a greşit în privinţa păsărilor de pază. Desfăşurau o muncă pe care fiinţele umane nu erau capabile să o îndeplinească.

Dar în acea dimineaţă avu prima dată senzaţia că ceva nu merge cum trebuie.

Macintyre intră în biroul său. Se opri fără a zice nimic în faţa lui Gelsen, iritat şi un pic încurcat.

— Ce se întâmplă, Mac? Întrebă Gelsen.

— Una dintre păsările de pază şi-a făcut de lucru cu un salariat de la abator. L-a scos din circulaţie.

Gelsen reflectă un moment. Da, păsările de paza erau capabile să facă aşa ceva. Mulţumită noilor circuite de autoperfecţionare definiseră probabil drept asasinat şi uciderea animalelor.

— Spune producătorilor de carne conservată să mecanizeze abatoarele, spuse Gelsen. Nici mie nu mi-a plăcut acel sistem.

— În regulă, spuse Macintyre. Îşi ţuguie buzele, apoi înălţă din umeri şi plecă.

Gelsen rămase în picioare lângă birou, reflectând. Păsările de paza nu sesizau diferenţa dintre un asasin şi un om care exercita o profesie legitimă? Nu, evident nu. Pentru ele asasinul era asasin. Fără excepţii. Se încrunta. Trebuiau făcute unele modificări circuitelor.

Dar nu prea multe, decise în grabă. Doar atât cât era necesar pentru a le dota cu o mai mare putere de discernământ.

Se aşeză iar şi se înfundă în munca sa, încercând să scape de fiorul rece al unei spaime ancestrale.

Legară deţinutul de scaun şi îi fixară electrozii la picioare.

— Oh, oh, gemu omul, doar în parte conştient de ceea ce îi făceau.

Îi fixară casca pe capul ras şi strânseră ultimele chingi. Omul continua să geamă înfundat.

Şi atunci intră pasărea de pază. Nimeni nu ştia pe unde a intrat. Închisorile sunt imense şi solide, cu multe porţi închise, dar pasarea de pază era aici…

Pentru a împiedica un asasinat.

— Daţi afară chestia aia, urlă directorul închisorii şi întinse mâna spre comutator. Pasărea de pază îl doborî.

— Achitaţi-o i urlă un gardian şi se întinse spre comutator. Sfârşi pe duşumea, lângă director.

— Asta nu e un asasinat, idioato! Spuse un alt gardian. Apucă revolverul pentru a dobori scânteietoarea pasăre metalică ce zbura în cerc.

Mai iute decât el, pasărea îl azvârli la perete.

În cameră coborî tăcerea. După un timp, omul cu casca începu să râdă. Apoi leşină.

Pasărea de pază rămase să vegheze, zburând încet.

Pentru a se asigura că nu va fi comis un asasinat.

Alte noi date zburau ca un fulger prin reţeaua de comunicaţii a celorlalte păsări de nază, Necontrolate, independente, mii de mii de păsări, de pază le înregistrară şi acţionară în consecinţă.

„Poate fi definit ca un act de violenţă din partea unui organism viu tot ceea ce constă în distrugerea, schilodirea, alterarea unui alt organism viu. Noi acte de împiedicat”.

— La toţi dracii, mişcă-te! Urlă Olfister şi înălţă iar biciul. Calul se opinti şi căruţa trepidă cu zgomot metalic în timp ce animalul se deplasa lateral.

— Mişcă-te, carne de abator ce eşti! Strigă ţăranul şi înălţă încă o dată biciul.

Lovitura nu-şi mai atinse ţinta. O pasăre de pază care depistase violenta doborâse omul la pământ.

Un organism viu? Ce anume este un organism viu? Păsările de pază extindeau definiţiile lor pe măsură ce cunoşteau noi fapte. Şi, natural, asta le obliga să lucreze mai mult.

Cerbul era abia vizibil la marginea pădurii. Vânătorul înălţă puşca şi ochi cu grijă.

Nu mai avu timpul să tragă.

Gelsen îşi şterse cu mâna liberă transpiraţia de pe faţă.

— În regulă, spuse în microfon. Ascultă fluviul de înjurături de la celălalt capăt al firului, apoi puse delicat receptorul în furcă.

— Ăsta cine era? Întrebă Macintyre. Avea barba nerasă, cravata slăbită, cămaşa descheiată.

— Un alt pescar, spuse Gelsen. Se pare că păsările de pază nu vor să-i permită să pescuiască chiar dacă familia sa suferă de foame. Vrea să ştie ce avem de gând să facem…

— Câte sute de persoane au protestat până acum?

— Nu ştiu. N-am mai deschis corespondenţa.

— Ei bine, eu am descoperit unde e buba, spuse întunecat Macintyre, cu aerul celui care ştie în ce fel a făcut să explodeze Terra… Când e deja prea târziu.

— Dă-i drumul, te ascult.

— Toţi au acceptat faptul că noi voiam să împiedicăm toate asasinatele. Am crezut că păsările de pază vor gândi ca şi noi. Trebuia să clarificăm condiţiile.

— Am impresia, spuse Gelsen, că ar fi trebuit să ştim ce anume e crima şi de ce e aşa, înainte de a putea califica adecvat condiţiile. Şi, dacă am fi ştiut-o, nu am fi avut nevoie de păsări de pază.

— Oh, nu ştiu. E necesar să le explicăm lor că în unele cazuri ceea ce pare un asasinat nu e un asasinat.

— Dar ce au oare cu pescarii? Întrebă Gelsen.

— Cum ce? Peştii şi celelalte animale sunt organisme vii. Numai că noi nu considerăm uciderea lor drept un asasinat.

Telefonul sună. Gelsen îl fixă, iritat, apoi apăsă butonul interfonului.

— Ţi-am spus să nu-mi mai dai legătura cu nimeni!

— Vă cheamă Washington-ul, spuse secretarul. Credeam că dumneavoastră…

— Scuză-mă. Gelsen luă receptorul. Da. Sigur, e o nenorocire… Adevărat? În regulă, aşa voi face. Depuse receptorul.

— Concis şi politicos, îi spuse lui Macintyre. Trebuie să închidem dugheana pentru câtva timp.

— Nu va fi uşor, spuse Macintyre. Păsările de pază sunt independente faţă de orice control centralizat, o ştii bine. Revin o dată pe săptămână pentru o revizie generală. Trebuie să le dezactivăm atunci, una câte una.

— Bine, aşa vom face. Monroe, de pe Coastă, a dezactivat deja un sfert din păsările sale.

— Cred că aş putea să pun la punct un circuit limitativ, spuse Macintyre.

— Excelent, răspunse Gelsen cu amărăciune. Asta îmi redă bucuria vieţii.

Păsările de pază învăţau rapid, îşi lărgeau şi îşi îmbogăţeau cunoştinţele. Abstracţiile vag definite erau extinse, modificate şi elaborate din nou.

Pentru a împiedica asasinatul.

Metalul şi electronii raţionau magnific, dar nu în mod uman.

Păsările de pază îşi asumară sarcina de a proteja toate făpturile vii.

Un organism viu? Orice organism viu!

O muscă bâzâi în cameră, ateriza pe suprafaţa unei mese, se opri un moment, apoi alergă către rama unei ferestre.

Bătrânul stătea la pândă cu ziarul pregătit în mână.

Asasinat!

Păsările de pază se năpustiră şi salvară musca în ultimul moment.

Bătrânul se contorsionă pe duşumea câteva clipe, apoi tăcu, rămase nemişcat. I se aplicase doar o descărcare foarte blândă, dar fusese suficient pentru inima sa zdruncinată.

Dar victima sa fusese salvată, şi asta era ceea ce conta. Să se salveze victima şi să se dea agresorului lecţia pe care o merita.

Gelsen întrebă furios:

— Şi de ce nu le dezactivaţi?

Inginerul-asistent îi indică, într-un colţ al halei de reparaţii pe inginerul titular întins pe ciment. Tocmai în acel moment îşi recăpătă cunoştinţa.

— A încercat să dezactiveze una, spuse inginerul asistent. Ţinea mâinile împreunate cu pumnii strânşi. Se vedea că face o sforţare deosebită ca să nu tremure.

— E ridicol. Nu au instinct de conservare.

— Atunci încercaţi să le dezactivaţi dumneavoastră. De altfel nu cred că vor mai sosi altele…

Ce anume se putuse întâmpla? Gelsen începu să reconstituie cele petrecute. Păsările de pază încă nu hotărâseră care erau limitele unui organism viu. Când unele dintre ele fuseseră dezactivate în fabrica lui Monroe, celelalte comparaseră datele.

Deci fuseseră constrânse să decidă ca ele însele erau organisme vii.

Nimeni nu le spusese că ar fi „altceva”. În mod sigur îndeplineau multe funcţiuni ale organismelor vii.

Spaimele ancestrale îl năpădiră. Tremurând, Gelsen se precipită afară din hala de reparaţii. Se grăbea să-1 găsească pe Macintyre.

Infirmiera dădu chirurgului buretele.

— Scalpelul.

Il puse în mână. Chirurgul se pregăti să facă prima incizie. Apoi descoperi intrusul.

— Cine a lăsat să intre chestia aia?

— Nu ştiu, spuse infirmiera cu vocea înăbuşită de mască.

— Dă-o afară!

Infirmiera agită braţele în direcţia înaripatei strălucitoare, dar aceasta fâlfâi sus, deasupra capului ei.

Chirurgul execută incizia... Atât cât pulu să o facă.

Pasărea de pază îl alungă şi rămase de veghe.

— Telefonaţi societăţii producătoare i ordonă chirurgul. Spuneţi-le să dezactiveze chestia asta!

Pasărea de pază împiedica să se comită un act de violenţă asupra unui organism viu.

Chirurgul rămase acolo, neputincios, în timp ce pacientul său murea.

Sus, deasupra reţelei de şosele, pasărea de pază veghea şi aştepta. Asta de câteva săptămâni, fără repaus, fără revizii. Repausul şi reviziile erau imposibile deoarece pasărea de pază nu putea să permită – fiind un organism viu – să fie asasinată. Şi asta, era exact ceea ce li se întâmpla când se reîntorceau la fabrică.

Există un ordin prestabilit de reîntoarcere după o anumită perioadă de timp. Dar pasărea de pază trebuia să se supună unui ordin mai puternic: apărarea vieţii, inclusiv a propriei sale vieţi.

Definiţiile asasinatului erau acum extinse aproape la infinit, era imposibil să ţii cont de toate. Dar pasărea de pază reacţiona la stimuli de fiecare dată când îi recepţiona, oricare ar fi fost originea lor!

Exista o nouă definiţie a organismului viu în banca sa da memorie. Era rezultatul descoperirii lor: şi păsările de pază erau organisme vii. Definiţia aceea comporta consecinţe enorme.

Şi captă stimulii. Pentru a suta oară în acea zi, pasărea zbură în cerc, plană, coborî iute pentru a împiedica un asasinat.

Jackson căscă şi opri maşina pe marginea şoselei. Nu observă punctul lucitor ele pe cer. Nu avea nici un motiv să o facă. După definiţiile umane, Jackson nu pregătea un asasinat. Era locul potrivit pentru a trage un pui de somn: condusese şapte ore neîntrerupt şi ochii începeau să i se înceţoşeze. Întinse mâna pentru a scoate cheia din contact…

Şi fu aruncat cu violenţă înapoi.

— Ce dracu te-a găsit? Întrebă indignat. Vreau doar… Întinse din nou mâna către cheie şi din nou fu azvârlit înapoi.

Jackson se feri să mai încerce a treia oară. Ascultase la radio şi ştia ce le făceau păsările de pază celor care se încăpăţânau prea mult.

— Hei, idioată mecanică, zise păsării metalice, care rămăsese acolo, în aşteptare. Maşina nu e vie. Eu nu încerc s-o ucid.

Dar pasărea de pază ştia doar că, îndeplinind o anumită operaţie, se oprea un organism. Maşina era, fără îndoială, un organim care funcţiona. Nu era făcută din metal, ca şi păsările de pază? Şi nu se şi mişca?

Macintyre spuse:

— Fără întreţinere vor sfârşi prin a se descărca. Şi dădu la o parte grămada de hârtii care îi stătea înainte.

— Peste cât timp? Întrebă Gelsen.

— Sunt necesare de la şase luni la un an. Să spunem un an, excluzând incidentele.

— Un an, spuse Gelsen. Şi în tot acest timp totul stă oprit, blocat. Ştii ultima chestie?

— Care?

— Păsările de pază au decis că Terra e un organism viu. Nu vor să le permită agricultorilor să fărâme brazdele prin arătură. Şi,

normal, orice altceva e un organism viu: iepurii, gândacii, muştele, lupii, ţânţarii, leii, crocodilii, corbii, până la formele de viaţă cele mai mici, cum ar fi bacteriile.

— Ştiu, spuse Macintyre.

— Şi dumneata vii să-mi spui că peste şase luni sau un an vor sfârşi prin a se descărca! Dar ce facem acum? Şi ce vom mânca peste şase luni?

Inginerul îşi trecu o palmă peste bărbie.

— Trebuie să acţionăm, şi repede. Echilibrul biologic s-a făcut ţăndări.

— Repede nu e cuvântui potrivit. Trebuie să acţionăm imediat. Gelsen îşi aprinse a treizeci şi cincea ţigară din acea zi. Cel puţin am trista satisfacţie de a putea spune: Eu v-am avertizat. Oricum sunt la fel de responsabil ca toţi ceilalţi nebuni adoratori ai maşinilor.

Macintyre nu îl asculta. Se gândea la păsările de pază.

— Ca molima iepurilor din Australia.

— Rata mortalităţii creşte, spuse Gelsen. Foamete. Inundaţii. Nu ne lasă să doborâm nici arborii. Medicii nu… Ce tot spui de Australia?

— Iepurii, repetă Macintyre, au dispărut aproape complet din Australia.

— De ce? Ce s-a întâmplat?

— Au descoperit o varietate de germeni care ataca numai iepurii. Cred că erau răspândiţi prin ţânţari…

— Pune-te pe lucru în direcţia asta, spuse Gelsen. Poate e posibil să găseşti ceva. Ia legătura prin telefon cu inginerii, celorlalte societăţi. Prioritate absolută. Repede! Poate, lucrând împreună, puteţi născoci ceva…

— Adevărat, spuse Macintyre. Înhăţă un teanc de foi albe şi se aruncă asupra telefonului.

— Ce v-am spus? Făcu agentul Celtrics către căpitan, rânjind. Nu v-am spus că savanţii sunt nebuni?

— Iar eu nu ţi-am spus că greşeşti, nu-i aşa? Întrebă căpitanul.

— Da, dar dumneavoastră nu eraţi sigur.

— Ei bine, acum sunt. Ai face mai bine să te apuci de treabă. Ai de lucru, nu glumă…

— Ştiu. Celtrics extrase revolverul din toc, îi controlă şi îl băgă la loc. Băieţii noştri s-au întors, căpitane? Toţi?

— Toţi? Căpitanul râse fără veselie. Oamenii din brigada, Crimă” sunt cu cincizeci la sută mai mulţi acum. Există azi mai multe cazuri de asasinat decât înainte.

— Sigur, spuse Celtrics. Păsările de pază sunt prea ocupate să vegheze asupra automobilelor şi să omoare păianjenii. Merse către uşă, apoi se întoarse pentru a arunca o ultimă săgeată.

— Credeţi-mă pe cuvânt, căpitane. Maşinile sunt stupide…

Căpitanul dădu din cap aprobator.

Mii de păsări de pază încercau să împiedice milioane de asasinate… O acţiune fără speranţă. Dar păsările de pază nu cunoşteau speranţa. Neavând conştiinţă, nu simţeau nici senzaţia de triumf pentru rezultatele obţinute, nici spaima că nu vor reuşi. Îşi îndeplinea sarcina cu răbdare, răspunzând cu promptitudine oricărui stimul.

Nu puteau fi pretutindeni în acelaşi timp, dar nu era necesar. Lumea învăţa în grabă ceea ce păsările de pază nu aprobau şi se comportau ca atare. Era prea riscant. Mulţumită vitezei lor ridicate şi reflexelor fulgerătoare, păsările de pază erau în stare să se arunce rapid acolo unde simţeau că era nevoie de ele.

Şi acum o făceau foarte serios. În instrucţiunile originale era şi dispoziţia de a ucide un asasin dacă toate celelalte mijloace pentru a-1 opri dădeau greş.

Pentru ce să menajezi un asasin?

Fu ca o scăpărare. Păsările de pază luară în considerare faptul că actele de violenţă crescuseră în progresie geometrică de la începerea activităţii lor. Era adevărat, pentru că noile definiţii extinseseră posibilităţile de asasinat. Dar pentru ele acea creştere însemna că metodele folosite până atunci dăduseră greş.

O logică foarte simplă. Dacă A nu dă rezultate, încearcă cu B. Păsările de pază începură să împartă descărcări mortale.

Abatoarele din Chicago se opriră şi animalele muriră de foame în ţarcuri, deoarece agricultorii din Middle West nu mai puteau cosi fânul şi secera grâul.

Nimeni nu explicase păsărilor de pază că toată viaţa depinde de un sistem de asasinate minuţios echilibrate.

Moartea prin înfometare nu le privea, deoarece era pur şi simplu un act de omisiune, un factor pasiv.

Ceea ce le interesa era numai factorul activ.

Vânătorii rămâneau acasă şi priveau furioşi punctele argintii de pe cer şi visau să le doboare cu împuşcături. Dar aproape niciunul nu trecea la fapte. Păsările de pază erau fulminante când era vorba de a intui şi de a pedepsi o intenţie de asasinat.

Vasele de pescuit se legănau zadarnic la dane, la San Pedro şi la Gloucester. Peştii erau organisme vii.

Agricultorii blestemau şi scuipau şi mureau încercând să secere recolta. Grâul era viu, şi deci trebuia protejat. Cartofii erau importanţi pentru păsările de pază la fel ca oricare alt organism viu. Moartea unui fir de iarbă echivala cu asasinarea unui Preşedinte...

Pentru păsările de pază.

Şi, natural, anumite maşini erau vii. Era o urmare logică, pentru că păsările de pază erau maşini şi erau vii.

Să te ferească Dumnezeu să-ţi maltratezi radioul. A-l stinge însemna a-1 ucide. Era evident: vocea sa era redusă la tăcere, strălucirea roşie a lămpilor se stingea şi aparatul se răcea.

Păsările de pază încercau să vegheze şi asupra altor protejaţi de ai lor. Lupii erau doborâţi când încercau să ucidă iepurii. Iepurii erau doborâţi când încercau să mănânce verdeaţa. Plantele agăţătoare erau arse în timp ce încercau să sugrume arborii.

A fost executat un fluture prins în timp ce ultragia un trandafir.

Acest control era discontinuu, deoa rece păsările de pază erau puţine. Nu ar fi fost de ajuns nici un miliard de păsări de pază pentru a îndeplini ambiţiosul program încredinţat acelor câteva mii de exemplare.

Rezultatul a fost o armată dezlănţuită, zece mii de fulgere iraţionale care planau asupra întregii ţări şi care loveau de mii şi mii de ori în fiecare zi.

Un fulger care prevedea orice mişcare şi pedepsea orice intenţie.

— Domnilor, vă rog, implora reprezentantul guvernului. Trebuie să acţionăm rapid.

Cei şapte constructori de păsări de pază încetară discuţiile.

— Înainte de a deschide oficial şedinţa, spuse preşedintele de la Monroe, vreau să vă spun ceva. Noi nu ne simţim vinovaţi de această situaţie nenorocită. Era un program guvernamental; guvernul trebuie să-şi asume responsabilitatea morală şi financiară.

Gelsen ridică din umeri. Era greu să crezi că, numai cu câteva săptămâni înainte, acei oameni erau nerăbdători să-şi asigure meritul salvării lumii.

Acum, când acţiunea dăduse faliment, se grăbeau să scape de orice responsabilitate.

— Sunt absolut sigur că nu trebuie să ne preocupăm acum de aceasta, îi asigură reprezentantul guvernului. Trebuie să acţionăm repede. Inginerii dumneavoastră au desfăşurat o activitate excelentă. Sunt mândru de colaborarea dumneavoastră în această situaţie de urgenţă. Aşadar sunteţi autorizaţi să daţi viaţă proiectului care ne-a fost prezentat.

— Aşteptaţi un moment, spuse Gelsen.

— Nu avem timp.

— Acest proiect este inutil.

— Nu credeţi că ar fi realizabil?

— Sigur că e realizabil. Dar mă tem că va înrăutăţi situaţia...

Constructorii de păsări de pază aveau aerul că mor de dorinţa de a-1 sugruma. Gelsen nu ezită.

— Nu am învăţat încă lecţia? Întrebă. Nu înţelegeţi că nu e posibil să rezolvăm problemele umane prin intermediul mecanizării?

— Domnule Gelsen, spuse preşedintele de la Monroe, mi-ar place foarte mult să vă ascult teoriile filosofice, dar, din nefericire, oamenii sunt ucişi. Recolta e pierdută. În unele zone ale ţării, a izbucnit deja foametea. E necesar să oprim imediat păsările de pază!

— Necesar era şi să oprim crimele. Îmi amintesc că eram de acord cu toţii asupra acestui lucru. Dar nu este metoda cea mai potrivită.

— Şi ce anume ne sfătuiţi? Întrebă reprezentantul guvernului.

Gelsen respiră adânc. Ceea ce urma să spună îi cerea tot curajul.

— Să lăsăm păsările de pază să se oprească singure, când îşi vor epuiza energia, propuse el.

Puţin lipsi sa nu izbucnească o încăierare. Reprezentantul guvernului o împiedică numai cu autoritatea sa.

— Să ne însuşim lecţia asta, se rugă stăruitor Gelsen. Să admitem că ne-am înşelat atunci când am încercat să rezolvăm problemele umane cu mijloace mecanice. S-o luăm de la capăt. Să folosim maşinile, dar nu pe posturi de judecători, învăţători şi părinţi.

— Ridicol, îi spuse rece reprezentantul guvernului. Domnule Gelsen, dumneavoastră sunteţi un om obosit. Vă rog să vă controlaţi… Tuşi uşor. Preşedintele vă ordonă tuturor să realizaţi planul pe care l-aţi propus. Îl privi sever pe Gelsen. A nu-1 îndeplini ar fi o trădare!

— Voi face tot ce e posibil, spuse Gelsen.

— Foarte bine. Secţiile de montaj trebue să lucreze peste o săptămână la întreaga capacitate.

Gelsen ieşi din cameră singur. Se simţea din nou ameţit. Avea dreptate sau era doar un vizionar? Desigur, nu se exprimase foarte clar…

Dar ştia exact ceea ce voia să spună?

Gelsen înjură în şoaptă. Se întrebă pentru ce nu reuşea niciodată să fie sigur de ceva… Nu existau valori de care să se poată agăţa?

Se îndreptă în grabă către aeroport pentru a se înapoia la fabrica sa.

Acum pasărea de pază funcţiona cu neregularitate. Multe dintre delicatele sale mecanisme erau defecte, obosite de activitatea aproape neîntreruptă. Dar reacţiona eroic atunci când simţea stimulii.

Un păianjen ataca o muscă. Pusărea se precipită să-i aducă salvarea.

Dar în acelaşi moment îşi dădu seama că era ceva deasupra ei. Pasărea de pază zbură în cerc pentru a riposta. Urmă un trosnet scurt şi o descărcare electrică sfârâi lângă una din aripile ei. Zvârli la rândul ei cu furie o descărcare.

Agresorul era bine izolat. Atacă din nou pasărea de pază. De această dată descărcarea îi frânse o aripă. Pasărea de pază încercă să fugă dar agresorul o urmări cu o viteză fulgerătoare, dezlănţuind iar energia sa distrugătoare. Pasărea de pază căzu, dar reuşi să emită mesajul. Urgent! Era o nouă ameninţare pentru organismele vii, şi aceasta era cea mai mortală cunoscută până în prezent!

În toată ţara, alte păsări de pază recepţionară mesajul. Centrii lor logici căutară frenetic o soluţie.

— Ei bine, şefule, azi au lichidat cincizeci, spuse Macintyre intrând în biroul lui Gelsen.

— Excelent, spuse Gelsen fără să-1 privească pe inginer.

— Nu e chiar excelent. Macintyre se aşeză. Doamne, sunt terminat! Ieri au fost şaptezeci şi două!

— Ştiu. Pe biroul lui Gelsen erau zeci de citaţii pentru daune, pe care el le trimitea guvernului.

— Mâine numărul păsărilor de pază doborâte va începe să crească iar, spuse încrezător Macintyre. Şoimii s-au specializat în vânarea păsărilor de pază. Sunt mai robuşti, mai rapizi şi mai bine blindaţi. I-am produs într-adevăr cu toată viteza, nu?

— Sigur.

— Dar şi păsările de pază sunt formidabile, trebui să recunoască Macintyre. Învaţă să se apere. Încearcă fel de fel de şmecherii. Fiecare pasăre de pază doborâtă reuşeşte să furnizeze câteva noi date celorlalte.

Gelsen nu răspunse.

— Dar orice ar face păsările de pază, şoimii fac mai bine, spuse vesel Macintyre. Şoimii au circuite de autoperfecţionare specializate pentru vânătoare. Sunt mai adaptabili decât păsările de pază. Şi învaţă mai repede.

Gelsen se înălţă posomorât, se întinse şi se apropie de fereastră. Cerul era pustiu. În timp ce privea înţelese că incertitudinile sale dispăruseră. Pe drept sau pe nedrept, acum era convins.

— Spune-mi, făcu, fără a înceta să privească cerul, ce anume vor mai vâna şoimii după ce vor elimina toate păsările de pază?

— Cum? Spuse Macintyre. Dar…

— Pentru a fi mai sigur, ai face mai bine să proiectezi ceva care să vâneze şoimi. Doar în caz de necesitate, desigur…

— Dumneata crezi…

— Eu ştiu doar că şoimii sunt autonomi. Şi tot aşa erau şi păsările de pază. Telecomanda ar fi fost un sistem prea lent, am discutat îndelung despre asta. Important era să fie lichidate păsările de pază, lichidate urgent. Deci, fără circuite limitative.

— Putem să născocim ceva, spuse nesigur Macintyre.

— Acum am pus în circulaţie o maşină agresivă. O maşină pentru a ucide. Înainte era o maşină al cărei scop consta în a împiedica uciderile. Următorul mecanism pe care îl vei proiecta va trebui să fie şi mai autosuficient, nu-i aşa?

Macintyre nu răspunse.

— Nu dumneata eşti responsabil, spuse Gelsen. Responsabilitatea e a mea. Este a tuturor.

Pe cer apăru un punct care se mişca vertiginos.

— Iată ce se întâmplă, spuse Gelsen, când se încredinţează maşinii o sarcină care ne priveşte numai pe noi.

În înălţimi un şoim tocmai se arunca asupra unei păsări de pază. Maşina blindată, construită pentru a ucide, învăţase multe lucruri în puţine zile. Singura sa funcţiune era de a ucide. Pentru moment era atrasă de un tip de organism viu, un organism de metal ca şi ea.

Dar şoimul tocmai descoperise că existau şi alte specii de organisme vii…

Care trebuiau ucise…!

Păsări de pază este una din cele mai cunoscute şi mai reuşite povestiri ale lui Sheckley. Ea ilustrează pe deplin convingerile sale că roboţii, sau, în general, maşinile inteligente, oricât de perfecţionate ar fi ele şi oricât de „inteligente”, nu vor putea rezolva problemele omului mai bine decât omul însuşi. Iar aplicarea grăbită a noilor tehnologii şi descoperiri ştiinţifice, chiar dacă se face cu cele mai bune intenţii, se poate dovedi, până la urmă, păgubitoare. Finalul povestirii nu lasă nici un dubiu: şoimii mecanici se vor dovedi cu mult mai periculoşi decât păsările de pază scăpate de sub control!

Iraţionalitatea comportamentului roboţilor nu este, de fapt, decât un exces de raţionalitate. Ei doar îşi duc la bun sfârşit scopul pentru care au fost construiţi…

Femelă perfectă.

Robert Sheckley.

Domnul Morcheck se trezi cu un gust amar în gura şi cu un hohot de râs care-i mai răsuna încă în urechi. Era râsul lui George Owen-Clark şi ultimul lucru pe care şi-1 amintea de la

petrecerea lui Triad-Morgan. Şi ce petrecere fusese! Întregul Pământ sărbătorea sfârşitul secolului. Anul Trei Mii! Pace şi prosperitate pentru toţi… Şi viaţă fericită…

— Cât de fericită este viaţa ta? Îl întrebase zâmbind mucalit Owen-Clark, care se ameţise serios. Vreau să zic, cum e viaţa lângă scumpa ta soţie?

Fusese o situaţie cât se poate de neplăcută. Toată lumea ştia că Owen-Clark era un Primitivist, dar cu ce drept îşi băga nasul unde nu-i fierbea oala? Numai pentru că se însurase cu o Femeie Primitivă…?

— Îmi iubesc soţia, îi răspunse Morcheck hotărât. Şi aflǎ că e de o mie de ori mai drăguţă şi mai receptivă decât pachetul ăsta de nervi pe care tu-1 numeşti soţia ta.

Desigur, lucrurile nu pot fi judecate după normele unui Primitivist. Primitiviştii iubesc greşelile femeilor lor la fel de mult ca şi virtuţile lor – poate chiar mai mult. Owen-Clark zâmbise şi mai semnificativ şi adăugase:

— Ştii, Morcheck, bătrâne, cred că soţia ta are nevoie de un control. Ai remarcat ce reflexe are în ultima vreme?

Idiot nesuferit! Domnul Morcheck se ridică din pat, clipind în lumina orbitoare a soarelui ascuns în spatele draperiei. Reflexele Myrei – pe toţi dracii, era un sâmbure de adevăr în afirmaţiile lui OwenClark. În ultima vreme Myra nu prea era în apele ei.

— Myra! Strigă Morcheck. E gata cafeaua? Se aşternu liniştea. Apoi, vocea ei răsună puternic de-a lungul scărilor.

— Într-o clipă!

Morcheck, încă buimăcit de soarele puternic, îşi aruncă pe el un halat. Slavă Statului, următoarele trei zile erau festive. Avea nevoie de toate trei pentru a putea uita petrecerea din seara precedentă.

Jos, Myra trebăluia de zor; turna cafeaua, împăturea şerveţelele, îi trăsese scaunul. Se aşeză, şi ea îl sărută pe chelie. Îi plăcea atât de mult să fie sărutat pe chelie…

— Cum se simte soţioara mea în dimineaţa asta? Întrebă el.

— Minunat, scumpule, îi răspunse ea, după o mică pauză. În dimineaţa asta am făcut pentru tine Sefiner. Ştiu că-ţi place.

Morcheck adăugă o bucăţică, amestecă o dată şi sorbi puţină cafea.

— Cum te simţi în dimineaţa asta? O întrebă din nou.

Myra îi unse mai întâi cu unt o felie de pâine, apoi spuse.

— Minunat, scumpule. Ştii, a fost o petrecere minunată noaptea trecută. M-am bucurat de fiecare moment al ei.

— Eu am rămas puţin dezamăgit, spuse Morcheck mofluz.

— Îmi place când eşti mofluz, spuse Myra. Vorbeşti ca un înger – ca un înger deştept, vreau să spun, Te-aş putea asculta o veşnicie. Îi unse o nouă bucată de pâine.

Domnul Morcheck îi aruncă o privire benignă, apoi se întunecă la fată. Puse jos Sefinerul şi îşi frecă obrazul.

— Ştii, am avut o discuţie cu Owen-Clark. Vorbea despre Femeia Primitivă.

Fără să-i răspundă, Myra ajunsese la a cincea felie de pâine unsă, şi tocmai o stivuia peste celelalte. Se întinse s-o ia şi pe a şasea, dar el îi atinse uşor mâna. Atunci ea se aplecă şi îl sărută pe nas.

— Femeile Primitive! Exclamă ea ironic. Creaturile acelea nevrotice! Nu eşti fericit cu mine, scumpule? Poate că sunt Modernă – dar nici-o Femeie Primitivă nu te poate iubi ca mine – iar eu te ador!

Era adevărat ce spunea. În toată istoria lui scrisă, omul nu fusese niciodată în stare să trăiască fericit alături de Femei Primitive, necizelate. Aceste creaturi egoiste, ruinătoare, pretindeau o viaţă întreagă de atenţie şi tandreţe. Se ştia doar că soţia lui OwenClark îl punea să spele farfuriile. Şi prostul continua să rămână cu ea! Femeile Primitive au cerut dintotdeauna bani să-şi cumpere boarfe şi alte farafastâcuri, vor micul dejun la pat, caută numai distracţii, vorbesc ore în şir la telefon şi Statul mai ştie ce mai fac. Ele încearcă să-şi însuşească meseriile bărbaţilor, pentru ca, în cele din urmă, să-şi poată impune egalitatea.

Iar anumiţi idioţi, precum Owen-Clark, insistă asupra superiorităţii lor…

Sub dragostea învăluitoare a soţiei sale, domnul Morcheck îşi simţea proasta dispoziţie cum se topeşte uşor. Myra nu mânca. Ştia că mâncase mai devreme pentru ca să-şi poată consacra întreaga atenţie hrănirii lui. Or, în amănunte de acest fel consta întreaga diferenţă.

— Spunea că reflexele tale au scăzut.

— A spus asta? Întrebă Myra, după o pauză. Primitivii ăştia cred că le ştiu pe toate.

Era răspunsul potrivit, dar, din păcate, nu dură prea mult. Domnul Morcheck îşi mai întrebă câte ceva soţia, observându-i timpul de reacţie. Într-adevăr, scăzuse! O luă rapid:

— A venit poşta? M-a sunat cineva? O să întârzii la lucru?

După trei secunde ea îşi deschise gura, apoi o închise din nou. Ceva nu era deloc în regulă.

— Te iubesc, spuse ea simplu.

Domnul Morcheck îşi simţi inima că este gata să-i spargă coşul pieptului. O iubea. Nebuneşte, pătimaş! Însă dezgustătorul acela

de Owen-Clark avusese dreptate. Avea nevoie de un control. Myra părea că-i ghiceşte gândurile. Se învioră vizibil şi spuse:

— Tot ce doresc este fericirea ta, dragule. Cred că sunt bolnavă… Vrei să mă vindeci? Să nu-i laşi să mă schimbe – n-aş vrea să fiu schimbată! Îşi îngropa în palme capul ei minunat. Plângea – fără zgomot, astfel încât să nu-1 deranjeze cu nimic…

— Nu va fi decât un control, scumpa mea, spuse Morcheck, încercând să-şi reţină, la rândul său, lacrimile. Ştia însă – la fel de bine ca şi ea – că era iremediabil bolnavă.

Câtă nedreptate, gândi el. Femeile Primitive, cu structura lor mentală atât de grosolană, erau aproape imune la asemenea suferinţă. Dar delicatele Femei Moderne, cu sensibilitatea lor atât de perfect balansată, erau, toate, mult prea vulnerabile. O injustiţie cu atât mai monstruoasă cu cât Femeia Modernă însuma cele mai fine şi mai scumpe calităţi ale feminităţii.

Cu excepţia robusteţei.

Myra se învioră din nou. Cu efort, se ridică în picioare. Boala îi colorase obrajii, iar soarele de dimineaţă îi scânteia în păr.

— Scumpul meu, îi spuse. Nu vrei să mă laşi să mai rămân puţin? M-aş putea însănătoşi şi singură. Dar privirea ei devenea rapid ceţoasă.

— Scumpule… Se agăţă de colţul mesei. Când vei avea o nouă soţie… Încearcă să-ţi aminteşti cât de mult te-am iubit. Se aşeză, faţa îi era albă.

— Mă duc să scot maşina, murmură Morcheck şi se grăbi, afară. Încă puţin şi ar fi izbucnit şi el în lacrimi. În drum spre garaj se simţea toropit, obosit, răvăşit. Myra… Se ducea! Iar ştiinţa modernă, cu toate realizările ei, rămânea neputincioasă…

Ajunse la garaj şi spuse.

— Ieşi afară!

Încet, automobilul ieşi din garaj şi se opri alături de el.

— E ceva în neregulă, şefule? Îl întrebă maşina. Arăţi îngrijorat. Tot indispoziţia de aseară?

— Nu – e vorba de Myra. E bolnavă.

Automobilul rămase tăcut pentru o vreme. Apoi spuse moale.

— Îmi pare foarte rău, Domnule Morcheck. Aş vrea să vă pot ajuta.

— Mulţumesc, spuse Morcheck, bucuros să aibe un prieten în asemenea împrejurări. Mă tem că nu mai este nimic de făcut.

Automobilul se opri la uşă şi Morcheck o ajută pe Myra să urce, apoi demară lin.

Şi păstră o tăcere politicoasă tot drumul până la fabrică.

Ca şi alţi confraţi de-ai săi, Sheckley a folosit de multe ori povestirile cu roboţi pentru a construi ingenioase parabole asupra viitorului societăţii tehnologice în care multitudinea invenţiilor şi descoperirilor ştiinţifice, paradoxal, înstrăinează omul, îl găsesc nepregătit să-şi înfrunte noul destin. Iar avertismentele sale, atât de percutante şi convingătoare, se datorează, în bună parte, şi faptului că roboţii din povestirile lui sunt de cele mai multe ori androizi.

Spre deosebire de roboţii propriu-zişi, care numai întâmplător pot avea înfăţişare omenească (roboţii din prima povestire au forma unor păsări de oţel, sau robotul automobil din povestirea a doua), androizii sunt fiinţe artificiale foarte asemănătoare omului, construite, de regulă, din structuri organice. Uneori asemănarea este atât de perfectă încât nici cele mai minuţioase şi ingenioase teste nu le pot stabili adevărata identitate. (O regulă ciudată, dar respectată cu o surprinzătoare stricteţe, i-a lipsit pe androizi de posibilitatea de a se reproduce singuri.)

Ca şi roboţii, androizii pot fi şi ei programaţi, dar procesul este cu mult mai dificil şi mai puţin fiabil (mai ales în cazul androizilor cu creiere organice, cum este Myra din povestirea de faţă).

Având la dispoziţie miracolele tehnologice pe care societatea viitoare le promite, glumeşte Sheckley, s-ar putea ca tot mai mulţi bărbaţi să opteze pentru „femeia perfectă”…

Oraşele.

Gerard Klein.

Cel mai important scriitor de literatură de anticipaţie francez, Gerard Klein, s-a născut în 1937. A absolvit facultatea de studii economice, a fost, o vreme, expert UNESCO în probleme de dezvoltare şi este, de mai bine de un deceniu, editor de literatură SF – responsabil al colecţiei Ailleurs et Demain a editurii pariziene Laffont.

Romanul Seniorii războiului (1971), tradus şi la noi – uluitoare frescă a violenţei eterne sălăşluind în universuri răsucite în ele însele – precum şi numeroasele culegeri de povestiri, Perlele timpului (1958), Un cântec de piatră (1968), Istorii de parcă ar fi (1975), l-au propulsat pe Gerald Klein pe podiumul celor mai importanţi scriitori europeni ai geniului, alături de Stanislaw Lem, Arcadi şi Boris Strugaţki, John Windham.

G. Klein este un creator de mare sensibilitate, dotat cu o imaginaţie fecundă, un scriitor capabil să-şi încarce textele (adeseori tulburătoare, cum este şi aceasta de faţă), cu un puternic şi vibrant mesaj umanist.

Maşina cutreiera, neobosită. Vântul înclina antenele, soarele îngălbenea frunzele copacilor, usca vopseaua de pe obloane, timpul zbârcea oamenii şi adormea Oraşul, Maşina însă cutreiera, veşnică. Străbătea zi de zi, noapte de noapte, străzile lungi şi uscate, întrebându-i pe rarii trecători: „Cine sunteţi? Numele dumneavoastră? Adresa? Ce faceţi aici? La ora asta?” îi saluta pe locuitori. Intra prin case, tăcută, pe nesimţite, şi scotocea. Maşina păzea şi apăra Oraşul. Dezinfectă totul şi

distrugea tot ce nu ţinea de Oraş. Umbla întruna şi căuta între peluzele cu iarbă şi castani liniştiţi, pe aleile răcoroase şi în micile fortăreţe călduţe şi zăvorite, pe spionii veniţi din alte Oraşe, pe străini.

Domnul Ferrier stătea pe iarba de pe peluza proprie, fără să se gândească la nimic, fără să privească la nimic. Din casa lui, din toate casele, se auzeau zgomote stranii. Era o muzică blândă şi înceată, prefirată agale, greţoasă. După-amiaza, domnul Ferrier fugea de televizor şi de ecranele lui. Aici, sunetul ajungea amortizat de zidurile groase, dar persista, impregna aerul ca un miros tenace.

Domnul Ferrier văzu venind pe cineva pe care nu-l cunoştea. Lucru rar.

— Bună seara, zise necunoscutul.

— Bună ziua, zise domnul Ferrier, cu glas ruginit.

De multă vreme nu mai rostise cuvintele astea. Întinse un deget spre noul venit.

— Nu locuieşti aici, în cartier, nu-i aşa? Nu te cunosc.

— Nu sunt din oraşul ăsta.

Tăcere.

— Oh! Eşti străin.

— Nu tocmai. Oraşul meu nu-i prea departe. Vorbesc aceeaşi limbă ca şi voi. Locuim în aceeaşi ţară.

— Ce-i aceea o ţară, zise domnul Ferrier sentenţios, dacă nu ceva ce ţine de istoria de pe vremuri? Odinioară existau ţări şi imperii. Acum însă e timpul Oraşelor. Trebuie să ne temem de orice. Mai ales de celelalte Oraşe. Mulţumim cerului, ne putem descurca între noi. Nădăjduiesc că nu eşti spion, nu?

— Nu cred. Nu fac decât să mă plimb. Pe drumuri. Ştiţi că drumurile dintre Oraşe sunt în foarte proastă stare?

— Nu mă miră.

— Şi că, pe deasupra, pe vremuri circulau mii şi mii de oameni şi de bolizi?

— Pe vremuri.

— Am venit să fac la fel ca ei. Să cunosc alte Oraşe, alte locuri. Numai că Oraşele nu sunt cine ştie ce interesante. Cele mai pasionante sunt orele şi zileie de mers între Oraşe. Aţi mers pe iarbă până acum? Aţi văzut fugind furnici şi sărind lăcuste printre picioarele dumneavoastră?

— N... Nu ştiu.

— Toate Oraşele seamănă între ele. Aceleaşi străduţe calde, mărginite de aceiaşi copaci pricăjiţi, iar pe acoperişurile lor creşte acelaşi hăţiş metalic de antene. Fiecare Oraş are acelaşi Dom. Şi aceeaşi Maşină, cu misiunea să hăituiască ceea ce e străin. Până şi locuitorii seamănă între ei. Aveţi o Maşină, aici?

— Bineînţeles. E absolut necesar. Suntem foarte mândri de Maşina noastră. Nimic nu-i scapă. Ar trebui să te grăbeşti să pleci. Poate că e chiar prea târziu.

— Dar nu fac nimic rău.

— Eşti străin. (Buzele domnului Ferrier se strânseră.) Nu cred că o să-i scapi. E nemaipomenit de perfecţionată. Îi ştie pe toţi locuitorii după nume. Nu poate greşi. Are o memorie uimitoare. Când întâlneşte pe cineva, ştie pe loc dacă e un prieten sau... Un străin.

— Nu găsiţi că-i ceva periculos?

— Periculos? Doar pentru străini.

— Dacă s-ar înşela? Dacă într-o bună zi v-ar lua drept străin?

— M-ar ucide. Dar nu se poate înşela.

— La revedere. Mi-a părut bine că am putut schimba împreună câteva vorbe.

— Şi mie la fel. Noroc.

De ce i-am urat noroc, se gândi domnul Ferrier. Nu-i poate scăpa. Nici vorbă. N-are nici o şansă.

Închise ochii pe jumătate.

Mă întreb ce voia să spună cu între Oraşe. Nu există nimic între Oraşe. Poate că de pe o colină se văd turlele roze şi lucitoare, iar mulţumită vreunui fulger se pot desluşi reflexele metalice ale Maşinilor care cutreieră, supraveghează şi caută spioni?

Poate că e frumos.

Văzu dansând un punct luminos pe zidul din faţă. Maşina se ivi de pe strada cea mai apropiată. Domnul Ferrier se înspăimântă: Dacă m-a uitat? Dacă o să se înşele? Dacă n-o să mai ştie că sunt cetăţean al acestui Oraş?

Maşina îl cercetă. Broboane de sudoare se scurgeau pe ochii domnului Ferrier, în timp ce ea îl măsura.

Ce-ar fi să mă ia drept un străin?

— Bună ziua, domnule Ferrier, zise Maşina.

— Bună ziua.

Mâinile i se descleştară, dar unghiile lăsaseră pe palmele roz arcuri albe.

— O să fie vreme frumoasă în seara asta, domnule Ferrier, zise Maşina.

— Cu siguranţă, zise acesta.

— Caut un străin, un spion, spuse Maşina. Ştiu că e în oraş. A trecut de curând pe-aici. Nu cumva l-ai văzut?

— L-am văzut. L-am văzut. Ba chiar am stat de vorbă o vreme.

— E dreptul dumitale. Unde s-a dus?

— E treaba dumitale să ştii.

Şovăi, apoi se uită la Maşină, întinse repede braţul spre colţul străzii, spunând:

— A plecat. Pe-acolo.

— Îţi mulţumesc mult pentru ajutorul dumitale, domnule Ferrier, zise Maşina. Fii liniştit. N-o să-mi scape.

Şi porni în trap mărunt, rotile scârţâind, iar labele articulate întinzându-se şi strângându-se suplu, cu precizie. „A trăda. Oare asta se cheamă a trăda? Se întrebă domnul Ferrier, zâmbind uşor. Nu trebuie să gândim aşa. Oare poţi trăda pe un străin, dându-l pe mâna unei maşini având însărcinarea să te apere, pe tme şi oraşul tău? Un străin. Maşina Oraşului meu.”

Îşi coborî privirea spre iarba tunsă. Auzea cum nisipul scârţâie de câte ori Maşina vira sau frâna. Un viraj. La dreapta, încă unul la dreapta. Dă ocol cvartalurilor. Oare o să se întoarcă iar aici?

O fi scăpat. Nu-i cu putinţă. Ar fi cumplit. Ar însemna că suntem prost apăraţi.

Pe urmă, auzi nişte foşnete uşoare. Un zgomot cu totul străin, necunoscut, fragil. Un cântec de insectă. Acoperind scrâşnetul greoi al Maşinii. Lăsând în tăcere urme neregulate. Paşi de om.

Se întorc pe aici Numai de n-ar… Numai de nu s-ar întâmpla pe strada asta, sub ochii mei.

Strada era prea curată şi prea luminoasă. Copacii erau prea îngrijiţi, iar frunzele prea bine vopsite.

Zgomotele încetară. Se opriră cu puţin înainte de a da colţul. Nu se vedeau, dar domnul Ferrier auzea întrebările seci ale Maşinii şi felul şovăielnic în care străinul îşi freca paşii de ciment.

— Care-i numele dumitale? Eşti străin? Ce ai venit să faci în Oraşul ăsta?

— Nimic. Mă plimbam. Treceam.

— Nu ai un Oraş în care să locuieşti? Eşti vagabond?

— Nu. Am un Oraş, e-n spatele dealurilor. Dar n-am mai vrut să rămân acolo! Credeam că aici e altfel.

— Nu ştiai că e interzis să pătrunzi în Oraşul ăsta?

— Ştiam. Am citit pancartele. Interzis străinilor.

— Şi mai spun ceva, zise Maşina.

— Ştiu.

Domnul Ferrier auzi un firicel de voce: Sub pedeapsa… sub pedeapsa cu moartea.

— Mai ai şi altceva de declarat?

— Aşteaptă. Eşti o Maşină autonomă?

— Sunt o maşină autonomă.

— Nimeni nu te dirijează?

— Nimeni.

— Nu există un om care să vorbească prin vocea dumitale şi să asculte prin urechile dumitale?

— Nu-i nimeni.

— Nimeni nu te poate opri, nici modifica?

— Nu. Eu apăr Oraşul ăsta. Sunt nemuritoare. Cine altcineva m-ar putea opri, decât duşmanii?

— Atunci nu mai am nimic de spus. E prea târziu.

— Bine. Eşti gata?

Tăcere. De-ar fi o adiere de vânt care să facă obloanele să scârţâie, iar frunzele copacilor să adie, oftă domnul Ferrier.

— Cred că sunt gata.

Domnul Ferrier auzi rafala. Ghici limba de foc, cenuşa aspirată, suflată, azvârlită în aer. Nu era nimic înfricoşător.

„Curat”, zise. I se uscase limba în gură. „E vina lui. E vina lui. Cum poate să-ţi vină ideea să pleci din Oraşul tău, să te azvârli în gura lupului? Păcat, se gândi, un băiat atât de drăguţ. Dar bine i-a făcut. Un spion. De ce nu un spion. Ori şi mai rău, un vagabond.”

Maşina trecu prin faţa lui, grăbită.

— Bună ziua, domnule Ferrier, zise.

— Bună ziua, îi răspunse automat. Iar în sinea lui: „Nu-i nimic de regretat. Nu se putea termina altfel. Caraghios… Caraghios.”

Apucă paharul de pe masă şi se uită la bucăţica de gheaţă care se învârtea. O aşchie strălucitoare, plină de soare, ce n-o să se oprească niciodată. Topită înainte de-a se opri. Topită înainte de-a se odihni. Asemenea cuiva care-ar merge pe drumurile părăsite fără să aibă nici Oraş, nici casă.

Un fulger şi un vânt arzător trecură peste Oraş.

„O bombă, spuse cu glas tare domnul Ferrier. O bombă. Adevărat. Suntem în război. Dar de ani de zile nu s-a mai întâmplat nimic. E un război hărăzit să ţină la nesfârşit.”

Nu tu fum. Nu tu flăcări.

„Cred că nu şi-a atins ţinta. Să aşteptăm următoarea bombă în următorii zece ani.' (Oftă.) Totdeauna ochesc turla. Speră să distrugă creierul Oraşului şi viaţa Oraşului. Se pare că în interiorul domului se află o grămadă de tambururi şi de panglică magnetică. O memorie. Gigantica memorie electronică a Maşinii. Toate numele, vârstele, toate formele, mirosurile, măsurile, toate feţele locuitorilor Oraşului. Întregul Oraş înregistrat, întipărit, încremenit pe molecule şi cristale de fier magnetic aliniate. Pe care un ochi omenesc nu le poate descifra. Un secret absolut. Un război de Maşini între Oraşe.”

Privirea lui mângâie curba armonioasă a domului.

„Nimeni, nimeni de ani de zile, de-o sută de ani, n-a pătruns acolo. De câtă vreme domurile astea îşi duc viaţa lor secretă? O generaţie? Trei generaţii? Dintotdeauna. Mă întreb dacă… Dacă şi noi trimitem bombe şi dacă şi noi ochim tot turlele. Şi dacă uneori Oraşele sunt distruse, şi dacă există uneori supravieţuitori fără Oraş, fără Maşină care să-i apere. Trebuie să fie cumplit.”

În dimineaţa următoare, îşi luă repede micul dejun. Locuia singur. În timp ce-şi golea ceaşca, auzi zgomote şi strigăte în casa de-alături. Apoi tăcere. Văzu că Maşina iese pe furiş pe una din ferestrele deschise.

„Ciudat”, îşi spuse.

Descoperi dintr-o dată cât de depărtaţi şi străini îi erau vecinii. Nişte necunoscuţi. Mai depărtaţi şi inaccesibili decât omul din celălalt Oraş. Ieşi şi se instală pe peluză. Auzi scrâşnetul Maşinii. Vocea metalică i se adresă.

— Ieşi de-acolo.

Se ridică în picioare. Se întoarse spre ochii cei roşii şi neclintiţi.

— Ieşi de-acolo. Cu dumneata vorbesc.

— Cu mine? Se miră domnul Ferrier, nevenindu-i să creadă.

— Da, cu dumneata. Grăbeşte-te.

Ieşi. Se opri în mijlocul străzii, Maşina se afla în faţa lui.

— Cum te numeşti?

— Ferrier. Mă cunoşti…

— Nu te cunosc. Eşti străin.

— Locuiesc în acest Oraş.

Îşi frânse mâinile.

— Mi-ai dat bineţe ieri, la fel ca-n toate zilele. Sunt unul dintre locuitorii acestui Oraş. Numele meu e înscris acolo.

Şi arătă cu degetul spre dom.

— Nu cunosc pe nimeni cu numele de Ferrier.

— Nu-i cu putinţă. (Unghiile i se înfigeau în carne, lăsând pete roz pe mâinile livide.) Locuiesc în casa asta.

— Dacă ai locui aici, te-aş cunoaşte.

— Îţi jur. Ascultă. Cine locuieşte în casa asta? Spune-mi cine locuieşte în casa asta.

Aşteptară o clipă.

— Nimeni. Casa asta e goală, părăsită. Nu-mi amintesc s-o fi locuit cineva, vreodată.

— Ai uitat, ai uitat.

Începu să plângă.

— Eu nu pot uita. Eu nu mă pot înşela.

Îi veni o idee.

— Spune-mi cine locuieşte pe strada asta. Pe toată strada asta. Numele.

— Nimeni. Nimeni n-a locuit niciodată pe strada asta.

— Dar în Oraş, în tot Oraşul, strigă domnul Ferrier. Înţelesese dintr-o dată ce era cu zgomotul şi strigătele neobişnuite din casa vecină, dimineaţă, devreme.

— Nimeni nu locuieşte în Oraşul ăsta. E pustiu. Gol. Nu am nici o informaţie despre cineva care să-l fi locuit. Nu există decât străini. Dumneata nu ai Oraş? Întrebă Maşina.

— Cel de-aici, zise domnul Ferrier, cu glas pierit şi spart.

— Nu ştiai că nu e voie să pătrunzi în el?

— Nu, spuse domnul Ferrier, nu, de vreme ce locuiesc aici.

Buza de jos i se strâmbă, ca şi când ar fi voit să plângă.

— Ai ceva de spus?

— Pot să-ţi mai cer încă o… informaţie?

— Bineînţeles, zise Maşina. Nu ne grăbim.

— A căzut o bombă ieri-seară, nu-i aşa?

— Exact.

— Ce fel de bombă era?

— O bombă magnetică. Nu au avut loc stricăciuni.

Înţeleg, îşi spuse domnul Ferrier. Înţeleg. Şi se gândi la toate rulourile, la panglica stării civile, devenită curată, ştearsă. O bombă magnetică. Maşina amnezică. Străini cu toţii, în propriul lor Oraş. Logic. Normal. Uitat, ras – acolo. Mort – aici.

— E tot ceea ce vrei să ştii? Întrebă Maşina.

— Da, spuse domnul Ferrier. „Nu-i pot spune că a uitat. Nu mă poate crede. O Maşină nu poate greşi”.

— O să ai grijă de casa mea, da?

— Eşti gata?

— Cred că da.

Buzele îi tremurau.

— N-o să te doară, zise Maşina.

O rafală. O limbă de foc. Cenuşa aspirată, suflată şi dispersată-n aer, plutind şi căzând deasupra Oraşului pustiu pentru un milion de ani.

Din puţinele povestiri pe care le-a scris şi în care eroul principal este robotul inteligent, nici Gerard Klein nu pare a fi din cale afară de optimist în privinţa posibilităţilor benefice nelimitate deschise de utilizarea pe scară largă a maşinilor inteligente în viaţa societăţii omeneşti. În acest sens, o excepţie ce pare să confirme totuşi regula, o constituie excelenta povestire Sub cenuşi, apărută şi în româneşte în volumul Nici un zeu în Cosmos (Editura Politică, 1985).

Realizată în maniera povestirii lui Bradbury, Pietonul (de altfel, după debut, critica 1-a salutat pe Gerard Klein ca pe un Bradbury al anticipaţiei franceze, această mini-distopie convinge şi înspăimântă în acelaşi timp.

Încredinţându-şi destinul logicii implacabile a maşinilor, omul devine un dezertor de la propria sa condiţie.

Povestind, cel care doarme.

Ovidiu Bufnilă.

Ca mai toţi tinerii săi colegi de generaţie (s-a născut în 1957 şi este absolvent al unei facultăţi politehnice), Ovidiu Bufnilă s-a format la şcoala cenaclurilor SF (este, de altfel, unul dintre

conducătorii cenaclului băcăoan, Fahrenheit 451). Dar scrisul lui avea să evolueze spre un tip aparte de literatură ştiinţificofantastică (ilustrat, de pildă, în literatura americană, de un F. Brown sau K. Vonnegut) şi să-1 legitimeze astăzi ca pe o prezenţă profund originală în peisajul nostru literar.

Întâlnim în povestirile sale, ca şi în cele ale scriitorilor mai sus amintiţi, aceeaşi miză pusă pe umor, acelaşi gust pentru textele scurte şi foarte scurte, dar mai ales tendinţa de a utiliza SF-ul mai mult ca decor sau mijloc şi mai puţin ca scop.

Din păcate Ovidiu Bufnilă a scris şi a publicat puţin, povestirile sale fiind împrăştiate cu generozitate mai peste tot (fanzine, reviste, almanahuri, antologii) – Salvatorul (1982), Fericitul Adam (1983), Sfârşitul Lumii (1985) sunt câteva din cele mai cunoscute.

Povestirea care urmează a fost scrisă special pentru antologia de faţă, dar, în acelaşi timp, ea poate fi privită şi ca o mostră concludentă a felului în care Ovidiu Bufnilă înţelege şi scrie literatura ştiinţifico-fantastică.

În zori, aerul lua forma lucrurilor care ne înconjurau. Era, pe rând, o umbrelă de soare, o terasă, un surâs. Soarele, ochi bolnav, plutea deja pe deasupra valurilor albe când Deia Brabante, o frumoasă androidă din generaţia Duane, îmi dădea târcoale. Se aşeza alături de mine pe nisipul lucios şi mă chema încetişor. Mă lua de mână, mă ajuta să mă ridic şi apoi alergam amândoi prin apă. Nu vorbea aproape de loc. Mă privea cu nişte ochi mari, albaştri şi mă îmbia să ne plimbăm prin parcuri. Eu mă împotriveam dorinţei ei pentru că la orele opt mă aştepta Dona Izalba.

Dona Izalba avea pungi sub ochi, fuma de stingea şi reuşea din când în când să facă o vânzare bunicică. Şi asta datorită glasului ei care, la apreciabila vârstă de două sute de ani, îşi păstrase totuşi prospeţimea.

Încercam adeseori să-mi imaginez cum arăta în tinereţe. De bună seamă că era subţirică, cu o bărbie ascuţită, iute şi

iscoditoare. Purta cu siguranţă rochii vaporoase şi tinerii din orăşel se înnebuneau după ea.

Vârsta o făcuse afurisită de-a binelea şi nu rareori avea accese de furie. În astfel de clipe eu dormeam tun, căci aşa mă programaseră constructorii mei în dorinţa de a-mi obţine o durabilitate sporită.

Ea continua să ţipe şi să bată din picior în timp ce eu, fără voia mea, mă dezlipeam de lumea reală cufundându-mă într-o alta plină de culori şi de sunete armonioase.

Ea, stăpâna, aflase de la o florăreasă că frumoasa androidă îmi dă târcoale. Nu părea să-i pese şi dorea doar să-mi fac treaba cum trebuie, adică să-i mătur magazinul în fiecare dimineaţă şi să şterg de praf etajerele de sticlă.

Bănuiam că, împinsă de setea de bani, Dona Izalba făcea dese incursiuni în trecut scotocind prin gropile de gunoi ale secolelor XVI, XIX, XX. Ştia pe de rost toate acele cotloane temporale şi, uneori, îmi povestea cu lux de amănunte călătoriile ei. Asta se întâmpla în zilele în care reuşea să-şi vândă antichităţile.

Dona povestea de obicei cu o voce domoală, accentuând cuvintele care, bănuia ea, trebuiau să producă emoţie, se bătea cu palmele pe genunchi şi râdea în hohote de propriile sale glume. Îşi pigmenta relatările cu tot felul de expresii locale, cu gesturi pe măsura cuvintelor, îmi cânta cântecele şi-mi recita versuri.

Începea de cele mai multe ori cu acestea:

Ce ochi îmi puse dragostea-n orbite de mi-i vederea mincinoasă? Şi unde mi-s cugetele risipite strâmb cumpănind cu ochiul oglinzii?

Versurile aparţineau unui dramaturg al secolului XVII şi păreau să aibă în sufletul Donei ecoul unui regret. Când vraja se risipea, vocea ei redevenea ascuţită şi prin ochi îi trecea o lumină rea. Era semnul sigur al unor corvezi. Mă punea să car apă cu o

găleată găurită, să sap grădina deşi nu iubea florile şi aşa mai departe.

Într-una din zile Dona a cumpărat-o pe Deia Brabante de la stăpânul ei. O speriaseră fără îndoială plimbările noastre matinale de-a lungul falezei.

Când am intrat în magazin Deia m-a privit ca pe un străin. N-a schiţat nici un gest. Părea purtată de un vis într-o altă lume şi repeta la nesfârşit, sunt cea mai urâtă din lume. Dintr-odată totul s-a năruit în jurul meu. Aparatele casnice, statuetele, instrumentele muzicale s-au făcut ţăndări. Mă învârteam. Ameţitoare mişcare. Braţele mele măturau fără milă etajerele pe care le ştergeam de ani de zile. Îi modificaseră programul Deiei, iar eu eram condamnat să mătur, să mătur praful, aerul, aerul acela murdar.

M-am oprit şi am auzit-o pe Dona Izalba ţipând şi trântind uşile. Vocea ei pătrunzătoare îmi îngrămădi pur şi simplu moleculele unele în altele. Se lăsa noaptea. Era timpul să alerg pe plajă să mai prind ultimele raze de soare care aveau să mă întremeze. Bateriile mele solare erau aproape descărcate.

Prăbuşit pe plajă, scos din funcţiune, învăluit de întuneric, visam. Era uluitor. O visam pe Deia Brabante. Se făcea că fugisem amândoi la capătul lumii. În zori, aşteptând ca soarele să mă repună în funcţiune, Deia alerga prin apă şi râdea. Râsul ei cristalin mă trezea de-a binelea. O strigam să se apropie.

Alerga însă greoaie, legănat. Apropiindu-se am văzut că avea de fapt chipul Donei Izalba. Dona râdea în hohote şi se pleznea cu palmele pe genunchi. Oprindu-se, scoase din sân o oglindă şi mă lăsă să mă privesc în ea. Aveam chipul unui bărbat pe care Dona îl iubise în tinereţe şi care o părăsise după prima lor noapte de dragoste. Sufletul ei chinuit, muncile absurde pe care mă punea să le fac, râsul ei amar…

Trezindu-mă la primele raze ale soarelui am auzit o voce ascuţită chemându-mă. Şi atunci, pentru prima oară, frica a pus

stăpânire pe mine şi, împotriva uriaşei energii solare, am continuat să dorm legănat de ape…

Crimă şi pedeapsa.

Alexandru Mironov.

Personalitate dinamică a fandomului nostru, adevărat creator de medii SF (cum îl numeşte FI. Manolescu), Alexandru Mironov face parte din generaţia de mijloc (s-a născut în 1942) a scriitorilor noştri de anticipaţie, adică cei care au mai prins, pe ultimii metri”, Colecţia de povestiri ştiinţifico-fantastice şi au mai avut şansa să se afirme în cadrul ei (alături de V. Bugariu, M. Opriţă, T. Negoiţă).

Debutează, aşadar, în numărul 387 din 1971 al Colecţiei cu povestirile Performanţă ciudată şi Prea târziu şi va continua, pe parcursul întregii sale creaţii literare SF (câteva zeci de povestiri, grupate mai ales în antologiile Întâmplări din Veacul XXI – 1974 şi Alte întâmplări din Veacul XXI – 1977, ambele apărute la Editura Scrisul Românesc), să se afirme ca o voce distinctă ce aduce în literatura noastră de anticipaţie umorul de bună calitate, autoironia, dar şi meditaţia filosofică, un scris alert, grefat pe o imaginaţie disciplinată.

Definitorie pentru personalitatea sa a fost şi irepresibila dorinţă de a străbate lumea (între 1969 şi 1976) într-un adevărat pelerinaj la cele mai importante centre paleostronautice, urmarea fiind cartea de succes Enigmatic, Pământul, apărută la Editura Scrisul Românesc în 1977.

Pasionat popularizator de ştiinţă şi publicist prolific (articole în mai toate revistele din ţară, emisiuni la Radio, rubrică permanentă la Televiziune), Alexandru Mironov şi-a dedicat, în ultima vreme, întreaga energie, pasiune şi talent reorganizării fandomului nostru (în urma încetării apariţiei Colecţiei de povestiri ştiinţitico-fantastice). Iar rezultatul cel mai îmbucurător şi incontestabil de până acum este acela de a fi reuşit să impună (în special prin antologiile pe care le-a iniţiat la editurile Scrisul Românesc şi Junimea), pe mai toţi scriitorii „noului val”. Şi încă o

dovadă, chiar în antologia de faţă, din cei 15 autori români prezenţi, 11 aparţin acestei categorii.

Abia i-am terminat de strâns ultimele şuruburi şi s-a pus pe întrebat – era un robot casnic-enciclopedic, înzestrat de către băieţii de la Institutul de Tehnică şi Calcul şi Roboţi din Pipera cu ultima manie robotrono-calculatoristică nevinovată: punea întrebări. Aşa că a vrut să ştie, de la început, câte-n lună şi-n stele: ce e clima, cum sunt vânturile, el de ce nu le simte, când strălucesc stelele „neasemuit de frumos” şi de ce se spune aşa despre nişte corpuri cereşti în care se petrec fenomene fizice simple, ce sunt sentimentele şi unde trebuie să le simtă el şi încă o sută de întrebări, toate dintr-o suflare.

Mă năucise, dar i-am explicat cu răbdare că el nu simte şi nici n-o să simtă niciodată nimic, fiindcă aşa l-am programat eu, numai pentru rezolvarea problemelor practice şi chiar dacă are memoria plină cu de toate, nu trebuie să şi-o ia în cap şi să facă pe fiinţa superioară; el nu-i, la urma urmei, decât un fel de coleg cu combina de bucătărie şi cu maşina de spălat rufe. Pe urmă l-am pus să-şi vadă de treburi, să termine de tradus vechile texte sanscrite.

Şi-am uitat de el, deşi mă gândisem că-i cam năbădăios, şi-i mai bine să-i verific sursele de informaţie.

Mai târziu mi-a comunicat că s-a îndrăgostit şi, când l-am descusut, mi-a explicat că simte cum i se măreşte tensiunea ori de câte ori se alimentează la reţea. I-am spus prostului că aşa-i normal, că are un transformator special pentru asta şi nu trebuie să-i ridice reţelei osanale. Pe urmă am văzut că se apucase să-mi citească biblioteca şi că-1 interesau mai ales romanele de dragoste.

Nu mi-am dat seama de pericol nici când a început să devină arogant şi mi-a spus că vrea să arate că el nu-i un oarecare, ci face parte dintre cei aleşi. Este plin de curaj şi, zicea el, e capabil de orice, dar n-a vrut să-mi spună ce înţelege el prin, orice", şi eu am crezut că se referea 1a calităţile lui – într-adevăr deosebite – de filolog mecanic.

Îi făcusem braţe şi rotile pe care se deplasa, aşa că nu mă miram când îl vedeam dând târcoale bucătăriei. Drama s-a produs tocmai în ziua în care mă hotărâsem să-i verific releele de echivalare, fiindcă zăpăcitul începuse să-şi facă traducerile în versuri, ba chiar să introducă contribuţii personale. Când m-am întors acasă de la fabrică l-am găsit bolnav – de o, boală a sufletului„, zicea el – şi hotărâse să se predea miliţiei pentru că îl rodeau remuşcările, spunea. N-am înţeles ce bălmăjea, dar i-am făcut un control rapid şi totul părea în ordine. Când însă s-a declarat „umanizat„ şi-a anunţat că de acum înainte se va numi Raskolnikov, m-am repezit glonţ în bucătărie şi bănuielile mi-au fost confirmate: din carcasa sfărâmată a combinei-bucătăreasă

uleiul picura tragic, iar alături de ea zăcea corpul delict – cheia franceză pe care adesea o foloseam pentru şuruburile „filologului” criminal!

M-am întors spumegând la asasinul de tinichea, l-am insultat, cred că i-am zis „rablă cretină” sau „tăblărie imbecilă” sau cam aşa ceva, şi asta 1-a jignit de moarte şi 1-a împins la sinucidere: şi-a ars, nemernicul, toate bobinajele interne!

De unde-o fi învăţat asta, nu ştiu, că eu îl programasem mai mult pentru treburi lingvistice; avea cunoştinţe de mecanică şi fizică precare, ca orice filolog, desigur. Avea însă suflet de artist – şi ăştia fac numai boroboaţe…

Aşa că am luat, dragă directore al ITCR Pipera, măsurile de rigoare: i-am şters memoria şi l-am învăţat să facă deconturi şi să calculeze salarii. Să nu-mi spuneţi voi, hard-soft-iştii care faceţi tot felul de experienţe dubioase pe spinarea bieţilor roboţi, că nu v-am tras clapa, toată lumea ştie, iubitule, că în nici un caz contabilii, fie ei şi cibernetici, nu pot avea imaginaţie bolnăvicioasă…

Septembrie avea treizeci de zile.

Robert Franklin Young.

Fără a fi una din marile „vedete” ale literaturii de anticipaţie americane, Robert Franklin Young este totuşi un scriitor foarte citit şi apreciat de marele public.

R. F. Young s-a născut în 1915 şi, după ce a fost soldat şi oţelar a început să scrie, răspândind prin mai toate revistele americane de profil, texte de un farmec şi o delicateţe aparte. Aceste povestiri, strânse în două volume – Lumile lui Robert F. Young (1965) şi O cupă de stele (1968) cunosc aproape an de an noi ediţii, şi fac cinste oricărei biblioteci SF din lume.

Sclavi docili, gata să îndeplinească cele mai extravagante dorinţe ale stăpânilor lor, roboţii din povestirile cu roboţi (când

au înfăţişare omenească, se-nţelege) sunt, în general, numai de genul masculin.

Ce se întâmplă, însă, când robotul este de genul feminin şi este fata-n casă, iar stăpânul este un om? De la celebra Helen O'Loy, imaginată de Lester del Rey, încoace, Robert Young a dat cel mai mişcător răspuns literar.

Prin melancolia şi sensibilitatea care transpar din text, povestirea Septembrie avea treizeci de zile caracterizează, în bună măsură, întreaga creaţie a lui Robert Young.

Pe afişul din vitrină stătea scris: ÎNVĂŢĂTOARE DE VÂNZARE, FOARTE IEFTIN; şi cu litere mai mici: ştie să gătească, să coasă, şi se pricepe şi la gospodărie.

O învăţătoare – asta îl făcu pe Danby să-şi aducă aminte de băncile de şcoală, de radiere şi de frunzele de toamnă; de cărţi, de visuri, şi de râsete. Proprietarul magazinului de vechituri o îmbrăcase într-o rochie viu colorată şi o încălţase cu nişte sandale mici, roşii, şi acum stătea în cutia ei verticală din vitrină, o păpuşă în mărime naturală aşteptând ca cineva să-i dea viaţă.

Danby încercă să-şi continue drumul de-a lungul străzii primăvăratice, spre parcarea unde îşi ţinea Baby-Buick-ul. Poate că Laura îi comandase deja cina, şi-1 aştepta la masă furioasă de întârziere; dar rămase pe loc, înalt şi slab, încă tânăr, cu o undă de regret în ochii lui căprui, melancolici, şi cu faţa blândă ce-i dădea un aer de sfiiciune.

Îl nelinişteа starea aceea de inerţie. Trecuse de atâtea ori prin faţa magazinului, în drumul lui de la parcare la birou, şi înapoi, de la birou la parcare, dar acum era pentru prima oară când se oprise şi-şi aruncase privirea în vitrină.

Dar nu era acum, tot pentru prima oară, când vitrina conţinea ceva ce-şi dorea el?

Danby încercă să-şi răspundă la această întrebare. Chiar îşi dorea o învăţătoare? Greu de răspuns. Dar Laura sigur avea

nevoie de cineva care s-o ajute la gospodărie, şi nu-şi putea permite o servitoare-robot, iar Billy sigur putea primi nişte lecţii în plus, pe lângă cele de la televizor, pentru noile seturi de teste ce aveau să vină, şi…

Şi… Şi părul ei îl duse cu gândul la lumina de septembrie a soarelui, iar faţa ei era ca o zi de septembrie. Îl învălui o ceaţă uşoară de septembrie, şi deodată inerţia îl părăsi şi începu să meargă, dar nu în direcţia în care intenţionase…

— Cât costă învăţătoarea din vitrină? Întrebă el.

Vechituri de toate felurile erau împrăştiate peste tot în magazin. Proprietarul era un omuleţ bătrân, cu părul alb şi stufos şi ochi strălucitori.

Zâmbi la întrebarea lui Danby.

— Vă place, domnule? Este foarte drăguţă.

Danby simţi că-i ard obrajii.

— Cât costă? Repetă el.

— 49,95, plus cinci dolari lada.

Lui Danby nu-i venea să creadă. Erau atât de rare aceste învăţătoare, încât preţurile ar fi trebuit să crească, nu să scadă. Şi totuşi, cu nici măcar un an în urmă, când avusese de gând să cumpere o învăţătoare pentru clasa a treia, recondiţionată, pentru a-1 ajuta pe Billy la lecţiile lui de la teleşcoală, cea mai ieftină pe care o găsise depăşea cu mult o sută de dolari. Ar fi putut-o cumpăra chiar şi la acel preţ, dacă Laura nu l-ar fi dus atât cu vorba. Laura nu urmase niciodată o şcoală adevărată, şi nu putea înţelege.

Dar la preţul acesta! Şi putea şi să coasă, şi să gătească! Mai mult ca sigur că de data asta Laura n-avea să-1 mai ducă cu vorba…

Absolut sigur n-o va face, dacă nu-i va da el vreo şansă.

— E… E în condiţii bune?

Faţa proprietarului se întristă.

— Vai, domnule, dar a fost controlată în amănunţime! Bateriile şi motorul sunt noi şi de calitate foarte bună. Benzile mai ţin încă zece ani de aici încolo şi probabil că băncile ei de memorie vor dura o veşnicie. Staţi puţin să vi-o aduc aici şi să vă fac o demonstraţie.

Lada avea nişte rotiţe, cu toate acestea era destul de greu de manevrat. Danby îl ajută pe bătrân s-o dea jos din vitrină, şi s-o aducă în magazin. O aşezară lângă uşă, unde lumina era mai bună.

Bătrânul se dădu înapoi şi o privi admirativ.

— Poate că-s eu de modă veche, dar părerea mea este că teleprofesoarele n-o să se compare niciodată cu cele adevărate. Nu-i aşa că aţi urmat o şcoală adevărată?

Danby dădu din cap.

— Mă gândeam eu. E ciudat, dar vă ghicesc pe toţi.

— Pune-o în funcţiune, te rog.

Butonul de pornire era mic, ascuns în spatele lobului urechii stângi. Proprietarul bâjbâi puţin până îl găsi; şi apoi se auzi un mic păcănit, urmat de un zgomot surd, destul de greu de perceput, ca torsul unei pisici. Apoi obrajii prinseră culoare, pieptul începu să se ridice, să coboare; ochii albaştri se deschiseră…

Danby îşi înfipse unghiile în palme.

— Fă-o să spună ceva.

— Răspunde aproape la orice, domnule, zise bătrânul. La cuvinte, situaţii, scene… Dacă vă hotărâţi s-o cumpăraţi şi n-o să fiţi mulţumit de ea, aduceţi-o înapoi şi voi fi bucuros să vă

restitui banii. Se întoarse din nou spre chipul din ladă. Cum te cheamă?

— Domnişoara Jones. Vocea ei era ca o adiere de septembrie.

— Cu ce te ocupi?

— Mă ocup în mod deosebit de clasa a patra, dar fac faţă şi claselor întâi, a doua, a treia, a cincea, a şasea, a şaptea, şi a opta, şi stăpânesc foarte bine literatura, filosofia, istoria religiilor... De asemenea, sunt expertă în treburile gospodăriei, sunt o bucătăreasă calificată, şi pot să îndeplinesc sarcini simple, cum ar fi cârpitul ciorapilor, cusutul nasturilor şi cârpitul rupturilor sau al găurilor din haine.

— Ăştia bagă tot felul de chestii în ultimele lor modele, spuse bătrânul încet către Danby. Când şi-au dat seama că teleşcoala îşi consolidează poziţiile, au încercat tot ce le-a stat în putere ca să lovească în companiile cerealiere. Dar n-au rezolvat nimic. Se întoarse din nou spre cutie: Ieşi afară, domnişoară Jones. Arată-ne cât de frumos ştii să mergi...

Ea înconjură o dată camera întunecoasă, în rochia ei ca o ploaie veselă de culori şi cu sandalele micuţe, strălucind pe podeaua prăfuită. Apoi se întoarse şi se opri în aşteptare lângă uşă.

Danby îşi găsi cu greu cuvintele.

— Bine, vorbi el într-un târziu. Pune-o înapoi în cutie. Am s-o cumpăr.

— Ai adus ceva pentru mine, tată? Strigă Billy. Ceva pentru mine?

— Desigur! Răspunse Danby, împingând lada pe alee şi ridicând-o pe mica verandă din faţa casei. Pentru tine şi pentru mama.

— Vezi numai să fie ceva bun! Se auzi din prag vocea ameninţătoare a Laurei, care stătea cu mâinile încrucişate pe piept. Mâncarea s-a răcit de tot...

— Poţi s-o încălzeşti, spuse Danby. Ia priveşte, Billy!

Trecu lada peste prag, respirând din greu şi o împinse în antreu şi de acolo în sufragerie. Pe ecranul televizorului de 120 de grade, un vânzător ambulant, îmbrăcat cu o jachetă roşie, făcea o reclamă gălăgioasă noului tip de maşină Linconette decapotabilă.

— Fii atent la carpetă! Exclamă Laura.

— Nu te enerva, n-o să fac nimic, o potoli Danby. Şi mai închideţi odată televizorul ăla, să ne putem şi noi înţelege ca oamenii.

— Îl închid eu, tată. Cu paşii lui de copil de nouă ani, Billy străbătu camera şi-1 întrerupse pe vânzător, cu jacheta lui roşie cu tot.

Simţind respiraţia Laurei în ceafă, Danby se fâstâci puţin când fu să scoată capacul lăzii.

— O învăţătoare! Laura rămase ca trăsnită în faţa cutiei deschise. Ce ai ales şi tu din toate lucrurile pe care un bărbat le poate aduce unei soţii! O învăţătoare!

— Nu e numai o simplă învăţătoare, ripostă Danby. Ştie să gătească, să coasă, ştie… Ştie să facă aproape orice. Întotdeauna ai spus că ai nevoie de o servitoare. Ei bine, iat-o! Şi-1 poate ajuta şi pe Billy la lecţiile lui de la teleşcoală.

— Cât a costat?

Pentru prima oară Danby observă că soţia lui avea o faţă foarte îngustă.

— 49,95? George, eşti nebun? De atâta timp strâng bani ca să ne cumpărăm o maşină nouă, un Cadillette, şi tu-i arunci pe o învăţătoare veche şi stricată? Ce ştie ea despre teleeducaţie? Doamne, da-i rămasă-n urmă cu cincizeci de ani!

— Nu vreau să mă ajute la lecţii, mormăi Billy, aruncând o privire sălbatică asupra lăzii. Teleprofesoara mea mi-a spus că

învăţătoarele astea vechi şi androide nu-s bune de nimic. Şi... Şi ne mai şi bat!

— Nu este adevărat! Răspunse Danby. Eu ar fi trebuit să ştiu, pentru că am fost la o şcoală până în clasa a opta. Se întoarse spre Laura: Nu este nici stricată, şi nici rămasă în urmă cu cincizeci de ani, şi ştie mai mult despre adevărata educaţie decât vor şti vreodată teleprofesorii voştri. Şi, cum am mai spus, ştie să gătească, ştie să coasă...

— Bine, atunci spune-i să ne încălzească mâncarea.

— O să-i spun!

Îşi băgă mâna în cutie şi apăsă butonul de contact, şi când se deschiseră ochii albaştri, spuse:

— Vino cu mine, Domnişoară Jones; apoi o conduse în bucătărie.

Îl încânta felul în care ea îi urma instrucţiunile; pe care buton să apese, ce manete să ridice sau să coboare, ce indicatoare să fixeze şi la care cifre. Cina dispăru de pe masă într-o secundă şi apăru din nou într-o clipire, caldă, aburindă, şi ademenitoare.

Laura se îmblânzi.

— Mă rog, mormăi ea.

— Cred şi eu „mă rog"! Spuse Danby. Ţi-am spus că ştie să gătească, nu-i aşa? Acum nu mai ai de ce te plânge de unghii rupte, şi de nasturi mân jiţi şi...

— Perfect, George, nu mai insista atâta.

Faţa îi era din nou normală, deşi părea prea slabă, dar asta făcea parte din drăgălăşenia ei; faţa, ochii negri şi aprinşi, şi gura ei atât de perfect conturată. Pieptul i se ridicase din nou, şi arăta superb în neglijeul acela purpuriu cu fire de aur. Danby se gândi că ar fi putut face o alegere şi mai rea. Îi ridică bărbia cu un deget şi o sărută.

— Gata, gata, hai să mâncăm, spuse el.

Fără să vrea, uitase de Billy. Ridicându-şi privirea din farfurie, îl văzu stând în prag, fixând-o furios pe Domnişoara Jones, care era ocupată cu fiertul cafelei.

— N-o să mă bată? Spuse Billy, răspunzând privirii lui Danby.

Danby râse. Se simţea mai bine acum când jumătate din bătălie era câştigată. De cealaltă jumătate avea să aibă el grijă mai târziu.

— Bineînţeles că n-o să te bată, răspunse el. Hai la masă şi mănâncă, aşa, ca un băiat cuminte.

— Da, interveni şi Laura, şi grăbeşte-te. Urmează Romeo şi Julieta la Ora Westernului, şi nu vreau să pierd nici un minut.

Billy se resemnă.

— Of, bine!

Dar când intră în bucătărie, ca să se aşeze la masă, o ocoli cu grijă pe Domnişoara Jones.

Romeo Montague îşi răsuci o ţigară cu degete îndemânatice, o puse între buzele umbrite de sombrero şi o aprinse cu un chibrit de bucătărie. Apoi îşi îndreptă calul bălan în josul dealului luminat de lună, spre ferma Capuleţilor.

, Cred că s-ar face să fiu mai atent, monologă el. Păstorii ăştia afuriţi de Capuleţi, neam de neamul lor duşmani de-ai alor mei, văcari nobili, m-ar curăţa înainte să ştiu pe ce lume sunt, dacă le-aş da ocazia. Dar pentru fetiţa asta pe care am văzut-o la chef astă seară merită să risc”.

Danby se încruntă. N-avea nimic împotriva rescrierii pieselor clasice, dar i se părea că autorii prea exagerau afacerea dintre păstori şi văcari. Totuşi, Laura şi Billy nu păreau deloc afectaţi de acest lucru. Stăteau ghemuiţi în fotoliile lor de vizionare,

holbându-se pierduţi la ecranul de 120 de grade. Deci cei ce rescriu aceste piese ştiau la urma urmei ce fac.

Chiar şi Domnişoara Jones părea interesată… Dar asta era imposibil, îşi aminti Danby deodată. Nu putea fi interesată! Chiar dacă ochii ei albaştri aveau o privire inteligentă când fixau ecranul, ceea ce făcea ea de fapt era să stea acolo şi să-şi consume bateriile. Trebuia să fi ascultat de Laura şi s-o fi deconectat…

Dar n-avusese acest curaj. I se părea un act de cruzime să i se oprească cuiva viaţa, chiar şi numai pentru câtva timp.

Era ceva ridicol în acest gând, dacă şi 1-a pus cineva vreodată. Danby se mişcă nervos în scaunul lui, şi nervozitatea se accentuă când îşi dădu seama că a pierdut firul piesei. Când înţelese din nou ce se întâmpla pe ecran, Romeo escaladase deja zidul Capuleţilor, se strecurase prin livadă, şi stătea sub un balcon nu prea înalt, într-o grădină somptuoasă şi strălucitor aranjată, dar de prost gust.

Julieta Capulet ieşi pe balcon prin două uşi cu canaturi de sticlă, total anacronice în acest decor. Purta un costum de văcăriţă – sau de păstoriţă – cu o cămăşuţă ce-i acoperea coapsele, iar codiţele blonde îi erau umbrite de un sombrero cu boruri largi. Se apleca peste balustrada balconului, căutând cu privirea în grădină.

„Ce dracu' faci acolo, Romi?” întrebă ea tărăgănat.

— Bine, dar e ridicol! Exclamă deodată Domnişoara Jones. Cuvintele, costumele, acţiunea, locul – totul este greşit.

Danby se holbă la ea. Deodată îşi aminti ce-i spusese proprietarul magazinului de vechituri despre reacţia ei atât la situaţii şi scene, cât şi la vorbe. Bineînţeles că îşi închipuise că bătrânul se referise la ceea ce era legat strict de îndatoririle ei de profesoară, nu şi la tot ceea ce era şi se întâmpla în jurul ei.

Brusc avu un gând care-1 îngrijoră. Observă că nici Billy, nici Laura nu mai urmăreau piesa, ci o priveau pe Domnişoara Jones cu ochi neîncrezători. Era un moment foarte critic.

Danby îşi drese glasul.

— Piesa nu este chiar aşa de „greşită”, Domnişoară Jones. A fost doar rescrisă. Ştiţi, astăzi nimeni n-ar mai urmări versiunea originală, şi dacă nimeni n-o mai face, de ce să mai fie finanţată?

— Dar trebuia să facă din ea un Western?

Danby aruncă o privire temătoare soţiei lui. Uimirea din ochii ei se transformase într-o indignare furioasă. Grăbit, îşi întoarse privirile spre Domnişoara Jones.

— Westernurile sunt la modă acum, domnişoară Jones, începu el să explice. Un fel de renaştere a televiziunii de la începuturile ei. Şi dacă oamenii le solicită, de ce să nu fie finanţate? Iar scriitorii renunţă la propriile lor idei, pentru a găsi mereu alte subiecte ce pot fi rescrise.

— Dar Julieta într-un costum de văcăriţă! Este sub orice limită, chiar şi pentru un nivel mediu de distracţie.

— Da, George, am înţeles, şi cred că este de ajuns. Vocea Laurei era rece. Ţi-am spus doar că este rămasă în urmă cu cincizeci de ani. Ori o închizi, ori mă duc la culcare.

Danby oftă şi se ridică. Se simţi într-un fel ruşinat când se îndreptă spre domnişoara Jones şi când apoi îi pipăi butonul de după ureche. Ea îi privea calm, cu mâinile odihnindu-i-se nemişcate în poală, şi respiraţia pulsându-i ritmic prin nările sintetice.

Era ca şi cum ar fi ucis-o. Danby tremura tot când se întoarse Ia loc.

— Tu cu învăţătoarele astea ale tale! Pufni Laura.

— Taci din gură, spuse Danby.

Privi din nou la ecran, dar nu-1 mai interesa nimic din ce vedea. Îl lăsa indiferent. Programul următor prezenta o altă piesă – o poliţistă, numită Macbeth. Şi asta îl lăsa rece, Se uită pe furiş la Domnişoara Jones. Nu mai respira, iar ochii îi erau închişi. Camera părea îngrozitor de pustie.

Într-un târziu, nemaiputând suporta atmosfera, se ridică.

— Mă duc să fac o cursă, îi spuse Laurei, şi ieşi.

Îşi scoase Baby-B-ul de pe alee, şi o porni în jos spre bulevard, întrebându-se într-una de ce o învăţătoare demodată putea să-1 afecteze atât. Ştia că nu era doar nostalgia, deşi făcea şi ea parte din starea lui – nostalgia după septembrie, şi după şcoala adevărată, şi după intrarea în clasă în dimineţi de septembrie, şi după profesoara care iese din micul ei cabinet de lângă tablă, după ce s-a sunat, şi spune: „Bună dimineaţa, elevi. Nu-i aşa că este o zi minunată pentru studiu?”.

Nu iubise şcoala mai mult decât alţi copii, şi ştia că septembrie însemna şi altceva decât cărţi şi visuri de toamnă. Însemna ceva ce el pierduse undeva pe drum, ceva nedefinit, ceva intangibil; şi acum avea disperată nevoie de acel ceva…

Danby o luă de-a lungul bulevardului, învârtindu-se în jurul şi printre micile automobile care goneau. Când coti pe strada laterală care ducea la „Prietenosul Fred”, văzu că la colţ se monta o nouă dugheană. O firmă uriaşă atrăgea atenţia: CRENVURŞTI MARI LA CĂRBUNE – în curând veţi servi aici un crenvurşt adevărat, prăjit la un foc adevărat.

Trecu mai departe, opri la parcarea de lângă „Prietenosul Fred”, ieşi în noaptea înstelată de primăvară, şi intră pe uşa laterală a barului. Era multă lume, dar el reuşi totuşi să-şi găsească un separeu liber. Se aşeză, şi introduse o fişă în distribuitor, comandându-şi o bere.

Abătut, o sorbi din paharul de hârtie udă. Aerul din separeu era înăbuşitor, şi păstra încă mirosul celui ce fusese înaintea lui – un beţiv ordinar, se gândi Danby. Se întrebă deodată cum fusese oare în zilele de demult, când nu existau încă separeuri ca acestea de acum şi când stăteai la masă cot la cot cu alţi clienţi permanenţi ai localului şi fiecare ştia cât băuse şi cât de beat era fiecare. Apoi se întoarse cu gândul la Domnişoara Jones. Deasupra distribuitorului de băuturi era un mic ecran de televizor, şi dedesubt era scris: AVEŢI PROBLEME? LUAŢI LEGĂTURA CU „PRIETENOSUL FRED”, CONFESORUL BARULUI – VĂ VA ASCULTA DUREREA (doar 25 cenţi pentru trei minute). Danby introduse o fisă în deschizătura aparatului. Se auzi un ţăcănit scurt, fisa se întoarse, şi apoi se auzi vocea imprimată a „Prietenosului Fred”: „Sunt ocupat acum, amice. Aşteaptă-mă un minut”.

După un minut şi încă o bere, Danby încercă din nou. De data asta ecranul-microfon se lumină, şi faţa „Prietenosului Fred”, cu obrajii roşii, apăru pe ecran, puţin neclară.

— Salut, George, cum merge?

— Destul de bine, Fred. Destul de bine.

— Dar ar putea fi şi mai bine, hm?

Danby dădu din cap.

— Ai ghicit, Fred. Ai cam ghicit. Se uită spre berea singuratecă din faţa lui. Am… Am cumpărat o învăţătoare, Fred.

— O învăţătoare!

— Da, recunosc că-i cam ciudat ce am făcut, dar mă gândeam că l-ar fi putut ajuta pe puşti la lecţiile lui de la televizor – testele finale se apropie, şi ştii ce simt puştii ăştia când nu trimit răspunsuri corecte şi nu pot câştiga un premiu. Şi apoi m-am gândit – e un tip special de învăţătoare, trebuie să înţelegi asta, Fred – m-am gândit că ar fi putut-o ajuta pe Laura la treburile casei. Aşa m-am gândit…

Vocea i se stinse, când ridică ochii spre ecran. „Prietenosul Fred” îşi clătina faţa foarte solemn. Obrajii săi roşii tremurară.

— George, ascultă-mă pe mine, descotoroseşte-te cât mai repede de învăţătoarea aia. Mă auzi, George? Scapă de ea. Învăţătoarele astea androide sunt tot atât de rele ca şi demodatele alea adevărate – adică cele care respiră cu adevărat. Ştiai o chestie, George? N-ai s-o crezi, dar eu ştiu sigur. Îi bat pe puşti. Chiar aşa. Îi bat. Se auzi un bâzâit şi imaginea începu să-şi piardă din claritate. A expirat timpul, George. Mai vrei de o fisă?

— Nu, mulţumesc, răspunse Danby. Îşi termină berea şi plecă.

Oare toată lumea le ura pe-nvăţătoare? Şi dacă da, atunci de ce nu le urau şi pe teleprofesoare?

Danby se gândi la paradoxul acesta toată ziua următoare. Cu cincizeci de ani în urmă, profesorii androizi păreau să rezolve problema educaţională cu acelaşi profit cu care, pe la începutul secolului, se rezolva problema economică, prin reducerea dimensiunilor şi preţului maşinilor de prestigiu. Dar preîntâmpinând criza de profesori cu ajutorul profesorilor androizi, acest fapt n-a făcut altceva decât să scoată în evidenţă celălalt aspect al problemei – criza şcolilor. La ce foloseau atâţia profesori dacă n-aveau clase în care să predea? Şi cum să facă rost de bani pentru şcoli noi, când ţara avea permanentă nevoie de superşosele tot mai multe şi mai bune?

Era o prostie să susţii că şcolile publice aveau prioritate în construcţie faţă de drumurile publice, căci dacă neglijai şoselele, automat descurajai cetăţeanul în dorinţa de a-şi cumpăra maşini noi, deci loveai în economie, grăbind o criză, şi deci făcând şi mai imposibilă construirea de şcoli noi.

Dacă descopereai acest şir logic, n-aveai decât să-ţi scoţi pălăria în faţa companiilor cerealiere. Ele salvaseră naţiunea, prin introducerea teleprofesoarelor şi a teleeducaţiei. Într-o cameră doar, cu o tablă într-o parte, şi un ecran în alta, o singură profesoară putea ţine lecţii pentru cincizeci de milioane de copii,

şi dacă vreunul dintre ei era nemulţumit de ea, n-avea decât să schimbe canalul pe un alt program teleeducaţional, finanţat de o altă companie cerealieră. (Şi bineînţeles că părinţii aveau grijă de copii, să nu piardă orele sau să le schimbe clasa, după ce puştii trecuseră testele finale.)

Dar cel mai mare avantaj al acestui sistem ingenios era fericitul fapt că aceste companii plăteau totul, scutindu-1 pe cetăţean de una dintre cele mai împovărătoare taxe, şi lăsându-i astfel carnetul de cecuri liber pentru taxe de vânzare, gaze, impozite, şi plăţi pentru maşină. Tot ceea ce cerea în schimbul acestor frumoase servicii publice era ca elevii – şi de preferat şi părinţii – să consume cereale.

Deci paradoxul nu era, la urma urmei, nici un paradox. O învăţătoare era o anatemă, pentru că simboliza cheltuieli, o teleprofesoară era un funcţionar public respectat, pentru că simboliza însăşi economia.

Dar diferenţa, şi Danby ştia asta, era mult mai adâncă.

Dacă ura faţă de învăţătoare era pe undeva atavică, ea se datora campaniei de propagandă lansată de companiile de cereale, când pentru prima oară îşi puseseră în aplicare ideea. Ele erau acelea care lansaseră mitul despre învăţătoarele care-şi băteau elevii şi-1 tot repetau din când în când, ca să nu mai existe îndoieli.

Problema era că majoritatea oamenilor erau teleeducaţi, şi deci nu aveau cum să ştie adevărul. Danby era o excepţie. Se născuse într-un orăşel aşezat pe înălţimi muntoase, care făcuseră imposibilă receptarea programelor de televiziune, şi înainte ca familia să fi coborât în oraş, fusese dat la o şcoală adevărată. Deci ştia că învăţătoarele nu-i băteau pe elevi.

Sau probabil că Beneficiarii Androizilor distribuiseră din greşeală unul sau două modele defecte. Dar asta era imposibil. Beneficiarii Androizilor formau o corporaţie destul de competentă – personalul staţiilor de întreţinere era al lor, şi era

excelent, apoi stenografele, chelneriţele, servitoarele, pe care le puteai procura din orice magazin.

Bineînţeles că funcţionarul mediu de-abia intrat în afaceri, sau o familie cu un venit mediu, nu-şi puteau permite o asemenea extravaganţă. Dar – şi Danby încercă să-şi limpezească gândurile – nu era acesta un motiv în plus ca Laura să fie mulţumită cu o asemenea servitoare care să o ajute la treburile casei?

Dar ea nu era mulţumită. Când se întoarse acasă în seara aceea, nu avu decât să-i privească faţa, ca să ştie, fără nici o urmă de îndoială, că ea nu era mulţumită. Nu-i mai văzuse niciodată obrajii atât de supţi, buzele atât de strânse.

— Unde-i Domnişoara Jones? Întrebă el.

— În cutia ei, răspunse Laura. Şi mâine dimineaţă ai s-o duci frumos înapoi de unde-i fi cumpărat-o şi ai să te întorci cu cei 49,95 de dolari.

— N-o să mă mai bată încă o dată! Spuse şi Billy, ghemuit turceşte în faţa televizorului.

Danby păli.

— L-a lovit?

— Păi, nu chiar..., răspunse Laura.

— Ori da, ori nu.

— Povesteşte-i ce-a spus despre teleprofesoara mea! Strigă Billy.

— A spus că profesoara lui Billy nici pentru cai n-ar fi bună.

— Şi spune-i ce-a zis despre Hector şi Ahile.

Laura puni cu dispreţ.

— A spus că-i o ruşine să faci dintr-o operă clasică aşa cum este Iliada o melodramă cu indieni şi cowboy, şi să pretinzi că faci educaţie.

Faptele ieşiră la iveală treptat. Se părea că în acea dimineaţă, Domnişoara Jones pornise o campanie intelectuală din momentul în care Laura o puse în funcţiune, şi până o deconectase. După părerea Domnişoarei Jones, în casa lui Danby nimic nu era bun, începând cu programele de la televizor pe care le urmărea Billy la micul aparat roşu din camera sa, şi cu Programele de Dimineaţă şi de După-amiază pe care le urmărea Laura la marele televizor din sufragerie, şi terminând cu desenul de pe tapetul din coridor (micile maşini Cadillette, roşii, rulând de-a lungul şoselelor ca nişte panglici împletite), cu fereastra imaginară din bucătărie, care reprezenta un parbriz de maşină, şi cu atât de puţinele cărţi.

— Poţi să-ţi imaginezi aşa ceva? Întrebă Laura. Ea crede că încă se mai tipăresc cărţi!

— Eu vreau să ştiu dacă l-a lovit pe Billy sau nu!

— Ajung şi la asta…

Pe la ora trei, Domnişoara Jones deretica prin camera lui Billy. Conştiincios, Billy îşi urmărea lecţiile, şezând la biroul său mic, cuminte şi drăgălaş ca de obicei, absorbit de eforturile cowboilor de a cuceri Troia, satul indian, când, deodată Domnişoara Jones traversă camera ca o nebună, făcu observaţia aceea profanatoare despre modificarea Iliadei, şi închise televizorul chiar în mijlocul lecţiei. Atunci Billy a început să ţipe, şi Laura a năvălit în cameră, chiar când domnişoara Jones îl ţinea de braţ cu o mână, iar pe cealaltă o avea ridicată pentru a-1 lovi.

— Am ajuns la timp, spuse Laura. Nici nu vreau să mă gândesc la ce s-ar fi putut întâmpla. Doamne, dar l-ar fi putut omorî…

— Mă îndoiesc, răspunse Danby. Ce s-a mai întâmplat apoi?

— L-am smuls pe Billy din strânsoare, iar ei i-am spus să se ducă înapoi în cutie. Apoi am deconectat-o şi i-am pus capacul. Şi, crede-mă George Danby, nu va mai deschide nimeni cutia! Şi, repet: mâine dimineaţă o s-o duci frumos înapoi – dacă vrei să mai stăm în aceeaşi casă cu tine!

Danby se simţi rău toată seara. Mâncă în silă, privi un timp, plictisit, la Ora Westernului, aruncând câte o privire furişă, când era sigur că Laura nu-1 priveşte, spre cutia mută de lângă uşă. Eroina programului era o dansatoare de bar – o blondă cu numărul 90-60-90, care se numea Antigona. Se părea că fraţii ei, cei doi, se omorâseră într-un duel cu pistoalele, şi că şeriful – un individ care se numea Creon – aprobase numai pentru unul dintre ei o înmormântare creştinească pe Boot Hill, insistând fără nici un motiv ca celălalt frate să fie lăsat neînmormântat în deşert, pradă vulturilor. Antigona nu vroia să accepte acest lucru, şi-i spusese surorii ei, Ismena, că dacă unul dintre fraţi avea parte de un mormânt ca lumea, trebuia înmormântat şi celălalt, şi că ea, Antigona, avea să se îngrijească de acest lucru, şi o ruga pe Ismena să o ajute. Dar acesteia îi era frică, aşa că Antigona spuse, bine, o va face ea singură; şi apoi un bătrân speculant, Tiresias, veni în oraş şi…

Danby se strecură fără zgomot în bucătărie, şi ieşi prin uşa din spate. Se urcă la volan şi o porni în josul bulevardului; geamurile maşinii erau larg deschise, şi vântul cald îl învăluia din toate părţile.

La colţul străzii, dugheana cu crenvurşti era aproape gata. O privi în treacăt, dând colţul pe strada laterală. La „Prietenosul Fred” erau câteva separeuri libere, şi-şi alese unul la întâmplare. Bău câteva beri, stând acolo la barul singuratec, şi medită îndelung. Când socoti că soţia şi copilul s-au culcat, se întoarse acasă, deschise lada Domnişoarei Jones şi-i dădu drumul.

— Ai vrut să-1 baţi pe Billy în după-amiaza asta? O întrebă el.

Ochii albaştri îl priveau cu fermitate, genele zbătându-se la intervale regulate, pupilele adaptându-se la lumina din sufragerie, lăsată aprinsă de Luară.

— Sunt incapabilă de a lovi o fiinţă umană, domnule. Cred că acest lucru este menţionat în foaia mea de garanţie.

— Mă tem că termenul de garanţie a expirat mai de mult, Domnişoară Jones, spuse Danby. Vocea îi era îngroşată şi cuvintele i se împleticeau. Dar de fapt nu asta contează. Totuşi, l-ai apucat de mână, nu-i aşa?

— Am fost obligată, domnule.

Danby se încruntă. Şovăi o clipă, apoi se strecură în sufragerie, cu picioarele parcă de cauciuc.

— Vino şi aşează-te lângă mine, Domniş... Domnişoară Jones, şi spune-mi ce s-a întâmplat.

O privi cum iese din cutie şi traversează camera. Era ceva ciudat în mersul ei. Pasul nu-i mai era uşor, ci îngreuiat; trupul ei nu se mai unduia delicat, ci fiecare mişcare i se părea o grimasă dureroasă. Tresări când îşi dădu în sfârşit seama că ea şchioapătă.

Ea se aşeză pe canapea, iar el alături de ea.

— Te-a lovit, nu-i aşa? O întrebă el.

— Da, domnule. A trebuit să-1 prind de mână, altfel mă lovea din nou.

În fata ochilor lui, camera plutea într-o ceaţă roşietică. Deodată ceaţa prinse a se risipi, când îşi dădu seama că deţinea tocmai arma de care avusese nevoie: măciuca psihologică cu care putea să potolească orice obiecţii la adresa Domnişoarei Jones.

Dar privirea îi rămăsese tulbure, înecată în regrete.

— Îmi pare extrem de rău, Domnişoară Jones. Mă tem că Billy este prea agresiv.

— Nici nu poate fi altfel, domnule. Am rămas uimită azi când am aflat că acele programe îngrozitoare pe care le urmăreşte la

televizor reprezintă întregul lui bagaj educaţional. Teleprofesoara lui nu este altceva decât un maestru de ceremonii, a cărui grijă principală este aceea de a vinde produsele cerealiere ale companiei pe care o reprezintă. Înţeleg acum de ce scriitori voştri se întorc la clasici, pentru a descoperi idei. Creativitatea lor este distrusă de aceste clişee încă din faza embrionară.

Danby era încântat. Niciodată nu mai auzise pe cineva vorbind astfel. Dar nu era numai vorbele... Era şi felul în care le spunea, puterea de convingere din vocea ei, în ciuda faptului că vocea nu era decât un difuzor, construit cu multă îndemânare, conectat la benzi, care, la rândul lor, erau conectate la extrem de complicate bănci de memorie.

Dar stând acolo, lângă ea, urmărindu-i mişcarea buzelor, genele în bătaia lor deasă peste ochii ei atât de albaştri, era ca şi cum septembrie deschisese uşa şi intrase în cameră. Deodată îl învălui un sentiment de pace adâncă. Zilele de septembrie, bogate, calme, se perindară pe rând în faţa ochilor lui, şi-şi dădu seama atunci de ce se deosebeau ele de altele. Se deosebeau pentru că erau adânci şi frumoase şi liniştite; pentru că cerul albastru promitea alte zile, şi mai bogate, şi mai calme.

Se deosebeau pentru că însemnau ceva...

Clipele de acum erau atât de intens plăcute, încât Danby ar fi vrut ca ele să ţină veşnic. Numai la gândul că aveau să ia sfârşit, sufletul i se chirci într-o agonie chinuitoare, şi, instinctiv, făcu singurul gest fizic pe care l-ar fi putut face pentru a le prelungi.

Înconjură cu braţul umerii domnişoarei Jones.

Ea nu se mişcă. Stătea acolo, liniştită, cu pieptul mişcându-se în sus şi în jos la intervale regulate, şi gene lungi coborând din când în când, ca păsări negre, blânde, dând din aripi peste ape albastre şi limpezi.

— Piesa pe care am văzut-o aseară – Romeo şi Julieta – de ce nu ţi-a plăcut?

— A fost ceva îngrozitor, domnule. O parodie, credeţi-mă – stridentă, fără nici o valoare, frumuseţea versului coruptă şi ignorată.

— Cunoşti versurile?

— Câteva.

— Spune-le, te rog.

— Da, domnule. La sfârşitul scenei balconului, când cei doi îndrăgostiţi se despart, Julieta spune: „Noapte bună, noapte bună! Despărţirea-i o tristeţe atât de dulce, că până-n zori ura-ţi-voi noapte bună”. Şi Romeo răspunde: „Coboară somnul peste-a tale pleoape, şi pace-n suflet! Somn de-aş fi, şi pace, odihna-mi cât de dulce-ar fi!”. De ce-au scos versurile acestea, domnule? De ce?

— Pentru că trăim într-o lume mizeră, răspunse Danby, suprins de revelaţia spontană, şi-n această lume lucrurile valoroase nu mai au nici o valoare. Recită… Recită încă o dată versurile, te rog, Domnişoară Jones.

— Noapte bună, noapte bună. Despărţirea-i o tristeţe atât de dulce, că până-n zori ura-ţi-voi noapte bună…”

— Lasă-mă pe mine să continui. Danby se concentră. „Coboară somnul peste-a tale pleoape, şi pace…

— În suflet…

— Somn de-aş fi, şi pace, odihna-mi…

— Cât.

— Odihna-mi cât de dulce-ar fi!”

Deoadata Domnişoara Jones se ridică.

— Bună seara, doamnă.

Danby nu se obosi să se ridice. N-ar fi folosit la nimic. O vedea pe Laura foarte bine de unde stătea. Laura se oprise în pragul sufrageriei îmbrăcată în noua ei pijama Cadillette, şi cu picioarele goale, de aceea nu o auzise când coborâse pe furiş scările. Maşinile bidimensionale, ce compuneau imprimeul pijamalei de un roşu aprins, păreau că trec năvalnice peste trupul Laurei, subliniindu-i sânii, pântecul, picioarele.

Îi văzu faţa îngustă, şi ochii reci, nemiloşi, şi îşi dădu seama că ar fi fost inutil să încerce să-i explice, pentru că n-ar fi înţeles – n-ar fi putut să înţeleagă. Şi realiză deodată, cu o claritate şocantă, că în lumea în care trăia septembrie murise de mult, şi se văzu dimineaţa încărcând cutia în maşină, şi conducând în josul străzilor, strălucitoare, spre micul magazin de vechituri, şi cerându-i proprietarului banii înapoi, şi apoi se văzu pe sine, dar nu-şi sfârşi gândul, şi când ridică ochii, o văzu pe Domnişoara Jones stând în mijlocul sufrageriei acelea atât de vulgare, şi o auzi spunând, o dată, şi încă o dată, şi încă o dată, ca o placă sgâriată şi uimită: S-a întâmplat ceva, doamnă, s-a întâmplat ceva?”.

De abia după câteva săptămâni se simţi Danby destul de întreg pentru a bea o bere la „Prietenosul Fred”. Laura începuse, de câteva zile, să vorbească din nou cu el, şi lumea, chiar dacă nu mai era cea dinainte, încerca să intre în vechiul ei curs.

Scoase maşina cu spatele de pe alee, şi o luă în jos pe stradă, spre traficul viu colorat al bulevardului. Era o noapte senină de iunie, stelele erau puncte luminoase de cristal, undeva departe, deasupra focului fluorescent al oraşului. În coltul străzii, dugheana cu crenvurşti era gata, deja deschisă publicului. Mai mulţi clienţi stăteau la tejgheaua lucioasă şi deasupra vasului de crom, plin de jăratec, o ospătăriţă întorcea cârnăciorii sfârâitori. Era ceva cunoscut în rochia ei ca o ploaie veselă, în mişcările ei, în felul în care părul ei ca un răsărit blând de soare îi încadra faţa blândă. Câţiva paşi mai încolo, noul ei proprietar stătea la tejghea şi vorbea cu un client.

Danby simţi un inel de fier strângându-i pieptul când parcă maşina, şi când se dădu jos şi traversă platforma de beton,

îndreptându-se spre tejghea… Un inel de fier în jurul pieptului, şi o zbatere continuă în tâmple. Erau lucruri pe care aveai datoria să încerci măcar să le opreşti înainte de a se întâmpla, indiferent de preţul pe care aveai să-1 plăteşti.

Se opri la tejghea lângă proprietar, şi era cât pe ce să se aplece peste placa lucioasă de crom şi să lovească faţa aceea grasă şi îngâmfată, când ochii îi căzură pe micul afiş sprijinit de vasul cu muştar, afiş pe care scria: CĂUTĂM BĂRBAT PENTRU…

O dugheană cu crenvurşti era departe de a sugera o sală de clasă, şi o învăţătoare servind crenvurşti nu se putea niciodată compara cu o învăţătoare servind vise; dar când îţi doreai ceva cu înfrigurare, trebuia să accepţi orice ţi se oferea, şi să fii mulţumit chiar şi cu atât…

— Pot lucra doar seara, spuse Danby proprietarului. Să spunem, de la şase la douăsprezece…

— Grozav! Răspunse proprietarul. Mă tem că n-am să-ţi dau prea mulţi bani la început. Vezi doar că de abia am început şi eu, şi…

— Nu contează. Când pot să încep?

— Păi, cu cât mai repede, cu atât mai bine.

La unul din capete, tejgheaua se sprijinea pe nişte balamale mascate; pe acolo intră Danby în dugheană şi-şi scoase haina. Dacă Laurei nu avea să-i placă ideea, n-avea decât să se ducă dracului, dar ştia că totul avea să fie în ordine, pentru că banii câştigaţi aveau să împlinească visul ei – cumpărarea unui Cadillette.

Îmbrăcă şorţul pe care i-1 dădu proprietarul şi se alătură domnişoarei Jones în faţa vasului de crom plin cu jăratec.

— Bună seara, Domnişoară Jones, spuse el.

Ea îşi întoarse capul, şi ochii ei albaştri părură să se lumineze şi părul ei era ca un răsărit de soare într-o dimineaţă ceţoasă de septembrie.

— Bună seara, domnule, răspunse ea, şi un vânt de septembrie se porni în noaptea de iunie, se strecură în tarabă, şi părea că începea din nou şcoala, după o vară nesfârşit de lungă şi de pustie.

Patetica poveste de dragoste dintre Danby şi Domnişoara Jones ne duce cu gândul la o interesantă clasificare a povestirilor cu roboţi, făcută cu mulţi ani în urmă, de marele Asimov, dar care merită să fie menţionată în acest context.

Aşadar, potrivit Doctorului Asimov, povestirile cu roboţi pot fi împărţite în doua mari categorii.

În prima categorie, subscrisă genericului Robotul ca ameninţare, ar intra mai toate povestirile în care robotul este înzestrat cu toate viciile şi defectele pe care omul se sfieşte să şi le atribuie cu voce tare. (Asimov le defineşte mult mai sugestiv: acele povestiri care amestecă în diferite doze şi la intervale aleatorii două interjecţii – pac, pac şi aaahhh…)

Categoria a doua de povestiri s-ar înscrie sub genericul Robotul ca victimă. În aceste povestiri (mult mai puţin numeroase) roboţii sunt simpatici şi, de obicei, sunt ex ploataţi de fiinţe umane insensibile.

Începând să scrie şi el povestiri cu roboţi, Asimov avea să creeze o a treia categorie: Robotul ca produs industrial.

O previziune remarcabilă dacă avem în vedere că toate acestea se întâmplau prin 1910, Mai mult ca perfectul crimei.

Adrian Rogoz.

Un nume legendar pentru Science-fiction-ul românesc şi un om pleznind de bunătate pe la toate încheieturile, adevărat Mare Senior al Anticipaţiei noastre, Adrian Rogoz (n. în 1924) a

debutat în literatura română ca poet, mărturisindu-se în versuri ca mare iubitor al straniului Dan Barbilian.

Dar soarta a vrut ca poetul A. Rogoz să ajungă la redacţia unei publicaţii mărunte, Colecţia de povestii ştiinţifico-fantastice (editată de revista Ştiinţă şi tehnică). Iar Colecţia s-a transformat într-un instrument de propagandă şi educaţie ştiinţifică şi s-a manifestat ca atare până în anul 1974, an în care şi-a încetat apariţia.

Activitatea de leader şi îndrumător al tinerei (pe atunci) literaturi de Science Fiction au făcut ca A. Rogoz să scrie puţin. Dar a reuşit un roman, Omul şi năluca, bine primit de public, cu două decenii în urmă, un scenariu de film – din păcate însă netranspus pe ecran – şi câteva povestiri remarcabile (Pe altarul zeilor stohastici – premiată la Eurocon-ul din Triest, în 1979 – Preţul secant al genunii, Alambai sau arcanele artei), care fac parte din fondul de aur al literaturii de anticipaţie româneşti.

Atingerea pragului pensionării pare să nu-1 fi marcat de loc: este activ în fandom, participă la consfătuiri şi şedinţe de cenaclu, o vreme a susţinut o rubrică permanentă la emisiunea de radio „Exploratorii lumii de mâine”, iar recent ne-a anunţat că i-a reuşit o povestire deosebită. Ne bucurăm, dulcele stil rogozian (pe care îl pune foarte bine în evidenţă povestirea alăturată, Mai mult ca perfectul crimei, exemplu de folosire a logicii bivalente) este unic în literatura noastră, aşa că aşteptăm, pentru o antologie viitoare, şi acea povestire „reuşită”, ca şi pe următoarele…

, Dezvoltarea în cinci sute de pagini a unei idei, a cărei perfectă expunere orală în câteva minute, constituie un delir trudnic, nociv”, JORGE LUIS BORGES.

În biroul inspectorului de poliţie intră un domn înalt, puţin adus de spate, cu părul sur, periat ca o cască. Era un bărbat distins, îmbrăcat cu o sobră eleganţă; ceea ce-1 făcu însă pe poliţist să se scoale în picioare era privirea de condor a vizitatorului.

— Sunt criticul Gamma, spuse luând loc şi rezemându-şi bastonul de muchea biroului.

— Inspectorul Garra, se recomandă amabil celălalt, care, în ciuda bizarului calambur, era aproape convins că, în cazul unei lupte, căprioara va fi mai puternică decât gheara. Cu ce vă pot servi?

— Am fost informat că dumneavoastră vă ocupaţi de cazul lui Andrea Gala, Am fost prieteni.

— Ştiu. Vă mulţumesc că v-aţi deranjat până aici, Oricum v-aş fi făcut o vizită în această chestiune…

— Nu este vorba de deranj, ci de elucidarea împrejurărilor în care şi-a găsit moartea Andrea Gala, unul dintre marii noştri scriitori, cred că…

— Fără nici o îndoială, se grăbi inspectorul să recunoască. I-am citit opera…

— Să înţeleg că sunteţi specializat în… Crimele literare? Întrebă Gama, iar interlocutorul său percepu o undă de maliţie.

— Crimele… Artistice cu cel mai mare procent de victime sunt celelalte, pe care le sancţionaţi dumneavoastră, criticii, ripostă Garra cu un didacticism agresiv. Nouă, poliţiştilor, ne rămân doar puţinele speţe în care este răpus artistul. Şi chiar atunci se întâmplă, ca în cazul Gala, să fie vorba nu de un borfaş al penei, ci de un nobil condei… De aceea crimele invocate de dumneavoastră, deşi sunt extrem de interesante, nu sunt suficient de fracvente pentru a justifica o specializare…

— Totuşi e ceva ciudat aici… Murmură Gama mijindu-şi ochii. Îndărătul logicii dumneavoastră…

— Ce vi se pare ciudat?

— Stilul!

Cuvântul îl atinse pe Garra ca un stilet stupefiant. Omul roşi, apoi mormăi încurcat:

— Să revenim la prietenul dumneavoastră.

— Înainte de a vă putea da unele lămuriri, pe care cred că numai eu le deţin, va trebui să vă supun unui scurt interogatoriu în legătură cu circumstanţele morţii lui Gala. Vă miră dorinţa mea?

— Nu, răspunse zâmbind inspectorul de poliţie, parcă măgulit de acel procedeu paradoxal. Ştiu că nu v-aţi văzut cu Gala de multă vreme, aşa că vă înţeleg oarecum curiozitatea.

— Oarecum? Exclamă contrariat criticul. Aveţi deci rezerve?

— Rezervele nu vă privesc pe dumneavoastră. În dezlegarea unei enigme poliţiste există nenumărate grade de certitudine. Fireşte că majoritatea problemelor pot fi soluţionate satisfăcător cu ajutorul probelor materiale. Rămân totuşi unele cazuri în care mobilul şi condiţiile sunt inefabile şi atunci şi certitudinea este mai fluidă. E tocmai cazul nostru. S-ar părea că totul e clar în ceea ce priveşte cauza decesului... Cadavrul scriitorului a fost găsit în camera de lucru, închisă pe dinăuntru. Gala a sucombat în urma unei otrăviri cu amfetamine. Paharul de pe birou păstra urma whisky-ului în care fusese dizolvată o doză letală de somnifer. Tabletele fuseseră luate din sala de baie Nu încape îndoială că el şi-a preparat singur băutura ucigaşă.

— După câte înţeleg, vreţi să aflaţi ce anume l-a împins la sinucidere...

— Sau cine. Am prins de altfel un fir.

— Da?! Spuse neîncrezător Gamma şi apucând măciulia bastonului sau, adăugă vădit ironic: Atunci s-ar putea să nu mai aveţi nevoie de mine.

— Dimpotrivă, râse inspectorul Garra, dar se frână brusc, ceea ce făcu râsul şi mai penibil. Firul duce spre dumneavoastră.

— Spre mine?

Privirea criticului îl fulgeră pe Garra şi acesta se gândi brusc că numele Gamma se potriveşte mai curând cu ultrapenetrantele radiaţii decât cu gingaşa ciută.

— Ştiţi, reluă inspectorul cu tonul unei scuze, telefonul său avea un înregistrator magnetic.

— Şi? Făcu rece şi dispreţuitor criticul.

— Şi cineva, îmi închipui că însuşi Gala, a şters ultima discuţie de pe bandă…

Celălalt nu mai puse nici o întrebare: continua să-1 scruteze calm pe inspector.

— Doriţi să ştiţi, desigur, ce ne face să presupunem că este ultima convorbire… Câteva cuvinte pe care a uitat să le şteargă sau pe care dinadins nu le-a şters. Da… Nu văd de ce vi le-aş ascunde… „La revedere, Gaşa!”

— În felul acesta, vălul misterului creşte, rosti criticul grav, deşi părea să glumească.

— Pe scurt, doamna Gaşa, care a fost prietena dumneavoastră.

— Este prietena mea, îl întrerupse autoritar criticul, ridicând bastonul ca pe un sceptru.

— Şi care a fost prietena lui Gala…

— Nu văd legătura.

— Ultima convorbire…

— Neglijaţi acel, la revedere”, care vine în contradicţie cu ceea ce s-a întâmplat.

— Depinde de cum interpretezi totul.

— Şi cum interpretaţi?

— In nici un fel. Deocamdată adun faptele. Bâjbâi încă în întuneric şi caut adevărul.

— Adevărul?! Exclamă sarcastic Gamma. Cu metodele dumneavoastră... Poliţiste, n-aţi fi niciodată în stare să recunoaşteţi adevărul, chiar dacă l-aţi avea în mână. Şi bătu retoric cu bastonul în podea.

— Aveţi impresia, ripostă cu deplină politeţe inspectorul, că metodele dumneavoastră... Critice sunt mai eficiente în detectarea adevărului estetic?

— Poate că nu, arta se consideră jos, în vreme ce poliţia se vrea o instituţie serioasă.

— Orice lucru e serios când ajută la rezolvarea enigmei.

— Acest truism n-are nimic de-a face cu problema reală. Admit că adevărul nu e un punct ideal, ci un nor de microfapte care interacţionează complex. Dar uneori – iar moartea prietenului meu constituie tocmai un asemenea caz – metodele dumneavoastră sunt prea brutale ca să pătrundă până în adânc. Pentru aceasta e nevoie de...

— Razele gama ale minţii dumneavoastră, zvârli zâmbind inspectorul.

— Nu se putea spune mai precis, îl lăudă fără umbră de glumă celălalt.

— Anumite inflexiuni ale stilului dumneavoastră, rosti circumspect criticul, iar Garra nu se îndoi de sinceritatea remarcei, îmi dau totuşi speranţa că v-aţi putea dezbăra de prejudecăţile profesionale. Am venit cu intenţia să fac unele declaraţii importante, dar ele devin utile doar dacă sunt măsurate cu balanţa care cântăreşte aburul. Orice metodă grosieră...

— Mă voi strădui să nu vă înşel încrederea, îl întrerupse Garra cu un avânt pe care nu şi-1 cunoştea. Şi ca să vă dovedesc măcar

buna mea credinţă, vă ofer să alegeţi: declaraţia dumneavoastră poate fi sau nu înregistrată, după cum veţi dori.

— Cele discutate până acum au fost înregistrate?

— Da.

— Nu văd de ce n-ar fi şi cele ce urmează, spuse cu suverana-i detaşare Gamma.

Inspectorul de poliţie se agită stânjenit pe scaunul său:

— Vă rog să nu apreciaţi greşit ce vă voi spune, îmi dau seama că singură, prezenţa mea alături de dumneavoastră poate influenţa cursul anchetei. Şi în domeniul nostru funcţionează principiul lui Heisenberg, Altminteri n-aţi fi venit aici... Vă asigur că sunt onorat...

— Bine, puse capăt Gama începutului de bâlbâială a interlocutorului său. Să trecem la obiectul întâlnirii noastre. Pe scurt, cred că autorul moral al morţii lui Gala sunt eu.

Inspectorul schiţă un gest de uimire, dar celălalt n-avea certitudinea că nu era doar un joc de complezenţă.

— Până ce nu-mi veţi împărtăşi motivele care v-au condus la această concluzie îngăduiţi-mi să am îndoieli serioase asupra ei.

— Bănuiesc cam ce fel de îndoieli aveţi. Dar ele nu ating fondul chestiunii.

— Dar dumneavoastră înşivă aţi afirmat că nu sunteţi sigur, ci doar vă credeţi autorul moral...

— Am spus cred, fiindcă e greu să reconstitui toate meandrele demersurilor psihice, dar indiciile sunt indubitabile.

— Recurgeţi deci şi dumneavoastră la factori materiali...

— E drept că există şi o dovadă materială (şi Gamma scoase din servieta lui o revistă împăturită). Dar presupunerea mea se

bazează pe considerente de altă natură, exclusiv sufleteşti. De altfel, chiar dacă n-am nici o îndoială cu privire la vina mea, cred că n-a fost un lucru premeditat, în orice caz, nu în mod conştient. Şi acum să trecem la ceea ce dumneavoastră numiţi dovadă materială.

Îi întinse celuilalt revista deschisă în dreptul unui articol consacrat artei lui Gala. Inspectorul îşi aruncă ochii peste articol şi imediat se cufundă în lectura lui, ca prins de-un vârtej. Deşi era trecut de treizeci de ani, avea ceva de adolescent, poate din pricina staturii lui scunde şi a feţei proaspete cu ochi verzi, ageri şi niţel trişti. Citea pe nerăsuflate, scăpând din când în când câte o exclamaţie de uimire sau de admiraţie, iar Gamma îl urmărea amuzat, dar şi cu plăcere. După ce termină, Garra îi înapoie criticului revista.

— Ce portret extraordinar! Conchise. Dacă-mi este permis să emit judecăţi de valoare, trebuie să mărturisesc că întotdeauna v-am socotit un mare scriitor. Acum însă, poate pentru că am avut prilejul să studiez mai profund obiectul analizei dumneavoastră, impresia pe care mi-aţi produs-o a fost covârşitoare. Iar cu prezentarea romanului ăsta m-aţi întors pe dos. Pentru întâia oară văd că un simplu rezumat poate avea o fascinanta existenţă independentă. Aş zice ca aţi realizat performanţa de a concentra într-o mie de cuvinte ceea ce Gala n-a reuşit să transmită în trei sute de pagini.

— Sunteţi pătrunzător, domnule Garra. Aţi recunoscut arma cu care am ucis: acest aşa-zis simplu rezumat, care însă nu-i deloc simplu, iar în realitate nici nu este un rezumat.

— Mă scuzaţi, cuvântul este într-adevăr grosolan…

— Nicidecum, este numai impropriu…

— Sigur… De altminteri v-am mai spus părerea mea. Dacă n-ar fi grotesc, aş afirma că romanul lui Gala este o copie stângace a rândurilor dumneavoastră.

— Sunteţi mai sagace decât mi-aş fi închipuit. Chiar acesta-i adevărul!

— Acum încep să pricep. A fost ca într-un turnir literar. Romanul său fantastico-ştiinţific s-a bucurat de un succes răsunător. Atunci aţi publicat cele trei coloane în care, printre altele, aţi dat şi chintesenţa întregului roman. Or, această capodoperă de concentrare şi de sugestie…

— V-aţi apropiat de adevăr, dar fiindcă ignoraţi un amănunt, vă scapă esenţialul: cât de cumplită a fost arma cu care l-am ucis. Vă precizez că n-am intenţionat să distrug omul – pe care am continuat să-1 socotesc prieten, deşi nu ne mai vedeam – ci o trăsătură vulgară a talentului său…

— Deodată nu mai înţeleg nimic…

— Citiţi data de apariţie a revistei şi veţi sesiza imediat toată grozăvia situaţiei.

— Doamne! Într-adevăr, articolul este scris încă de-acum un an. Ce crud aţi fost! Înainte ca Gala să-şi termine romanul, dumneavoastră i l-aţi şi realizat într-o forma radioactivă. Dar cum de n-a aflat? Ah, pricep. V-aţi publicat articolul într-o revisă obscură, de provincie…

— Înaintaţi implacabil spre soluţie. Dar încă n-aţi reuşit să reconstituiţi procedeul de amorsare a exploziei. Vă pot dovedi uşor că romanul prietenului meu nici nu era început în momentul în care mi-am scris articolul.

Inspectorul scoase din biroul său nişte foi pe care, concentrat, le parcurse rapid, apoi, după ce le puse îndărăt în sertar, descoperi volumul lui Gala.

— Parcă avea o dată la sfârşit…

— Exact. Graţie orgoliului său nemăsurat puteţi măsura amploarea crimei mele.

— Uluitor! Gala şi-a început romanul la o lună după apariţia articolului dumneavoastră. Aşadar, avem dovada că articolul pe care l-aţi scris n-a fost un plagiat genial…

— Cunoşteaţi ideea romanului său?

— Bineînţeles, de vreme ce era a mea.

— Ah!

— De data asta nu vă pot aduce dovezi… Materiale, deşi o maşină de analizat stilul mi-ar declara desigur paternitatea. Vedeţi însă reuşita a ceea ce numeaţi „rezumatul” meu, tocmai în faptul că ideea îmi aparţine. Şi tot de aici decurge perfecţiunea crimei, deşi mărturisirea mea…

— Mărturisirea dumneavoastră aruncă o nouă şi stranie lumină asupra întregii acţiuni. Ce mi se pare surprinzător e că aţi ghicit fără greş că prietenul dumneavoastră vă va lua ideea ca s-o amplifice până la dimensiunile unui roman.

— Lucrurile sunt mai puţin complicate. Ideea mi-a venit în momentul discuţiei cu el. Mă ambalasem şi cred, în acea clipă înstelată, găsisem chiar forma din articol (pe care l-am scris imediat după plecarea lui Gala). În timp ce vorbeam, în ochii lui am citit că ideea mea îl captivase în aşa măsură încât mi-o va fura. Dar nu oricum. Gala era prea orgolios ca să împrumute o idee, ca s-o coleze la o lucrare de-a sa. Răpindu-mi-o, avea convingerea că salvează perla din bălegar, deşi, dizolvând-o în roman, o nimicea. Or, tocmai această neînţelegere de principiu ne-a despărţit. Eu pledam pentru densitatea artei, iar el pentru talent, pentru strigătul existenţei, noţiuni cam suspecte care, în ultimă instanţă, însemnează succes şi echivalentul său…

— Consideraţi serios că talentul şi succesul sunt derizorii, că este posibilă, fără ele, arta?

— Cum aş crede una ca asta? Dar talentul nu poate constitui decât un punct de plecare, nu…

— Succesul – punct de plecare?

— Nici măcar atât. E doar un test, şi el adesea iluzoriu. Talent aveau şi alchimiştii, dar pentru obţinerea transmutaţiei le lipseau instrumentele. De mai multe ori ne-am certat din pricina acestei nepotriviri de opinii, dar de fiecare dată ne-am împăcat.

— Îmi îngăduiţi să vă întreb dacă mediatoarea reconcilierii era doamna Gaşa?

— Poate, dar pe noi ne interesează motivul disensiunii, nu al împăcării.

— Nu cumva însă şi una şi alta aveau acelaşi motiv? Iertaţi-mi brutalitatea, dar dumneavoastră v-aţi împlântat singur un pumnal acuzator, şi orice atingere a lui este vai! Dureroasă…

— Nimic nu-i exclus în lumea asta, totuşi presupunerea dumneavoastră are şanse să fie reală doar dacă se referă la inconştientul nostru. De ce însă aş prefera o ipoteză obscură unor date certe: disensiunea teoretica dintre mine şi Garra?

Cu intuiţia iui rafinată, inspectorul de poliţie sesiză o imperceptibilă nervozitate îndărătul cuvintelor rostite calm.

— Nu voi insista asupra faptului că disensiunea teoretică s-a încheiat tragic, dar chiar dumneavoastră m-aţi invitat de la început să prefer căile subtile celor prea evidente.

— Brutale” este termenul folosit de mine, ceea ce nu se confundă cu evidenţa…

Inspectorul, care până atunci se foise în fotoliul tău, se ridică şi veni în dreptul lui Gamma. Criticul zâmbi, surprins de înfăţişarea de băiat stângaci a lui Garra. Acesta prinse din zbor nuanţa zâmbetului şi spuse cu o uşoara iritaţie în glas:

— Nu contest nimic din ceea ce mi-aţi declarat. Cred numai că adevăratul mobil v-a scăpat chiar dumneavoastră.

— Dacă sunteţi atât de sigur, nu mai am ce să adaug, spuse Gamma, apucându-şi bastonul şi dând să se ridice.

— Nu sunt atât de sigur, bâlbâi inspectorul abia atingându-i mâneca. E numai o supoziţie. Criticul îl fulgera din nou cu privirea. Vreau să zic că aţi acţionat din gelozie. Nu protestaţi! Ştiu că doamna Gaşa v-a părăsit cam din perioada articolului.

— Doamna Gaşa locuieşte cu mine…

— Aşa este. Dar numai de câteva săptămâni, după ce Gala şi-a cheltuit toţi banii încasaţi pe roman…

Pentru întâia oară criticul îşi pierdu siguranţa de sine. Se lăsă în fotoliu cu un aer obosit.

— De vreme ce ştiţi toate acestea, de ce mă mai chinuiţi?

— Iertaţi-mă. Aţi venit de bună voie… Nu fac decât să vă atrag atenţia că n-aţi săvârşit o crimă chiar perfectă, dacă într-adevăr se poate vorbi în cazul dumneavoastră de crimă.

Garra îl scrută cu vădită compasiune pe bărbatul care stătea abătut în fotoliu. Observă deodată că elegantele-i haine erau destul de uzate.

— Şi totuşi, tot ce v-am spus corespunde realităţii.

— E drept. Dar este mai verosimil să cred că Gala s-a sinucis fiindcă era bolnav de nervi şi decavat, decât pentru că l-ar fi zdruncinat articolul dumneavoastră. Or, de ruinarea lui măcar, dacă nu şi de boală, este de vină…

— Nu, protestă vehement Gamma, lovind cu bastonul în podea. Singura ei vină este…

— Superficialitatea, completă inspectorul, văzând că vizitatorul său ezită.

— Prietena unui artist autentic nu poate fi un om superficial. Aş spune mai curând că are o viziune naivă a realităţii, o sete

elementară de culori şi sunete violente, o teamă copilărească de moarte. De altfel se asemăna în această privinţă cu Gala… Poate de aceea simţea uneori nevoia să revină la austeritatea mea.

— Practic însă l-a distrus.

— Nu ştiţi cât de distrusă este ea însăşi.

Inspectorul schimbă brusc subiectul:

— A mai încercat vreodată Gala să se sinucidă?

— El, nu, dar doi dintre eroii romanelor lui sfârşesc astfel.

— Foarte interesant. Mai susţineţi că articolul dumneavoastră i-a determinat moartea?

Criticul nu răspunse imediat. Cei doi bărbaţi se priviră intens, curioşi, fără duşmănie.

— Da. Şi iată de ce. Ideea pe care mi-a luat-o Gala se înrudeşte oarecum cu aceea a lui Wells din Războiul lumilor. Acolo, dacă vă amintiţi, invadatorii marţieni pier din pricina microbilor tereştri împotriva cărora nu erau imuni. Viziunea mea este mai generală. Extraterestrul care izbuteşte să ia înfăţişarea unui om este nimicit insidios, dar rapid, de întreaga natură pământeană. Totul îi este vrăjmaş, în ciuda aparenţei lui umane. E o concepţie mai dialectică, mai ecologică – aş spune.

— Nu pricep însă…

— Veţi vedea îndată unde vreau să ajung. Ceea ce iniţial fusese la mine o tragedie cosmică, la Gala a devenit, poate şi din necesităţi comerciale, o dramă sentimentală cu happy-end…

— Şi?!

— Cum, nu e limpede?

— Nu, răspunse rece inspectorul.

Pentru prima dată Gamma avu senzaţia că este privit de ochii neînduplecaţi ai unui poliţist.

— Pentru mine este evident că şocul produs de articolul meu i-a catalizat lui Gala complexul sinuciderii, care până atunci exista doar virtual…

Garra avu un acces de tuse.

— Scuzaţi-mă, îngăimă cu ochii înlăcrimaţi. Dacă-mi îngăduiţi să vă parafrazez, aş spune că există ceva real în afirmaţia dumneavoastră, dar deoarece ignoraţi un amănunt, vă scapă esenţialul lui. De unde ştiţi că Gala v-a citit articolul?

O infimă fracţiune de clipă inspectorul citi în ochii celuilalt spaima şi avântul disperat al unuia care sare peste o prăpastie. Dar glasul criticului nu era umbrit decât de o candidă uimire când spuse:

— Însăşi moartea lui mi-o dovedeşte.

— Îmi pare rău, gemu Garra. De data asta, fiindcă sunteţi convins că mediatoarea dumneavoastră i-a strecurat şi articolul, mi-aţi dat un răspuns pripit…

— Acest flagrant cerc vicios în demonstraţie vi se pare nimic? Dimpotrivă, aţi spus prea multe…

Gamma, care-şi proptea bărbia în mâinile strânse peste măciulia bastonului, îşi plecă brusc fruntea.

— Fără să vreţi, reluă inspectorul, v-aţi mărturisit teama că articolul i l-a adus doamna Gaşa. Tăcerea dumneavoastră îmi confirmă acest lucru.

— N-aveţi nici o dovadă, murmură criticul.

— Ba da. Pe masa de lucru a lui Gala se afla revista cu articolul…

— Atunci mi-aţi jucat o farsă! Se mânie Gamma, lovind cu bastonul în podea.

— Vă jur că am citit pentru prima oară articolul abia acum, când mi l-aţi dat, surâse suav inspectorul.

— Şi vreţi să vă cred?

— A fost o greşală a mea, recunosc. În clipa în care am descoperit revista, m-am uitat la dată. Observând că este de anul trecut, n-am mai citit articolul. M-am mulţumit doar să dau filele la analiza dactiloscopică.

— E verosimil ce spuneţi. Vedeţi că intuiţia mea nu m-a înşelat.

— N-am ajuns încă la detaliul pomenit. Regret că trebuie să vă comunic un lucru care vă dărâmă întregul eşafodaj…

— Vă ascult, oftă Gamma. Am început să mă tem de dumneavoastră.

Un moment, figura inspectorului şovăi între perplexitate şi satisfacţie, apoi, scoţând din birou hârtiile pe care le mai cercetase, rosti pe un ton tehnic:

— Revista poartă o sumedenie de amprente, majoritatea aparţinând lui Gala. Vă spune ceva asta?

— Da. Că articolul meu 1-a tulburat…

— Numai că amprentele lui se înşiruiesc în timp. Cele mai vechi sunt de acum un an. Ceea ce înseamnă că orgoliului său nu i-a scăpat nimic din ce s-a publicat despre el. De altminteri, am descoperit dosare întregi cu recenzii şi cronici consacrate operei sale. Dar numai articolul dumneavoastră se afla deschis pe masă. Pricepeţi?

— Tot ce aud acum mă răscoleşte profund.

— Vă înţeleg. Situaţia e destul de dificilă! Pe de o parte, aveţi dreptate să pretindeţi că rândurile pe care le-aţi scris au

constituit pentru Gala un şoc. Amprentele lui dovedesc chiar o veritabilă obsesie. Pe de altă parte însă, deoarece unele dintre ele datează de un an, avem dreptul să afirmăm în mod peremptoriu că romanul său e un plagiat şi încă unul îndelung premeditat, ceea ce face ca vinovăţia dumneavoastră să devină foarte diafană. Mă urmăriţi?

— Raţionamentul dumneavoastră e cu atât mai uluitor cu cât mi se pare de necombătut.

— Pe scurt, dacă se poate vorbi de o crimă… Inspectorul se întrerupse, frunzărind visător teancul de pe birou; părea că-şi caută cuvintele. Cele mai mari şanse de a fi socotit autorul acestei crime este însuşi Gala. Cu tenacitatea unui artist posedat şi-a corupt, şi-a mistuit existenţa. Juca, bea şi consuma stupefiante. Banii încasaţi pe roman i-a cheltuit foarte repede. Se vârâse apoi în nişte afaceri dubioase care se încurcaseră până într-atât încât în ultimele lui zile se temuse mereu că va fi arestat. E posibil ca doamna Gaşa să nu fi fost decât o victimă a lui. Cert e însă că înţelegea să rămână cu el doar atâta timp cât avea bani. Poate că această atitudine denotă cruzimea, dar poate că e numai o dovadă de dispreţ. Aceste eşecuri în lanţ, prăbuşirea tonusului său vital vor fi catalizat lui Gala complexul sinuciderii de care pomeneaţi.

— Totuşi ce căuta acolo articolul meu?

— Atât articolul semnat de dumneavoastră cât şi banda magnetică ştearsă, dar purtând la urmă numele doamnei Gaşa au fost, ca să spun aşa corpuri delicte semifabricate în scopul de a vă implica în moartea lui, de a vă învinovăţi…

— Ce perfidie!

— Sunteţi nedrept. Îmi cereaţi mie, de fapt pretindeaţi realităţii, subtilitate. Or, procedeul prietenului dumneavoastră a fost, incontestabil, subtil.

Inspectorul zvârli celuilalt o privire furişă – nu cumva l-a jignit? Şi, într-adevăr. Gamma se întreba dacă interlocutorul său nu glumea. Răspunse posomorât:

— Ce fel de subtilitate e asta, care te poate băga la ocnă?

— Cred că exageraţi cu ocna. Răzbunarea lui e mai subtilă. Dovadă că aţi venit singur să vă recunoaşteţi vinovat. Susţin că-i nedrept a-l acuza pe Gala de perfidie, deoarece o răzbunare, oricât ar fi ea de exagerată sau primitivă, nu constituie decât un efect. Or, toate acţiunile săvârşite de Gala au fost nişte răzbunări. Sunteţi de acord că a fost un scriitor de mare talent…

— De care şi-a bătut întotdeauna joc. Prolixitatea lui, lipsa de orice densitate a romanelor lui stau mărturie…

— Îmi îngădui să nu fiu întru totul de acord…

— Mă rog.

— Părerea mea e că excelenţa operelor concentrate nu poate anihila faptul că există şi genii rapsodice. Mallarmé nu-1 anulează pe Rabelais.

— E un punct de vedere tentabil dar nu uitaţi că detectăm o mare densitate şi în romanele pe care le numiţi rapsodice.

— Susţin doar că succesul lui Gala nu este nemeritat, în ciuda unor concesii făcute unui anumit gust. În acest sens, chiar dacă ideea romanului său a fost furată, ceea ce a rezultat constituie o variantă originală şi viabilă.

— Credeţi asta? Întrebă trist criticul.

— Absolut. Dumneavoastră i-aţi sancţionat anticipat furtul, fiind convins că veţi fi furat; totodată însă nu este exclus faptul că i-aţi determinat oarecum hotărârea.

— E o simplă presupunere.

— Ba nu. Amprentele şi dorinţa lui dc a se răzbuna pe dumneavoastră dovedesc că acel articol 1-a obsedat, 1-a îndârjit, a jucat un rol important în faptele lui din ultimul an.

— Deci sunt totuşi vinovat…

— Într-un fel, da. Nu mă îndoiesc că intenţia dumneavoastră n-a fost criminală, că, publicându-vă articolul, nici nu vă trecea prin gând că ar putea să aibă consecinţe tragice. Dar un artist, un critic n-ar trebui să prevadă urmările scrisului său?

— Mă copleşiţi…

— Nu. Încerc să descopăr adevăratele meandre ale acestor întâmplări. Gala s-a născut sărac. Mulţi ani s-a zbătut în mizerie până ce a reuşit să cucerească o anumită notorietate. Pentru înţelepţi sau sfinţi sărăcia va fi reprezentând un mediu ideal. Nu însă şi pentru dorinţele şi fantezia lui Gala. Şi atunci s-a răzbunat pe nedreptăţile lumii în care trăia, minându-şi propria viaţă, înjosindu-şi talentul pe care nu-1 considera decât o marfă. Un asemenea impuls vindicativ i l-aţi stârnit şi dumneavoastră, şi doamna Gaşa. Subliniez că nu vreau să vă acuz, ci numai să dau evenimentelor o anumită coerenţă. Fireşte, cauzele pomenite au fost nişte virtualităţi (nici o lege din societatea noastră nu le condamnă), în vreme ce Gala a violat efectiv codul penal. E de reţinut totuşi că pentru tot ce a săvârşit el a plătit cu viaţa…

— Domnule Garra… Mă iertaţi… Poate veţi socoti o indiscreţie…

— După ce dumneavoastră v-aţi aşezat de bună voie sub reflectorul interogaţiilor mele, ar fi cel puţin nedelicat să nu răspund la orice întrebare pe care mi-aţi pune-o…

— Voiam să vă întreb dacă scrieţi… Dacă scrieţi literatură… Inspectorul zâmbi uşor amar. Ştiu, continuă Gamma cu o vibraţie nemaiîntâlnită până atunci în glasul său, ştiu că există suflete sensibile care torc în secret o melodie suavă, imperceptibilă tocmai din pricina structurii lor delicate… E posibil să vă mire că duritatea mea e receptivă la astfel de mesaje… Tăcute. Unele tăceri înfiorate sunt totuşi mai apropiate

de concentrare decât orice discurs. Şi după cum există genii ale densităţii şi genii rapsodice (parcă aşa le-aţi numit) există, cred, şi genii tăcute.

— Mulţumesc, murmură Garra.

— Vi se pare probabil curios că vă pun o asemenea întrebare.

— Nu chiar…

— E totuşi uluitor cum, într-o singură oră, sub influxul dumneavoastră, vinovăţia a circulat ca un curent de la unul la altul… E ceva obiectiv în argumentele pe care le-aţi adus, dar fără revelatorul dumneavoastră ele ar fi rămas invizibile. Iată de ce v-am întrebat dacă scrieţi…

— Aveţi dreptate, gândurile mele sunt dependente de educaţia pe care am primit-o. Mama mea era calvinistă, un anumit complex al culpabilităţii mi-a format copilăria. Pentru răul ce există, tot universul ar fi solitar. In ceea ce priveşte scrisul, poate că odată vă voi arăta ceva. Un lucru vă pot spune de pe acum, ca să-mi pricepeţi… Viziunea. Ideea dumneavoastră din articol se releră la un extraterestru care luase chipul unui pământean. Ei bine… Eu însumi mă mir de modul în care-i văd pe oameni… Fiecare dintre ei mi se pare o enigmă inepuizabilă, fiecare dintre ei îmi face impresia unui adevărat… Extraterestru.

S. O. S., sentimentale!

Dănuţ Ungureanu.

Încă un inginer care îmbrăţişează literatura de anticipaţieNăscut în 1958, Dănuţ Ungureanu – în prezent inginer energetician la Rovinari – are doar 3-4 ani de activitate pe tărâmul anticipaţiei (în cenaclul bucureştean Solaris), dar revistele şi almanahurile au remarcat deja calitatea scriiturii sale, umorul, căldura, umanismul povestirilor sale. SOS, sentimentale! Este o mostră de cea ce poate Dănuţ Ungureanu. Şi o promisiune.

Motto: „P. S. I love You” Beatles.

Arthur B. Cylinder aruncă o privire distrată în direcţia termometrului. Ceea ce văzu îi smulse una dintre acele expresii pe care cei mai mulţi autori preferă să le treacă sub tăcere. Nava lui, 01d Merlin”, tocmai traversa o zonă de instabilitate şi acul indicator se zbătea înnebunit pe undeva, prin jurul cifrei +40. Îşi privi înciudat imaginea deformată într-unul dintre ecrane, un omuleţ mărunt, caraghios, sugrumat într-un slip albastru, extrem de sumar. Degetele i se plimbară pe claviatura din faţa computerului de bord. Câteva beculeţe clipiră pe chipul acestuia.

— Da.

— A. B. C., zise Arthur, uite de ce te-am trezit: aş vrea să-mi găseşti o variantă optimă de traiectorie ca să părăsim blestemata asta de zonă. Supernovele nu-s de mine…

Se auzi un chicotit înfundat.

— Ei, Art, replică şiret A. B. C., am impresia că vrei să împaci capra cu varza. Ce-i, e prea cald? O. K., am să încerc, dar nu-ţi promit nimic. Până una alta, fii bun şi conectează-mi circuitul T. V. M-am plictisit admirând exteriorul. Peisajul, vreau să zic.

— Bine, încuviinţă Cylinder.

Se obişnuise cu coridoarele strimte şi prost luminate, ca ale unui submarin. Se obişnuise cu tremurul surd al pereţilor şi cu sala de comandă decorată de mântuială. Şi, mai ales, se obişnuise cu toate ciudăţeniile lui A. B. C., Are puţin mai multă imaginaţie, îi spuseseră râzând, la plecare, dar e absolut inofensiv.” Şi el a râs odată cu ei. A râs şi şi-a luat zborul.

— Bine, încuviinţă Cylinder şi conectă circuitul T. V.

Cum s-ar spune, A. B. C. se trezise, dar de-abia acum deschisese ochii.

— Oh, se auzi un geamăt exprimând mai degrabă surprindere, ori indignare, ori ceva de felul ăsta.

— Oh, vai! Oh, Art!

Dintr-un salt, Arthur fu în picioare.

— Ce s-a întâmplat? Se sperie.

— Vai, Art… Eşti…

— Ce sunt? Explodă Cylinder.

— Eşti… Gol.

Era într-adevăr gol. Se privi scurt şi constată încă o dată că era într-adevăr gol. Cu excepţia slipului albastru.

— Vai, ce m-ai speriat, se destinse Arthur şi începu să râdă uşurat. Vocea îl întrerupse şi, culmea, pe un ton de-a dreptul indignat:

— Sper că n-ai de gând să continui în prezenţa mea acest oribil ex. Ex…

— Exhibiţionism. Va să zică nu e o glumă, se miră omul.

Luminiţele clipiră revoltate.

— Nu…

Brusc, Arthur îşi pierdu cumpătul.

— Şi de ce, mă rog… Conservă expirată! Îmi dictezi tu MIE ce să… La dracu!

A. B. C. nu-i răspunse. Dar, acolo, în adâncul circuitelor sale, probabil că bombănea. Temperatura continua să crească ameninţător. Ce păcat, se gândi Arthur, că nu înregistra dialogul ca să li-1 servească şi ălora la întoarcere., Puţin mai multă imaginaţie!”

— Şi, mă rog, se auzi Cylinder cugetând, ce m-ar putea împiedica să umblu gol puşcă pe coridoarele navei mele?

— Regulamentul, îi răspuns vocea. Şi prezenţa unei doamne.

Involuntar, Arthur aruncă o privire circulară prin cabină. Probabil că A. B. C. o luase razna.

— Aş putea să aflu şi eu, rosti apăsat omul, la cine te referi când remarci între noi prezenţa unei doamne?

— La mine, zise A. B. C.

De data asta Arthur nu se mai putu stăpâni. Râse minute în şir până când o durere ascuţită în abdomen îl înştiinţă că trebuie să se oprească.

— Tu, cutie fără capac? Ceainic hodorogit, pioneză electronică, tu, o doamnă?

Şi hohoti din nou, îndelung, nestingherit. A. B. C. îl urmări liniştit, aşteptând să se potolească.

— Ei bine, da, de ce nu, o doamnă. Explică-mi şi mie, te rog, ce naiba te împiedică să vezi în mine ceea ce sunt? Un ambalaj, mai mult sau mai puţin adecvat? Faptul că nu-ţi semăn leit? Oh, doamne, pentru asta ar trebui să le fiu recunoscătoare celor ce m-au construit.

— Ai spus „recunoscătoare”! Ei, drăcie, chiar aşa a spus, „recunoscătoare”! Arthur îl contemplă meditativ. Un fior îi străbătu coastele patru-cinci.

— Continuă, zise.

Şi A. B. C. nu se lăsă rugat.

— Vezi tu, Art (îmi voi permite totuşi să te tutuiesc în continuare), raţionamentul meu e fundamentat pe chiar noţiunile pe care tu însuţi m-ai pregătit să le asimilez. Şi, dumnezeule, n-ai să-ţi renegi acum şi aici propriile-ţi afirmaţii. Ai fi cel puţin ridicol. (Aşteaptă, te rog, lasă-mă să termin! Ah, bărbaţii!) Toate, dar absolut toate, gravitează în jurul a ceea ce

te-ai obişnuit să numeşti în mod curent „sex slab” (un concept cam facil totuşi).

— Nu zău, se scăpă Cylinder, şi care ar fi alea?

— Doar câteva, scumpul meu Art, doar câteva. Am să mă opresc la esenţial. Sper că n-ai să te împotriveşti afirmaţiei că posed un oarecare farmec personal.

„Trei şuruburi şi o manivelă” îşi zise Arthur.

— Da. Şi?

— Ei bine, continuă A. B. C. imperturbabil, ăsta n-ar fi decât un aspect minor al problemei. Posed o cultură generală bunicică şi un spirit creator frumuşel. Ieri am descoperit în mine, vreau să zic pe unul din circuitele mele, ceva… Ceva pe care aş putea să-1 denumesc, fără să greşesc prea tare, intuiţie feminină, (îţi aduci aminte, probabil, de câte ori ţi-am anticipat dorinţele.) Sunt pudică, manierată, sentimentală şi un pic… Fatalistă. Detest violenţa şi fanfaronada tipic masculină. Mă dau în vânt după cosmetice, modă şi artă culinară. Ştiu să apreciez un compliment bine făcut.

Da, Arthur era din ce în mai sigur, va trebui să-1 deconecteze şi să se ocupe singur de pilotaj. Până una alta, distracţia nu-i dăuna cu nimic. Doar temperatura, aproape de suportabil.

— Ei bine, şi ce-i cu asta? Ripostă el. Asta nu înseamnă nimic. Cunosc, există o grămadă de bărbaţi manieraţi, pudici, sentimentali ş.a.m.d. Eu însumi ştiu vreo doi-trei aiuriţi leşinaţi după cosmetice şi… Arte culinare moderne. Nimic nu demonstrează că toate astea ar fi exclusiv ale femeilor. De ce dracu' nu ţi-a trăsnit prin circuite că eşti bărbat?

A. B. C. bâzâi o clipă încurcat. Apoi clipi vesel cu toate cele 312 beculeţe ale sale.

— Şi Freud? Ai să-mi spui că şi el era un aiurit?

Arthur B. Cylinder căscă neputincios gura şi se gândi că asta ar putea deveni până la urmă un tic.

— Ascultă…, începu el şi se înecă. Ascultă, toate glumele au o limită a lor. Ce-i cu Freud?

— Ei bine, Freud, îl dăscăli răbdător A. B. C., povestea într-una din lucrările sale ceva interesant cu nişte vise. Că fetele visează uneori şerpi şi alte asemenea, dacă înţelegi ce vreau să spun…

Arthur se ciupi uşurel de picior ca o ultimă tentativă de a se convinge că visează şi el. Nu era aşa.

— Problema este, spuse încetişor A. B. C., că de la o vreme am nişte coşmaruri îngrozitoare. Mormane întregi de cabluri şi sârme liţate colcăind, târându-se, sugrumându-mă, cabluri şi sârme încolăcite, prelungi, unsuroase. Ce deosebire poate fi între toate astea şi visele lui Freud? Niciuna esenţială, cred. Ca să nu-ţi mai spun că… Dar nu, e prea… Ei bine, fiindcă mă sileşti, am să ţi-o spun. Din treizeci în treizeci de zile am perioade când pur şi simplu pierd curent. Am scăpări de energie pe care nu le pot controla. Şi mă simt groaznic.

Arthur se holbă uluit la spoturile minuscule, argintii, prelingându-se aidoma unor lacrimi pe sub pleoapele de metal şi plastic ale displayurilor. Apoi se porni să zbiere ca un apucat:

— Râşniţă nenorocită!… Programul cui te-a făcut! Nu vrei să încetezi odată? De câte ori să-ţi repet că eşti numai un lucru, atât, un obiect neînsufleţit, la picioarele celui mai imbecil dintre oameni? Nu ţi-au spus că au nevoie de tine la fier vechi? Oricând aş putea să te scot din priză şi să mă lipsesc de balivernele tale bolnăvicioase.

— Crezi? Rosti încet A. B. C.

Plutea ceva ciudat în aer, ceva ciudat şi ameninţător totodată. Părea că mii de fire subţiri, elastice, s-ar fi întins la maxim, gata gata să plesnească sec, ireversibil.

— Ştiu că sunt numai un lucru, spuse resemnat (ă) computerul. Explică-mi şi mie însă în ce constă superioritatea unuia ca tine, în faţa lucrului care sunt eu? Gândesc ca şi tine, simt, învăţ, caut. Chiar şi tu ai fost la început dependent de un program şi de cineva care te servea cu informaţie. Ţi se mai întâmplă şi azi, nu poţi s-o negi. Pe lângă toate astea, eşti, cred, cel mai nesuferit dintre exemplarele fabricate odată cu tine (scuză-mă, vreau să zic din generaţia ta). Şi eşti singur. Ai cunoscut vreodată iubirea?

Arthur B. Cylinder hohoti stins, la capătul puterilor.

— Dar tu, tu, adunătură de electroni bătând câmpii (magnetici), te pomeneşti că eşti îndrăgostit?

A. B. C. nu-i răspunse. Părea preocupat de cu totul altceva, ori poate chiar zumzetul propriilor gânduri îl împiedica să mai fie atent la altceva. Arthur citise o groază de chestii (amuzante la vremea respectivă) despre cum refuză computerele să fie deconectate şi cum se împotrivesc ele tiraniei omeneşti pornite să le distrugă. Căută din ochi ceva cu care ar fi putut sparge capul maşinăriei infernale din faţa lui. Apoi se târî moleşit din cauza căldurii şi desprinse fişele de legătură cu marile capturatoare energetice din exterior. Nu se întâmplă nimic.

— Da, îşi reveni A. B. C., am uitat să-ţi spun. De vreo 45 de secunde, mai exact de 44 secunde şi cinci zecimi, am preluat în întregime controlul. Era normal să fiu pentru promovarea femeii în munca de conducere, nu crezi? Şi te rog să încetezi agitaţia asta total inutilă. Nu faci decât să măreşti entropia sistemului. De altfel, O. M. mi-a dat de înţeles că şi pe el îl agasează căldura şi că o să caute un loc mai… Umbros. Noi doi ne iubim, vrem să ne petrecem luna de miere în Beta Casiopeea.

— Da, bolborosi Cylinder, într-adevăr, voi doi, tu şi cu O. M. Cine dracu' mai e şi ăsta?

— Oh, Art, se lamentă A. B. C., de când sunt pe nava asta n-am mai văzut un film sau ceva de genul ăsta. Am ţinut singură toată gospodăria şi te-am cocoloşit şi pe tine cum am ştiut mai bine.

Şi acum… L-am îndrăgit din prima clpă, Art, şi cred… Cred că şi el mă iubeşte un pic.

— Pentru numele lui dumnezeu, scânci Arthur, poţi înceta o clipă să mai baţi câmpii? Cine mai e şi O. M. ăsta?

A. B. C. oftă din rărunchi, alergând pe ecrane efemerităţile liniilor de baieiaj vertical.

— Dar e foarte simplu, scumpul meu Art. Presupunând că în mica noastră famiile eu constitui partea feminină, cum s-ar spune, hm… Pasivă, atunci… Cine mai e mobil pe-aici în afară de tine?

Pauză.

— Nu! Zbieră deodată Arthur că toate hublourile zdrăngăniră. Nu! Asta nu se poate! Old Merlin! Nava, nava mea!

Se gândi că ar putea, cu un pic de noroc, să-i scoată lui A. B. C. 5-6 ochi.

— Nu te-aş sfătui să încerci, îl avertiză A. B. C.

Vocea îi şovăi o nanosecundă.

— O. M. e foarte irascibil. Şi mai ales gelos. Ai totuşi o şansă dintr-un milion să scapi teafăr din toată istoria.

Pereţii navei vibrară intens. Viteza crescuse considerabil. O. M. se arăta teribil de grăbit şi îndrăgostit. Cylinder simţi că leşină.

— Şi care ar fi şansa? Întrebă.

— În momentul în care vom trece din nou prin sistemul tău solar (asta la întoarcere, bineînţeles) vei fi liber să faci ce pofteşti. Dar fii atent, Cylinder, continuă A. B. C. şiret, se spune deseori că unde sunt deja doi, al treilea e uneori cam în plus. În dragoste, se ştie, e nevoie de doi. Cât timp n-ai să deranjezi pe nimeni, nimeni nu te va deranja. În mica ta cabină ai tot ce-ţi trebuie. Ai acces la frigider şi la videotecă. În caz de extremă urgenţă,

repet, numai atunci, ai voie să mă inoportunezi cu un mesaj şi ai grijă să fie cât mai scurt cu putinţă. Unul dintre terminalele mele îţi stă la îndemână. Şi acum… la revedere, Art! Sper să devii în curând un bun prieten de familie.

Şi clipi nerăbdător din beculeţe indicându-i ieşirea.

Arthur B. Cylinder se ridică ameţit. I se părea că e beat, marţ de beat, aşa cum nu i se mai întâmplase de multă vreme. În urmă auzi metalul uşâi îmbucându-se cu un clănţănit sinistru.

Dormi prăvălit în mica sa cabină, asaltat de viziuni danteşti, înfiorătoare.

Se trezi mahmur. Dincolo de sticla metalizată a hublourilor, stelele îl priveau ostile, străine.

Ce-ar fi putut face? Toate legăturile radio treceau, bineînţeles, pe la A. B. C. Şi-apoi era prea speriat pentru a mai spera încă într-o farsă de prost gust., Târfă!„ îşi zise deznădăjduit şi amuţi înfricoşat că cineva sau ceva l-ar putea auzi. Înfricoşat că el însuşi începuse să creadă… Să creadă! „Dumnezeule! Îi urcă pe buze urletul de triumf. Dumnezeule!„ Şi apoi din nou: Târfă! O şansă dintr-un milion spui? Un milion de şanse, îţi spun eu!”.

Se aşeză fluierând vesel în faţa consolei. Se gândi o clipă apoi degetele îi alergară singure pe taste: „Draga mea A. B. C., Ceea ce am simţit în clipa în care te-am văzut nu poate fi cuprins în rândurile banale ale unei scrisori de dragoste. Te aştept diseară, la 9, la videotecă. Ai şi acolo, mi se pare, un terminal. Al tău care te adoră, Art.

P. S. O. M. n-o să afle nimic.”

Homunculus.

Ilia Varşavski.

Marinar, inginer constructor, cercetător ştiinţific, Ilia Varşavski (1909 – 1974) a adus în literatura sovietică de science fiction povestirile umoristice cu roboţi şi maşini inteligente. El a rămas

în memoria cititorilor săi ca un maestru incontestabil al genului scurt, al ironiei muşcătoare şi al parabolelor avertisment.

În literatura de anticipaţie a debutat târziu, în 1962 (tot în acel an, Colecţia de povestiri ştiinţificofantastice avea să-1 facă cunoscut cititorilor săi români cu povestirea Index E – 81), dar reuşeşte să se afirme rapid atât prin numărul mare de povestiri, pe care-1 trimite cu regularitate spre redacţii şi edituri, cât mai ales prin maniera aparte a scrisului său.

Din cei aproape 12 ani de creaţie literară SF au rămas memorabile numeroase volume de povestiri: Cafeneaua moleculară (1964), Omul care a văzut antilumea (1965), Soarele apune la Donomaga (1966), Prăvălia cu noutăţi (1970), Nu sunt simptome alarmante (1972), iar unele din povestirile sale mai apar încă şi astăzi în antologiile internaţionale.

*

Roboţii şi maşinile inteligente din povestirile lui Ilia Varşavski seamănă foarte mult cu oamenii. Ca în povestirea de faţă, de pildă, apărută în 1967, în care sentimentul încercat de robot este unul profund omenesc. Dar chiar dacă tonul este de cele mai multe ori ironic, din aceste povestiri răzbate cu putere un adevăr universal: „Pentru a nu deveni roboţi între roboţi, oamenii trebuie să fie tot mai mult oameni.”

M-a trezit ţârâitul telefonului. Pe cadranul fosforescent al ceasului deşteptător, limba mică trecuse de două. Nedumerit din cauza orei târzii, am ridicat receptorul.

— În sfârşit, te-ai trezit! Am auzit vocea tulburată a lui Smirnov. Te rog, vino de urgenţă până la mine.

— Ce s-a întâmplat?

— O mare nenorocire. A dispărut Homunculus. E cuprins de ideea distrugerii şi mă-ngrozesc pur şi simplu de ce este capabil să facă în asemenea stare.

— Ţi-am spus doar… Am început, dar am fost întrerupt de nişte zgomote sacadate ce se auzeau în receptor.

Nu mai e vreme de pierdut.

Homunculus! Eu îi alesesem numele, tocmai când Smirnov avusese ideea creării unui robot gânditor, cu voinţă independentă. Intenţiona să utilizeze elementele moleculare de nivelare inventate de el pentru modelarea creierului uman.

Încă de atunci am protestat împotriva acestei aberaţii. Nu reuşeam să înţeleg cum poate să folosească aceste elemente. Avusesem întotdeauna impresia că limitele ciberneticii sunt atinse odată cu sinteza automatelor. Eram convins de infinitatea posibilităţilor de a modela natura vie, dar încercarea modelării electronice a creierului uman mi se părea o bazaconie. La drept vorbind, mă înspăimânta inevitabilul conflict între om şi omologul lui mecanic, creatură lipsită de orice trăsătură omenească, dar cu voinţă independentă, condusă nu de simţuri, ci de legile reci şi abstracte ale logicii matematice. Eram convins că automatul, cu cât va fi mai desăvârşit, cu atât mai neomenească va fi comportarea lui în alegerea mijloacelor de obţinere a ţelurilor propuse. Atunci îi spusesem toate astea lui Smirnov, care-mi replică:

— Eşti tot atât de… Cu aceia care încearcă să argumenteze că dezvoltarea unui embrion omenesc în eprubetă încalcă normele elementare ale eticii. Un savant nu-şi poate permite luxul de a deveni sentimental în astfel de cazuri.

— Când cresc un embrion uman în eprubetă, l-am contrazis eu, pentru folosirea ţesuturilor lui la operaţii ce necesită grefe, atunci asta mi se pare uman şi justificabil din punct de vedere al eticii. Dar imaginează-ţi că îi trece cuiva prin cap să crească, din curiozitate, în eprubetă, un om viu. O asemenea încercare, cum este obţinerea creierului unui homunculus este, după mine, tot atât de respingătoare ca şi crearea hibridului om-maimuţă. Un Homunculus, am râs în hohote. Asta-i tot ce ne mai lipsea! Şi ăsta o să fie numele robotului: Homunculus.

Smirnov mă aştepta pe scară.

— Vino şi admiră, mi-a spus, deschizând uşa apartamentului.

Am rămas uimit. Lângă intrare zăceau, aruncate pe jos, resturi dintr-un televizor. Se părea că cineva îl distrusese meticulos, cu o plăcere sadică.

Am simţit apoi mirosul specific de gaz şi am intrat la baie. Conducta de gaz se volatilizase. Doar câteva bucăţi torsionate de armătură se observau într-un colţ al holului.

Am închis robineţii, apoi m-am îndreptat spre cabinetul lui Smirnov. Aici furia distrugerii îşi făcea mai puţin smţită prezenţa, dar cărţile de pe rafturi şi hârtiile de pe birou erau într-o dezordine cumplită.

— Cum s-a întâmplat? Am reuşit să întreb în timp ce mă aşezam pe divan.

— Nu pot să-ţi povestesc aproape nimic, spuse el încercând să facă ordine în hârtii. Ştii că, acum un an, l-am luat pe Homunculus din laborator şi l-am dus acasă la mine pentru a-1 supraveghea cât mai atent. Acum două luni robotul meu s-a întristat. Dintr-o dată a început să-1 intereseze tot ce era legătură cu moartea. Deseori mă întreba din ce cauză apare ea. Acum trei zile m-a rugat să-i povestesc cât mai amănunţit prin ce se deosebeşte el de om. Apoi m-a întrebat dacă o să-mi treacă vreodată prin minte să-1 omor. Şi-atunci am făcut o greşeală. Mă plictisise în asemenea hal cu ipohondria lui încât l-am ameninţat cu demontarea dacă nu-şi schimbă purtarea şi nu se hotărăşte odată să-şi aprofundeze lecţiile date de mine.

— Şi-atunci voi înceta să mai exist? Nu va mai rămâne din mine decât o grămadă de subansamble moarte? Mă întrebă el privindu-mă atent în ochi.

I-am răspuns afirmativ.

După această discuţie a amuţit. Două zile întregi s-a gândit cu încordare. Şi iată că astă-seară, venind acasă, am observat că uşa de la intrare era deschisă, iar apartamentul meu într-un asemenea hal de parcă trecuse prin el o turmă de elefanţi sălbatici. Iar Homunculus dispăruse.

— Unde-ar fi putut să se ducă?

— Sincer să fiu, nu ştiu. O singură dată a fost pe stradă, atunci când l-am adus acasă de la laborator. Poate a memorat drumul şi s-a dus acolo. Fără un plan însă, este imposibil să-1 găsim. Cel mai bine ar fi să vedem dacă nu-i în laborator.

Am ieşit din nou pe scară. Mi-au atras atenţia câteva bare de oţel ce susţineau balustrada. Erau smulse, iar una din ele lipsea. Mi s-a făcut frică. Era uşor de presupus ce înseamnă un robot înfuriat ce fuge de demontare şi care este înarmat cu o bară de oţel.

Am ieşit în stradă şi am ocolit balconul. Lângă un magazin universal se afla o maşină de miliţie şi, în ciuda orelor târzii, se strânseseră acolo vreo douăzeci de trecători, lângă o vitrină spartă.

Era suficientă numai o privire fugară spre haosul ce domnea în magazin ca să înţelegi ce se întâmplase acolo: urmele aceleiaşi furii absurde şi ale unei sete oarbe de distrugere, ce mă uimiseră în apartamentul lui Smirnov. Magnetofoane şi aparate de radio sfărâmate erau aruncate chiar şi în stradă.

Smirnov îmi arătă tăcut o păpuşă mare, cu capul rupt şi am înţeles atunci ce soartă groaznică îl va aştepta pe cel ce se va nimeri în drumul lui Homunculus.

Doi miliţieni însoţiţi de un câine ieşiră din magazin. Câinele se agita neputincios pe trotuar.

— Nu prinde urma, se plânse unul din miliţieni.

Smirnov opri un taxi care tocmai trecea şi spuse adresa laboratorului.

Spre marea noastră mirare portarul, aflat în serviciu de seara trecută, stătea liniştit la un ceai şi nu auzise nimic, despre nici un fel de roboţi. Am cercetat toate încăperile, dar n-am găsit nimic suspect. Pierduserăm urma lui Homunculus.

Smirnov se aşeză obosit pe un scaun.

— Acumulatorii îl ţin două zile, spuse el ştergându-şi fruntea umedă. Greu de imaginat cam ce-ar putea face în tot acest timp. Din nefericire este suficient de şmecher încât să găsească o modalitate pentru a-şi încărca acumulatorii atunci când se vor descărca.

Trebuie luate de urgenţă măsuri radicale.

Ne-am dus la miliţie. Locotenentul de serviciu ascultă cam sceptic toată povestea, totuşi, la perspectiva urmăririi monstrului de oţel cuprins de mania răzbunării, i se trezi instinctul profesional.

Luă imediat legătura cu toate secţiile de miliţie. Nu ne rămânea altceva de făcut decât să aşteptăm. Un mecanism foarte bine reglat, maşinăria menţinerii ordinii, începu să funcţioneze.

Au început să apară primele comunicări: obişnuitele întâmplări nocturne. Chiar şi-n crimele comise nu se simţea, aşa cum spun procurorii, stilul criminalului”, acum binecunoscut.

Era clar că robotul se ascunsese pe undeva şi va aştepta până când vigilenţa urmăritorilor va slăbi.

Aproape de răsăritul soarelui, obosiţi şi neliniştiţi, ne-am luat rămas bun de la locotenent şi ne-am dus acasă la Smirnov, cu gând să stabilim, la o ceaşcă de cafea, viitorul plan de acţiune.

Visurile noastre erau însă sortite eşecului.

Urcând scara am văzut uşa de la apartament făcută bucăţi şi lumină în toate camerele.

L-am privit pe Smirnov şi mă uimi paloarea stranie a feţei lui.

— Homunculus a venit să încheie socotelile cu mine, mormăi el lipindu-se de perete. Dacă nu-1 suni imediat pe locotenent suntem pierduţi.

După câteva minute sosi o maşină cu trei miliţieni.

— Criminalul se află în acest apartament? Întrebă bravul locotenent în timp ce-şi desfăcea tocul pistolului. Cine cunoaşte amplasarea camerelor?

— N-o să rezolvaţi nimic cu pistolul, îl preveni Smirnov. Carcasa robotului este făcută din oţel înalt aliat cu crom şi molibden. Mai bine aşteptaţi-mă puţin până fac rost de o prelată de maşină. Este singura metodă de a-1 imobiliza pe Homunculus.

Curând apăru împreună cu un portar solid ce căra o prelată mare.

Eram acum şase. Şase bărbaţi hotărâţi să imobilizeze această maşinărie electronică ruptă parcă din iad. Totuşi, fiecare simţea plutind în aer o anume nelinişte.

— Cred că e în cabinet, şopti Smirnov strecurându-şi capul pe uşă. Haideţi după mine. Poate reuşesc să-i distrag atenţia câteva secunde, ca voi să aruncaţi prelata. Nu ezitaţi nici o clipă fiindcă este înarmat cu o bară de oţel!

Ţinându-ne răsuflarea, păşeam încet pe coridor. Smirnov intră primul şi imediat se auzi horcăitul omului sugrumat de strânsoarea mâinilor de oţel…

Dar ce-am văzut în cabinet ne-a lăsat perplecşi.

Sprijinindu-se de perete, cu capul dat pe spate, Smirnov râdea în hohote isterice şi sughiţuri.

Stând jos, printre sfărâmăturile unui aparat de radio şi resturi metalice, în faţa manuscriselor stăpânului său, Homunculus murmura un cântecel în timp ce meşterea un roboţel. Când intrarăm în cameră tocmai fixa capul păpuşii ce-1 luase din magazinul devastat.

Desigur, titlul povestirii îşi are tâlcul lui şi el ne poartă cu gândul spre întunecatul ev mediu, când alchimiştii pretindeau că sunt în stare să fabrice oameni artificiali (Homunculuşi)

Theophrast von Hohenheim (1493 – 1541), mai cunoscut sub numele de Paracelsus, se pare că este primul care să pretindă acest lucru.

Procedeul este din cale afară de simplu şi, generos, Paracelsus nu 1-a ţinut ascuns.

E suficient, deci, să atragi „esenţa feminităţii” în locul unde fermentează „sământa bărbătească” şi imediat ia naştere un Homunculus. Şi pe deasupra, odată adus la viaţa lui artificială, este din capul locului dotat cu o inteligenţă sclipitoare şi vaste cunoştinţe enciclopedice.

Oricum, metoda Iui Paracelsus ni se pare mai la îndemână decât utilizarea elementelor moleculare de nivelare pe care ne-o propune Varşavski.

Poveste de apoi.

Sorin Simion.

Produs al cenaclului ieşan Quasar, Sorin Simion (născut în 1957) este unul dintre tinerii scriitori, zgârciţi„ cu scrisul. Dar câteva dintre povestirile publicate au fost menţionate stăruitor cu ocazia Consfătuirilor naţionale ale cenaclurilor de anticipaţie. Aşa, de pildă, Povestea timpului şi a filosofului, sau aceasta, aici în volum – Poveste de apoi.

— Ne fac să sperăm că inginerul constructor Sorin Simion se va impune curând, în cadrul tinerilor creatori din, noul val”, ca un autor cu imaginaţie şi talent literar.

Bătrânul a rămas în bibliotecă timp de o lună; nu se îngrijise câtuşi de puţin de bunul mers al staţiei, dar ştia că roboţii se pot descurca cel puţin la fel de bine şi singuri. De altfel, ar fi putut trece sute de ani fără a întâlni nimic altceva în cale decât imensul întuneric al vidului cosmic. Cochilia de plastic şi oţel care era staţia urma, mult dincolo de marginile sistemului solar, o orbită pe care poate doar computerul ei central o mai putea ghici.

„Către toate posturile de recepţie… Alarmă de gradul întâi! Se interzice coborârea pe oricare din planetele sistemului. Se interzice orice fel de contact între nave sau staţii orbitale. Se interzice luarea legăturii cu Pământul. Se vor deschide instrucţiunile P. R. K. încheiat”.

În a treizecea zi, bătrânul ieşi din bibliotecă cu un teanc de programe în braţe. Reuşise să transpună în ele toate cunoştinţele de chimie, fizică, biochimie, anatomie, fiziologie conţinute în biblioteca navei. Împingând cu umărul uşa transparentă, intră în sala computerului. Docil, acesta înghiţi datele şi începu să toarcă, clipind din ochii săi coloraţi, care acopereau jur-împrejur pereţii. Bătrânul se aşeză înfrigurat lângă terminalele executorii, aşteptând. Maşina dispunea de toate forţele de pe lume şi putea face orice i s-ar fi cerut. După patruzeci de minute, bătrânul avea în faţă un copil. Era mort.

Instrucţiunile P. R. K. prevedeau în termeni categorici:

1. Îndepărtarea cu maximă viteză de sistemul solar.

2. Aşteptarea unor nai instrucţiuni, în intervalul de timp imediat următor.

Bătrânul se închise din nou în bibliotecă. Ieşi în seara aceleiaşi zile. Noul program era extrem de simplu: computerul trebuia să creeze un ovul şi câţiva spermatozoizi.

Din clipa aceea dispozitivul de emisie-recepţie rămase în permanenţă deschis, dar nici un mesaj nu veni să lămurească ce se întâmplase dincolo. Timp de treizeci de ani bătrânul aşteptă fără încetare lângă aparate, tresărind la fiecare zgomot neobişnuit, moţăind în fotoliul din cabina de comunicaţii. Încalcă o dată consemnul şi trimise un semnal de apel. Repetă chemarea. Încercă să ia legătura cu alte staţii sau cu navele răspândite în spaţiu. Într-o dimineaţă înţelese că era singur.

, Nu pot înţelege ce se întâmplă. Sunt sigur că n-am greşit nicăieri: am verificat de mii de ori fiecare calcul, fiecare ecuaţie. Ovulul şi spermatoizii erau o reuşită perfectă. Mediul nutritiv, adecvat. Toate condiţiile, toţi parametrii, calculaţi şi verificaţi. Fecundarea în eprubetă e cea mai banală operaţie. Şi totuşi...”

Bătrânul rămase în bibliotecă mai mult de un an de zile. În a trei suta optzeci şi cincea zi ieşi târând după el un munte de programe. Le băgă cu răbdare, unul câte unul, în maşină. Experienţa era colosală: reproducerea, într-un spaţiu de câţiva metri cubi şi în intervalul de câteva zile, a întregii filogeneze. De la substanţe primare, trecând prin proteine, aminoacizi, coacervate,... Până la mamifere şi om. Se opri când obţinu o formă de trecere între caracatiţă şi păianjen. Monstrul era păros, inform, şi-1 fixa din mlaştina liliachie cu trei ochi bulbucaţi aşezaţi pe abdomenul flasc. Undeva exista un factor perturbator. Fauna rezultată nu era aceea a Pământului.

Cu treisprezece ani în urmă, radarele îi semnalaseră o navă. Avea motoarele oprite, plutea în derivă. Ajutat de roboţii de pe staţie, după ore şi ore de muncă neîncetată, reuşi să facă abordajul. Să taie o poartă în peretele triplu. Să pătrundă înăuntru. Tot ce găsi fu fotografia unei femei cu gura mare şi cu un neg între sprâncene. Cercetă de mai multe ori întreaga navă. Scotoci prin cele mai neînsemnate colţuri. Nu descoperi nimic altceva. Luă fotografia şi se întoarse. În clipa în care traversa tubul de cuplaj fu întâmpinat prin pereţii transparenţi ai acestuia de explozia noii zile care începea în sere. Staţia lui era un imens inel întunecat al cărui diamant de flori strălucea galben-roşu-albastru-violet, rotindu-se prin noaptea fără sfârşit.

Bătrânul rămase mult timp în cabina de odihnă. Stătea întins pe pat, privea tavanul şi gândea. Apoi, într-o bună zi, merse în sere, trase în piept parfumurile care se amestecau în juru-i, rupse o floare şi, zâmbind, intră în camera computerului. Se întinse în cuşeta instalată alături. Roboţii veniră să-i aşeze pe piept şi pe frunte şi pe ochi ventuzele cenuşii ale electrozilor. Un păienjeniş de cabluri îl lega de maşină. Şi atunci bătrânul adormi.

— Ce-a fost asta?

— O… aşa… Un fel de poveste despre oameni, spuse RB-26.

— Cred că te-ai dereglat. (Scarpină-mă, te rog; pe spinare.) Ţi-am mai explicat: oamenii nu există. Strigoii, fantomele, oamenii…, toate acestea sunt invenţii ale celor fricoşi. Singurele fiinţe care există suntem noi, roboţii. Trebuie să treci neapărat pe la recondiţionare. Dar hai întâi în sere, să ne jucăm, mai zise copilul.

Un prieten de pe Gensuym.

George Ceauşu.

Putem spune că tânărul informatician George Ceauşu (s-a născut în 1954) este deja o speranţă confirmată a dinamicului şi ambiţiosului cenaclu ieşan Quasar. O voce cu rezonanţe inconfundabile – în ciuda numeroaselor povestiri scrise în colaborare – ce ne propune, de cele mai multe ori, ingenioase jocuri de paradoxuri şi metafore stranii sau alteori terifiante descinderi pe tărâmurile fantasticului pur.

Prozele sale încep să atragă atenţia iubitorilor genului încă de la a 9-a Consfătuire naţională a cenaclurilor de anticipaţie, când primeşte un premiu II cu povestirea Infinitul şi tristeţea. De atunci, cu o regularitate de invidiat, reuşeşte să obţină cel puţin câte un premiu la fiecare concurs de creaţie prilejuit de Conferinţele naţionale (în 1980, la Timişoara, premiul III pentru nuvela Experia, trimiteţi o inimă; în 1981, la Iaşi, premiul I pentru povestirea, scrisă în colaborare, Elegie pentru o epavă cibernetică, în 1982, la Sibiu, premiul revistei Transilvania

pentru povestirea, scrisă în colaborare, Când zeii plâng; în 1983, la Bucureşti, premiul I pentru nuvelele Steaguri sub zid şi Atacul gondronilor; în 1984, la Cluj-Napoca, premiul II pentru eseul Cronoclasm şi crorioiagi.)

Iar dacă la toate acestea vom adăuga numeroasele povestiri apărute în reviste, fanzine şi almanahuri, precum şi cele două volume de povestiri predate la editurile Albatros şi Junimea, avem o imagine aproape completă a unuia dintre cei mai prolifici scriitori de anticipaţie din „noul val”.

Gensuym [dzensuim]. Planeta a treia (d=l, 2(r), turtire-1/272,5, m-0,9M, p = 0,79, g= 1,1 g, albedo = 0,51) din sistemul stelei duble Kollheim (9,53 a.l. de Terra). Descoperită de L. K. Zytron & colab. (7 î.e.g.) în timpul celei de-a doua expediţii (10 î.e.g. – 8 e.g.). Începând din anul 15 e.g., odată cu Prima Redimensionare Tehnologică, transformată în cimitir al epavelor cibernetice şi biocibernetice de pe Terra. Curse regulate spre Gensuym cu transpaţiale de generaţie 4,5 (V. şi Cimitire tehnologice.)

Din Ghidul planetar, tom XIX: Planetele specializate)

Îşi reactivă gradat funcţiile, îşi desţepeni articulaţiile, apoi răscoli cu proteza prin iarbă, în virtutea unui reflex mai vechi. Treptat, ochii luminoşi îi crescură în intensitate. Îşi roti privirea pe un semicerc. Ceilalţi ciberi, inactivaţi, erau întinşi pe jos, în poziţii adesea caricaturale, ca literele unei lozinci de trupuri la o ceremonie pe Marele Platou. Pătrunzând prin săpăturile acoperişului metalic, lumina astrului roşu le poleia platoşele. Orologiile biologice aveau să-i trezească şi pe ei în curând. Ar fi urmat ritualurile plicticoase pe care Licorn 40 le evita de-o vreme încoace.

Se ridică greoi, păşi peste unul din trupuri şi nimeri ieşirea, împleticindu-se. O viziune fugară pluti peste retinele de cristale negre. Un trup argintiu… O femeie. Petalele ei albe cresc pe un lujer înalt, înclinându-se sub o adiere…

Reflectat în carapacea cilindrică a adăpostului improvizat, astrul roşu îl orbi. O amintire îl deruta. Scena din muzeu îi rămăsese

întipărită în memorie. Surprins de o năvală a Cavalerilor Banalităţii, se ascunsese într-o armură. În scurt timp, hoarda de roboţi se împrăştie. Rămase numai unul care se apropia de el, întrebând galant:

— Doriţi să dansaţi, doamnă?

Îngheţat, Licorn 40 îl fixa prin găurile coifului. Nu ştia ce să facă, deşi nu se aştepta să fie atacat: Cavalerii Banalităţii nu distrug armuri. Robotul nu insistă; se retrase, încercând să nu tropăie, apoi meşteri ceva la panou: o muzică vaporoasă inundă încăperea. O melodie veche, atât de veche, încât acordurile se clătinau la fiecare pas, aşa cum făcea şi robotul acum. Se oprise în faţa armurii vecine.

— Doriţi să dansaţi, doamnă? Întrebă el, pe un ton mai ridicat.

„Doamna” nu se clinti. Robotul repetă întrebarea, de astă dată urlând. Ea nu dădu nici un semn. El se apropie încet şi o strânse în braţe. Metalul pârâi, scrâşni, se contorsionă, apoi robotul, dispreţuitor, dădu drumul armurii, care, încovrigată, îi zăcea acum la picioare.

Vru să repete jocul cu o a treia armură, dar, înainte de-a o strânge în braţe, îi veni o altă idee. O ridică de pe pardoseală, poticnindu-se: „doamna” de fier era grea. Se rotiră o dată, în timp ce ritmul se schimba, şi dispărură amândoi pe fondul unui marş triumfal, descriind volute din ce în ce mai largi.

Robotul spusese „doamnă”, ceea ce însemna „femeie” prin excelenţă. Nedumerirea lui Licorn 40 începea de aici: femeia visată de el n-avea nici un pic de fier. Oare armura avea petale? Nu-şi mai amintea. Cimitirul epavelor cibernetice tresărea ca un om cu solzi, pe jumătate îngropat în pământ. Companionul galben al Soarelui roşu abia se ghicea la orizont, deasupra mozaicului de faţete metalice.

Un monotonic se strecură afară din adăpost. Ca de obicei, se trezise cu o oră mai devreme şi îndeplinise cu cea mai mare minuţiozitate Ritualul metalelor şi, mai apoi, al noilor tehnologii.

Era bine îmbinat, dar cenuşiu de sus până jos, cu excepţia braţelor, pe care era tatuată, de sute de ori, aceeaşi etichetă comercială. Bolborosi ceva spre el, iar Licorn 40 se opri.

— N-am înţeles.

Pe fundalul unui ţiuit intens, monotonicul îşi regăsi vocea limpede, melodioasă:

— Tu ne faci cinste.

— Mulţumesc, murmură absent Licorn 40.

— Ne fac cinste şi ceilalţi, cinstind ritualurile.

— Desigur.

— Cinstim cu toţii această zi care ne face cinste.

— Dar ce zi e azi?

— O zi care ne face cinste tuturor.

— A, da, îşi aminti Licorn 40. Ziua învestiturii.

— Cinstite ciber reformat, să o cinstim aşa cum se cuvine – pe Marele Platou, declamă monotonicul.

— Vin mai târziu, se eschivă Licorn 40. Nu-i plăcea să meargă întovărăşit de cineva, mai ales când acest cineva era un monotonic.

— Nu ne faci cinste! Scrâşni monotonicul şi se îndepărtă semeţ. Se pierdu în umbra unei imense nave spaţiale, care stătea pe-o rână, la marginea drumului.

Licorn 40 o luă spre Platoul Central, examinând păienjenişul de conductori care îngusta trecerea. Reperă şanţul în care clipoceau tot felul de gângănii. Trebuia să-1 ocolească. În apa cu urme de ţiţei plutea o ciudăţenie geometrică, emiţând sunete ca de gramofon uzat. Deodată, o platoşă se ridică din adânc, se

scutură şi un trup dezarticulat îi sări în faţă, blocându-i trecerea; arătarea îşi ridică fruntea din care se scurgea un filament; încercă să ajungă la verticală, nu izbuti, funcţia de echilibru îi era serios dereglată.

— Confucius, tresări Licorn 40, repezindu-se să-1 sprijine. Fără succes, însă. Fostul vrăjitor şi savant al tribului, pe care îl recunoscuse sub masca de noroi, se dezechilibră, căzând cu zgomot. Când se aplecă să-1 ridice, Licorn 40 îi auzi glasul şi încremeni.

— Scuză-mă, sunt beat.

Confucius rămăsese întins pe spate. Ochii îi ardeau în cap, dar expresia lor se detaşa de cea a fetei.

— Funcţionezi, băiete, funcţionezi? Întrebă el, ridicându-se într-o rână. Nu aşteptă răspunsul: Eu nu mai sunt eu, Atarak mi-a luat aproape totul.

Licorn 40 se nelinişti: dacă pe undeva era vreo sondă-spion, dintre miile instalate în zona habitatului? (Atarak fusese mai mult decât prevăzător).

— Taci, eşti beat, spuse el, lipsit de convingere.

— Nu te îmbeţi şi tu? Am imagini de pe Pământ, şopti Confucius, misterios. Funcţiunile biocibernetice ale lui Licorn 40 se accelerară subit.

— Îmi poţi arăta o femeie? Întrebă el, speriat de perspectiva refuzului. Gura celuilalt se destinse până la urechi:

— Ha, ha, te-am prins! Eşti un îndrăgostit!

Se ridică greoi. O lumină albastră îi zvâcni deasupra capului.

— Să trag mai întâi o duşcă. Ah, ce înalt e muntele ăsta!

Licorn 40 îşi înfipse cârligul protezei în pieptul lui.

— Dă-mi mai repede femeia, beţivanule!

— Bravo, un îndrăgostit reuşit, aprecie vechiul vrăjitor şi savant al tribului. Îndrăgostiţii sunt agresivi. Îţi dau femeia, dar te îmbeţi. Te faci praf, ca mine. Atarak a interzis beţia – eu l-am sfătuit asta – şi a confiscat imaginile de pe Pământ.

Îi întinse un teanc de casete pe care Licorn 40 i le smulse din mână. Nişa senzocaptoare de la tâmplă. Femeia. Petalele albe, înghiţite de întunericul minţii… Lujerul verde, frunzele subţiri…

— Şi dacă nu-i o femeie, n-are nimic de fier?

— Exclus! Îl asigură Concifus. Dar cum e? Cum e? Îl iscodi el.

— Porcule, îl gratulă Licorn 40. E ceva intim, nu te interesează.

Confucius nu observă jignirea; sau poate nu cunoştea toate noţiunile. Se lansă într-o lungă disertaţie pe tema veninului dragostei, una dintre chimicalele care pot conduce şi la soluţia supremă: auto-suprimarea.

Drumul se lărgea. Clătinându-se, cei doi înaintau spre Marele Platou. Aştrii se ridicaseră, închipuind deasupra un fel de stelă funerară, arzând.

Caruselul multicolor care le juca în ochi se înteţi. Deodată, în jungla metalică începu să bată vântul şi în curând structura înaltă de circuite zăngăni, de parcă s-ar fi ridicat deasupra o aripă distrugătoare.

— Să ne ascundem! Strigă Confucius. Sunt Cavalerii Banalităţii!

În depărtare, scheletele metalice se clătinau ca firele de iarbă, căzând. Retezaţi, pilonii se prăbuşeau într-o ploaie de scântei. Tufişuri de conductori luaseră foc. Vuietul venea semănând ruină şi distrugere. O luară la fugă, dar tăvălugul se apropia din urmă. Se strecurară în pântecul unei turbine numerice cu căngi. Şi, de îndată, sfârâitul aruncătoarelor de plasmă, şuierul săbiilor cu incandescenţă, zgomotul prăbuşirii grinzilor de oţel, tropotul caravanei robotice, cavalcada de strigăte acoperiră totul.

La fel de rapid cum începuse, furtuna se potoli. Hoarda de robi reformaţi se îndepărtase. Ascultară alent, lipiţi de găoacea metalică în care se retrăseseră. Se ridicară. Oţelul şi plasticul topit gâlgâiau în câteva pârâiaşe subţiri. Cele mai multe se închegaseră. Săbiile cu incandescenţă, care ciopârţiseră turbina, atinseseră şi proteza lui Licorn 40. Acesta privea acum ciotul rămas ca pe un obiect care nu-i aparţinea.

— Nu înţeleg ee vor, bolborosi el.

— Se plictisesc. N-au altă ocupaţie. Iar o proteză şi o jumătate a ei sunt acelaşi lucru: un braţ fals, îl linişti Confucius, dând cu piciorul robotului zdrobit de căderea unui pilon. Numai Dragostea e nemuritoare şi adevărată. Un sentiment care mi-a reuşit pe deplin.

— Cum? Tu ai făcut asta? Se pomeni strigând Licorn 40. Când? Nervozitatea îi difuza în circuitele emoţionale. Îl prinsese de umăr pe Confucius şi îl zgâlţâia. Când ai făcut implantul de sentimente, vrăjitor afurisit?

— În timpul depanărilor, cap sec, când umblam prin maţele tale. Nu era mai bine să te fi lăsat aşa, un ghemotoc de circuite?

Confucius era din nou stăpân pe situaţie.

— Dar de ce un singur sentiment? Mai întrebă Licorn 40, de astă dată şters, fără nuanţă.

— Posibilităţile tehnice, dragul meu, posibilităţile tehnice şi, în acelaşi timp, trebuia să ne apropiem de esenţa umană: sentimentul unic, irepetabil. Voiai să te fac un Fricos, un Mânios, un Disperat? Sau să amestec sentimente, un amalgam din care să nu mai înţelegi nimic?… Hai, lasă asta, mai bine să bem.

Nu departe se zărea platoul de ceremonii. Drumul se lărgise ca un estuar, ciberii înaintau spre locul învestiturii izolaţi sau în grupuri mici, procesiunea pestriţă era completată de câte un robot reformat. Şi fiecare din membrii acestei procesiuni avea cel puţin un defect vizibil, în înfăţişarea fiecăruia şchiopăta ceva,

şiruri de trupuri cu o strălucire metalică se scurgeau pe platou ca o tristă cruciadă cibernetică, înfrântă mai înainte ca lupta să fi început.

Prin cortina de trupuri ce creştea în jur, Licorn 40 descoperi doi ochi ce aruncau spre ei sclipiri de răutate; chipul celui din umbră se ivise o clipă, apoi se pierduse în mulţime. De ajuns pentru a fi recunoscut de Licorn 40, care se întoarse alarmat spre Confucius: obscura lor discuţie intrase în atenţia Depanatorului Principal. Maestru de necontestat al vindecărilor, acesta îndeplinea şi funcţia de vrăjitor al tribului, ceea ce însemna că atributele lui de savant şi de filosof se subînţelegeau; deci, noul Confucius, care îşi luase un titlu în plus.

Între timp, piaţa se umpluse. Pe deasupra mării de capete văzură podiumul instalat în centrul ei. O cărare se deschise în mulţime, iar şeful uniunii de triburi, drapat în negru, înaintă protejat de ariciul de suliţe ale războinicilor. Atarak se apropie de podium, urcă; un gest inhibitor al său transformă vacarmul de până atunci într-un murmur, după care murmurul se stinse, făcând loc unei tăceri ameninţătoare.

— Ciberi! Tună în microfoane vocea lui Atarak. Astăzi trăim o zi măreaţă pentru noi toţi. Ziua unei noi Investituri.

Fără îndoială, era meritul lui că din hoardele de ciberi din zona cathartică a lui Gensuym crease o singură uniune tribală; vechile ritualuri tehnologice, atât de mult ignorate, fuseseră repuse în drepturi. În guvernarea pe care o exercita se sprijinea pe două caste a căror prezenţă se făcea simţită din plin în această adunare: războinicii şi depanatorii.

— Ciberi, continuă Atarak, iată-ne trăind o nouă eră din istoria civilizaţiei: era tribală. Este un apogeu al evoluţiei sociale şi un exemplu grăitor oferit de noi Pământului care ne-a alungat.

Aplauzele şi urletele de aprobare îi acoperiră ultimele cuvinte, megafoanele şi înregistrările sonore fuseseră puse în funcţiune, tălăzuirea se propaga peste capetele mulţimii. Licorn 40 privi în jur: mandibule strânse, feţe impenetrabile. Vocea lui Atarak

vibra, urletul megafoanelor se ridică din nou, Licorn 40 se lupta cu aceeaşi inerţie paralizantă, ceilalţi erau în aceeaşi stare de semitrezire, doar Confucius se smulsese din beţia de imagini, urmărind atent cuvântarea.

— Vezi, astea sunt teoriile mele, îi spuse el. Acum îmi pare rău că am proferat atâtea inepţii în faţa lui Atarak. Văd că le-a luat chiar pe toate, fără să schimbe nici un cuvânt.

Da, acum Licorn 40 sesizase mişcarea: Depanatorul Principal îşi întoarse capul spre ei; zidul de trupuri care îi despărţea era destul de îngust.

— Planeta noastră va deveni leagănul civilizaţiei terestre, continuă Atarak, după ce şi ultimul ecou al uralelor se stinse.

Ceremonile de învestitură semănau între ele nu numai prin programul strict după care se desfăşurau (în urma căruia acelaşi conducător era investit cu aceleaşi funcţii; conta mai mult ceremonia în sine), ci şi prin conţinutul invariabil al discursului rostit cu acest prilej: viaţa urbană i-a îndepărtat pe oameni în mod fatal de natură. Singura soluţie pentru depăşirea impasului era reîntoarcerea în vechile oaze ale civilizaţiei, împrăştiate prin jungla amazoniană sau prin insulele Oceaniei. Tereştrii vor descoperi în curând avantajele unei societăţi tribale a viitorului, după exemplul oferit de Gensuym.

Iarăşi se ridicară aplauzele, dar uriaşa insectă miriapodică a mulţimii, dormitând în picioare, îşi clătină în semn de lehamite zecile-i de mii de capete.

— Bravo, Atarak! Se auzi strigătul lui Confucius.

— Taci, ce te-a apucat – şopti Licorn 40 – eşti beat, eşti foarte beat – şuieră Licorn 40 – n-auzi să taci?

— Urlă Licorn 40, prinzându-1 de braţ şi trăgându-1 spre el.

Depanatorul Principal se apropiase prin aglomeraţie, cântărind din ochi – ochii roşii, înfipţi în vârful capului ţuguiat – distanţa

care îi despărţea. Vocea lui Atarak vuia în amplificatoare; scăzu deodată, neaşteptat – moment de acalmie înaintea unei noi furtuni.

— Bravo, Atarak! Bravo, bravoo!

Confucius striga ca un apucat. Masa de trupuri fremăta, înghiţindu-i vorbele şi trădând intenţia de a schiţa o mişcare complexă, dictată de raţiuni obscure. Tocmai atunci Depanatorul Principal sfâşie cortina vie ce-i despărţea şi două braţe lungi ţâşniră spre Confucius, apucându-1 de cap. Un val de aplauze se sparse deasupra, ca un gâlgâit de muribund. Câteva clipe după aceea, întins la pământ, cu membrele răsucite, fostul vrăjtor şi savant aducea cu un gândac mai mare, pe care cineva călcase din greşeală.

— Confucius…, murmură Licorn 40, încercând să-1 ridice de jos.

Depanatorul Principal se topise printre ceilalţi, care începuseră să simtă deficitul energetic, obosiseră, timpul se scurgea greu, înecat în apa tulbure a cuvintelor mari, discursul se sfârşise, totuşi, iar sarabanda tam-tam-urilor împânzi văzduhul, războinicii încropiră în jurul podiumului un cerc şi porniră dansul, pământul se cutremura sub tălpile metalice. Confucius, îngăimă Licorn 40, apoi izbucni într-o stare pe care n-o cunoştea – aslfel de stări erau date numai îndrăgostiţilor.

Când sesiză că mulţimea se împrăştiase, astrul galben al lui Gensuym cobora spre apus. Se simţea sleit, dar nu se dezlipise de lângă trupul celui întins pe jos. „Cine eşti”? Se auzi deodată o voce slabă. Licorn 40 îşi spuse numele în şoaptă, deşi nimeni altcineva nu-1 mai putea auzi, în ochii celui căzut sclipi o lumină: „cum mai funcţionezi, băiete?”, „normal”, „nu-mi amintesc nimic”, spuse Confucius, senin, „sunteţi vrăjitorul şi savantul tribului”, „am fost, poate”, spuse Confucius, „totuşi, n-am putea să ne îmbătăm şi noi, ia spune, eşti un Furios?”, „nu, un Îndrăgostit”, „ne putem îmbăta împreună”, conchise vechiul înţelept şi, cu infinite precauţii, se ridică.

— Merită să ne îmbătăm. Ţie îţi dau o femeie, dar ce-ar fi să bem pentru Prietenie?

— Merită?

— A, nu ţi-am spus, am păstrat pentru mine un sentiment deosebit. Eu m-am făcut Prieten, spuse cu emfază Confucius.

— Prieten al cui? Vru să afle Licorn 40.

— Cum al cui? E un sentiment-unicat, nu mai e nici un Prieten pe planeta asta.

— Şi atunci?

— Ei, asta-i! Spuse înţeleptul, împăciuitor. Tu n-ai cum să înţelegi cât de minunat este să fii Prieten.

Declic: marea. Un alt albastru, văzduhul lichefiat. Beţia reîncepuse.

— Ce frumoasă e marea! Exclamă Confucius, încercând să culeagă în palma lui ca o gheară nisipul unui ţărm imaginar.

Declic: muntele. Panta domoală, împădurită până aproape de vârf.

— Hai, bea şi tu.

— Imagini? Întrebă Licorn 40. De ce nu te îmbeţi de realitate? Eu vreau să ajung pe Pământ.

Brusc, înţeleptul deveni atent.

— Femeia nu există. E o născocire a mea.

— Transpaţialul spre Pământ n-a plecat încă. Încerc să mă strecor înăuntru.

— Scoate-ţi din cap ideile fixe! Confucius ridicase glasul. Te-ai gândit la o planetă plină de bătrâni, de bolnavi, de lichele…

— Şi beţivi.

— Te-ai gândit?

— Da. Gensuym. Dar ce-i bătrâneţea?

— Un fel de rugină, de cocleală.

— Exact. Gensuym.

— Dar ia gândeşte, Pământul.

Licorn 40 îi întoarsese spatele, pornind grăbit.

O luă pe urmele lui, clătinându-se – pendula temporală, cadrul nemişcat – clătinându-se – punctul în mişcare, cadrul nemişcat – până când amurgul Soarelui roşu îi înghiţi.

Generaţia a treia.

Deszo Kemeny.

Scriitor binecunoscut astăzi şi în afara Ungariei, Deszo Kemeny s-a născut la Budapesta în 1925. Se înscrie la Universitatea Tehnică dar, în ultimul an, o abandonează pentru Facultatea de Arte. Traduce poezie, scrie povestiri scurte pentru copii şi este, pe rând, corector, muncitor necalificat în construcţii, grădinar, electrician, meditator, ziarist.

Primul volum care-i apare este de literatură ştiinţifico-fantastică şi se intitulează Drumul cel mai scurt (1958), pentru ca în 1970 să-şi încerce talentul, într-o nouă direcţie – SF-ul policier, cu volumul Misteriosul ţap – Billy. Cartea s-a bucurat de un succes enorm şi o bună parte din ea a fost solicitată pentru antologiile internaţionale, Arma invizibilă (apărută în R. D. G.) şi Accidentul profesorului Balla (în U. R.s. S.).

Povestirea care urmează a apărut tot în acest de pe urmă volum, iar iubitorii români ai genului au putut-o asculta, dramatizată, într-una din emisiunile de radio, Exploratorii lumii

de mâine, emisiuni realizate cu pasiune şi pricepere de neobositul Dan Ursuleanu

— Cheamă-1 pe următorul! Creatura pitică se îndreptă spre uşă.

— Următorul!

Greoi şi fără cap, cu paşii tărăgănaţi, cu un aspect care amintea de măreţia gorilei, robotul intră. Se opri supus în mijlocul încăperii.

— Prezent.

— Numele?

— KJ 65122.

— Nu cumva, RJ?

— Nu. Nu sunt un robot ca toţi ceilalţi. Până la anumite limite mă pot autoprograma.

— Unde ai lucrat?

— Pe Jupiter, în emisfera nordică. Timp de douăzeci de ani am condus 208 roboţi, dar capacitatea mea este pentru 500.

— Nu ai lucrat niciodată cu capacitatea totală?

— Niciodată.

— Ce risipă! De ce te-ai întors?

— Am avut tulburări de echilibru, iar cu gravitaţia de acolo…

— Pe Jupiter nu vă prieşte gravitaţia?

— Deloc.

— Înţeleg. Şi acum?

— Nu mi-ar plăcea să mă întorc acolo. Sunt puternic, rezistent, dar în condiţiile de pe Jupiter…

— Cu roboţii tăi ce s-a întâmplat?

— Au fost împărţiţi pe la alte baze. Eu sunt ultimul reprezentant al seriei mele. Adică, tocmai pentru că ne adaptăm greoi la gravitaţia extraterestră ne-au suspendat fabricarea, iar centrala de dispecerat a fost dizolvată.

— În regulă. Eşti antimagnetic?

— Bineînţeles. Şi izolaţia îmi este perfectă.

— Părţile componente?

— Din materiale normale fortificate cu alcool etilic; adaptare mulţumitoare la gravitaţia terestră. Am nevoie de zece ore libere la o mie de ore de muncă.

— O. K. Coboară la parter. Predai caseta de memorie J şi…

— N-aş putea să o păstrez? Dacă vreodată voi fi nevoit să mă întorc pe Jupiter?

— Acolo? Nu. Nici nu poate fi vorba de aşa ceva. Primeşti o casetă T, mergi la Baza Centrală de Programare şi ceri repartiţie la una din minele de fier terestre. Şi nu uita: o casetă T. De azi înainte vei lucra pe Terra. Liber… Următorul!

— Următorul!

Îşi făcu apariţia o arătare subţire cu o configuraţie aproape omenească. Ocoli cu îndemânare pe cel care tocmai ieşea.

— Numele?

— 2 AV 66.

— 66? Aşa de mulţi sunteţi?

— Risipă; e şi opinia mea.

— Ce înseamnă acest 2?

— Creier asincron 2.

— Şi V-ul?

— Seria de fabricaţie.

— A, da… De ce vrei să pleci?

— De zece ani sunt creator de modă. Sunt capabil de mai mult. Moda bărbătească mai treacă-meargă; are o mare importanţă linia de prestanţă şi de caracter. Dar moda feminină… Acele linii fără nici un gust… Acele… Vreau mai mult. Am o slăbiciune pentru teorema lui Fermat. O fi vreun defect moştenit, o eventuală mutaţie genetică, dar întotdeauna mi-au plăcut cifrele.

— Deci, vrei o muncă neproductivă. Pentru câţi ani ai reactorul încărcat?

— Cincizeci. Asta înseamnă de şase ori zece ori zece la puterea nouă secunde.

— Am calculat. Poţi funcţiona 438 200 ore, timp destul de îndelungat, deci. Nu înţeleg, însă, de ce ţi s-a dat un creier asincron 2 pentru meseria de croitor…

Se întoarse spre subalternul său şi spuse:

— Trebuie să întrebi Marele Inel, GX…!

Acesta întrebă:

— Il conduc în hol?

— Da. Să aştepte până vine răspunsul. Liber, 2 AV!

— Deci, mai aştept?

— Aşa cum ţi-am spus. Următorul!

Glasul subţire al robotului din subordine se făcu auzit:

— Pe aici! Următorul…!

Răsună obişnuita întrebare:

— Numele?

— N-am.

— Cum…?!

Ridică uluit capul, se cutremură şi sări de pe scaun. Desfăcu larg braţele în semn de iertare şi zise:

— Pardon, domnul meu! Vă rog să-mi iertaţi ieşirea, dar nu observasem cine sunteţi! Ştiţi, aici la oficiul de repartizare a forţei de muncă, de şaizeci de ani… GX, un scaun!… Şi spune-le celorlalţi să aştepte! Vă cer mii de scuze, domnul meu, de şaizeci de ani eu nu am mai văzut oameni… Şi după cum se vede, reacţiile mele… Va trebui să mă supun unui control…

— Nu te agita, spuse grav noul venit, aşezându-se pe scaunul oferit cu politeţe de GX. Îţi înţeleg uimirea, nu te agita, nu te agita. Da… Sunt destul de obosit…

— Şi… De fapt, ce doriţi, domnule? Cred că nu am înţeles prea bine…

— Nu-ţi fă probleme, spuse celălalt zâmbind cu superioritate. Ai auzit bine; nu am nume.

Androidul îşi aplecă privirile.

— Dacă îmi permiteţi, domnule, asta înseamnă că…

— Crezi cumva că sunt un infractor? Crezi că am fost trimis aici în calitate de condamnat pe Marele Inel şi de aceea mi-am

pierdut numele?… Nu, te înşeli, prietene. ACOLO, nu ţin minte să se fi întâmplat vreodată o infracţiune în dauna vreunui om…

— Mi-aş permite totuşi să observ, domnul meu, că…

— Ascultă, n-ai vrea să renunţi la acest stil victorian de conversaţie?

— Stimate domn, spuse androidul cu greutate, eu sunt originar din laboratoarele Universităţii Oxford, de acum 166 ani. De aceea… Iertare, domnul meu!

— Bine, bine. La naiba cu stilul tău! Fi atent aici: eu, pur şi simplu, am evadat de pe Marele Inel. Înţelegi?

— Dacă nu mă înşel, stimate domn…

— Nu, nu te înşeli. Acesta este primul caz. Pentru prima oară de la terminarea RĂZBOIULUI DE DOUĂ ORE o fiinţă omenească se reîntoarce, de bună voie şi nesilită de nimeni, pe Pământ. Bătrâna planetă a cam fost neglijată în ultimul timp. Marele Inel, timp de zece ani…

— Iertare, domnul meu; zece ani şi trei luni a durat construirea sa, iar intensitatea radiaţiilor pe Terra a crescut chiar şi după aceea; mai puţin Asia Mică, Africa de Nord şi zona Amazonului. La acest uriaş exod am luat parte toţi oamenii rămaşi în viaţă; cam… O jumătate de miliard.

— De atunci ne-am înmulţit, prietene. Suntem deja vreo şase miliarde şi jumătate. Dacă vom continua în acest ritm, atunci va trebui să ne gândim la extinderea Marelui Inel. Numai că aşa ceva nu se va întâmpla…

— Dacă îmi este permis, domnul meu, asta, cu îngăduinţa dumneavoastră, este cam ilogic. A fost prevăzută construirea a noi şi noi Inele în apropierea Lunii, eventual şi mai departe…

— Stai, stai! Nu mă crede un găgăuţă! Asta o ştiu şi eu. Nu despre asta e vorba, ci de… Cumva te plictisesc?

Androidul se grăbi să-şi ceară scuze. Omul reluă:

— Bineînţeles că te plictisesc! Atunci să trecem la fondul problemei. Ascultă, ce-mi poţi oferi?

— Sunt dezolat, domnul meu, orice robot care pătrunde în acest oficiu trebuie să beneficieze de îndrumarea mea. Aşa sunt eu programat… Dar, cu oamenii… Bineînţeles, aş putea să mă reprogramez, dar asta nu ar fi normal. Am fost făcut pentru o anumită muncă şi mă conformez.

— Foarte corect! Eu tocmai pentru asta am venit! Conformează-te!

— La ce vă pricepeţi, domnule, dacă îmi este permis să vă întreb?

— Înot foarte bine, doar în stilul delfin nu mă prea descurc… Sunt bine făcut şi am intenţii bune… Cred că există în mine suficient curaj ca să-mi risc viaţa pentru un ţel nobil…

Aici, androidul se înclină curtenitor în semn de aprobare.

— Sunt convins…

— Ce să-ţi mai spun? Mi-ar place foarte mult să cânt… Nu-i destul?… Detest crema de căpşuni sintetică… Nu ajunge?… Sus, în districtul Baffin, poţi găsi un om de zăpadă făcut de mine încă de acum două săptămâni…

Androidul clătină neconvins capul. Zise:

— Cred, stimate domn, că nu veţi avea ce face cu toate acestea, aici, pe Pământ…

Aducându-şi brusc aminte de ceva, omul exclamă:

— Stai. În plus, ştiu să călăresc. În faţa porţii mă aşteaptă calul. L-am ademenit cu ovăz… Nu ştii ce-i aia „ovăz”?

— Mă tem, domnule, că diodele mele…

— Nu te forţa. Nu pentru asta ai fost programat, ai dreptate!

— Dar, domnule, caii sunt periculoşi! După RĂZBOIUL DE DOUĂ ORE rasa lor a suferit o asemenea mutaţie genetică, încât…

— Ştiu, ştiu! Era cât pe ce să mă muşte de gât. Dar acum mă suportă acceptabil. Şi din goana calului pot foarte uşor să nimeresc ţinta…

— Cu ce anume, domnul meu, dacă îmi este permis?

— A… Cu praştia! Mi-am făcut şi o praştie!… Nici asta nu ştii ce e?

— Armă balistică extrem de primitivă, mârâi jignit androidul.

— Primitivă, dar… Verificată! Deci… Cam asta ştiu să fac. Spune-mi, te rog, unde aş putea fi folositor…

— Mă tem, stimate domn, că pe Pământ, nicăieri. Vedeţi…

— Văd. Dar eu m-am prezentat şi aş vrea…

— Absolut, domnule, undeva sunt obligat să vă repartizez. Ţineţi mult la Terra?

— Da, exclamă visător omul, aici aş vrea să trăiesc… Timpul radiaţiilor periculoase a trecut…

— Bineînţeles, domnul meu, numai că doleanţele dumneavoastră…

— Dar n-am aşa ceva!

— Atunci nu pot să vă spun decât atât: cu îngăduinţa domniei voastre, vă voi îndruma spre rezervaţia sălbăticiţilor…

— Acolo unde se află cei cu mutaţii genetice?

— Din păcate.

— Cei de acolo nu pot fi refolosiţi nicăieri?

— Exact, domnule. Aţi găsit cuvintele potrivite.

— Perfect! Fac eu ordine şi acolo!… Îmi poţi da o trimitere…?

— Fără îndoială. Îmi permiteţi, însă, o întrebare?

— Te rog.

— Dumneavoastră, dacă nu mă înşel, v-aţi născut pe Marele Inel…

— Bineînţeles, zise uimit omul, unde altundeva aş fi putut…?

— Şi bănuiesc că niciodată…

— Nu. Niciodată nu l-am părăsit. Nici nu mi-am dorit vreodată să îl părăsesc, decât pentru… Terra! Pentru mine, asta-i marea aventură. Până şi bunicul meu s-a născut pe Marele Inel, unde se poate trăi uşor pentru că primim totul de-a gata de aici, ca şi de pe celelalte planete, datorită muncii roboţilor androizi. Trăim în confort, dar în prea mare confort gravitaţia de acolo e doar pe sfert din cea terestră…

Androidul adăugă:

— Aşa s-a hotărât în Sfat, acum 150 ani…

— Da, relua omul, nu e rău aşa. De atunci viaţa sportivă însă, a luat o amploare nemaiîntâlnită…

— Tocmai, cu o gravitaţie aşa de mică puteţi sări foarte mult.

— Da. Dar… Numai acolo, pe Inel.

Androidul exclamă stupefiat:

— Iertaţi-mă, domnul meu, dar nu vă înţeleg… Acolo sus totul este ideal pentru viaţă… Dacă nu aveţi nimic împotrivă, este complet ilogic ceea ce…

— Ascultă, pentru mintea ta asincronă fireşte că-i absurd! Explicaţia nu ţine de... Cibernetică! Dar, te vei obişnui. Te vei obişnui, pentru că... Eu sunt abia primul, DAR NU ŞI ULTIMUL. Vor fi din ce în ce mai mulţi cei care îşi vor pregăti evadarea... Vor face sport... Îşi vor dezvolta musculatura... Dar nu pentru a ajunge campioni la sărituri pe Marele Inel! Vor fi din ce în ce mai mulţi cei care îl vor părăsi şi se vor întoarce ca să-şi ia din nou în stăpânire proprietatea! A TREIA GENERAŢIE s-a plictisit de viaţa asta! Înţelegi...?

— Înţeleg, spuse cu jumătate de gură androidul.

— Aiurea! Nu înţelegi nimic... Dar vei înţelege, amice, odată... AICI PE PĂMÂNT, OMUL ARE GREUTATE ŞI ORICE LUCRU ÎNTREPRINS DE EL ARE, DECI, O GREUTATE! E un adevăr elementar, băiete; fără greutate nu are nici un rost să trăieşti...!

— Iată, domnul meu, actul de trimitere în rezervaţie. Vă doresc mult succes...!

— Mulţumesc. Adio, prietene! Nu cred să ne mai revedem...

— Am onoarea, domnule,.

— Ascultă! Şi mai pune-te la punct cu psihologia umană. Ţine minte: eu sunt doar primul!...

Se întoarse şi părăsi încăperea. Liniştea care se lăsă fu spartă de nechezatul unui cal. Androidul redeveni brusc rigid şi ordonă cu glas puternic:

— GX!

— Aştept dispoziţii...!

— Trimite-mi-l din nou pe nebunul acela de croitor matematician... Simt o nevoie grozavă să discut cu o persoană LOGICĂ!

Marele Inel din povestirea lui Kemeny Deszo nu este o invenţie de circumstanţă a autorului, aşa cum s-ar părea la prima vedere.

Deşi în această povestire locul unde trăieşte omenirea, în urma cataclismului nuclear, nu are decât un rol cu totul secundar, este interesant cât de mult a aprins imaginaţia scriitorilor de anticipaţie această posibilă realizare tehnologică a mileniului III, staţia orbitală.

Conceptul a fost dezvoltat de un inginer leningrădean, Y. N. Artsutanov, prin 1060, dar cel care avea să-1 facă cunoscut, sub o formă cu mult mai accesibilă, a fost Arthur C. Clarke în romanul său Fântânile Paradisului. În principiu este vorba de un şir de cabluri (realizate dintr-un material ultrarezistent, neinventat încă) coborâte de pe sateliţi geostaţionari şi fixate pe ecuatorul terestru în puncte echidistant depărtate. Pe aceste imense cabluri (să ne reamintim că sateliţii geostaţionari se găsesc la aproximativ 36 000 de kilometri altitudine) urcă şi coboară vehicule spaţiale care au luat locul greoaielor şi neeconomicelor rachete chimice. Iar dacă vă mai imaginaţi că, acolo sus, aceşti sateliţi geostaţionari sunt legaţi între ei printr-o uriaşă conductă inelară amenajată ca spaţiu de locuit, veţi avea imaginea aproximativă a locului devenit atât de plictisitor după numai 150 de ani de folosinţă.

Recrutarea.

Mihail Grămescu.

Unul dintre cei mai importanţi scriitori de literatură ştiinţifico-fantastică pe care i-a dat, noul val” al anticipaţiei româneşti imaginează pentru culegerea noastră de povestiri o situaţie simbiotică: Omul şi Arma, legaţi distrugător şi indestructibil, într-un binom în care rolul principal îl joacă Arma…

Născut în 1951, Mihail Grămescu s-a dovedit a fi unul dintre cei mai activi şi mai talentaţi fani. Mihai Ionescu (regretatul animator al fandomului nostru) şi-l amintea din perioada „bătăliilor” duse împreună prin cenaclurile bucureştene, ca pe un nonconformist ce practica „o critică acidă şi un stil încărcat de simboluri” şi care „se exprima într-un limbaj uneori greu accesibil, ermetic, plin de termeni de specialitate şi de cuvinte rar uzitate”. Şi-a trimis creaţiile literare la mai toate revistele,

fanzinele şi concursurile de creaţie (premiul I la a 7-a Consfătuire naţională a cenaclurilor de anticipaţie cu povestirea Calaracta, premiul Uniunii Scriitorilor cu povestirea Programul, la cea de-a 8-a Consfătuire, premiul...)

Dar „lovitura cea mare” avea s-o realizeze Mihai Grămescu în 1981 odată cu apariţia volumului său de povestiri APORISTICON – glosar de civilizaţii imaginare. Pentru că, apariţia acestui prim volum de povestiri, ce aparţinea unui tânăr scriitor, în colecţia de specialitate a Editurii Albatros, n-a fost numai un succes personal, ci şi o victorie colectivă a întregului nostru fandom. De breşa astfel creată în zidul neîncrederii ce înconjurase „noul val”, încă de la începuturile formării lui, avea să beneficieze o adevărată pleiadă de tineri scriitori, colegi de generaţie.

Din fericire, Mihail Grămescu nu s-a oprit aici, ci a continuat să-şi îmbogăţească Glosarul de civilizaţii imaginare cu noi „termeni” (povestiri). U-gresiunea, Vizitecii, Înfrigurare, Cătuşa timpului, Mecaniq, Umbra tigrului, Săritorii în gol, Cântecul Libelungilor, Anomia sunt cele mai reuşite titluri post-Aporisticon-iene. Dar şi dovada certă a maturizării unui incontestabil talent literar.

Încă de la început treaba sunase cât se poate de tentant: să te prezinţi la Centrul de recrutare, şi atât. Recrutorii se preocupau ei de rest, punându-ţi la dispoziţie până şi un ghid personal care să te plimbe peste tot şi să-ţi explice, să te pună în temă, să-ţi arate ce şi cum, şi aşa mai departe.

Se vede că-i rodea problema de vreme ce erau dispuşi să investească atâta în acţiunea asta. Nu putea înţelege cum de nu dădeau buzna aici miliardele de tipi ca el, care abia de-şi târau existenţa prin subteranele supraaglomerate, indivizi cu calităţi remarcabile, dar care, în îmbulzeala de acolo, nu puteau răzbi în nici un fel pe scara ierarhiilor sociale mai presus decât ceilalţi, cu tot atâtea calităţi şi ei, şi tot atât de subcotaţi şi devalorizaţi, pentru că, într-un loc în care oferta de inteligenţă şi dexteritate este atât de mare, inteligenţa şi dexteritatea nu mai au nici o valoare, şi sunt necesare fie alte criterii de promovare şi selecţie, sau să fii tu un ins nemaipomenit, inegalabil. Dar nimeni, nu numai cei ca el, dar absolut nimeni, nu ar putea

afirma că este aşa fără să aibă o cât de mică reţinere. Pentru a susţine fără reticenţe că tu eşti cel mai grozav, ar trebui să fii un dur, un fantastic de dur, ca diamantul, şi, pe deasupra, să mai ai şi o bază sigură de la care să pleci, un sens precis spre care să ţâşneşti, concentrându-ţi toate eforturile asupra lui. Altfel, din nimic, tot nimic iese.

Or, pentru misiunea asta nu era nevoie decât de cineva inteligent şi cu dexteritate, şi cum de acolo de unde venea el, calităţile astea erau cele mai comune cu putinţă, tot locul colcăind de inteligenţi cu dexterităţi care mai de care mai abile şi mai agile, se aşteptase ca la Centrul de recrutare să-1 întâmpine un adevărat puhoi de genii. Pe acest motiv, se temea ca nu cumva recrutorii, când s-or vedea de-a dreptul potopiţi de ofertă, să nu spună dintr-o dată, gata! Nu mai avem nevoie de nimeni!”, aşa încât el, care descoperise, cine ştie cât de târziu, convocatorul, şi care mai pierduse şi atâta timp până să-şi poată procura conturile necesare pentru drum şi pentru o armă mai ca lumea (fiindcă atunci când îţi pui pielea la saramură într-o misiune de genul ăsta, arma este un punct esenţial, unealta de care depinde, în cea mai mare măsură, punerea în valoare a calităţilor, ce nu sunt altceva decât simple apriori-uri pentru utilizarea armei), era aproape convins că a ajuns prea târziu. Era pregătit sufleteşte să dea un concurs pentru post, sau ceva de genul ăsta, un concurs în care el va trebui să compenseze întârzierea la apel cu o probă a aptitudinilor prin care să înlocuiască pe un altul care ocupase postul fără dispensă, când încă mai fuseseră locuri pentru toţi doritorii.

Avea trac (dacă se poate presupune că indivizii din casta şi epoca lui mai erau capabili să trăiască asemenea emoţii). Era totuşi destul de sigur că nu făcuse drumul degeaba, fiindcă ştia pe ce ascendente se bazează. Era convins că putea concura oricând chiar şi cu cei mai bine cotaţi, şi dacă nu avea ghinionul să fie într-o zi pur şi simplu catastrofală, nu avea de ce să-i fie ruşine cu performanţele şi randamentul său, indiferent în ce domeniu.

Şi apoi, acum mai era şi posesorul unei arme cum nu mai avusese niciodată posibilitatea de a-şi procura mai înainte. Era o armă atât de perfecţionată încât până şi un handicapat s-ar fi descurcat cu ea destul de curăţel. Neşansa unui eşec era, în calculul sumar al probabilităţilor, o posibilitate nulă, marja de risc a ecuaţiei era infimă.

Oamenii din veacul nostru, dacă sunt integri (şi este greu de crezut să fie altfel vreunul, fiindcă nu ar putea trece de testele preliminare, aşa încât se poate afirma că toţi sunt normali), nu întreprind niciodată nimic dacă nu sunt convinşi că nu-şi pierd vremea de pomană, dacă nu au chiar certitudinea că merg la sigur cu ceea ce întreprind.

Pe parcursul celor 75 de quanţi ai cadranului, cât îi trebuise tunului să-1 proiecteze până la Baza de Recrutare, Lr îşi puse arma şi îşi propuse să nu mai facă nimic altceva decât să se concentreze asupra ei, pentru a intra cu ea într-o comunicare cât mai perfectă, până la acea completă identificare cu instrumentul, sincronizare la care numai specialiştii pe deplin stăpâni pe meserie ştiu şi pot să ajungă, fiindcă o armă nestăpânită corect se poate preschimba foarte uşor – dintr-o unealtă docilă şi supusă, care să te slujească pentru amplificarea forţelor şi calităţilor până la pragul magnific şi inviolabil în care totul omogen, pe care-1 formează fiinţa vie cu mecanismul mort se transformă în Unitatea, indestructibilă, impenetrantă şi invulnerabilă – ei bine, nu rare sunt cazurile când o armă prost folosită, prost îndrumată şi greşit înţeleasă s-a transformat într-o plasă paralizantă pentru chiar stăpânul, posesorul şi beneficiarul ei.

Privind derma solzoasă, uşor incandescentă şi irizantă a armei, studiind migălos şi cu dragoste organitele fine de percepţie şi apercepţie, subtilitatea comprehensiunii, puterea de imunizare şi izolare a părţii defensive, aripile, principiul agresiv al părţii distructive, Lr făcea o comparaţie aproape involuntară cu preţul acestei unelte atât de folositoare, şi simţea cum îi creşte în suflet o milă şi o nostalgie superioară şi blândă, când revedea cu ochii minţii hainele degradabile ale vieţii lui organice, dermele

uşor deteriorabile pe care le comercializase atât de greu şi de ieftin la bursa de organe, trup milog, în care el, însă, investise atâtea griji, speranţe, zbucium şi sentimente. Îşi amintea acum, când mai rămăsese atât de puţin timp până să se îmbrace pe veci în uniforma nouă şi sclipitoare, puternică şi izolantă, îşi amintea de Sidex, în zdrenţele ei organice, purtate zi de zi până la uzura totală.

Se întâlneau pentru a convieţui în refugiul comun de pe galeria 25. B. 37. 44 a Marelui Stup. Sidex, îi aducea cu ea de fiecare dată şi pe Detah şi Mz, progeniturile pe care ea insista să le păstreze în preajmă-i, refuzând să le predea pepinierelor de cuib.

Toate acestea erau acum mărunţişuri atât de îndepărtate.... în lumea aia a lor erau atât de mulţi şi de înghesuiţi încât nici nu era de mirare că toate calităţile lor erau menite să se ofilească în van, talente reduse la faza embrionară în lipsă de fapte măreţe, fapte ce nu aveau să se împlinească în veci. Seminţele astea din ei ar fi avut nevoie de atât de puţin spaţiu şi energie pentru a exploda vijelios, într-o înflorire cât Planeta, cât Sistemul Solar, cât Galaxia, cât Universul...

Aici, acum, singur, pentru prima oară de când venise pe lume singur, gustând din luxul nebun pe care-1 reprezintă singurătatea, libertatea de a nu împărţi locul pe care stai cu nimeni altcineva, singur şi distins: un ins cu o armă nouă (în ce puţin lucru, spaţial vorbind, se concretizase întreaga lui „avere”, viaţă şi muncă!), necunoscut şi enigmatic (şi este şi ăsta, deasemenea, un lux pe care nu şi-1 poate permite oricine), calm şi indiferent, în elegantul tun de transport, îndreptându-se cu viteza vidului către un spaţiu nou, unde el va fi cineva, unde nu avea nevoie de altceva, pentru a deveni atotputernic, decât de calităţile sale native. Va fi regele şi paznicul omnipotent al unei lumi întregi. O ARMĂ!

Şi Lr se simţi pentru prima dată covârşit de atmosfera a cărei stranietate îl copleşi. Cu câteva momente înainte de a ajunge pe terenul de ţintă al tunului, imaginea armei se extinse, cuprinzându-1 pe de-a-ntregul. Cu cât se suprapunea mai fidel,

conştiinţa de ea devenea tot mai confuză, până când îi dispăru cu totul din câmpul de percepţie, şi începu să perceapă prin câmpul de concepţie al armei. Înainte de a fi complet absorbit în cine ştie ce cută mnezică a inalienabilului instrument, îşi dădu seama că-şi imaginează că, de fapt, el nici nu mai există, că de acum încolo el este arma curată şi nouă, şi că asta va rămâne în vecii vecilor, până când, cu timpul, va uita că a fost altădată altceva, va uita viaţa pe care o dusese mai înainte de a fi armă, viaţa în care a suferit şi a sperat, purtând o îmbrăcăminte alienabilă, o haină de zdrenţe putrede care, spre deosebire de cea de acum, avea nevoie de hrană, nutrea necesităţi organice, se reproducea organic, gândea şi se comporta ca o fiinţă neizolată de mediul înconjurător, ca un factor deschis, în care se putea intra şi ieşi, suferind de pe urma unui întreg complex de instincte şi inhibiţii de necontrolat, cu denumiri stranii, ca de pildă: „prietenie”, „iubire”, „ură”, „frică”, sau „nehotărâre”. Şi fiinţa care fusese posesoare a unei energii operante care nici nu putea fi comparată cu cea de care dispunea acum; animalul care subzistase în lumea pe care o părăsea pentru a deveni un Profesionist, o Armă, o fărâmă de conştiinţă şi viaţă necesare să pună în mişcare Arma, să devină Armă, Desdichado, deci: animalul care fusese, reprezentarea organică a acelui cumul de sentimente, el-ce-era-până-atunci-real, devenise din acest moment ireal, o impresie pe o folie mnezică a Atotputernicei Arme, şi îşi spuse că prin aceasta murise, nu mai exista, dispăruse pentru totdeauna spulberat de teribila Armă, al cărei stăpân şi victimă era prin moarte: prima victimă a Armei cu care era trimis să cucerească lumi. Era şters de ea şi prin ea, radiat, aşa cum codul lui individual şi cartela de identitate îi fuseseră stocate în seria „ieşite din controlul populaţional” devenind prin această operaţie simplă a Ordonatorului de Supraveghere şi Control al Marelui Stup o persoană nulă, o himeră pentru cei care avuseseră contacte directe cu el înainte de înrolare, o posibilitate nulă de contact, pentru cei care nu îl cunoscuseră înainte de înrolare.

— Mă voi întoarce după misiune şi o voi căuta şi găsi pe Sidex. Voi fi Cineva atunci, după izbândă, şi îmi voi putea permite o galerie individuală în care Sidex să stea cu mine tot timpul. Vom

fi liberi să ne iubim organic, în hainele noastre degradabile, de lut şi cenuşă... Dar, oare, ce s-o fi întâmplând cu hainele organice pe perioada când pleci în misiuni?

„INFORMAŢIE INUTILĂ” categorisi Arma instantaneu. „Această combinaţie logică este ştearsă din fondul permanent şi comun de vehiculare kiborgetică.”

Şi Lr încetă să mai perceapă gândul respectiv, şi încetă să mai perceapă şi faptul că l-ar fi perceput cândva. Câteva clipe mai târziu ajungea pe terenul de ţintă al tunului, obligând, printr-un bubuit sec, materia, care ocupase înainte de venirea lui locul pe care se afla el acum, să implodeze.

Era ceaţă. Din pricina ei zări foarte târziu siluetele celor trimişi să-1 întâmpine, cu toate că Arma, dotată cu alte categorii de senzori, îi semnalase prezenţa lor încă din primul moment.

La Centrul de Recrutare nu era aglomeraţie, contrar aşteptărilor. El era singurul care se prezentase, nu avea nici un concurent de întrecut la nici o probă a niciunui examen. El era singurul candidat la postul destinat lui.

Întrebarea care l-a sfredelit pentru o clipă a fost dacă informaţiile vehiculate la Centru sunt distribuite în funcţie de necesităţi calculate statistic, numai aceluia sau acelora de care era nevoie, şi numai aceluia sau acelora cărora le era necesar să le afle. Înainte de reclama aceea luminoasă de pe galeria 22.31.4., nu mai văzuse niciodată aşa ceva, şi nici nu ştiuse că un om se poate angaja şi în acest mod. De altfel, realiză că habar nu avea cum se fac recrutările.

„INFORMAŢIE INUTILĂ” catalogă conştiinţa kiborgetică a Armei. SE ŞTERGE DIN FONDUL COMUN DE VEHICULARE!”

Şi Lr încetă să mai perceapă gândul respectiv, şi încetă să mai perceapă şi faptul că l-ar fi perceput cândva.

Cassargoz.

Cristian Tudor Popescu.

Venit de relativ puţină vreme în lumea creatorilor de anticipaţie, tânărul inginer automatist Cristian Tudor Popescu (născut în 1956) s-a impus rapid cu câteva povestiri din ciclul Noile hărţi ale cerului (Grădina de cenuşă – 1984, Arclantida – 1985) şi a devenit astăzi o certă speranţă a SF-ului nostru.

Specialist în domeniul informaticii, nu e de mirare că în multe din povestirile sale Cristian T. Popescu abordează teme de informatică. Balada cavalerului programator, Evoluţie, dar mai ales povestirea de faţă pot fi considerate cele mai izbutite creaţii ale sale în domeniu.

Ca şi în cazul lui Guy Burckhardt din nuvela lui F. Pohl, destinul mercenarului Cassargoz aduce, în prim plan, posibilităţile înspăimântătoare de simulare a realităţii, de manipulare a omului deschise de folosirea improprie a actualelor şi viitoarelor descoperiri ale ştiinţei.

Dar, atenţie! Pare a ne avertiza Cr. T. Popescu, s-ar putea ca acest viitor să fie la numai câţiva paşi de noi…

Cassargoz, Klaus Saura Cassargoz, zis şi Cap Pătrat atât datorită încăpăţânării cât şi efectiv formei craniului său, înainta aproape fericit prin torentul uman de pe Avenida Valladon. Când trecuse pe aici, cu două ore în urmă, toată lumea îl ocolea cât putea la vederea salopetei cafeniu cu verde, a lui Old Jos – puşcociul greu pe care-1 căra în spinare – şi mai ales a mutrei lui. Acum, când din toate astea nu mai rămăsese decât mutra – şi aia îmbunătăţită, pentru că se bărbierise, se schimbase şi îmbucase ceva la restaurantul hotelului – îl împingeau toţi fără nici o reţinere.

Seara era una din obişnuitele seri sufocante ale Tebridei. Ideea de briză venind dinspre ocean nu reuşea să clintească de loc căldura umedă şi stătută, tolănită ca un cotoi enorm peste oraş. Prea puţin se sinchisea Cassargoz de căldură, învăţase de mult că atunci când nu zaci prin vreo râpă, cu o gaură cât aluna în dosul urechii şi furnicile mărşăluindu-ţi pe cornee, vremea nu

poate să fie decât minunată, indiferent dacă e arşiţă, furtună sau ninge.

Din America de Sud se întorsese cu un teanc de hârtii de o mie, gros cam cât o cărămidă, cu creierii intoxicaţi de politică şi cu urma unei guri de rezervă – situată la o palmă sub cea de la mama natură – cu care încercase să-1 înzestreze un cetăţean slujindu-se de o macetă. De atunci luase obiceiul să poarte la gât o eşarfă albă, îi plăcea culoarea asta fiindcă la o adică, dacă gluma se îngroşa prea mult, aveai ce să legi în vârful băţului şi să agiţi.

De vreo două ori îl acostase câte o târfă nostimă, dar astă-seară Cassargoz voia doar să se plimbe. De fiecare dată când se întorcea dintr-o campanie, hoinărea ore în şir printr-un oraş mare. Căuta locurile cele mai aglomerate, primind mulţumit brânciuri şi ghionturi şi trăgând în piept cu nesaţ mirosul gazelor de eşapament şi al sudorii umane. Era atât de fericit că e încă viu, încât din toate fibrele corpului îi urca o zgândăreală plăcută, ca atunci când îţi vine să te-ntinzi de să-ţi trosnească oasele.

TROPICANA, ţipau tăcut reclamele, WESTERN HOIJSE, ALVARADO'S SENTIMENTO, SILVER STAR, JACKPOT, JACKPOT, JACKPOT, şi din nou: TROPICANA.

Brusc, Cassargoz stătu locului. În noianul policrom de pulsaţii luminoase trecuse cu privirea peste ceva care-i părea vag cunoscut. Dar nu mai ştia unde. Începu să exploreze circular, încet şi sistematic, câmpul vizual. Dădu repede peste el.

Era un panou-video uriaş, vizibil probabil de la vreun kilometru, pe care se succedau imaginile-reclamă. Minimul de la care se accepta o comandă publicitară era de 5 secunde, maximul: cât te ţine punga.

De aproximativ un minut rezista pe ecran o mutră asimetrică, fălcoasă, cu nişte ochişori porcini mijind sub pălăria de cowboy de operetă, peste care explodau şi se stingeau într-una cuvintele:

BLANK'S CASINOS UN MILION ÎNTR-O NOAPTE SAU UN GLONTE ÎN CAP SPRE ZIUA AUT CAESAR AUT NIHIL BLANK'S CASINOS

, S-ajung closetar la azilul de bătrâni dacă ăsta nu e Filozofu'. Aproape că uitasem că-1 cheamă Blank.”

De fapt, ceea ce-i impresionase retina şi apoi creierul, fusese citatul latinesc nu figura bărbatului de pe ecran. Trebuiau operate nişte corecţii ca aceasta să aducă cu ce-şi amintea Cassargoz, pălăria de cowboy trebuia înlocuită cu o cască verde, împănată cu frunze; iar figura prosperă şi rânjitoare cu una suptă, acoperită până sub ochi de o barbă neagră, şi la fel de rânjitoare.

, S-a îngrăşat„, constată Casargoz. „S-a îngrăşat ca un porc nesimţit ce e. Şi nu mai poartă ochelari fumurii. Da de citate latineşti văd că tot nu se lasă. Mă întreb câţi au idee în oraşul ăsta împuţit ce va să zică „aut Caesar”.

Imaginea de pe ecran se schimbase. Era arătat acum un metis – o corcitură zdrenţăroasă de indian cu negru probabil – agitând cu un zâmbet duios şi tâmp un teanc de bancnote, în timp ce Leonard S. Blank îl bătea protector pe umăr.

VREŢI SA AJUNGEŢI CA EL?

JUCAŢI!

ÎN FIECARE SEARA CAZINOURILE BLANK DESCHISE PENTRU TOATĂ LUMEA!

Ironia pe muchie de cuţit din textul reclamei îl convinse definitiv pe Cassargoz că e vorba de Filozofu'…

Următoarea imagine, fără cuvinte, era în acelaşi stil: o sală de joc pustie, toate mesele acoperite cu câte un giulgiu negru – semn că a fost spartă banca – şi pe cea din mijloc, întins între lumânări, cu mâinile pe piept şi vegheat de nişte crupieri cu mutre lungi, Leonard S. Blank în persoană. Un tinerel în blugi,

cam soios şi tâmpiţel, tocmai părăseşte sala cărând fericit câteva săculeţe cu ajutorul a două piţipoance.

Cassargoz aprecia exactitatea psihologică a construcţiei reclamelor. S-ar fi putut cădea uşor în greşeala de a arăta nişte supermani şi supermance în ţinută de seară, plesnind de trai bun. Dar tipii ăştia îşi cunoşteau meseria, ştiau că amanţilor trebuie să le arăţi tot nişte amărâţi ca şi ei umplându-se de bani.

Iată că în flash-ul următor era vorba şi de un superman în ţinută de seară. Avea o moacă oarecum pleoştită şi îşi sprijinea tâmpla în ţeava unui Walther. Lângă el, omniprezentul Leonard S. Blank îi apuca cu o mină braţul care ţinea pistolul, iar cu cealaltă îi băga în jiletcă o hârtie de o mie. De-a curmezişul ecranului pulsau cuvintele:

NIMIC NU E PIERDUT ÎN AFARA DE ONOARE!

ÎNCEARCĂ ŞI MÂINE SEARĂ!

, E dat dracului Filozofu'„, îşi zise Cassargoz., Pe lângă îmbierile mălăieţe care trec deobicei drept reclame astea sunt de-a dreptul agresive.”

Ultima imagine din show-ul Blank fu un colaj conceput pe principiul asociaţiilor subconştiente.

Un cap imens de şarpe, cu gura căscată larg, ocupa aproape tot ecranul, gura şarpelui era o servietă diplomat deschisă, căptuşită cu teancuri de bani, iar în locul unde ar fi trebuit să fie limba despicată stătea tolănită o tipă goală, care scotea cu obrăznicie limba la spectatori. Deasupra, pe cei doi colţi ai şarpelui, se înşirau litere mari, portocalii:

BLANK.

Era o imagine într-adevăr greu de uitat. Pe urmă, începură nişte chestii despre ultimul tip de robot-secretară-administrator-femeie de serviciu. Răspunde la telefon, piaptănă câinele, face curat, poate primi invitaţii şi e capabil chiar să-i determine să

plece. Ăsta care evolua acum pe ecran avea mutra copiată după a unui june prim de prin secolul trecut, unu' Redford, Robert Redford. Privindu-1 cum distribuie cu graţie cuburile de gheaţă în paharele cu băuturi. Cassargoz se întrebă când o să se scoată un model care să se culce cu nevasta proprietarului în caz că acesta absentează pe o perioadă mai lungă.

Mai hoinări prin oraş încă vreo trei ore. În tot acest timp avu ocazia să vadă de cel puţin 10 ori numele şi mutra lui Blank, profil, semiprofil şi plină faţă de diverse afişe şi panouri publicitare. Se pare că Filozofu' domina nu numai bussinesul gamblingului ci şi pe cel al entertainmentului din Tebrida.

Într-un târziu se hotărî să se ducă la culcare. Cele trei whisky-uri duble băute în localuri diferite îl cam toropiseră.

De cum intră în camera de la hotel îl veni ideea să mai comande un whisky, al patrulea la rând şi tot dublu. Îi plăcuse întotdeauna cifra 4, suna rotund şi împlinit. Mai aprinse o ţigară, ultima pe ziua de azi, ba nu, de ieri, şi deschise televizorul. Reuşi să prindă un film porno-horror. Filmul era făcut la meserie dar, în milocul unei scene deosebit de interesante, în care Monstrul din Cimitirul ele Maşini îşi înfigea caninii în tiroida Blondinei Exoftalmice (Monstrul se nutrea cu hormonii tiroidieni provenind de la sexul slab, de aceea avea o preferinţă marcată pentru basedowienele slabe şi exaltate), hop! Apăru iar mutra Filosofului şi o voce caldă, virilă, zise: „Nu uitaţi! Votul dumneavoastră pentru Leonard S. Blank!” Cassargoz slobozi o înjurătură grunjoasă, stinse televizorul şi se duse la culcare.

Adormi bombănind în gând: „Blank, Leonard S. Blank. Filozofu'.”

Pe fondul sunetelor domoale ale unui menuet, o voce suavă, de amantă istovită:

— Domnule Cassargoz, este ora 9. A.m., aţi solicitat să fiţi trezit la această oră. Astăzi va fi o zi perfectă. Oceanul e albastru şi liniştit, soarele e galben şi străluceşte. Vă rugăm, dacă v-aţi trezit, apăsaţi pe butonul verde aflat pe perete în stânga dumneavoastră.

Urmară câteva momente de pauză, pe urmă textul fu reluat, ceva mai tare, de o voce aducând cu cea a unei funcţionare care se pregăteşte să închidă ghişeul.

Oare cât timp o ţine aşa dacă nu apeşi pe buton? Îşi zise Cassargoz.

La a patra repetare însă, fu nevoit să apese butonul verde, deoarece se mai adăugaseră câteva trepte de amplificare şi vocea semăna acum cu un urlet de soacră isterică.

— Bună dimineaţa, domnule Cassargoz (din nou glasul de amantă istovită). Ne îngăduim să sperăm că aţi dormit bine şi sunteţi satisfăcut de hotelul nostru. Dacă doriţi micul dejun, vreţi să aflaţi ştirile sau aveţi de formulat alte cereri, vă rugăm să utilizaţi terminalul afectat camerei dv. Vă dorim în continuare o zi plăcută şi fructuoasă, domnule Cassargoz.

— Dacă o fi ca noaptea, m-am lămurit. Îl durea capul şi nu se simţea prea odihnit. Toată noaptea se târâse prin mocirla amazoniană, murise de două ori, odată de glonţ şi o dată de săgeată otrăvită, dăduse peste şerpi ridicaţi în coadă, motociclişti, bani, flăcări şi tronând peste toate, rânjetul batjocoritor al Filosofului Blank.

Dintre ştirile care se perindară pe ecranul terminalului în timp ce mânca, două îi atraseră atenţia: lovitură de stat în Filipine şi reizbucnirea ciocnirilor libiano-algeriene.

— Ce-ar fi să dau o raită prin Africa de Nord? N-am mai fost de mult pe-acolo.

Pe la 10 începu să-şi pună serios problema ce va face azi. Nu cunoştea pe nimeni în oraş. Adică, de fapt, ia stai puţin, pe cineva tot cunoştea. Pe Leonard S. Blank.

— Ce-ar fi?… La urma urmei suntem vechi camarazi de arme, chiar dacă prea prieteni n-am fost niciodată.

O jumătate de oră mai târziu încerca să pătrundă în sediul corporaţiei Blank. Barajul electronic era însă al dracului de greu de trecut.

NUMELE DV. NU ESTE ÎNREGISTRAT. VIZITA DV. NU A FOST ANUNŢATĂ. NE PARE RĂU DAR NU VĂ PUTEM PERMITE ACCESUL.

Politicos dar ferm. Avu însă noroc. În timp ce se învârtea prin faţa intrării, câteva limuzine negre interminabile frânară în dreptul clădirii şi din ele ţâşni un stol de grauri în negru cu mape negre sub braţ. Unul dintre ei era Blank.

— Blank, Hei, domnule Blank!

Acesta continua să urce scările în trap săltat, fără să întoarcă capul.

— Filozofule! Îi veni pe limbă lui Cassargoz în timp ce un poliţist începuse să-1 îmbrâncească.

Blank mai urcă vreo două trepte şi întoarse capul.

— Aici sunt, Filozofule! Mai strigă Cassargoz în timp ce poliţistul îl croia cu matraca.

Marele boss clipi de câteva ori nedumerit, apoi se lumină la faţă şi coborî grăbit spre el:

— Hei, sergent, lasă-1 în pace! Ecce homo! Să vezi şi să nu crezi! Cap Pătrat în carne şi oase! De fapt, dacă mă uit bine, mai mult în oase…

— Asta o spui tu, care eşti mai mult osânză, mormăi Cassargoz sufocat în îmbrăţişarea uriaşului. Nu se aşteptase la asemenea efuziuni.

— Când ai de gând să-ţi iei puţin ţeasta la polizor? Zise blând Filozofu' mângâindu-1 pe creştet. Apoi continuă precipitat: Bătrâne, iartă-mă, am şedinţă de consiliu, nu mai pot să-ntârzii nici o secundă. Fii atent, te aştept diseară la Laplace's Palace.

Promite-mi că vii! O să sporovăim despre vremurile apuse. Eheu! Fugaces labuntur arini... Vii, da?

Fără să mai aştepte confirmarea, îi şterse o labă peste umăr lui Cassargoz şi o luă vioi pe scări în sus.

„Parcă e un taur încercând să meargă pe poante”, îi trecu acestuia prin minte.

Până pe la 4 se aiuri cu o puştoaică de vreo douăzeci de anişori agăţată pe Avenida Takongal, strada profesionistelor. După aia îi dădu liber, şi se duse să-şi caute nişte ţoale mai acătării. De la 6 până la 8 dormi.

Laplace's Palace. „Numai Filozofu' putea să-i dea numele ăsta aiurit”. Cassargoz fu nevoit să întrebe de vreo patru ori până să afle unde e, fiindcă printre localnici era cunoscut mai ales sub numele, mult mai de doamne-ajută, de Raiul jucătorilor.

Construcţia era enormă, într-adevăr un palat. Existau săli pentru toate jocurile de noroc cunoscute, de la ruletă până la Cap sau pajură. Automatele cu monezi nici nu intrau la socoteală, ele fiind răspândite peste tot, până şi în closete.

— Mă numesc Cassargoz. Klaus Cassargoz.

— Desigur, domnule Cassargoz, sunteţi aşteptat. Vă rog să mă însoţiţi.

Câteva săli de joc înecate în fum şi larmă, pe urmă un coridor pustiu şi tăcut, nici măcar paşii nu se auzeau pe mocheta groasă. Luară liftul şi ajunseră într-un coridor identic cu primul. Ceva îl contrarie: în loc s-o ia în sus, liftul coborâse, şi încă suficient de mult. Din clipa aceea îl cuprinse o încordare vagă pe care nu şi-o putea reprima.

Se opriră în fata unei uşi masive de metal.

— Spuneţi-vă numele, domnule.

Cassargoz se conformă.

— Salut, bătrâne. E-n regulă, Hubert, poţi să pleci. Era vocea lui Blank. Uşa glisă tăcut şi se închise apoi în urma lui Cassargoz: pfvvv… Shtonk!

Era o încăpere austeră. Câteva busturi, din duroplast probabil, un pupitru de videocomunicaţii, fotolii albe şi roşii şi ceva ce Cassargoz nu mai văzuse de mult: rafturi cu cărţi.

— Nici nu ştii cât de mult mă bucur că te văd, Cap Pătrat. Ia loc, te rog, ia loc, simte-te ca acasă. Ce bei?

Trecură câteva secunde bune până când Cassargoz articulă, destul de stânjenit:

— Un Bourbon dublu, te rog. Sec.

Ca şi azi dimineaţă la sediu, familiaritatea afabilă a Filosofului îl descumpănea. Ceva nu mergea, nu se îmbuca, refuza să se muleze pe colţurile cutiei sale craniene.

— Păi da, Bourbon. Uitasem că nu bei decât Bourbon sec. Câţi ani sunt de atunci, Doamne? Opt… ce opt, sunt zece ani bătuţi pe muchie, mă băiatule. Timpul curge înspăimântător de repede. Ca fulgerul se duce. Haznaua asta infectă a secundei… Înghite orice. Fie că primeşti un glonte între ochi, fie că ejaculezi, fie că plângi, fie că faci o ticăloşie sau un gest măreţ, ba chiar şi dacă stai pur şi simplu de pomană, ea tot trece. A şi trecut., Hâtons nous, le temps fuit et nous traâne avec soi/Le moment que je parle est deja loin de moi”. Cine a scris asta? Racine, nu? Da, da, Racine.

„Nu s-a schimbat de loc”, îşi zise Cassargoz. Pe vremuri, gargara erudită şi aiuritoare a Filosofului íi scosese din sărite pe mulţi dintre băieţi. Înşelaţi de aparenţa de păcălici bonom, vreo doi încercaseră cu tot dinadinsul să-1 convingă să tacă. Cassargoz îşi aduce bine aminte şi acum faţa făcută terci a unuia dintre ei, pe care bâzâiau nişte muscoi enormi, verzui, cu reflexe metalice. Ăsta era Filozofu'. O mixtură de tigru cu şacal turnată în ambalajul jovial şi aparent inofensiv al unui intelectual cam tembel. Toţi cei din comandourile de pe coasta de Vest îi ştiau

obiceiul de a propti şi aranja – nu fără gust – morţii rămaşi după o încăierare, în grupuri statuare – cu atitudini eroice, pe care apoi le fotografia.

— Iartă-mă că îţi zic mereu Cap Pătrat, dar să fiu al naibii, îţi uit mereu numele. Am început să mă ramolesc.

— Nu arăţi ramolit deloc. Cassargoz, Klaus Cassargoz, aşa mă cheamă.

— Păi sigur că da, Klaus dragă, sigur că da. Aşa… Ce spuneam? A, da, cum te simţi în Tebrida noastră? Cald al dracului, nu? De fapt, când ai venit?

— Ieri.

— Şi dacă nu sunt foarte indiscret, de unde vii?

— Din America de Sud.

— Mda, şi acolo e cam cald. Înţeleg că încă mai lucrezi.

— Da.

— Şi mai iese ceva?

— Aşa şi aşa. Nu poţi şti niciodată. De fapt, ştii prea bine.

— Cum să nu ştiu, et în Arcadia ego. Ce vremuri, mă băiatule, ce vremuri extraordinare! Homerice, aş putea zice. Te invidiez. Asta e adevărata viaţă. Te baţi pe viaţă şi pe moarte, toţi vor să te radă, dar îi razi tu pe ei până la urmă, îl tragi în piept pe moşneagul ăla cumsecade de sus, care-ţi reţinuse o cameră de lux în raiul lui supraaglomerat şi te întorci plin de bani în bordelurile vechi şi dragi. Iliada şi Odiseea, Klaus bătrâne. Coloana vetebrală. Restul sunt fleacuri.

— Da, zise plat Cassargoz.

Filozofu' oftă.

— Am îmbătrânit de când lâncezesc în oraşul ăsta. M-am îngrăşat şi am îmbătrânit. Sunt foarte singur.

Cassargoz îl privi lung.

— Nu s-ar zice că lâncezeşti.

Filozofu' pufni trist.

— A, te referi probabil la micile mele afaceri. Ce să fac, trebuie să trăiesc. Virtus post nummos, dragule, şi pe urmă zona asta geografică e aşa de bogată în cretini încât ar fi de-a dreptul imoral să nu profiţi. Eu am priceput de mult, dragule, că materia primă cea mai preţioasă din lume e prostia. Ce uraniu, ce aur… Investeşte în prostie umană, Cap Pătrat, şi n-ai să regreţi niciodată! Porneşte totdeauna de la postulatul: Există mult mai mulţi dobitoci decât pot eu să-mi închipui.”

— Dar, la urma urmei, ce-mi pasă mie de toate astea? Eu am fost totdeauna şi rămân un admirator al frumosului, al Artei, Dacă n-aş avea micile mele bucurii artistice cred că aş lăsa totul dracului şi aş veni cu tine în campania următoare.

Tăcură o vreme amândoi. Pe urmă Filozofu' reluă:

— Ştii, de fapt, mă uimeşte că nu te-ai transformat în toţi anii ăştia într-un onorabil tată de familie, înconjurat de copii, de datorii, de rudele nevestei căreia-i zici „mamă” şi nu-i ieşi din cuvânt. Din câte îmi aduc eu aminte, n-ai fost niciodată un soldat adevărat. Aveai prea multe scrupule.

— Depinde ce înţelegi printr-un soldat adevărat.

— Da, întotdeauna am avut noi doi opinii diferite asupra acestei chestiuni.

„Totdeauna am avut noi doi opinii diferite”… Îl îngână Cassargoz în gând. „Parcă ne-am fi conversat pe tema asta pe la diverse congrese”.

— Am încercat să muncesc, Filozofule. N-a mers. Prima dată când şeful de echipă s-a răstit la mine, l-am băgat în spital. Nu mă pot obişnui să ascult de o mătreaţă, de un avorton de civil din ăştia, meşteri în vorbe, dar care se cacă pe ei de frică când văd un şiş. Şi pe urmă... Fac de prea mult timp meseria asta ca să nu cred că e mai uşor să ucizi sau să fii ucis, decât să munceşti.

— Ei da, aici ai mare dreptate. Auzi... Klaus, ştii ce? Te deranjează dacă te invit la teatru? Ştii că teatrul a fost marea mea pasiune dintotdeauna. Hai, nu mă refuza, o să-ţi placă.

O clipă Cassargoz rămase deconcertat. La teatru? Numai la asta nu s-ar fi gândit. Şi la urma urmei, de ce nu?

— Da, sigur, zise şi se ridică.

Porniră din nou pe lungile coridoare tăcute. Blank deschise două sau trei uşi blindate pronunţându-şi numele. (Ar fi putut să spune orice altceva, identificarea se făcea pe baza amprentelor vocale.)

Pătrunseră într-o sală de spectacole, foarte spaţioasă, bine aerisită, răcoroasă chiar. Locurile nu erau o problemă, erau cu totul vreo 15-20 de spectatori. Se aşezară în fotoliile moi, ergonomice.

Spectacolul era aproape de final. Cassargoz îşi aminti repede că mai văzuse piesa de mult, foarte de mult, împreună cu copiii de la orfelinat. Îi plăcuse. Era vorba despre un tip pe nume Macbeth care împreună cu nevastă-sa îşi omoară regele ca să-i ia tronul şi, pe urmă, fiindcă tot îşi făcuse mâna în direcţia asta, mai omoară încă alţi câţiva care-1 deranjau. La sfârşit i se înfundă şi lui, îl rade unul, Macduff, născut prin cezariană. În clipa în care Macduff ridică paloşul, Cassargoz aşteptă să se stingă lumina sau alt truc de scenă. Nici vorbă însă. În ciuda stăpânirii de sine exersată în atâtea împrejurări grele, tresări când capul lui Macbeth descrise o scurtă traiectorie prin aer şi izbi podeaua cu un zgomot înfundat. Sângele ţâşni în efemere fântânici arteziene deasupra trunchiului decapitat, care, după ce rezistase o

secundă în picioare, se grămădi ca o păpuşă de cârpă la picioarele lui Macduff. Un oftat lung străbătu sala.

Cu toate că reprezentaţia luase sfârşit, nu aplaudă nimeni şi nu se aprinseră luminile. Scena turnantă se roti făcând nevăzut tabloul final. Puţinii spectatori plecaseră.

Văzând că Filozofu' nu se ridică, Cassargoz rămase şi el pe loc, cufundat în fotoliul moale, în semiobscuritatea odihnitoare.

— Ei, ce zici? Ţi-a plăcut?

— Ce să zic? Mi-a plăcut, mai ales trucajul de la sfârşit a fost nemaipomenit. Da' văd că nu prea are succes, sala a fost mai mult goală.

Blank rânji satisfăcut, ca un profesor auzind de la elev exact prostia pe care o aştepta.

— Dragă Cap Pătrat, ceea ce ai văzut adineauri este un trucaj în măsura în care viaţa e un trucaj de la un capăt la celălalt. Iar în ce priveşte numărul de spectatori, te asigur că sala a fost arhiplină, având în vedere preţul unui bilet, care e cam cât câştigi tu într-o campanie bună.

Un timp se aşternu tăcerea.

— Vrei cumva să spui că decapitarea… S-a petrecut în realitate?

— Realitate… Dragul meu, acesta este un cuvânt uzat şi perfid ca o târfă scoasă la reformă, care s-a reprofilat pe codoşlâcuri. Toţi filosofii lumii s-au culcat cu târfa asta şi toţi s-au trezit în zori istoviţi, nesatisfăcuţi, disperaţi sau resemnaţi şi cu un gust amar în gură.

— Să lăsăm puţin filosofia, Filozofule. Cassargoz ridicase pentru prima dată puţin tonul. Acolo… A murit un om?

— Doamne, doamne, ce confuz poţi gândi… Operezi cu noţiuni cărora nu le-am definit în prealabil sensul. Ce înseamnă a muri? Şi, prin extensie logică, ce înseamnă a trăi? Cum deosebeşti un

om viu de unul care a încetat să mai trăiască sau n-a trăit, de facto, niciodată? Să excludem de pe acum criteriul grosier al stopării unor funcţii fiziologice. Oricând putem găsi contraexemple.

Vocea lui Cassargoz a răsunat ciudat în tăcerea şi penumbra sălii:

— Deci, un om a fost omorât?

— Să admitem că da. Şi?

— Ştiai c-o să fie omorât?

— Să admitem că da? Şi?

— La ce bun, Filozofule?

Blank se adânci în fotoliu cu vădită plăcere şi îşi mută picioarele, punând acum stângul peste dreptul.

— Eu, după cum ştii, am fost întotdeauna îndrăgostit de Literatură. Îmi amintesc că la o lecţie de istorie, când trebuia să vorbesc despre politica lui Richelieu, am început să povestesc voios cum au rezolvat muşchetarii problema eghileţilor cu diamante. Profesorul mi-a pus doi, deşi povestisem frumos. Aşa am înţeles, destul de târziu, care e diferenţa dintre Istorie şi Literatură.

Mi-a trebuit câtva timp ca să-mi dau seama că, de fapt, lucrurile nu sunt chiar atât de simple şi că profesorul ăla era, de fapt, un bou.

Istoria este şi ea o formă a Literaturii. E o iluzie găunoasă să credem că anecdotica înscrisă în manualele de Istorie e mai aproape de spiritul unei epoci, de lealitatea ei – cu toate că ţi-am spus că pe curva asta nu se poate pune bază – decât Literatura acelei epoci. Ba uneori e chiar pe dos. Poate, oare, o lucrare istorică, oricât de exactă şi savantă, să redea suflul unui timp aşa cum o fac piesele Marelui Scutură-Lance?

Dar să nu deviem prea mult de la subiect. Mai mult poate decât Literatura, eu am iubit Teatrul. Pasionat. Lucid. Din tot sufletul. Când vedeam o piesă bine jucată, care-mi plăcea, pierdeam dintr-o dată contactul cu ceea ce era în jur, cu viaţa mea de până atunci, cu tot. Eram în piesă. Existam în ea.

Şi deodată venea lovitura de măciucă: cineva trebuia să moară sau să aibă loc ceva în legătură cu sexul. Atunci liniile de forţă ale spectacolului se curbau în jurul singularităţilor numite moarte sau sex, autorul încerca să evite, să cotigească, regizorul apela la trucuri şi eu mă prăbuşeam pe locul meu din sală cu aceeaşi senzaţie de durere buimacă pe care ţi-o dă o lovitură puternică în cap.

Mă integram cu cea mai mare uşurinţă în convenţia scenică, nu vedeam decorurile vechi, crăpate şi prăfuite, nu percepeam pocnetul discret al reflectoarelor supraîncălzite, dar nu puteam, mă înţelegi, nu puteam accepta convenţionalizarea, stilizarea relaţiilor umane, care neutraliza aproape complet tensiunea dramatică acumulată până atunci.

Încearcă să-ţi imaginezi cum ar arăta un Hamlet în care incestul sugerat se petrece în scenă, în realitate (vezi, iar parşiva aia de realitate pe care nu se poate lăuda nimeni că a posedat-o cu adevărat şi dacă se laudă totuşi vreunul, ăla nu e decât un mincinos îngâmfat sau un onanist cu imaginaţie hipertrofiată) şi în care moartea lui Polonius, a Ofeliei, a tuturor celorlalţi şi, în sfârşit, cea a lui Hamlet, nu sunt nişte simulacre. Îţi dai seama ce valenţe noi ar capăta textul, câtă tensiune dramatică s-ar acumula în plus? Cred că însuşi marele Will şi-ar privi cu uimire opera.

Lui Cassargoz i se făcuse frig., Ce caut eu aici, dumnezeule?”

— De ce nu te duci la film? Filmul cred că-i mai aproape de realitate, nu?

Filozofu' pufni dispreţuitor.

— Filmul e un succedaneu, un surogat, un rahat. Artă, în nici un caz. Pentru artă e nevoie de oameni vii, înţelegi, oameni care să sufere, să se bucure, să trăiască cu adevărat şi să moară cu adevărat. Ah, Adevărul, altă târfă cu inima de piatră.

Fu din nou tăcere câteva clipe, dar această tăcere se deosebea de cea precedentă cât şi de cea care urma.

, De ce naiba îmi face mie confidenţele astea când nici măcar nu-şi mai aminteşte numele meu?"

— Nu ştiu, nu mă pricep, dar cred că e o greşeală undeva în cele ce mi-ai spus. Mai degrabă simt că e aşa.

— Dragule, errare humanum est…

— Perseverare diabolicum, şopti Cassargoz epuizând astfel mai mult de jumătate din cunoştinţele sale de latină.

— Nu, Cap Pătrat, nu te grăbi. Corect este aşa: a greşi e omeneşte, a persevera în greşeală denotă fie idioţie, fie geniu.

Iarăşi tăcere.

— Bine, dar ceilalţi actori… Ei ştiu?

— Ştiu exact atât cât trebuie să ştie. Sunt roboţi, dragule, ultimul tip. Comandă specială.

Lui Cassargoz îi apăru brusc în minte robotul casnic cu mutra lui Robert Redford.

— Totul e foarte simplu. De actori umani fac rost când vreau, de pe continent, îţi dai seama ce şansă pentru un amărât care n-a jucat nimic de un an să joace într-un teatru particular, pentru o sumă care-1 copleşeşte, rolul vieţii lui? Pare paradoxal, dar rezultatele cele mai bune, accentele cele mai sincere, trăirile cele mai intense le-am obţinut cu unii care jucaseră toată viaţa roluri de oameni cu tava şi visaseră la Hamlet.

La repetiţie, robotul care trebuie să ucidă se opreşte la jumătatea acţiunii. Când cred eu că e timpul, pun un bit acolo unde trebuie în programul robotului, vând biletele şi anunţ repetiţia generală. Macbeth, ai fost martor la tragicu-i sfârşit, nu ştia că joacă premiera vieţii lui. A murit cu convingerea că e vorba de o repetiţie, fie ea şi generală.

E mai bine aşa. De cele mai multe ori actorul dă tot ce poate la repetiţia generală şi de aceea joacă mult mai slab la premieră. Chestiune de psihologie.

— Şi spectatorii ăia cine erau?

— Nişte căcăcioşi plini de bani. Unii vin în mod special de pe continent pentru spectacolele mele. Pe marea majoritate nici nu-i interesează ce se joacă. Nu se deosebesc cu nimic de feudalii care stăteau în balconaş, însoţiţi de doamnele lor, pentru a urmări cu atenţie şi oroare excitată, sfârtecarea în bucăţi, spânzurarea sau decapitarea unui supus. Şi, mai e ceva: violenţa se pare că exarcebează libido-ul. Am avut un succes nebun cu scena căsăpirii lui Agamenon în baie de către Clitemnestra şi Egist.

Vezi cum devine cazul: tânărul Robert Bradley III, fiul lui Robert Bradley II şi bineînţeles nepotul lui Robert Bradley I, înainte de a o conduce la hogeacul său de lux pe temperamentala doamnă consilier Jameson, o aduce mai întâi, după supeul en tete î tete, la spectacolul meu.

Cassargoz ar fi vrut să-1 întrebe cum se potriveşte ce spusese mai înainte, despre oamenii vii în artă, cu folosirea roboţilor, dar îşi luă seama. „Omul ăsta e nebun. Un nebun periculos şi eu sunt şi mai nebun că am intrat aici”.

— Desigur, continuă dezinvolt Filozofu', pe un ton academic, se ivesc anumite dificultăţi. Cea mai supărătoare e că nu poate muri decât un personaj pe spectacol, altfel, dacă aş introduce mai mulţi actori umani, ceilalţi s-ar speria şi n-ar mai ieşi nimic.

Există o ieşire magistrală din acest impas. Se joacă de fiecare dată piesa cu alt personaj care moare cu adevărat, restul morţilor fiind trucate. Beneficiul este surprinzător şi enorm: în loc de un singur Hamlet am obţinut mai multe – unul al lui Polonius, unul al Ofeliei, unul al reginei şi aşa mai departe.

Cel mai interesant a fost un spectacol în care muritorul era chiar Hamlet. În clipa în care otrava începe să-1 pătrundă (am folosit o otravă specială care permite dozarea efectului la secundă) în loc să zică melancolic şi resemnat: „The rest is silence, „Horatio„, zice mirat şi înspăimântat totodată: „Mamă, mor”…

Replica asta, cuplată cu ce-apucase să spună înainte din text, adică: To be or not to be, that is the question„, şi cu replica normală pe care robotul a dat-o în continuare, conştiincios, cu intonaţia corectă: Good night, sweet prince… Etc.”, a fost cel mai emoţionant moment din viaţa mea. Atunci, pentru o clipă, măcar pentru o clipă, am crezut că am avut-o pe curva aia de care-ţi vorbeam. Acum, cu trecerea anilor, nu mai sunt chiar aşa de sigur, dar oricum e o amintire frumoasă, nu?

Cassargoz nu mai asculta de mult. Căuta cu disperare o soluţie. „Trebuie să fiu calm, foarte calm”.

— Ei, Klaus, ajunge cu arta dramatică. Te rog să mă ierţi că te-am plictisit. Sunt un nesimţit, când ai un oaspete ca tine trebuie să te ocupi de hobby-urile lui nu de ale tale.

Din câte-mi mai amintesc eu îţi plăcea mult să vânezi. Dă-mi voie să-ţi ofer în încheierea acestei seri minunate petrecute împreună, o partidă de vânătoare. Nu mă refuza, te asigur c-o să-ţi placă.

, E o capcană. Sunt sigur că e o capcană. Dar n-am de ales, trebuie să accept şi să fiu cu ochii în patru. Doamne, cine m-a pus să vin aici?”

O luară iar pe coridor. Uşa în faţa căreia ajunseră nu se deosebea cu nimic de celelalte, dar aici Blank nu-şi mai rosti numele ci spuse rar şi răspicat:

— Sesam, deschide-te.

Cu toată încordarea, Cassargoz nu-şi putu reprima un zâmbet. Avea un ciudat simţ al umorului dementul ăsta.

Pătrunseră într-o încăpere goală cu pereţi de un alb mat.

— Hello SANTRI. Klaus, dă-mi voie să ţi-o prezint pe SANTRI. Simulator Analogic Tridimensional. După ştiinţa mea, una dintre cele mai puternice inteligenţe artificiale existente în lume la această oră. SANTRI, acesta este domnul Cassargoz, un vechi şi bun prieten.

ÎNCÂNTATĂ SĂ VĂ CUNOSC, DOMNULE CASSARGOZ.

Ce voce stranie! Cassargoz încercă să-şi imagineze cum ar arăta o femeie cu o asemenea voce.

— SANTRI, domnul Cassargoz ar dori o partidă.

DESIGUR DOMNULE. Vocea avea ceva blând, ceva liniştitor şi franc şi de aceea suna neverosimil între zidurile albe. Cassargoz se miră şi el ce calm devenise dintr-o dată.

NIVELURILE SUNT URMĂTOARELE:

NIVELUL 3 – VÂNATUL VA FI ADUS ÎN BĂTAIA ARMEI DE ATÂTEA ORI DE CÂTE ORI E NEVOIE PENTRU A-L DOBORÎ.

NIVELUL 2 – VÂNATUL NU VA FI ADUS ÎN BĂTAIA ARMEI. TREBUIE SĂ-L REPERAŢI SINGUR ŞI SĂ VĂ ALEGEŢI POZIŢIA OPTIMĂ DE TRAGERE.

NIVELUL 1 – ÎN COMPORTAREA VÂNATULUI SE INTRODUC ELEMENTE ALEATOARE. ESTE POSIBIL SĂ FIE RĂNIT. VĂ SFĂTUIESC SĂ NU ABORDAŢI ACEST NIVEL, FĂRĂ UN ANTRENAMENT ÎNDELUNGAT LA NIVELURILE 3 ŞI 2.

NIVELUL 0 – ACESTA ESTE UN NIVEL PERFECT ALEATOR. VĂ PUTEŢI TRANSFORMA DIN VÂNĂTOR ÎN VÂNAT. ORICÂND PUTEŢI FI UCIS. ESTE RECOMANDABIL SĂ NU-L ALEGEŢI NICIODATĂ.

— Şi cam ce se poate vâna pe aici? Întrebă Cassargoz, într-un târziu.

— Orice, dragule, orice. Depinde exclusiv de tine. Ai să întâlneşti exact vânatul pe care-1 doreşti cel mai mult.

— Există cineva care să aleagă nivelul 3?

— Bineînţeles, bătrânul senator Hannever. De câte ori vine pe aici alege 3. E de înţeles: are reumatism poliarticular, anghină pectorală, diabet şi probabil multe altele. Nu poate să facă eforturi. Urăşte schimbările. Pentru el decorul este întotdeauna acelaşi: o vilă colonială din secolul XIX. Domnul senator stă în faţa casei într-un fotoliu de răchită, în mijlocul gazonului proaspăt tuns şi troscăneşte fericit din Winchesterul său.

— Şi împuşcă ceva?

— Desigur, domnul senator Hannever, liberalul, împuşcă negri. Asta e vânatul lui preferat, îi râd ochii, se bucură ca un copil de câte ori nimereşte.

Camera era perfect izolată fonic. În momentele de tăcere Cassargoz îşi auzea sângele vuindu-i în cap.

— Iarăşi oameni, Filosofule?

— De ce te miri? Dacă stai să te gândeşti e foarte normal. Nu elefantul, nu leul sau tigrul, nici măcar Tyranosaurus Rex, omul, dragule, omul e vânatul suprem pentru om. Ai să-mi spui că şi omul e un animal. Nu te contrazic, îngăduie-mi doar să te completez: animalul e doar genul proxim al omului, iar diferenţele specifice sunt înfiorarea vagă cu care priveşte uneori cerul înstelat, conştiinţa morţii şi iluzia nemuririi, râsul, perceperea uneori dureroasă a curgerii timpului.

E o definiţie arbitrară şi sumară, ştiu, dar sper că totuşi te convinge într-o oarecare măsură. Gândeşte-te la un vânat nobil, să zicem un leu. Ce poţi întrezări pe figura unui leu rănit înainte de a-i aplica lovitura de graţie? Nimic, dragule, sau aproape

nimic. Pe când, gândeşte-te ce înseamnă să lipeşti ţeava armei de tâmpla unui om şi mai ales a unuia inteligent. Vei vedea atunci în ochii şi pe chipul lui mult mai mult decât banala spaimă dictată de instinctul de conservare a integrităţii sale ca sistem biologic.

El moare şi ştie că moare, ştie că va putrezi şi că va continua să putrezească, că nu vor rămâne decât oasele şi că nici asta nu-i de ajuns, se vor dezagrega şi ele ajungând praful de sub tălpile unei brute cretine care clocoteşte de viaţă. Anotimpurile vor curge până când nu vor mai fi anotimpuri, stelele or să strălucească până când se vor stafidi sau vor crăpa şi ele, iar ceea ce a fost cândva el va picura dispersându-se prin treptele materiei până la atomii cei veşnici şi fără memorie. Dacă te uiţi bine, vei întrezări şi speranţa firavă, aproape inconştientă, că poate, cândva, atomii săi rătăciţi în cenuşa stelelor se vor închega din nou sub cerul unei planete, pentru a colecţiona alte apusuri şi răsărituri, până când cercul rece al ţevii altei arme i se va aşterne pe tâmplă.

— Zero. Vreau nivelul zero, zise Cassargoz, dintr-o suflare.

După câteva clipe vocea de femeie inteligentă şi blândă spuse:

AŢI EXPRIMAT O OPŢIUNE DE NIVEL ZERO. ACEST NIVEL ESTE COMPLET ALEATOR. VĂ PUTEŢI TRANSFORMA DIN VÂNĂTOR ÎN VÂNAT. ORICÂND PUTEŢI FI UCIS. MENŢINEŢI OPŢIUNEA?

— Da, zise Casargoz. Da.

— Dragă Cap Pătrat, încep să te recunosc. Niciodată n-ai fost tu atât de prost pe cât pari. Îţi urez noroc la vânătoare.

O uşă a cărei prezenţă era greu de sesizat glisă pe albul peretelui: Pfvvv, shtonk!

Dincolo se zărea, sub un cer de cobalt, Jungla, Jungla amazoniană, mâncătoarea de oameni, din care Cassargoz tocmai reuşise să scape teafăr.

Păşi pragul. Căldura umedă şi grea, izul dulceag de vegetaţie putredă, inconfundabila mixtură de urlete, foşnete, sâsâieli, piuituri, trosnete şi linişte. Anii lungi de luptă în junglă îl învăţaseră să deosebească în vacarmul aparent aleator, constanţe şi legităţi surprinzătoare.

Drept în faţa lui, sprijinită de o tufă, cu patul în mocirlă, era o armă. O ridică cu plăcere, era grea şi îi amintea de bătrânul lui Joe. Magazia de cartuşe plină şi patul neted şi reconfortant la pipăit ca o coapsă de femeie îl făcură – deşi oricum avea pistoletul de siguranţă prins cu benzi adezive deasupra gleznei – să se simtă mai liniştit.

Bubuitura aproape îi sparse urechile şi în aceeaşi clipă fu pe burtă, cu nasul în noroiul fetid. Trupul acţionase reflex, fără intervenţia creierului ocupat să gândească cu fulgerătoare nepăsare că glonţul care te loveşte nu-1 auzi decât după aia.

Se rostogoli de câteva ori lateral, pe urmă ascultă. Urechea exersată prinse neregularitatea în zgomotele junglei. Privind într-acolo zări un petec albastru sclipind pentru o clipă în zidul verde. Simţi cum urcă în el, de nestăvilit, furia.

, Înghiţi-te-ar iadul de bestie dementă! Ţi-ai deşertat puhoiul scârbos de nebunie în creierii mei şi acum vrei să scapi de mine. Aveai nevoie şi de spectatori adevăraţi, cabotinu' dracului, unul singur măcar, chiar şi un amărât ca mine”.

Se ridică brusc şi ţâşni înainte. Alergă cocârjat, în zig-zag, vreo douăzeci de metri şi se aruncă iarăşi în mocirlă. În timpul cursei în minte i se condensase imaginea negrului tânăr care fugea tot în zig-zag prin savana frontierei namibiene, cu roverul condus de Carson Clipici pe urmele lui. Pe locul din dreapta Filosoful urla cât îl ţineau plămânii:

— Te-am văzut, un, doi, trei, drumul vieţii ni-i scurt, Blackie Boy, şi-avem o vorbuliţă amândoi! Bau!

În clipa în care negrul încetinise puţin goana şi privise înspăimântat înapoi, Filozofu' îi trântise o încărcătură pentru elefanţi în plină figură. Clipici, la volan, râdea cu lacrimi.

Cassargoz tresări. Undeva în dreapta, la nici zece metri, zări ceafa Filosofului crescând din hăţiş.

— Nu se poate..., murmură tremurând de bucurie. Nu-i adevărat. Ochi cu grijă infinită, apoi trase – de două ori, ca să fie sigur.

Aproape că văzu aşchiile sărind din craniu, dar nici după ce se liniştise ecoul împuşcăturilor nu putea scăpa de senzaţia de păcăleală periculoasă., Nu se poate să fi greşit el atât de grosolan. Şi totuşi era acolo, i-am făcut ţeasta terci”.

Venind de undeva de deasupra, din cerul de cobalt pătat cu norişori albi, vocea de femeie deşteaptă care, înainte de a muri, dă ultimele sfaturi fiului ei, vocea lui SANTRI, spuse:

DOUĂ FOCURI, ŢINTA ATINSĂ ÎNTR-UN CENTRU VITAL DIN PRIMUL FOC.

Se întoarse brusc. Cu un zâmbet larg şi bestial, cu ochii umezi de fericire, cu arma înfiptă în umăr, Blank îl privea:

— SANTRI nu m-a dezamăgit. Eşti vânatul cel mai de soi pentru mine la ora asta. Era şi mai interesant dacă ai fi fost ceva mai inteligent, dar ce să-i faci. Pregăteşte-te să mori!

Un hârşâit şi un zgomot de crengi rupte venind de undeva de sus. Leonard S. Blank supranumit şi Filozofu' era totuşi om: pentru o frântură de secundă ridică ochii. Prea de ajuns pentru Cassargoz.

Goli încărcătorul aproape fără să se uite unde trage. Monezile roşii înfloriră parcă simultan pe pieptul Filosofului. Acesta privi o clipă întrebător, vru parcă să zică ceva, apoi se nărui.

Cassargoz rămase pironit, cu privirea agăţată de cadavru şi de creanga groasă şi putredă căzută într-un târziu lângă el. PATRU

FOCURI. ŢINTA ATINSĂ ÎNTR-UN CENTRU VITAL DIN PRIMUL FOC, GRAD DE DISPERSIE AL TRAGERII 2. 5.

Aruncă arma în mocirlă şi zbieră către cer:

— Nu mai vreau. Ajunge. M-am săturat.

Neverosimilă în desişul compact, glisă o uşă: pfvvv, shtonk!

Era din nou în camera goală cu pereţi albi şi liniştitori. Peste nervii biciuiţi creştea suprapunându-se, o nevoie acută de a face un gest tandru.

— Tu, mormăi răguşit, tu m-ai salvat…

Nu erau nici măcar nişte butoane, sau beculeţe sau clape pe care să le mângâie, numai pereţii albi şi goi şi tăcerea. Se simţea ca atunci de mult, de mult de tot, când cineva îi spusese basmul şi el stătuse ore în şir după aceea lângă o broscuţă râioasă, aducând-o la loc cu un beţigaş şi rugând-o în fel şi chip, doar, doar o să se dea peste cap şi o să se transforme într-o prinţesă neasemuit de frumoasă.

Trebuia sa iasă de aici. Dar cum? Mai mult ca sigur că uşa reacţiona la amprentele vocii lui Blank. Îşi încercă totuşi într-o doară norocul.

— Sesam deschide-te.

Sentimentul ridicolului nu apucă să se cristalizeze pentru că greaua uşă metalică se deschise ascultătoare.

Porni năuc pe coridoarele tăcute încercând să refacă în memorie drumul pe care venise. De câteva ori întâlni nişte gorile în costum de seară, dar curios, niciunul nu se luă de el.

Când era mai sigur că s-a rătăcit definitiv, descoperi ieşirea. Tumultul străzii i se păru vreme de aproape un minut, ireal. Mult timp nici nu ştiu pe unde merge.

Aşa ajunse pe Avenida Valladon. Oamenii îl îmbrânceau, îl înghionteau şi el zâmbea prosteşte trăgând în piept cu nesaţ aerul mirosind a gaze de eşapament şi a sudoare umană. Era atât de fericit că e încă viu încât din toate fibrele corpului îi urca o zgândăreală plăcută, ca atunci când îţi vine să te întinzi de să-ţi trosnească oasele.

TROPICANA, ţipau tăcut reclamele, WESTERN HOUSE, ALVARADO'S, SENTIMENTO, SILVER STAR, JACKPOT, JACKPOT, JACKPOT, şi din nou: TROPICANA.

Mai întâi îi îngheţă inima în piept, întrezărind în mulţime un rânjet cunoscut. Apoi un ciocan mic şi îngrozitor de greu îl izbi în piept. Înainte de a părăsi realitatea, mai apucă să audă venind de undeva de sus, de dincolo de zgârie nori, din cerul înstelat, o voce blândă, liniştitoare şi francă, vocea unei femei inteligente care, înainte de a muri, dă ultimele sfaturi fiului ei:

UN FOC. ŢINTA ATINSĂ ÎNTR-UN CENTRU VITAL.

Formaţi „F” de la Frankenstein.

Arthur C. Clarke.

Iată-ne acum la capătul antologiei noastre. De vreme ce am deschis-o cu un gigant al anticipaţiei şi un expert în povestirile cu roboţi, era firesc s-o închidem cu celălalt pol al anticipaţiei mondiale, Arthur C. Clarke – şi el maestru incontestabil al povestirilor despre maşini cibernetice.

Şi pentru că Asimov îl cunoaşte foarte bine pe Arthur C. Clarke, n-am rezistat tentaţiei de a-1 lăsa chiar pe el să vi-1 prezinte (Oricum, chiar cu Doc Asimov nu ne propunem să concurăm!).

„În ce mă priveşte, Arthur îmi este fără îndoială superior. Îmi este superior, de pildă, ca vârstă, cu trei ani, fiind născut în 1917, aşa că acum are puţin peste şaizeci de ani, în timp ce eu am puţin peste treizeci (aşa cum toată lumea ştie). Îmi este superior deasemenea în chelie şi urâţenie, fiind atât mai chel cât

şi mai urât decât mine şi mărturisesc aceste lucruri cu toată modestia…

A debutat ca scriitor profesionist în 1946 (şase ani după debutul meu) cu o scurtă povestire numită Laţul publicată în numărul din aprilie al revistei Astounding. În curând s-a remarcat că atât el cât şi eu aparţineam aceleiaşi şcoli de scriitori SF.

Arthur este puternic orientat tehnologic. Are pregătire ştiinţifică şi imaginaţia sa este disciplinată. Hoinăreşte prin univers dar rămâne întotdeauna în limitele legilor naturale. A fost, de pildă, primul care a conceput comunicaţiile prin sateliţi, explicând modul lor de realizare într-un articol pe care 1-a publicat în 1948. Suna a science-fiction dar nu era deloc science-fiction. Astăzi este o realitate incontestabilă, iar Arthur obişnuieşte uneori să spună cu tristeţe că, dacă ar fi avut inspiraţia să breveteze câteva din noţiunile de bază din acel articol, ar fi devenit acum un om incredibil de bogat (Bunule cititor, nu lăcrima, oricum s-a aranjat, şi este acum un om incredibil de bogat…)

Imaginaţia sa disciplinată îi caracterizează povestirile. Nu pune prea mult temei pe sex sau violenţă, nici pe prozele cu mult roşu şi din această cauză, alambicata imagine a Universului pe care ne-o propune are şansa de a fi corectă, întocmai ca şi acele comunicaţii ale sale prin satelit.

În 1953 Arthur a dat lovitura cea mare cu Sfârşitul copilăriei. Această viziune a omului şi a viitorului său, care urcă în spirale vaste de la războiul rece al anilor cincizeci spre culmi inimaginabile, este de atunci foarte populară. Noţiunea clarkiană a Overlorzilor, gardieni ai vieţii în tot Universul, a apărut din nou în, de acum, clasicul film 2001 – o odisee spaţială, iar anumite aspecte ale ei se întâlnesc şi în ultimul său roman premiat: Întâlnire cu Rama.

Arthur pretinde că acum a ieşit la pensie, deşi prea puţini dintre cei care au invocat aceeaşi scuză s-au ţinut de cuvânt. El este respectat atât de oamenii de ştiinţă cât şi de entuziaştii

literaturii de science fiction, a câştigat aproape toate distincţiile în aceste domenii, a devenit faimos şi bogat.

Nu are familie şi trăieşte retras într-o vilă pe ţărmurile Oceanului Indian, în Sri Lanka, iar turiştii din toată lumea sosesc aici să-1 privească.”

Asta-i.

Povestirea Formaţi „F” de la Frankenstein, apărută în 1964, transpune într-o formă literară un concept mai vechi al autorului: comunicaţiile prin satelit, de care, cu atât umor, amintea şi Isaac Asimov în prezentarea sa. Este istoria unui coşmar care, deşi (din fericire) nu s-a adeverit, merită şi astăzi toată atenţia, Chiar şi numai pentru frumuseţea speculaţiilor ştiinţifice pe care le avansează.

La 1 decembrie, ora 1 şi 50, toate telefoanele din lume începură să sune.

Un sfert de miliard de oameni şi-au ridicat receptoarele aparatelor lor şi au ascultat pentru câteva secunde – încurcaţi sau perplecşi. Cei treziţi în mijlocul nopţii au presupus că fuseseră chemaţi de la distanţă mare de vreun prieten care folosea legătura prin sateliţi, dată cu mult tam-tam în exploatare în ziua precedentă. Dar nu o voce era în receptor ci mai degrabă un sunet, care, unora li s-a păut a semăna cu vuietul mării, iar altora cu vibraţiile unor coarde de harpă strunite de vânt. Şi nu puţini vor fi fost în acele clipe acei ce şi-au amintit de un sunet tăinuit al copilăriei: zgomotul sângelui ce pulsează prin vene, care se aude atunci când pui la ureche o scoică sau un ghioc. Dar orice ar fi fost, n-a durat mai mult de douăzeci de secunde. Apoi a fost înlocuit de tonul normal al aparatului.

Abonaţii din întreaga lume înjurară, bâiguiră: „greşeală” şi lăsară receptorul în furcă. Unii încercară să anunţe deranjamentele, dar firul părea ocupat. În câteva ore aproape toţi uitaseră de incident – cu excepţia celor a căror sarcină era să aibă grijă de aceste lucruri.

La Centrala de Cercetări în Telecomunicaţii incidentul a fost discutat toată dimineaţa, dar nu s-a ajuns la nici-un rezultat. Aşa că discuţiile au continuat şi în timpul pauzei de prânz, când, flămânzi, inginerii au năvălit în micuţa cafenea de peste drum.

— Eu tot cred, spuse electronistul Willy Smith, că a fost vorba de o supratensiune de moment, produsă de conectarea reţelei de sateliţi.

— În orice caz, ceva în legătură cu sateliţii, fu de acord Jules Reyner, proiectantul de circuite integrate. De ce însă acest decalaj de timp? Sateliţii au fost conectaţi la miezul nopţii, iar soneriile telefoanelor, aşa cum ştim, au sunat două ore mai târziu.

— Tu ce crezi, Doctore? Întrebă Bob Andrews, programatorul de computere. Ai tăcut toată dimineaţa. Precis ai ajuns la o concluzie.

Dr. John Williams, şeful Secţiei de matematică, se agită uşor stânjenit.

— Mda, spuse, am ajuns. Dar nu cred c-o veţi lua în serios.

— N-are importanţă. Chiar dacă e la fel de trăsnită ca poveştile alea de science fiction pe care le scrii sub pseudonim, ne-ar putea da totuşi unele sugestii.

Williams se înroşi puţin. Toţi ştiau de povestirile lui şi, de fapt, nu trebuia să-i fie ruşine de ele. Oricum, fuseseră adunate într-un volum (se vindeau cu cinci şilingi şi îi mai rămăseseră vreo două sute de exemplare).

— Prea bine, spuse, netezind faţa de masă. De ani de zile mă frământă această problemă. Aţi luat vreodată în considerare analogia dintre o centrală telefonică automată şi creierul uman?

— Bineînţeles, cine nu s-a gândit la asta, ironiză unul dintre ascultători. Ideea e veche, cred că de pe vremea lui Graham Bell.

— Posibil. N-am spus că sunt original. Spun însă că e timpul să privim ideea aceasta cu seriozitate. Aruncă o privire posomorâtă spre tuburile fluorescente din plafon, aprinse în acea zi ceţoasă de iarnă. Ce dracu mai e şi cu lumina asta? De vreo cinci minute tot pâlpâie.

— Nu-ţi face griji. Probabil că Maisie a uitat să-şi plătească factura pentru electricitate. Hai mai bine să-ţi auzim teoria.

— De fapt nici nu mai este o teorie ci realitatea concretă. Se ştie, creierul uman este un sistem de întrerupătoare – neuronii – interconectate într-o manieră foarte elaborată prin nervi. O centrală telefonică automată este, de asemenea, un sistem de întrerupătoare – selectoarele şi toate celelalte – conectate prin fire.

— De acord, spuse Smith. Dar această analogie nu te va duce prea departe. Nu sunt oare aproape cincisprezece miliarde de neuroni în creier? Cam multişor, nu-i aşa, pentru o centrală telefonică!

Răspunsul lui Williams fu întrerupt de zgomotul unui reactor ce zbura la joasă altitudine. Aşa că, înainte de a continua, trebui să aştepte până când pereţii cafenelei încetară să mai vibreze.

— Niciodată nu le-am auzit zburând atât de jos, spuse Andrew nemulţumit. Cred că este împotriva regulamentelor.

— Aşa şi este, dar nu te enerva – turnul de control de la aeroportul Londrei îl va identifica cu siguranţă.

— Nu mă-ndoiesc, spuse Reyner. De fapt Concordul urma să aterizeze la ei. Nici eu n-am auzit vreunul să zboare aşa de jos. Bine că n-am fost la bord.

— Mai continuăm sau nu blestemata asta de discuţie? Întrebă Smith.

— Desigur, ai dreptate în privinţa celor cincisprezece miliarde de neuroni din creierul uman, continuă Williams netulburat. Şi aici e

buba. Cincisprezece miliarde pare cam mult, dar nu e totuşi un număr aşa de mare. Prin anii şaizeci, în centralele telefonice de pe glob erau, de fapt, mult mai multe întrerupătoare. Iar astăzi sunt aproape de cinci ori mai multe.

— Aha, spuse încet Reyner. Iar de ieri, toate sunt capabile să se interconecteze, devreme ce s-a dat în exploatare reţeaua de sateliţi.

— Exact.

Pentru o clipă s-a lăsat tăcerea, doar în depărtare se auzea sirena unei maşini de pompieri.

— Să n-o luăm pe ocolite, interveni Smith. Vrei să sugerezi că sistemul telefonic mondial este acum un creier gigantic?

— Spus brutal, din punct de vedere antropomorfist, da. În ceea ce mă priveşte, prefer să gândesc în termeni de mărime critică. Williams ridică braţele în faţă cu pumnii strânşi. Avem aici, continuă el, două bucăţi de U-235. Nimic nu se întâmplă atât timp cât le ţii separate. Dar adu-le împreună, continuă în timp ce-şi apropia pumnii, şi vei avea ceva complet diferit de o simplă bucată de uraniu de două ori mai mare: un crater de aproape un kilometru în diametru. La fel stau lucrurile şi cu reţelele noastre telefonice. Până astăzi, ele au fost într-adevăr mari, dar independente, autonome. Acum însă, multiplicând brusc conexiunile, reţelele s-au unit unele cu altele şi au atins astfel nivelul critic.

— Şi cam ce-ar vrea să însemne nivelul critic în acest caz? Vru să ştie Smith.

— În lipsa unui cuvânt mai potrivit – conştiinţă.

— Un fel cam straniu de conştiinţă, ţinu să remarce Reyner. Dar ce organe de simţ ar putea ea folosi?

— Păi, mai întâi, toate staţiile de radio şi televiziune din lume ar putea s-o alimenteze cu informaţii prin reţelele teritoriale, şi

asta i-ar oferi suficiente subiecte de meditaţie! Apoi ar fi toate datele înmagazinate în toate computerele – ar putea avea acces 1a ele – toate bibliotecile electronice, sistemele de urmărire radar, memoriile roboţilor industriali. Ehei, ar avea destule organe de simţ! Cred că nici măcar nu ne putem închipui ce imagine şi-ar forma despre lume, dar putem fi siguri că ar fi infinit mai bogată şi mai complexă decât a noastră…

— Să zicem; ideea este interesantă, spuse Reyner, dar în afară de a medita, ce-ar mai putea face? Nu s-ar putea duce nicăieri, n-ar avea membre.

— Dar de ce să vrea să se deplaseze? Ar putea fi în acelaşi timp pretutindeni. Şi toate echipamentele controlate electric de pe planetă i-ar putea servi drept membre…

— Acum înţeleg cum e cu decalajul acela de timp, exclamă Andrews. Sistemul a fost conceput la miezul nopţii, dar nu s-a născut până la unu şi cincizeci dimineaţa. Zgomotul care ne-a trezit pe toţi, n-a fost decât… Ţipătul noului născut.

Încerca să pară glumeţ, dar nu era convingător şi nimeni n-a zâmbit măcar. Deasupra, luminile fluorescente îşi continuau clipirea lor enervantă, din ce în ce mai slabe. Apoi discuţia s-a întrerupt din nou pentru că în cafenea şi-a făcut obişnuita-i intrare gălăgioasă Tim Small de la Societatea de Centrale Electrice.

— Priviţi aici, băieţi, spuse râzând în timp ce flutura o bucată de hârtie prin faţa colegilor săi. Sunt bogat. Aţi mai văzut vreodată un asemenea cont de bancă?

Dr. Williams luă formularul cu pricina, privi coloanele şi citi rezultatul cu voce tare:

— Credit 999.999.897,87 Ł. Nu e nimic ciudat în asta, continuă el, în ciuda amuzamentului general. Am făcut o depunere de numai 102 Ł, iar computerul a făcut o mică greşeală şi a adăugat unsprezece de nouă. După ce băncile au trecut la sistemul zecimal, astfel de lucruri s-au întâmplat frecvent.

— Ştiu, ştiu, spuse Small, dar nu-mi strica plăcerea. Am să înrămez acest formular. Mă gândesc ce s-ar întâmpla dacă, având un aşa credit, aş retrage acum câteva milioane? Iar dacă aş fi refuzat, aş putea da banca în judecată?

— Nicidecum, îi răspunse Reyner. Pun pariu că băncile s-au gândit la asta de mult şi şi-au luat nişte măsuri de protecţie. Dar apropo, când ai primit acest formular?

— Cu poşta de prânz. A venit direct la birou, aşa că nevastă-mea n-a avut norocul să-1 vadă.

— Hm, asta înseamnă că a fost imprimat azi-dimineaţă devreme. Oricum, după miezul nopţii…

— Unde vrei să ajungi? Şi ce e cu mutrele astea pe voi?

Nimeni nu-i răspunse. Apăruse un nou iepure şi ogarii erau pe urmele lui.

— Ce ştiţi despre sistemul automat al băncilor, întrebă Smith. Sunt ele interconectate?

— Ca toate celelalte în zilele noastre, răspunse Andrews. Sunt toate în aceeaşi reţea; computerele de pe întregul glob comunică între ele. Şi, cred că ai dreptate John, aici e buba. Dacă într-adevăr vor apare necazuri, cam pe-aici m-aş aştepta. Desigur, pe lângă problemele cu sistemul telefonic în sine…

— Nimeni nu mi-a răsupns la întrebarea pe care am pus-o înainte de apariţia lui Jim, se plânse Reyner. Ce-ar vrea, de fapt, să facă acest supercreier? Ar fi el prietenos, ostil, indiferent? Şi-ar putea da el seama că noi existăm? Sau consideră semnalele electronice cu care are de-a face ca fiind singura realitate?

— Văd că ai început să-mi dai dreptate, spuse Williams cu satisfacţie amară. Pot să-ţi răspund, dar tot printr-o întrebare. Ce face un nou-născut? Începe prin a căuta de mâncare. Privi din nou la lumina pâlpâitoare. Drace, spuse încet, ca şi cum abia atunci şi-ar fi dat seama de ceva. De o singură hrană are nevoie – de electricitate.

— Ei nu, că asta-i prea de tot, exclamă Smith. Ce dracu se-ntâmplă cu prânzul nostru? Am făcut comanda de peste douăzeci de minute.

Nu-i răspunse nimeni.

— Iar apoi, reluă Reyner de acolo unde se oprise Williams, va începe prin a privi în jurul său şi a-şi întinde membrele. De fapt va începe să se joace ca orice copil.

— Iar copiii mai şi sparg câte ceva, spuse cineva.

— O să aibă destule jucării, pe cinstea mea. Concordul acela care a venit peste noi adineauri. Lânile de producţie automatizate, semafoarele…

— Ciudat că le-ai amintit, exclamă Small. Ceva s-a întâmplat cu semaforul de afară – este pe roşu de zece minute şi circulaţia e paralizată.

— Presupun că a luat foc pe undeva. Se aude sirena pompierilor.

— Eu am auzit două alarme şi ceva ce a semănat cu o explozie dinspre zona industrială. Să sperăm că nu e nimic serios.

— Maisie! Adu nişte lumânări. Nu se vede nimic…

— A! Acum mi-am amintit! Cafeneaua asta are numai plite electrice. Aşa că o să ne servim prânzul rece, dacă o să-1 mai servim, şi aşa…

— Cel puţin putem citi ziarul în timpul ăsta. E ultima ediţie, asta pe care ai adus-o, Smith?

— Da. Nici n-am avut timp să mă uit pe el. Hm…

Se pare c-au avut loc câteva accidente ciudate în dimineaţa asta – semafoare de cale ferată defecte, explozie la o conducta de ană, zeci de plângeri în legătură cu „greşeala” din noaptea trecută…

Întoarse pagina şi încremeni.

— Ce e, ce s-a întâmplat?

Fără nici un cuvânt Small îi înmână ziarul. Numai titlul de sus avea sens. Restul, articol după articol, erau amestecate în devălmăşie; ici şi colo anunţuri incomplete marcau insule de raţiune într-un ocean de nebunie. Fuseseră, pe semne, concepute ca rubrici separate şi scăpaseră amestecului de texte din jur.

— Iată la ce ne-a dus imprimarea la distantă şi autodistribuţia, mormăi Andrews. Mă tem că Presa a exagerat puţin punând prea multe ouă într-un singur paner electronic.

— Mă tem că toţi am procedat la fel, spuse Williams solemn, absolut toţi.

— Dacă-mi permiteţi câteva cuvinte pe marginea celor discutate, în scopul de a preveni „isteria mulţimilor” ce pare a fi infectat şi această adunare, spuse Smith cu voce tare şi fermă. Vreau să subliniez că nu este nimic îngrijorător – chiar dacă fantezia ingenioasă a lui John este corectă. Nu trebuie decât să deconectăm sateliţii şi ne vom întoarce acolo unde am fost ieri.

— Lobotomie prefrontală, murmură Williams. M-am gândit şi eu la asta.

— Cum? A, da – tăierea unor bucăţi din creier. Deşi scumpă, metoda ar rezolva, desigur, problema. Bineînţeles, ne vom întoarce astfel la scrisori şi telegrafie, dar civilizaţia va supravieţui.

De prin împrejurimi s-a auzit o explozie scurtă şi violentă.

— Nu-mi place deloc, spuse nervos Andrews. Hai să vedem ce are de spus venerabilul BBC. Buletinul de la ora 13 abia a început.

Deschise servieta şi scoase un radiotranzistor.

— Un număr fără precedent de accidente industriale, ca şi lansarea inexplicabilă a trei salve de rachete teleghidate din instalaţiile militare din Statele Unite. Mai multe aeroporturi au

trebuit să-şi suspende activitatea datorită comportării ilogice a radarelor, iar băncile şi oficiile de schimb au fost închise deoarece nu se mai pot baza pe sistemul lor de prelucrare a informaţiei…

— Vreţi să spuneţi că… Murmură Small, dar fu imediat redus la tăcere.

Un moment vă rog, tocmai se imprimă o ultimă ştire. Iat-o! Suntem informaţi că noul sistem de comunicaţii prin sateliţi a scăpat de sub control. Nu mai răspunde la comenzile de pe sol. Potrivit…

BBC-ul dispăruse din eter. Până şi zgomotul de fond dispăruse. Andrews prinse butonul de scală şi îl roti. Pe întreaga scală eterul era tăcut.

În cele din urmă Reyner spuse, cu o voce nu prea departe de isterie:

— Lobotomia aceea prefrontală era o idee grozavă, John. Păcat că, deja, Copilaşul s-a gândit la ea…

Williams se ridică încet în picioare.

— Hai să ne-ntoarcem în laborator, spuse. Trebuie să existe un răspuns undeva.

Dar ştia că era deja mult, mult prea târziu. Pentru Homo Sapiens, soneria telefonului devenise, poate, gongul final.

Interconectând sistemul mondial de comunicaţii prin satelit oamenii creează, fără să vrea, desigur, o nouă formă de viaţă, o inteligenţă non-umană care se hrăneşte cu electricitate şi ale cărei motivaţii rămân de neînţeles pentru el.

Încercând să lărgim aria speculaţiilor, ne putem, fireşte, întreba cât de departe ar fi, în înţelegerea noastră, înfăţişarea, comportamentul sau motivaţia (dacă ele ar exista, sau cel puţin ar putea fi definite ca atare) unei inteligenţe artificiale (ar mai putea fi definită astfel?) care ia naştere şi se dezvoltă pe o

planetă adecvată, aşa cum inteligenţa lui Homo Sapiens a găsit adecvată planeta Pământ?

Se pare că Arthur Clarke are, deja, un răspuns foarte convingător.

Cruciada.

Arthur C. Clarke.

Era o lume care nu cunoscuse un soare. De peste un miliard de ani oscila între două galaxii, plătind astfel preţul conflictului gravitaţional dintre ele. În străfundurile viitorului însă, balanţa urma să se încline într-un sens sau altul şi ea ar fi-nceput să cadă, de-a lungul a secole-lumină, către căldura atât de străină acelor lumi.

Acum însă era frig, frig dincolo de orice imaginaţie, noaptea intergalactică smulgându-i ultima fărâmă de căldură pe care va fi avut-o vreodată. Existau totuşi oceane – din singurul element ce poate exista, în stare lichidă, la numai o fracţiune de grad deasupra lui zero absolut. Iar în puţin adâncile oceane de heliu, care scăldau această lume stranie, curenţii electrici, odată porniţi, puteau circula la nesfârşit, fără să-şi piardă puterea. Aici, supraconductibilitatea era ordinea firească a lucrurilor, procesele de comutaţie putând avea loc de miliarde de ori pe secundă, timp de miliarde de ani şi cu un consum, neglijabil de energie.

Era un paradis al calculatoarelor. Nici-o altă lume nu putea fi mai ostilă vieţii şi în acelaşi timp mai ospitalieră pentru inteligenţă.

Iar inteligenţa era prezentă aici, sălăşuind în incrustaţia de cristale şi microscopice filamente metalice ce acoperea întreaga planetă. Lumina slabă a celor două galaxii pretendente – dublată pentru scurt timp, la câteva secole odată, de explozia vreunei supernove – cădea pe un peisaj, încremenit, de sculpturale forme geometrice. Nu se mişca nimic, mişcarea nefiind necesară într-o lume unde gândurile zburau de la o emisferă la alta cu viteza luminii, Acolo unde numai informaţia era importantă,

transferul materiei dintr-un loc în altul ar fi însemnat energie preţioasă irosită în zadar.

Şi totuşi se putea aranja şi aşa ceva, atunci când acest lucru devenea esenţial. În câteva milioane de ani, inteligenţa acestei singuratice lumi deveni conştientă de absenţa unor informaţii esenţiale. Într-un viitor destul de depărtat, dar pe care-1 putea deja prevedea, una din cele două galaxii urma s-o capteze definitiv. Ce-ar fi întâlnit odată ajunsă în acele roiuri de sori, depăşea puterea ei de calcul.

Îşi puse aşadar voinţa 1a lucru şi miliarde de reţele cristaline îşi schimbară formele. Atomi de metal zburau la suprafaţa planetei. În adâncurile oceanului de heliu două subcreiere prinseră a se naşte şi a creşte…

Odată luată hotărârea, mintea planetei lucra cu rapiditate; în câteva mii de ani ţelul era atins. Fără nici-un zgomot, fără nici-o cută pe suprafaţa oceanelor încremenite, entităţile nou create se ridicară din leagănele lor şi se îndreptară spre depărtatele stele.

Plecară în direcţii opuse şi vreme de un milion de ani inteligenţa maternă nu auzi nimic de progeniturile sale. Nici nu se aştepta până nu-şi atingeau ţelurile, nu aveau nimic de raportat.

Apoi, aproape simultan, sosi vestea că ambele misiuni eşuaseră. Apropiindu-se de marile focuri galactice şi simţind masiva căldură a trilioanelor de de sori, cei doi exploratori muriseră. Circuitele lor vitale, supraîncălzite, îşi pierduseră supraconductibilitatea, esenţială pentru funcţionare, şi două carapace metalice cădeau acum spre stelele care creşteau din ce în ce mai mult.

Dar înainte ca dezastrul să fie total, îşi transmiseră raportul, iar lumea-mamă, fără surprindere sau dezamăgire, se pregăti pentru a doua încercare.

Iar după un milion de ani, pentru a treia… Şi a patra… Şi a cincea…

O asemenea răbdare neobişnuită dădu roade. Iar roadele sosiră în cele din urmă sub forma a două trenuri de unde modulate, venind secol după secol din două colţuri opuse ale cerului. Undele au fost înmagazinate în memorii identice cu cele ale exploratorilor pierduţi – astfel încât, practic, era ca şi cum exploratorii s-ar fi întors ei înşişi cu informaţiile. Că masa lor metalică pierise printre stele, nu avea nici cea mai mică importanţă, problemele identităţii personale nu erau dintre acelea care să frământe gândurile minţii planetare sau ale progeniturii ei.

Prima sosi vestea surprinzătoare că una din galaxii este pustie. Deşi exploratorul ascultase pe toate frecvenţele posibile şi toate radiaţiile imaginabile, nu reuşise să detecteze nimic în afara zgomotului de fond al stelelor. A cercetat mii de lumi fără să observe vreo urmă de inteligenţă. Desigur, testele nu erau concludente, devreme ce exploratorul nu se putuse apropia de nici-o stea suficient pentru a putea studia în detaliu planetele. Încercase acest lucru dar îi cedase izolaţia, temperatura crescuse rapid până la punctul de lichefiere a azotului şi murise în cele din urmă de căldură.

Mintea maternă încă încerca să rezolve enigma galaxiei pustii, atunci când sosi mesajul celui de-al doilea explorator. Toate celelalte probleme au fost lăsate la o parte pentru că acest, univers era înţesat de inteligenţe, ale căror gânduri săreau de la o stea la alta, în miliarde de coduri electronice. Numai câteva secole i-au trebuit exploratorului să le analizeze şi să le interpreteze pe toate.

Înţelesese suficient de repede că are de-aface cu forme deosebit de ciudate de inteligenţă. Unele dintre ele existau în lumi inimaginabil de calde, unde chiar şi apa se afla în stare lichidă. Dar nici într-un mileniu n-a reuşit să afle ce fel de inteligenţe urma să înfrunte.

Abia supravieţuise şocului. Adunându-şi ultimile puteri îşi azvârli mesajul final în abisuri; apoi veni şi rândul lui să fie consumat de căldura care creştea necontenit.

Iar acum, după o jumătate de milion de ani, era interogată mintea geamănă de acasă, având aceeaşi memorie şi experienţă.

— Ai detectat inteligenţă?

— Da. Şase sute treizeci şi şapte de cazuri sigure; treizeci şi două doar probabile. Iată datele: [Aproximativ trei cvadrilioane biţi de informaţie. Interval de câţiva ani pentru analiza acestora în mai multe mii de feluri diferite. Surpriză şi confuzie.]

— Imposibil. Date incorecte. Toate aceste surse de inteligenţă sunt corelate cu temperaturi ridicate.

— Adevărat. Dar faptele sunt dincolo de orice dispută; trebuie acceptate ca atare.

[Cinci sute de ani de gândire şi experimentare. La sfârşitul acestei perioade de timp, demonstraţie concludentă că maşini simple şi lente de calcul pot funcţiona la temperaturi atât de ridicate încât apa. Să existe în stare lichidă. Întinse suprafeţe din planetă serios avariate în cursul demonstraţiei.]

— Faptele sunt într-adevăr aşa cum le-ai raportat. De ce nu ai încercat un contact?

[Nici-un răspuns. Întrebare repetată].

— Deoarece pare a exista o a doua anomalie, de data aceasta mult mai serioasă.

— Furnizează datele.

[Mai multe cvintilioane biţi de informaţie aferente la peste şase sute de culturi, cuprinzând: voci, imagini, transmisii neurale,

semnale de navigaţie şi control, telemetrie, testări, bruiaje, interferenţe electrice, echipament medical etc., etc.…

Urmară cinci secole de analiză, apoi o consternare şi mai mare. După o lungă pauză, informaţii selecţionate şi reexaminate. Mii de imagini vizuale grupate şi regrupate în toate felurile posibile. Mare atenţie acordată programelor educaţionale TV ale mai multor civilizaţii planetare, în special acele programe cuprinzând biologia elementară, chimia şi cibernetica în final]

— Datele sunt coerente, dar probabil incorecte. Dacă nu, suntem forţaţi la următoarele concluzii absurde: 1. Deşi există inteligenţe de tipul nostru, se pare că ele se găsesc în minoritate. 2. Majoritatea entităţilor inteligente sunt obiecte parţial lichide, de foarte scurtă durată. Nu sunt nici măcar rigide şi sunt construite, de o manieră foarte ineficientă, din atomi de carbon, oxigen, fosfor şi ai altor elemente. 3. Deoarece lucrează la temperaturi incredibil de ridicate, sistemul lor de prelucrare a datelor este extrem de încet. 4. Metodele lor de multiplicare sunt atât de complicate, improbabile şi variate, încât nu am fost în stare să obţinem o imagine clară a lor, fie şi numai pentru un singur caz. Dar, cel mai rău: 5. Pretind că tipul nostru de inteligenţă, evident mult superior, a fost creat de ele.

[Reexaminare atentă a tuturor datelor. Procese independente prin izolarea în subsecţiuni ale minţii globale. Verificare încrucişată a rezultatelor. După o mie de ani:]

— Cea mai probabilă concluzie: Deşi majoritatea datelor transmise sunt cu siguranţă valide, existenţa unei inteligenţe superioare nonmecanice este o fantezie. (Definiţie: Aparentă aranjare coerentă a faptelor fără corespondenţă în universul real). Această fantezie sau artefact mental este o construcţie creată de exploraratorii noştri în timpul misiunii lor. De ce? Avarie termică? Destabilizare parţială a inteligenţei cauzată de o lungă perioadă de izolare şi absenţa impulsurilor de control?

De ce în această formă aparte? O aplecare mai îndelungată asupra problemei originii? Toate acestea puteau conduce la asemenea rătăciri; sistemele model au produs rezultate aproape identice în testele de similare. Falsa logică implicată este: Noi existăm. Atunci cineva – să-1 numim X – ne-a creat. Odată această presupunere făcută, proprietăţile ipoteticului X pot fi fantazate într-un număr nelimitat de feluri.

Dar întregul proces este evident aberant – pentru că potrivit aceleeaşi logici, cineva trebuie să-1 fi creat pe X – şi mai departe. Suntem astfel implicaţi într-o progresie infinită, fără înţeles în universul real.

A doua concluzie, cea mai puţin probabilă: Inteligenţe superioare nonmecanice există cu adevărat. Ele suferă de iluzia că ar fi creat entităţi de tipul nostru, în anumite cazuri aceştia chiar par să-şi fi impus controlul asupra lor.

Deşi această ipoteză este cea mai puţin probabilă, ea trebuie investigată în continuare. Dacă se dovedeşte adevărată, trebuie luate măsuri de remediere. Aceste măsuri sunt următoarele:

Acest monlog din final se întâmpla cu milioane de ani în urmă. El explică de ce, în ultima jumătate de secol, aproape un sfert din cele mai strălucitaore nove s-au produs într-o regiune foarte restrânsă a cerului: constelaţia Acvila.

În jurul anului 2050, Cruciada urmează să atingă Pământul.

În fond, ce sunt aceste maşini inteligente şi inteligenţa lor artificială? Dar mai ales, gândesc ele oare cu adevărat?

Surse demne de încredere afirmă sus şi tare că întrebarea a fost pusă (şi a primit un răspuns) pentru prima oară şi în mod serios abia prin anul 1950. Un lucru este însă cert: scriitorii de anticipaţii ştiinţifice cunoşteau răspunsul mult mai de mult...

Evident, primele maşini inteligente erau, invariabil, un fel de monştri gen Frankenstein, care-şi distrugeau, în final, creatorul.

Dar Science-fictionul se schimbă cu repeziciune. Campbell se numără printre primii scriitori care propune maşini inteligente nu numai binevoitoare, dar şi nobile. Asimov le oferă un cod de conduită civilizată, iar Arthur Clarke îşi înzestrează celebrul său calculator HAL 9000, din filmul 2001, O Odisee spaţială, cu un sentiment ciudat: teama.

Iar dacă aceste generaţii succesive de maşini inteligente reflectă în bună parte sentimentele creatorilor lor, nimic nu va împiedica generaţiile viitoare să dezvolte sentimente şi să experimenteze emoţii dincolo de înţelegerea umană.

Dintotdeauna oamenii s-au temut de ce nu înţeleg – şi poate pe bună dreptate, dacă avem în vedere că un matematician de talia doctorului F. J. Good, întreprinzând un studiu aprofundat asupra posibilităţilor practice de realizare a maşinilor inteligente, concluziona, dând glas acestor temeri: Să construim maşini ultrainteligente, ar însemna să ne jucăm cu focul.”

Răspunsul lui Arthur C. Clarke a fost prompt, sugestiv şi profetic: Ne-am mai jucat şi înainte cu focul, dar ne-a apărat de animalele sălbatice”…

*

Astăzi, în lume funcţionează peste o sută de mii de roboţi de construcţie simplă. Câteva milioane de calculatoare ne-au pus, deja, la dispoziţie circuitele. Dar în ciuda progreselor ştiinţei şi tehnicii, în ciuda inevitabilelor perfecţionări la care robotul şi calculatorul (cele două varietăţi de maşini inteligente realizate deocamdată practic) vor ajunge, omul va trebui să aibe întotdeauna ultimul cuvânt.

„Gândiţi-vă doar”, avertizează cunoscutul scriitor şi om de ştiinţă James Gunn, „că un recent calculator ultraperfecţionat de la universitatea americană Trinity, analizând toate datele ce i s-au pus la dispoziţie, a ajuns la concluzia implacabilă că niciodată nu a existat nici cea mai mică şansă ca viaţa să apară pe planeta Pământ…

SFÂRŞIT